AGATOS KRISTI kolekcija

AGATHA CHRISTIE

Rugiai kišenėje



Agata Kristi žinoma visame pasaulyje kaip detektyvų karalienė. Visais laikais ir visose šalyse ji buvo ir tebėra labiausiai publikuojama rašytoja. Jos kūrinių, išverstų daugiau kaip į 100 kalbų, tiražus lenkia tik Biblijos ir Šekspyro leidimai. Anglų kalba A. Kristi knygų išleista daugiau kaip milijardas egzempliorių.

AGATA KRISTI

RUGIAI KIŠENĖJE



VILNIUS

UDK 820-3
CH 525

Agatha Christie
A Pocket Full of Rye
First published in Great Britain by
Collins, 1953
Harper Collins Publishers, 1993

Iš anglų kalbos vertė
Jolanta Kriūnienė

ISBN 9955-9870-3-0

Skiriu Bruce'ui Ingramui,
kuris mėgo mano pirmuosius apsakymus ir juos išleido

PIRMAS SKYRIUS

Atėjo mis Somers eilė ruošti arbatą. Kompanijoje ji dirbo neseniai ir kaip sekretorė buvo visai niekam tikusi. Ši nebejauna, sunerimusio veido moteris priminė avį. Mis Somers užplikė arbatą dar neužvirusiu vandeniu – vargšelė niekada tiksliai nežinojo, kada *užverda* arbatinukas. Tai buvo vienas iš daugelio dalykų, kurie kasdien kėlė jai nerimą.

Ji supilstė arbatą ir išdėliojo puodukus, padėdama prie kiekvieno į lėkštutę po du minkštokus saldžius sausainius.

Mis Grifit, žilaplaukė vyresnioji sekretorė, netvarkos nepakenčianti dama, ištarnavusi kompanijoje „Consolidated Investments Trust" šešiolika metų, griežtai išrėžė:

– Vanduo *vėl* neužvirė, Somers!

Nuolankus, sunerimęs mis Somers veidas nuraudo, ir ji išlemeno:

– O Dieve, *šįsyk* buvau *tikra*, kad jis verda.

Mis Grifit pagalvojo: „Gerai jau, palaikysim ją dar mėnesį, kol tiek daug darbo... Bet iš tikrųjų! Ir kiek košės privirė ta kvaila idiotė su laišku kompanijai „Eastern Developments"! O juk toks paprastas darbelis! Apie arbatą nė kalbėti neverta. Jei nebūtų taip sunku rasti gerą sekretorę... Ir sausainių dėžutės praeitą kartą kaip reikiant neuždarė. *Taigi*..."

Šis, kaip ir daugelis kitų mis Grifit nepasitenkinimo pilnų vidinių monologų, liko neužbaigtas.

Tuo metu į kambarį įplaukė mis Grosvenor atlikti šventojo arbatos ruošimo misteriui Forteskju ritualo. Misteriui Forteskju arbata buvo ruošiama ypatingai, jis gėrė ją

iš ypatingo porcelianinio puodelio ir užkąsdavo ypatingais sausainiais. Tik arbatinukas ir vanduo iš čiaupo buvo tie patys. Tačiau šį kartą vanduo misterio Forteskju arbatai užvirė. Mis Grosvenor pati tuo pasirūpino.

Mis Grosvenor buvo neįtikėtinai žavinga blondinė. Ji nešiojo juodą prašmatnų kostiumėlį, dailias kojas puošė geriausios ir brangiausios nailoninės kojinės iš juodosios rinkos.

Nė nežvilgtelėjusi į sekretores ir netarusi nė žodžio, ji išplaukė iš kambario. Argi verta kreipti dėmesį į tokią smulkmę? Mis Grosvenor buvo paties misterio Forteskju asmeninė sekretorė. Pikti liežuviai vis užsimindavo, kad tuo jos pareigos neapsiriboja, tačiau šios paskalos nepasitvirtino. Misteris Forteskju neseniai buvo vedęs antrą kartą – žavią ir prabangą mėgstančią moterį, kuri puikiai sugebėjo užkariauti visą jo dėmesį. Misteriui Forteskju mis Grosvenor tebuvo neatskiriama dalis tarnybinio interjero – itin ištaigingo ir prabangaus.

Mis Grosvenor judėjo, laikydama priešais save padėklą it ritualinę auką. Priėmimo kambarys ir laukiamasis, kur buvo įleidžiami reikšmingesni klientai, jos pačios kambarėlis ir pagaliau po atsargaus beldimo į duris – šventų švenčiausioji vieta, misterio Forteskju kabinetas.

Erdviame kambaryje, ant blizgančio parketo, kur ne kur gulėjo brangūs rytietiški kilimai. Kabinetą puošė įmantri šviesaus medžio apdaila, prie kurios derėjo didžiuliai, minkšti gelsva buivolo oda aptraukti krėslai. Už gigantiško plataninio klevo stalo, viso kambario centro, sėdėjo pats misteris Forteskju.

Misteris Forteskju nebuvo toks įspūdingas kaip jo kabinetas, tačiau jis to siekė, kaip įmanydamas. Tai buvo stambus, apkūnokas vyriškis blizgančia plike. Darbe jis mėgo nešioti laisvą tvido kostiumą, labiau tinkamą iškyloms užmiestyje. Misteris Forteskju susiraukęs skaitė kažkokius popierius. Mis Grosvenor prisiartino it grakšti gulbė, pastatė padėklą ant stalo, šalia jo alkūnės, ir tyliu, melodingu balsu paskelbusi „Jūsų'arbata, misteri Forteskju“ išėjo.

Misteris Forteskju, kaip to reikalavo ritualas, atsakė tik krenkštelėjimu.

Mis Grosvenor vėl įsitaisė prie rašomojo stalo ir užsiėmė savo reikalais. Du kartus paskambino telefonu, patikrino keletą laiškų, kurie gulėjo atspausdinti ir paruošti misteriui Forteskju pasirašyti, bei atsiliepė į vieną skambutį.

– Bijau, kad dabar tai neįmanoma, – išdidžiai pareiškė ji. – Misteris Forteskju susirinkime.

Padėjusi ragelį, ji pažvelgė į laikrodį. Buvo dešimt minučių po vienuoliktos.

Staiga iš už garsui nepralaidžių misterio Forteskju kabineto durų atsklido kažkoks keistas garsas. Tai buvo dejonė, prislopinta izoliacinės medžiagos, tačiau nekelianti abejonių – taip dejuoja iš skausmo ar siaubo. Tą patį akimirksnį ant mis Grosvenor stalo įsijungė signalas – ilgi, beviltiški skambučiai. Mis Grosvenor minutėlei sustingo, paskui neryžtingai atsistojo. Netikėtumai ją išmušdavo iš pusiausvyros. Vis dėlto, kaip visada tiesi lyg statula, ji priėjo prie misterio Forteskju kabineto durų, pasibeldė ir įžengė vidun.

Tai, ką išvydo, sutrikdė ją dar labiau. Už rašomojo stalo sėdėjusio jos darbdavio veidas buvo perkreiptas iš skausmo. Apimtas traukulių, jis visas drebėjo, ir tai buvo siaubingas reginys.

– O varge, misteri Forteskju, jums bloga? – paklausė mis Grosvenor ir čia pat susivokė, koks kvailas jos klausimas. Buvo visiškai akivaizdu, jog misteriui Forteskju bloga, ir net labai. Priėjusi ji pamatė, jog viršininko kūnas tiesiog raitosi iš skausmo.

Vos atgaudamas kvapą, jis sušvokštė:

– Arbata... ką, po velnių... jūs į ją pripylėte... greičiau, pagalbos... gydytoją...

Mis Grosvenor išpuolė iš kambario. Tai buvo jau nebe išpuikusi blondinė sekretorė, o mirtinai persigandusi, galvą pametusi moteris.

Ji įbėgo į sekretorių kabinetą ir sušuko:

– Misteriui Forteskju priepuolis... jis miršta... greičiau gydytoją... jis atrodo siaubingai... varge, jis tuoj numirs.

Iš visų pusių pasipylė patys įvairiausi patarimai.

Mis Bel, jauniausioji sekretorė, pasiūlė:

– Jeigu tai epilepsijos priepuolis, reikia įkišti jam į burną kamštį. Ar turi kas kamštį?

Kamščio neatsirado.

– Jo amžiuje tai gali būti apopleksija, – samprotavo mis Somers.

– Reikia iškviesti gydytoją – *tučtuojau*, – pareiškė mis Grifit.

Vis dėlto jos įprastinis veiklumas šįsyk nepadėjo – per šešiolika tarnybos metų mis Grifit nė karto neteko kviesti gydytojo į biurą mieste. Jos asmeninis gydytojas gyveno toli, Stritam Hile. O kur čia rasti gydytoją?

Šito niekas nežinojo. Mis Bel pačiupo telefonų knygą ir ties raide „G" pradėjo ieškoti gydytojų. Tačiau knyga pasirodė besanti abėcėlinė, ir gydytojai nebuvo surašyti stulpeliu, kaip taksi paslaugos. Kažkas pasiūlė skambinti į ligoninę, bet į kokią? Mis Somers tvirtino, jog reikalinga būtent to rajono ligoninė, kitaip nieko nebus. Juk gydymas dabar nemokamas. Vadinasi, medikai į kitą rajoną nė už ką nevažiuos.

Kažkas pasiūlė skambinti 999 ir kviesti greitąją pagalbą, tačiau mis Grifit net sumojavo rankomis – juk tada tektų aiškintis su policija! Šalyje, kur teisę į medicinos pagalbą turėjo kiekvienas pilietis, grupelė pakankamai protingų moterų pasirodė besančios neįtikėtinos neišmanėlės. Mis Bel atvertė telefonų knygą ties raide „G" ir pradėjo ieškoti „Greitosios pagalbos". Mis Grifit pareiškė, jog veikiausiai jis turįs savo gydytoją – juk *negali* būti be gydytojo. Kažkuri šoko ieškoti misterio Forteskju telefonų knygutės. Mis Grifi pasikvietė biuro pasiuntinuką ir liepė bėgti į gatvę bei surasti gydytoją – kaip nori ir kur nori. Misterio Forteskju asmeninių telefonų knygutėje ji rado serą Edviną Sandmeną, gyvenusį Harlei Strite. Mis Grosvenor susmuko į krėslą ir sudejavo kur kas mažiau dirbtiniu tonu nei įprastai:

– Aš paruošiau arbatą kaip visada... tikrai... joje negalėjo būti nieko bloga...

– Nieko *bloga*? – Mis Grifit pirštas sustingo ant telefono disko. – Kuo čia dėta arbata?

– Tai *jis*... misteris Forteskju... pasakė, kad arbata...

Mis Grifit sustingo dvejodama, kur skambinti – gydytojui ar 999. Jaunoji ir viltingoji mis Bell paragino:

– Reikia jam duoti garstyčių su vandeniu – *nedelsiant*. Ar niekas neturi garstyčių?

Biure nebuvo ir garstyčių.

Po kurio laiko prie pastato vienu metu privažiavo dvi „greitosios“, ir lifte susitiko daktaras Izaokas iš Betnal Grino ir seras Edvinas Sandmenas. Telefonas ir biuro pasiuntinukas savo užduotį vis dėlto atliko.

ANTRAS SKYRIUS

Inspektorius Nilas sėdėjo misterio Forteskju šventovėje, už jo milžiniškojo plataninio klevo stalo. Vienas iš jo pavaldinių su užrašų knygele buvo įsitaisęs palei sieną, netoli durų.

Inspektorius Nilas panašėjo į šaunų kariškį tamsiais, banguotais, nuo gana žemos kaktos į viršų sušukuotais plaukais. Kai jis sakydavo: „Tai įprastas dalykas", tie, į ką jis kreipdavosi, dažnai su pagieža pagalvodavo: „O *tu* tik tam ir esi tinkamas!" Tačiau jie labai klydo. Taip, Nilo išvaizda nedarė ypatingo įspūdžio, bet pats jis pasižymėjo itin lakia fantazija, ir vienas iš jo tyrimo metodų buvo sukurti kokią nors pašėlusią teoriją bei pritaikyti apklausiamam žmogui.

Jo įžvalgi akis kaipmat pasirinko mis Grifit, kaip galinčią trumpai ir aiškiai papasakoti, kas nutiko. Ir iš tiesų, atsivedusi Nilą į savo viršininko kabinetą, ji puikiausiai išklojo to ryto įvykius. Kai mis Grifit išėjo, inspektorius iškėlė tris skirtingas, neeilines priežastis, dėl kurių ištikimoji sekretorių doyenne* galėjo užnuodyti savo darbdavio rytinę arbatą, ir vis dėlto visas jas atmetė, kaip mažai tikėtinas.

Jo nuomone, mis Grifit nebuvo panaši į nuodytoją; be to, ji nebuvo įsimylėjusi savo viršininko; taip pat neatrodė, kad ji būtų psichiškai nesveika; pagaliau ji ne iš tų moterų, kurios nešioja akmenį užantyje. Vadinasi, mis Grifit galima pasinaudoti kaip patikimos informacijos šaltiniu.

---

* *Vyresnioji* (pranc.)

Inspektorius Nilas dirstelėjo į telefoną. Bet kuriuo momentu galėjo paskambinti iš Šv. Judo ligoninės.

Žinoma, staigus misterio Forteskju negalavimas galėjo kilti dėl natūralių priežasčių, tačiau ir daktaras Izaokas iš Betnal Grino, ir seras Edvinas Sandmenas iš Harlei Strito manė kitaip.

Inspektorius Nilas paspaudė iškvietimo mygtuką, patogiai įmontuotą į stalą prie pat jo kairiosios rankos, pakviesdamas užeiti asmeninę misterio Forteskju sekretorę.

Mis Grosvenor iš dalies jau buvo atgavusi savo orią laikyseną, bet tik iš dalies. Ji įėjo išsigandusi, anaiptol neplaukdama it gulbė vandens paviršiumi, ir iš karto agresyviai pareiškė:

– Tai ne mano darbas!

– Tikrai? – abejingai sumurmėjo inspektorius Nilas.

Jis parodė į krėslą, ant kurio mis Grosvenor visada sėsdavosi su bloknotu rankose, kai misteris Forteskju pasikviesdavo ją diktuoti laiškus. Ji nenoriai atsisėdo ir neramiai nužvelgė inspektorių Nilą. O šis tuo metu davė valią savo vaizduotei. Suvedžiojimas? Šantažas? Platininė blondinė teisme? Jo galvoje sukosi daug minčių, nors jis atrodė ramus ir kiek kvailokas.

– Arbata buvo gera, – pradėjo mis Grosvenor. – Kitaip ir būti negalėjo.

– *Aišku*, – tarstelėjo inspektorius Nilas. – Gal malonėtumėte pasakyti savo pavardę ir adresą?

– Grosvenor. Irena Grosvenor.

– Kaip rašoma jūsų pavardė?

– Kaip ir aikštė.*

– Adresas?

– Rašmur Roud 14, Masvel Hilas.

Inspektorius Nilas patenkintas linktelėjo. „Jokio suvedžiojimo, – tarė jis sau. – Jokio meilės lizdelio. Gerbiama šeima, gyvena su tėvais. Šantažo irgi negalėjo būti.“ Eilinį kartą jo išmoningos teorijos nuėjo perniek.

---

* *Grosvenor* – aikštė Londono centre, – *vert. past.*

– Vadinasi, arbatą ruošėte jūs? – maloniai paklausė jis.

– Taip, prisiėjo. Tai yra aš visada ją ruošiu.

Inspektorius Nilas neskubėdamas iškvotė iš jos viską apie rytinį misterio Forteskju arbatos ritualą. Puodelis, lėkštutė ir arbatinukas jau buvo supakuoti ir išsiųsti į atitinkamą skyrių analizei. Dabar inspektorius Nilas išsiaiškino, kad puodelį, lėkštutę ir arbatinuką lietė Irena Grosvenor, ir tik ji. Vandenį į arbatinį, kuriuo naudojosi visos darbuotojos, iš čiaupo pylė irgi mis Grosvenor.

– O arbatžolės?

– Misteris Forteskju geria savo arbatą – ypatingą, kinišką. Ji stovi ant lentynos mano kabinete, už šių durų.

Inspektorius Nilas linktelėjo. Dar paklausė apie cukrų ir sužinojo, kad misteris Forteskju visada gerdavo arbatą nesaldytą.

Suskambo telefonas. Inspektorius Nilas pakėlė ragelį. Jo veido išraiška po truputį ėmė keistis.

– Šv. Judo?

Jis linktelėjo mis Grosvenor, parodydamas, kad ji laisva.

– Kol kas viskas, mis Grosvenor, ačiū.

Mis Grosvenor skubiai išėjo iš kabineto.

Inspektorius Nilas atidžiai išklausė šaižoką ir bejausmį balsą iš Šv. Judo ligoninės. Priešais gulėjusio bloknoto kampe pieštuku jis užsirašė keletą paslaptingų pastabų.

– Sakote, mirė prieš penkias minutes? – pasitikslino jis ir, dirstelėjęs į rankinį laikrodį, užsirašė: *dvylika keturiasdešimt trys.*

Abejingasis balsas pranešė, kad su inspektorium Nilu norėtų pasikalbėti pats daktaras Bernsdorfas.

– Tvarkoj, kvieskite jį, – sutiko inspektorius, gerokai nustebindamas balso savininkę savo paprastumu, nes daktaro vardą ji tarė su aiškia pagarba.

Pasigirdo kažkoks traškėjimas, skambučiai, neaiškūs tolimi balsai. Inspektorius Nilas kantriai laukė.

Staiga be jokio perspėjimo jį apkurtino sodrus bosas – inspektorius net atitraukė nuo ausies ragelį.

– Sveikas, Nilai, senas maitvanagi. Ir vėl tu su savo lavonais?

Inspektorius Nilas ir profesorius Bernsdorfas susipažino maždaug prieš metus, tiriant vieną nunuodijimo atvejį, ir nuo tada palaikė draugiškus ryšius.

– Na ką, daktare, girdėjau, mūsų žmogus numirė?

– Taip. Kai jį atvežė, buvo jau vėlu.

– O mirties priežastis?

– Savaime suprantama, bus atliekamas skrodimas. Labai įdomus atvejis. Aš netgi džiaugiuosi, kad teks jo imtis.

Iš profesinio pasitenkinimo, kuris skambėjo sodriame Bernsdorfo balse, inspektorius Nilas suprato bent jau vieną dalyką.

– Tu manai, kad mirtis nebuvo natūrali, – sausai konstatavo jis.

– Kur jau ten natūrali! – sugriaudėjo daktaras Bernsdorfas. – Nors kol kas, kaip supranti, tai neoficialiai, – su uždelstu atsargumu pridūrė jis.

– Žinoma, žinoma. Savaime suprantama. Jį nunuodijo?

– Be jokios abejonės. Negana to – tik tai neoficialiai... kaip supranti, turėtų likti tarp mūsų, – galiu prisiekti, kad žinau, kuo būtent.

– Ti-ikrai?

– Taksanu, drauguži, taksanu.

– Taksanu? Pirmą kartą girdžiu.

– Neabejoju. *Labai* jau neįprastas nuodas! Aš ir pats nebūčiau jo atpažinęs, bet vos prieš mėnesį pasitaikė panašus atvejis. Mergaitės žaidė su lėlėmis ir, prisiskynusios kukmedžio uogų, išsivirė arbatos.

– Tai dabar irgi tas pats? Kukmedžio uogos?

– Uogos arba lapai. Labai nuodingi. Taksanas, kaip žinia, alkaloidas. Neprisimenu, kad būtų kas nors vartojęs sąmoningai. Tikrai, *labai* įdomus ir neįprastas atvejis... Juk dažniausiai nuodija vieni kitus herbicidais, ir tu net

neįsivaizduoji, Nilai, kaip man tai nusibodo. O taksanas – tikras malonumas. Aš, žinoma, *galiu* klysti – ir tu, dėl Dievo, manęs nesmerk, – bet atrodo, kad esu teisus. Juk ir tau tokia byla, ko gero, įdomi. Vis kažkas nauja!

– Visiems labai linksma, taip? Išskyrus auką.

– Deja, vargšui nepasisekė, – be ypatingo gailesčio sutiko daktaras Bernsdorfas. – Be galo nepasisekė.

– Ar jis prieš mirtį ką nors pasakė?

– Vienas iš tavo žmonių sėdėjo prie jo su užrašų knygute ir viską tiksliai pasižymėjo. Kažką murmėjo apie arbatą... kad darbe jam kažką įpylė į arbatą... bet tai, aišku, kliedesiai.

– Kodėl kliedesiai? – griežtai paklausė inspektorius Nilas, kurio vaizduotėje jau iškilo reginys, kaip žavingoji mis Grosvenor beria į arbatinuką kukmedžio uogas. Vis dėlto šią versiją jis atmetė kaip abejotiną.

– Todėl, kad tie nuodai negalėjo suveikti taip greitai. Juk simptomai pasirodė iš karto, vos tik jis išgėrė arbatą, tiesa?

– Liudytojai sako, jog taip.

– Nuodų, kurie veikia žaibiškai, labai mažai – cianidas, na, gal dar grynas nikotinas...

– O cianidas ir nikotinas čia tikrai niekuo dėti?

– Mano brangus drauge. Jis būtų miręs dar prieš atvažiuojant greitajai pagalbai. Ne, dėl to negali būti jokių abejonių. Aš jau *buvau* įtaręs strichniną, bet tada iš kur tie traukuliai? Trumpai tariant, esu pasiruošęs statyti ant kortos savo reputaciją – žinoma, neoficialiai, – tai taksanas.

– O jis po kiek laiko pradeda veikti?

– Įvairiai. Po valandos. Po dviejų ar net trijų. Velionis, matyt, mėgo pavalgyti. Jei buvo sočiai papusryčiavęs, nuodai galėjo veikti lėčiau.

– Pusryčiai... – mąsliai ištarė inspektorius Nilas. – Taip, labai gali būti.

– Pusryčiai su Bordžija,* – daktaras Bernsdorfas linksmai nusijuokė. – Gerai, dranguži, sėkmingos medžioklės.

---

* Nunuodijimais pagarsėjusi ispanų šeima, gyvenusi Italijoje XV-XVI amžiuje, – *vert. past.*

– Ačiū, daktare. Gal sujungtum mane su mano seržantu?

Vėl pasigirdo traškėjimas, signalai, neaiškūs tolimi balsai. Paskui ragelyje pasigirdo sunkus alsavimas – taip būdavo visada, kai seržantas Hėjus rengdavosi kalbėti.

– Sere, – su nerimu tarė jis, – *sere*.

– Nilas klauso. Ar velionis pasakė ką nors svarbaus?

– Pasakė, jog jį nunuodijo arbata, kurią išgėrė darbe. Tačiau gydytojas tvirtina, kad...

– Taip, aš tai žinau. Dar kas nors?

– Ne, sere. Tiesa, vienas dalykas man pasirodė keistas. Velionis vilkėjo kostiumą... Aš patikrinau kišenes. Ten buvo tas pats, kas ir paprastai jose būna – nosinė, raktai, smulkios monetos, piniginė... na, ir tas keistasis radinys. Dešinėje švarko kišenėje radau *grūdų*.

– Grūdų?

– Taip, sere.

– Ką reiškia „grūdų“? Sausų pusryčių? „Ūkininko šlovės“ arba „Vytifakso“? O gal tai buvo kukurūzai ar miežiai...

– Būtent, sere. Tai buvo grūdai. Man pasirodė, kad rugiai. Gana daug.

– Suprantu... Keista... Bet gal tai pavyzdžiai... kaip nors susiję su prekyba.

– Labai gali būti, sere... bet aš nusprendžiau jums pasakyti.

– Gerai padarei, Hėjau.

Padėjęs ragelį, inspektorius Nilas įsispoksojo tiesiai priešais save. Nuosekliai mąstyti įpratęs jo protas perėjo prie antrojo tyrimo etapo – lig šiol nunuodijimas buvo tik įtariamas, dabar dėl to jau nekilo abejonių. Nors profesorius Bernsdorfas kalbėjo neoficialiai, tačiau tokiuose reikaluose jo žodžiais buvo galima pasikliauti. Reksą Forteskju nunuodijo, ir nuodų jam veikiausiai davė prieš valandą, dvi ar tris iki simptomų pasirodymo. Vadinasi, velionio bendradarbiai čia niekuo dėti.

Nilas atsistojo ir išėjo iš kabineto. Sekretorės stengėsi dirbti, tačiau rašomosios mašinėlės stuksėjo anaiptol ne taip greitai, kaip įprastai.

– Mis Grifit? Ar galima jus dar minutėlei?

– Žinoma, misteri Nilai. Ar galėčiau kelias merginas išleisti papietauti? Pertraukos laikas seniai praėjo. O gal jums patogiau, kad mes ką nors pasiųstume nupirkti maisto ir užkąstume čia?

– Ne. Tegul eina pavalgyti. Tik paskui turi grįžti.

– Suprantama.

Mis Grifit nusekė paskui Nilą atgal į viršininko kabinetą. Atsisėdo ir nutaisė jai būdingą susikaupusios, dalykiškos moters veido išraišką.

Inspektorius Nilas be užuolankų pranešė:

– Man ką tik paskambino iš Šv. Judo ligoninės. Dvyliktą valandą keturiasdešimt trys minutės misteris Forteskju mirė.

Ši naujiena mis Grifit nė kiek nenustebino – moteris tik palingavo galvą.

– Aš įtariau, kad jis sunkiai serga.

„Tai bent, – pagalvojo Nilas, – nė kiek nenusiminė."

– Būkite maloni, papasakokite apie jo šeimą, namiškius.

– Taip, žinoma. Aš jau mėginau susisiekti su misis Forteskju, bet, atrodo, jog ji išvažiavo žaisti golfo. Pietauti negrįš. Kur ji žaidžia, tiksliai nežinau. – Tarsi paaiškindama, mis Grifit pridūrė: – Jie gyvena Beidon Hite, aplink kurį yra trys puikios golfo aikštelės.

Inspektorius Nilas linktelėjo galva. Beidon Hite gyveno beveik vien pasiturintys miestelėnai. Jis buvo vos už dvidešimties mylių* nuo Londono, puikus susisiekimas ne tik traukiniu, bet ir automobiliu – net rytinio ir vakarinio piko valandomis.

– Gal pasakytumėte tikslų adresą ir telefono numerį?

– Beidon Hitas 3400. Sodyba vadinasi „Kukmedžio trobelė"

* 32 km, – *vert. past.*

– *Kaip?* – klausimas išsprūdo prieš inspektoriaus Nilo valią. – Jūs pasakėte „*Kukmedžio* trobelė“?

– Taip.

Mis Grifit atrodė kiek nustebusi, tačiau inspektorius Nilas jau buvo spėjęs susivaldyti.

– Malonėkite papasakoti apie jo šeimą.

– Misis Forteskju – jo antroji žmona. Daug jaunesnė. Jie susituokė maždaug prieš dvejus metus. Pirmoji misis Forteskju seniai mirusi. Iš pirmos santuokos yra du sūnūs ir dukra. Dukra gyvena su jais, kaip ir vyresnysis sūnus – firmos bendrasavininkis. Deja, šiuo metu jis išvykęs su reikalais į Šiaurės Angliją. Turėtų grįžti rytoj.

– Kada jis išvažiavo?

– Užvakar.

– Jūs mėginote jam paskambinti?

– Taip. Vos tik misterį Forteskju išvežė į ligoninę, aš paskambinau į Mančesterį, į viešbutį „Midlend“, nes maniau, kad jis ten, tačiau šiandien anksti ryte jis jau buvo išvažiavęs. Ketino važiuoti į Šefildą ir Leičesterį, bet nieko apie tai tiksliai nežinau. Galiu nebent paminėti tuose miestuose firmas, kuriose jis galėtų lankytis.

„Taip, dalykiška moteris, – pagalvojo inspektorius. – Ir jeigu jai būtų šovę į galvą nužudyti žmogų, ji tikriausiai būtų tai padariusi irgi labai dalykiškai.“ Tačiau jis nuvijo šias mintis ir vėl sutelkė dėmesį į Forteskju giminės medį.

– O antrasis sūnus?

– Jis nesutarė su tėvu ir gyvena užsienyje.

– Abu sūnūs vedę?

– Taip. Misteris Persivalis vedęs jau treji metai. Jis su žmona gyvena atskirame bute „Kukmedžio trobelėje“, nors greitai kraustysis į nuosavą namą Beidon Hite.

– O misis Persival Forteskju jūs šįryt irgi neprisiskambinote?

– Ji visai dienai išvažiavo į Londoną. O misteris Lanselotas, – tęsė savo pasakojimą mis Grifit, – dar nė metų nėra, kaip vedęs Lordo Frederiko Entisto našlę. Tikriausiai

matėte ją „Tatler"* išspausdintose nuotraukose – greta arklių. Ir hipodromo kronikos skyreliuose.

Mis Grifit kiek uždusо, jos skruostai švelniai paraudo. Nilas, gebėjęs greitai pajusti pašnekovo nuotaikas, suprato: ši santuoka užgavo pačias snobiškiausias ir romantiškiausias mis Grifit sielos stygas. Jos akyse aristokratas visada buvo aristokratas, ir ji, atrodė, nė nežinojo, kad velionio lordo Frederiko Entisto reputacija tarp sportininkų buvo gerokai sugadinta. Kai lenktynių tvarkdariai susidomėjo vieno iš jo arklių paruošimu, Fredis Entistas paleido sau kulką į kaktą. Nilas miglotai prisiminė ir kai ką apie jo žmoną. Ji buvo Airijos pero dukra, ištekėjusi už karo lakūno, žuvusio mūšyje už Angliją.

O dabar, pasirodo, ji susiejo savo likimą su juoda Forteskju šeimynėlės avim, nes šis „nesutarė su tėvu", kaip pastebėjo mis Grifit, o tai veikiausiai reiškė kokį nors gėdingą jaunojo Lanseloto Forteskju karjeros incidentą.

Lanselotas Forteskju! Tai bent vardas! O kuo vardu kitas sūnus... Persivalis? Įdomu, kas per persona buvo jų motina. Toks keistas skonis renkant vardus...

Jis prisitraukė telefoną, surinko telefono stoties numerį ir paprašė sujungti su Beidon Hitu 3400.

Po kurio laiko pasigirdo vyriškas balsas:

– Beidon Hitas 3400 klauso.

– Norėčiau pakalbėti su misis arba mis Forteskju.

– Deja, nėra nei vienos, nei kitos.

Inspektorius Nilas akimoju suprato, kad pašnekovas šiek tiek išgėręs.

– Jūs vyresnysis liokajus?

– Taip.

– Misteris Forteskju sunkiai susirgo.

– Žinau. Jau skambino. Bet ką aš galiu padaryti? Misteris Valius išvažiavo į šiaurę, o misis Forteskju žaidžia golfą. Misis Val išvyko į Londoną ir grįš tik vakare, o mis Eleina išlėkusi pas savo skautes.

---

* Trisavaitinis periodinis leidinys (1709-1711), kurį kūrė, redagavo ir leido Richardas Steele'as ir Josephas Addisonas, – *vert. past.*

– Ar yra kas nors namuose, su kuo galėčiau pakalbėti apie misterio Forteskju ligą? Tai labai svarbu.

– Na... nežinau, – abejodamas nutęsė liokajus. – Yra mis Ramsbotom, bet ji prie telefono net neina. Arba mis Dov – galima sakyti, ekonomė.

– Prašyčiau pakviesti ją prie telefono.

– Pamėginsiu surasti.

Ragelyje pasigirdo jo nutolstantys žingsniai. Po minutės kitos atsiliepė moteriškas balsas, nors šįsyk žingsnių nesigirdėjo.

– Mis Dov klauso.

Balsas buvo tylus, abejingas, aiškiai tariantis žodžius. Inspektoriui Nilui iš karto susidarė gera nuomonė apie mis Dov.

– Apgailestauju, mis Dov, turėdamas jums pranešti, kad visai neseniai Šv. Judo ligoninėje mirė misteris Forteskju. Jam pasidarė bloga darbe. Norėčiau kuo greičiau susisiekti su jo artimaisiais.

– Žinoma. Aš nė nežinojau... – ji nutilo. Nors balsas skambėjo ramiai, buvo aišku, kad moteris sukrėsta. Po kurio laiko ji tęsė: – Kokia nelaimė. Iš tikrųjų jums reikėtų pasikalbėti su misteriu Persivaliu Forteskju. Viskuo pasirūpins būtent jis. Jį galite rasti Mančesterio viešbutyje „Midlend“ arba Leičesterio viešbutyje „Grand“. Arba paskambinkite į Leičesterio kompaniją „Shearer and Bonds“ Bijau, kad jų telefono numerio neturėsiu, bet žinau, kad jis rengėsi jiems skambinti, ir jie gali žinoti, kur jį rasti. Misis Forteskju tikriausiai grįš vakarienei, o gal ir tik arbatai. Jai bus tikras šokas. Tikriausiai viskas įvyko staiga? Ryte, išeidamas iš namų, misteris Forteskju jautėsi kuo puikiausiai.

– Matėte jį prieš išeinant?

– Taip. O kas atsitiko? Širdis?

– Ar jis skųsdavosi širdimi?

– Ne... ne... nemanau... Tiesiog nusprendžiau, kad jeigu taip netikėtai... – Ji nutilo. – Jūs iš Šv. Judo ligoninės? Jūs gydytojas?

– Ne, mis Dov, aš ne gydytojas. Skambinu iš miesto, iš misterio Forteskju kabineto. Esu detektyvas inspektorius Nilas iš kriminalinės policijos poskyrio ir tučtuojau važiuoju pas jus.

– Detektyvas inspektorius? Jūs norite pasakyti... *Ką* jūs norite pasakyti?

– Tai staigios mirties atvejis, mis Dov. O tokiais atvejais į įvykio vietą esame kviečiami mes, ypač kai velionis būna seniai kreipęsis į gydytojus, kaip, kiek žinau, ir misteris Forteskju.

Jo balse nuskambėjo tik vos jaučiamas klausimas, tačiau jaunoji moteris iš karto atsakė:

– Būtent taip ir buvo. Persivalis du kartus buvo užregistravęs jį pas gydytoją, tačiau misteris Forteskju taip ir nenuėjo. Jis apskritai buvo nesukalbamas... visi taip nerimavo...

Ji patylėjo ir ryžtingai paklausė:

– Ką pasakyti misis Forteskju, jeigu ji sugrįš iki jums atvykstant?

„Kokia praktiška moteris“, – pagalvojo inspektorius Nilas.

Garsiai jis tepasakė:

– Praneškite jai, kad netikėtos mirties atveju mes turime užduoti keletą klausimų. Visiškai įprastų klausimų.

Ir jis padėjo ragelį.

TREČIAS SKYRIUS

Nustūmęs į šalį telefoną, Nilas atidžiai įsižiūrėjo į mis Grifit.

– Pasirodo, pastaruoju metu misterio Forteskju sveikata vis dėlto kėlė nerimą jo namiškiams, – tarė jis. – Jį buvo užregistravę pas gydytoją. Šito jūs man nepasakėte.

– Kažkaip nepagalvojau, – atsakė mis Grifit ir pridūrė: – Jis man niekada neatrodė *ligotas*...

– Ne ligotas... o koks?

– Na, keistokas. Nepanašus į save. Kažkas jam darėsi.

– Gal buvo sunerimęs?

– O ne, tikrai ne *sunerimęs*. Tai *mes* nerimavome...

Inspektorius Nilas kantriai palaukė.

– Sunku net paaiškinti, – vėl prabilo mis Grifit. – Kartais jam tiesiog užeidavo. Įsisiautėdavo kaip vaikėzas. Tiesą sakant, kartą ar du man pasirodė, kad jis išgėręs... Girdavosi ir porindavo keisčiausias istorijas. Kiek čia dirbu, apie savo reikalus jis niekada nekalbėdavo – bent jau nieko asmeniška. O pastaruoju metu visiškai pasikeitė, pasiduodavo netikėčiausioms emocijoms ir pinigais tiesiog švaistėsi. Jam tai buvo tikrai nebūdinga. Antai, kai mirė mūsų pasiuntinuko senelė, misteris Forteskju pasikvietė jį, davė penkių svarų kvitą ir liepė statyti ant antrojo favorito, o pats plyšo juokais. Taigi... nebuvo jis toks kaip visada. Štai ir viskas, ką galiu pasakyti.

– Gal jis turėjo kokį planą?

– Tiesiogine to žodžio prasme – ne. Atrodė, kad jis laukia kažko malonaus... jaudinančio.

– Pavyzdžiui, tikėjosi sudaryti stambų sandėrį?

Mis Grifit pritardama palinksėjo galva.

– Taip, tai jau arčiau tiesos. Atrodė, kad kasdieniniai reikalai jo nebedomina. Jis buvo toks susijaudinęs. Be to, verslo reikalais pas jį pradėjo lankytis gana keisti tipai. Anksčiau jų čia niekada nebūdavo. Misteriui Persivaliui tai kėlė siaubingą nerimą.

– O, tai jis vis dėlto buvo sunerimęs?

– Taip. Tėvas visada labai pasitikėjo misteriu Persivaliu. Tiesiog pasikliovė. O paskutiniu metu...

– Pašlijo santykiai?

– Matote, daug kam, ką darė misteris Forteskju, misteris Persivalis nepritarė. Misteris Persivalis – labai atsargus ir išmintingas žmogus. Bet staiga tėvas nustojo klausyti jo nuomonės, ir tai misterį Persivalį gerokai įskaudino.

– Bet atviro barnio nebuvo? – užmetė dar vieną kabliuką inspektorius Nilas.

– Apie jokį *barnį* nieko nežinau... bent anksčiau jis nekeldavo balso... apskritai žmogus aiškiai pasikeitė.

– Vadinasi, plyšojo? Ir ką jis pasakė?

– Jis išėjo tiesiai į sekretorių kabinetą...

– Ir jūs viską girdėjote?

– Na... taip.

– Ir ką – jis apšaukė Persivalį... įžeidinėjo jį... keikė paskutiniais žodžiais? Ką gi šis padarė prieš tėvo valią?

– Veikiau atvirkščiai – nieko nepadarė... Misteris Forteskju išvadino jį niekingu, apgailėtinu klerku, nesugebančiu vadovauti dideliam verslui. Šaukė: „Aš pasikviesiu į namus Lansą! Jis dešimtkart vertesnis už tave... *ir* vedė sėkmingai. Lansas – valingas vyrukas, nors kartą ir surizikavo nusižengti įstatymui...“ Oi, neturėčiau viso to pasakoti! – Mis Grifit per daug įsiplepėjo, kaip nutikdavo daugeliui, patekusiems į patyrusias inspektoriaus Nilo rankas, ir dabar ji tarsi atsitokėjo bei gerokai sutriko.

– Nesijaudinkit, – nuramino ją inspektorius Nilas. – Kas buvo, tas buvo.

– Taip, tai sena istorija. Misteris Lansas buvo jaunas garbėtroška ir ne visada suprato, ką daro.

Inspektorius Nilas jau buvo girdėjęs šį požiūrį ir jam nepritarė. Vis dėlto jis perėjo prie kitų klausimų.

– Trumpai papasakokite man apie čia dirbančius žmones.

Mis Grifit, stengdamasi kuo greičiau užmiršti savo nesantūrumą, pažėrė informacijos apie įvairius firmos darbuotojus. Inspektorius Nilas padėkojo ir paprašė dar kartą pakviesti mis Grosvenor.

Detektyvas konsteblis Vaitas pasidrožė pieštuką. Jis su pavydu pastebėjo – kabinetas prašmatnus. Vertinančiu žvilgsniu aprėpė milžiniškus krėslus, didžiulį stalą ir šviesą atspindinčius šviestuvų gaubtus.

– Ir šios publikos vardai prašmatnūs, – tarė jis. – Grosvenor kažkaip susijusi su hercogais. O Forteskju – irgi neeilinė pavardė.

Inspektorius Nilas šyptelėjo.

– Jo tėvo pavardė buvo ne Forteskju, o Fontesku – jis kilęs iš Centrinės Europos. Turbūt „Forteskju" jam gražiau skambėjo.

Detektyvas konsteblis Vaitas susižavėjęs pažvelgė į vyresnįjį pareigūną.

– Tai jūs viską apie jį žinote?

– Tiesiog prieš važiuodamas čia kai ką pasitikslinau.

– Gal jis dar ir teistas buvo?

– O ne. Misteris Forteskju buvo pernelyg protingas, kad taip nutiktų. Kažkokių ryšių su juodąja rinka turėjo, sudarė keletą, švelniai tariant, abejotinų sandėrių, bet įstatymo rėmų niekada neperžengė.

– Aišku, – pratarė Vaitas. – Ne itin malonus tipas.

– Apsukrus, – apibūdino Nilas. – Bet prieš mus jis švarus. Mokesčių inspekcija ilgai jį gaudė, bet šiam vis pavykdavo išsisukti. Velionis misteris Forteskju buvo tikras finansų genijus.

– Ar jis iš tų, kurie gali turėti priešų? – viltingai paklausė konsteblis Vaitas.

– O taip, žinoma. Bet neužmirškite, kad jį nunuodijo namuose. Bent jau taip atrodo. Žinote, Vaitai, aš jau įžvelgiu tam tikrą situaciją. Seną ir visiems pažįstamą. Yra geras sūnus – Persivalis ir yra blogas sūnus – Lansas, gražuolis, moterų numylėtinis. Yra žmona, daug jaunesnė už savo vyrą ir pati nelabai žinanti, kurioje aikštelėje ji šiandien žais golfą. Visa tai iki skausmo pažįstama. Tačiau vienas dalykas niekaip neįsipaišo į bendrą vaizdą.

– Koks? – paklausė konsteblis Vaitas, tačiau tuo metu atsivėrė durys, ir pasirodė mis Grosvenor. Ji jau buvo atsitokėjusi, tad įplaukė į kabinetą su visa savo didybe ir oriai pasiteiravo:

– Norėjote mane matyti?

– Norėjau užduoti keletą klausimų apie jūsų šeimininką, tiksliau... buvusį šeimininką.

– Taip, deja, – neryžtingai atsakė mis Grosvenor.

– Mane domina, ar jūs nepastebėjote, kad jis pastaruoju metu būtų pasikeitęs.

– O taip. Iš tikrųjų pastebėjau.

– Ir ką būtent?

– Sunku net apsakyti... Staiga pradėdavo paistyti kažkokias nesąmones. Aš netikėjau nė pusės to, ką jis sako. Be to, jis lengvai prarasdavo savitvardą, ypač bendraudamas su misteriu Persivaliu. Su manim – ne, nes aš, žinoma, *niekada* nesiginčiju. Tiesiog sakau: „Gerai, misteri Forteskju“, kad ir ką jis prasimano, tai yra... prasimanė.

– O jis niekada... nemėgino kabinėtis prie jūsų?

– Na ne, negaliu *to* pasakyti, – kone apgailestaudama atsakė mis Grosvenor.

– Dar vienas klausimas, mis Grosvenor. Ar misteris Forteskju turėjo įprotį nešiotis kišenėse grūdų?

Mis Grosvenor išpūtė akis.

– Grūdų? Kišenėse? Norite pasakyti – balandžiams lesinti ar panašiai?

– Gal ir tam.

– Ne, šituo jis neužsiiminėjo. Misteris Forteskju? Lesina balandžius? O ne!

– O gal miežiai... ar rugiai šiandien jo kišenėje galėjo būti dėl kokios nors ypatingos priežasties? Sakykim, kaip prekių pavyzdžiai? Koks nors su grūdais susijęs sandėris?

– Tikrai ne. Šiandien po pietų turi atvažiuoti naftininkai iš Azijos, iš firmos „Asiatic Oil“ Ir statybų bendrovės „Atticus Building“ prezidentas... Daugiau niekas.

– Ką gi... – Nilas mostelėjo ranka, leisdamas suprasti, kad pokalbis baigtas ir mis Grosvenor laisva.

– Dailios kojelės, – atsidūsėdamas tarė konsteblis Vaitas. – Ir kojinaitės neeilinės...

– Man iš tų kojelių jokios naudos, – burbtelėjo inspektorius Nilas. – Ką turėjau, su tuo ir likau. Rugiai kišenėje – ką tai galėtų reikšti?

KETVIRTAS SKYRIUS

Lipdama laiptais žemyn, Merė Dov stabtelėjo ir pažvelgė per didelį langą. Iš privažiavusio automobilio išlipo du vyriškiai. Aukštesnysis nusisuko nuo namo ir apžvelgė apylinkes. Merė Dov susimąsčiusi juos stebėjo. Matyt, tai inspektorius Nilas ir jo pagalbininkas.

Ji nusigręžė nuo lango ir pažvelgė į savo atvaizdą visu ūgiu ties laiptų aikštelės posūkiu kabėjusiame veidrodyje. Išvydo mažučiukę kuklią moterį, vilkinčią pilko ir rusvo atspalvio suknelę su nepriekaištingai balta apykakle bei rankogaliais. Per vidurį perskirti tamsūs plaukai, dvi blizgančios sruogos žemai, ties kaklu, surištos į kuodą... Rausvai padažytos lūpos.

Savo išvaizda Merė Dov apskritai liko patenkinta. Moters lūpose įsižaidė vos pastebima šypsenėlė, ir ji nulipo žemyn.

Apžiūrinėdamas namą, inspektorius Nilas mąstė:

„Tai bent trobelė! Kukmedžio trobelė! O, kokie veidmainiai tie turtuoliai!“ Jis, inspektorius Nilas, šį namą pavadintų rūmais. Kas yra trobelė, jis puikiausiai žinojo. Pats buvo tokioje užaugęs. Ji riogsojo prie Hartingtono parko vartų – gremėzdiško, paladiško* stiliaus su dvidešimt devyniais miegamaisiais pastato, kurį dabar perėmęs Nacionalinis koncernas. Iš išorės maža trobelė atrodė patraukliai, bet viduje buvo drėgna, nejauki ir neatitiko primityviausių sanitarijos reikalavimų. Laimė, inspektoriaus Nilo tėvams tokia situacija

* Andrea Palladio – XVI a. italų architektas, kurio sukurtam stiliui būdingos taisyklingos formos, ansambliškumas, – *vert. past.*

atrodė visiškai normali. Šeimininkai nereikalavo mokėti nuomos, ir vienintelė jų pareiga buvo, esant reikalui, atidaryti ir uždaryti vartus. Aplinkui veisėsi daugybė kiškių, o kartais į puodą patekdavo net fazanas. Misis Nil neteko pažinti tokių civilizacijos malonumų kaip elektrinis lygintuvas, viryklė, ventiliacija, karštas ir šaltas vanduo iš čiaupo bei šviesos įjungimas vienu piršto spustelėjimu. Žiemą Nilai pasišviesdavo žibaline lempa, o vasarą eidavo miegoti vos sutemus. Tai buvo sveika ir laiminga šeima, be galo atsilikusi nuo savo laikotarpio.

Taigi, išgirdęs žodį „trobelė", inspektorius Nilas prisiminė savo vaikystę. Tačiau šis namas, pretenzingai pavadintas „Kukmedžio trobele", buvo iš tų, kuriuos pasistatę turtuoliai laiko „kukliu prieglobsčiu kaime" O ir kaimą inspektorius Nilas įsivaizdavo kitaip. Raudonų plytų namas buvo didelis, tvirtas, ištęstas ne tiek į aukštį, kiek į ilgį, su daugybe frontonų bei langų švininiais rėmais. Sodai buvo labai jau dirbtiniai – visur rožių klombos, pergolės*, tvenkiniai ir, tarsi pateisinančios namo pavadinimą, tvarkingai apkarpytos kukmedžių gyvatvorės.

Jeigu kam nors būtų prisireikę žaliavos nuodams, kukmedžių čia augo pakankamai. Dešinėje, už rausvos pergolės, buvo likęs lopinėlis natūralios gamtos – čia kerojo didžiulis kukmedis, kokius galima pamatyti bažnyčių šventoriuose. Paramstytomis šakomis jis priminė miškų karalijos Mozę** „Šis medis, – pagalvojo inspektorius, – augo čia dar gerokai prieš tai, kai aplinkui buvo pradėti masiškai statyti raudonų plytų namai. Jam jau esant buvo įrengtos golfo aikštelės, ir madingi architektai vaikštinėjo su savo turtingais klientais, aiškindami vieno ar kito sklypo privalumus. O kadangi būtent čia įleido šaknis šis senovės paminklas, medžio niekas nepjovė, net priderino prie naujojo peizažo, ir veikiausiai

* Vijokliniais augalais apaugusi pavėsinė, – *vert. past.*

** Mozė – biblijinis Senojo Testamento pranašas, išvadavęs izraelitus iš Egipto vergovės ir atvedęs juos per dykumą iki Kanaano sienos, – *leid. past.*

nuo jo kilo naujosios rezidencijos pavadinimas. „Kukmedžio trobelė“ Gal ir uogos būtent nuo šio medžio...“

Inspektorius Nilas nuvijo šias niekam nenaudingas mintis. Reikia imtis darbo. Jis paskambino į duris.

Jas tučtuojau atidarė pusamžis vyriškis, atrodęs tiksliai taip, kaip jį įsivaizdavo inspektorius Nilas, kai kalbėjosi su juo telefonu. Apsukrus, gudrių akių ir akivaizdžiai virpančiomis rankomis.

Inspektorius Nilas prisistatė, pristatė savo padėjėją ir su pasitenkinimu pastebėjo, kaip liokajaus akyse šmėkštelėjo nerimas... Vis dėlto Nilui tai nepasirodė itin svarbu. Juk labai gali būti, kad Rekso Forteskju mirtis čia niekuo dėta. Šiaip, tiesiog automatiška reakcija.

– Ar misis Forteskju dar negrįžo?

– Ne, sere.

– O misteris Persivalis Forteskju? Mis Forteskju?

– Ne, sere.

– Tada norėčiau pamatyti mis Dov.

Dvariškis dirstelėjo per petį.

– O štai ir mis Dov, jau lipa žemyn.

Kol mis Dov ramiai ir oriai lipo plačiais laiptais, inspektorius Nilas suspėjo ją apžiūrėti. Šįsyk jo susidarytas įspūdis neatitiko tikrovės. Žodis „ekonomė“ nesąmoningai asocijavosi su stambia, valdinga moterimi juodais drabužiais ir raktų ryšuliu po prijuoste.

Taigi inspektorius gerokai sutriko, išvydęs nulipančią mažutę, dailią moterį. Švelniai melsvo atspalvio suknelė, balta apykaklė ir rankogaliai, kruopščiai suklostytos plaukų sruogos, vos pastebima Monos Lizos šypsena. Vis dėlto kažkas joje buvo netikra, tarsi ši jauna, trisdešimties neperkopusi moteris būtų vaidinusi kažkokį vaidmenį – ne ekonomės, o Merės Dov vaidmenį. Ji aiškiai stengėsi išvaizda atitikti savo pavardę*

Mis Dov santūriai pasisveikino.

---

* *Dove* (angl.) – balandis. – *vert. past.*

– Inspektorius Nilas?

– Taip. Ir seržantas Hėjus. Kaip jau sakiau telefonu, misteris Forteskju mirė Šv. Judo ligoninėje dvyliktą valandą keturiasdešimt trys minutės. Atrodo, kad jo mirtis susijusi su tuo, ką jis suvalgė šiandien per pusryčius. Todėl norėčiau, kad seržantas Hėjus galėtų nueiti į virtuvę ir išsiaiškinti, kas buvo patiekta.

Akimirksniui jų akys susitiko. Kiek pagalvojusi, ji linktelėjo.

– Gerai. – Atsisukusi į neramiai mindžikuojantį liokajų, ji paliepė: – Krampai, palydėkite seržantą Hėjų ir parodykite viską, kas jį domins.

Vyrai nuėjo. Merė Dov pakvietė Nilą vidun.

Atidariusi duris į kambarį, ji įėjo pirmoji. Tai pasirodė besąs niekuo neypatingas rūkymo kambarys – sienos apkaltos plokštėmis, prabangūs baldų apmušalai, dideli minkšti krėslai, ant sienų kaip pridera – graviūros sportine tematika.

– Prašau sėstis.

Jis atsisėdo, Merė Dov įsitaisė priešais. Nilas išsyk pastebėjo, kad ji atsisėdo veidu į šviesą. Kaip moteriai, neįprastas pasirinkimas. Tuo labiau neįprastas, jeigu moteriai yra ką slėpti. Bet gal Merė Dov kaip tik ir neturi ką slėpti.

– Kaip negerai, – prabilo ji, – kad nieko iš šeimos narių nėra namie. Misis Forteskju turi tuoj grįžti. Ir misis Val. Misteriui Persivaliui Forteskju aš pasiunčiau keletą telegramų – į skirtingas vietas.

– Ačiū, mis Dov.

– Jūs sakote, kad misteris Forteskju mirė dėl to, kad kažką suvalgė per pusryčius? Turite galvoje nunuodijimą maistu?

– Gali būti. – Inspektorius įdėmiai pažvelgė į ją.

– Vargu, – ramiai atsakė mis Dov. – Šiandien pusryčiams buvo kiaušinienė su lašinukais, kava, skrebučiai ir marmeladas. Dar ant indaujos stovėjo šaltas kumpis, bet jis buvo supjaustytas tik vakar, ir niekas nesiskundė. Nevalgėme nei žuvies, nei dešrelių – nieko panašaus.

– Matau, jūs tiksliai žinote, kas buvo patiekta.

– Savaime suprantama. Juk maistą užsakau aš. Antai vakar pietums...

– Nereikia, – pertraukė inspektorius Nilas. – Vakarykščiai pietūs manęs nedomina.

– Maniau, jog apsinuodijimas maistu kartais pasireiškia net po paros.

– Šiuo atveju – ne... Sakykite, ką būtent misteris Forteskju valgė ir gėrė šiandien ryte, prieš išeidamas iš namų?

– Aštuntą ryto į jo kambarį buvo nunešta arbata. Pusryčiavo be penkiolikos dešimtą. Kaip minėjau, misteris Forteskju valgė kiaušinienę su lašinukais, skrebučius, marmeladą ir gėrė kavą.

– O košė?

– Košių jis nemėgo.

– Cukrus į kavą buvo gabalėliais ar granulėmis?

– Gabalėliais. Bet misteris Forteskju gėrė kavą be cukraus.

– Ar nevartojo jis rytais vaistų? Kokių nors druskų? Tonizuojamųjų preparatų? Virškinimą gerinančių vaistų?

– Ne, nieko panašaus.

– Jūs pusryčiavote kartu su juo?

– Ne. Už stalo sėda tik šeimos nariai.

– Kas dar valgė su juo?

– Misis Forteskju. Mis Forteskju. Misis Val Forteskju. Misterio Persivalio Forteskju, savaime suprantama, nebuvo.

– O misis ir mis Forteskju per pusryčius valgė tą patį?

– Misis Forteskju išgėrė kavą, apelsinų sultis, suvalgė skrebutį – ir viskas. Misis Val ir mis Forteskju visada pusryčiauja sočiai. Be kiaušinienės ir šalto kumpio, tikriausiai valgė ir košės. Misis Val geria ne kavą, o arbatą.

Inspektorius Nilas minutėlei susimąstė. Ratas bent jau siaurėja. Su velioniu pusryčiavo tik trys žmonės – jo žmona, dukra ir marti. Bet kuri iš jų galėjo įpilti į kavą taksano.

Taksanas kartus, kaip ir kava. Misteris Forteskju galėjo nieko nepastebėti. Tiesa, dar buvo patiekta rytinė arbata, tačiau Bernsdorfas tvirtino, jog būtent arbatoje nuodų skonis būtų buvęs aiškiai jaučiamas. Nors, antra vertus, žmogus ką tik prabudęs, dar nepakankamai budrus... Inspektorius Nilas pakėlė galvą ir pamatė, jog Merė Dov jį stebi.

– Jūsų klausimai apie tonizuojamąsias priemones ir vaistus man pasirodė gana keisti, inspektoriau, – pareiškė ji. – Turbūt norėjote pasakyti, kad arba vaistai buvo netinkami vartoti, arba į juos kažko pridėjo. Tačiau nei vieno, nei kito nepavadinsi apnuodijimo maistu.

Nilas įdėmiai pažvelgė į ją.

– O aš ir nesakiau, kad misteris Forteskju numirė, apsinuodijęs maistu. Jis buvo nunuodytas. Tiesiog nunuodytas...

– Nunuodytas... – tyliai pakartojo ji.

Merė Dov nenustebo, nekrūptelėjo iš siaubo, tiesiog jos akys smalsiai sublizgo. Taip atrodo žmogus, susidūręs su kažkuo nauja.

Ir tikrai, minutėlę pamąsčiusi, ji tarė:

– Dar niekada nebuvau susidūrusi su nunuodijimo atveju.

– Tikrai nieko malonaus, – sausai patikino ją Nilas.

– Taip, ko gero...

Moteris vėl trumpam susimąstė, paskui pakėlė galvą ir netikėtai nusišypsojo.

– Aš to nedariau, – pareiškė ji. – Bet neabejoju, kad lygiai tą patį jums pasakys ir kiti!

– O kas galėjo tai padaryti, mis Dov?

Ji patraukė pečiais.

– Atvirai kalbant, jis buvo bjaurus tipas. Ir padaryti tai galėjo bet kas.

– Bet žmonių nenuodija vien dėl to, kad jie „bjaurūs“, mis Dov. Paprastai būna svaresnis motyvas.

– Taip, žinoma.

Ji susimąstė.

– Gal ką nors papasakotumėte apie šį namą?

Mis Dov pažvelgė į inspektorių. Jis net šiek tiek krūptelėjo – jos žvilgsnis buvo pašaipiai šaltas.

– Tikiuosi, tai ne oficiali apklausa? Aišku, ne, kitaip čia būtų jūsų seržantas, o jis dabar kabinėjasi prie tarnaičių. Galiu jums kai ką papasakoti, bet pakartoti to teisme nenorėčiau. Tik neoficialiai... Kaip sakoma, be protokolo...

– Suprantama, mis Dov. Juk, kaip jau pastebėjote, mes kalbamės akis į akį.

Ji atsilošė, palingavo grakščia kojele ir prisimerkė.

– Pradėsiu nuo to, kad ypatingos ištikimybės savo šeimininkams aš nejaučiu. Dirbu čia, nes gerai moka, ir tai mano pagrindinė sąlyga.

– Aš kiek nustebau, pamatęs jus dirbant tokį darbą. Su jūsų protu ir išsilavinimu...

– Gal geriau sėdėti nuo ryto iki vakaro kokioje nors kontoroje? Rūšiuoti popierius ministerijoje? Brangus inspektoriau Nilai, darbelis čia ne toks jau sunkus, o uždarbis... Žmonės pasirengę mokėti bet kokią sumą – *bet kokią*, kad tik išsivaduotų iš namų priežiūros rūpesčių. Surasti ir pasamdyti tarnus – nuobodus ir varginantis užsiėmimas. Rašinėti į agentūras, siuntinėti skelbimus į laikraščius, kalbėtis su žmonėmis, tartis dėl susitikimų ir galiausiai sėkmingai tvarkyti buitinius reikalus – tam reikia šiokių tokių sugebėjimų, kurių turtingieji paprastai neturi.

– O jeigu jūsų pasamdyti tarnai išsilakstys? Girdėjau, taip būna.

Merė šyptelėjo.

– Jei reikės, aš pati ir lovas paklosiu, ir dulkes išsiurbsiu, ir pietus paruošiu bei stalą padengsiu – šeimininkai nepastebės jokio skirtumo. Žinoma, aš per daug tuo nesigiriu. Maža kas kam gali šauti į galvą. Bet nedideles spragas tikrai galiu užpildyti. Nors tų spragų beveik nebūna. Aš dirbu tik pas labai turtingus, kurie už patogumus pasirengę mokėti, kiek reikia. Savo ruožtu ir aš moku tarnams maksimaliai, taigi atsirenku geriausius.

– Tokius kaip vyresnysis liokajus?

Mis Dov nustebusi įdėmiai nužvelgė inspektorių.

– Sutuoktiniai... Kur dingsi? Krampą aš laikau tik dėl misis Kramp – geresnės virėjos gyvenime nebuvau sutikusi. Tikras lobis. Kad ją išsaugočiau, esu priversta kai ko nematyti. Mūsų misteris Forteskju mėgsta pavalgyti... tiksliau, mėgo. Šiuose namuose visi tikri gurmanai, o pinigų čia niekas neskaičiuoja. Tad misis Kramp gali pirkti, ką nori – sviestą, kiaušinius, grietinę. O dėl Krampo – savo darbą jis išmano, ir to užtenka. Sidabriniai stalo įrankiai visada išblizginti, ir prie stalo patarnauja ne taip jau blogai. Vyno rūsio raktą visada turiu su savimi, viskio ir džino atsargas taip pat prižiūriu, tenka patikrinti, ir kaip jis valo bei lygina drabužius.

Inspektorius Nilas kilstelėjo antakius.

– Mažoji didelio namo šeimininkė.

– Manau, jog viską reikia mokėti daryti pačiai. Tada nieko daryti ir nereikės. Bet jūs norėjote išgirsti mano nuomonę apie šią šeimą.

– Jeigu jūs nieko prieš.

– Apskritai visi jie gana bjaurūs. Velionis misteris Forteskju buvo iš tų sukčių, kurie visada galus suslepia į vandenį. Mėgdavo pasigirti, kaip gudriai prasuko kokį nors reikaliuką. Tobulomis manieromis nepasižymėjo – buvo šiurkštus, valdingas, žodžiu, despotas. Misis Forteskju, Adelė, jo antroji žmona, maždaug trisdešimt metų už jį jaunesnė. Susipažino jie Braitone. Ji dirbo manikiūrininke ir tykojo turtingo kavalieriaus. Tikra gražuolė ir atrodo tokia seksuali...

Inspektorius Nilas buvo šokiruotas, bet neišsidavė. Tokia mergina kaip Merė Dov, jo nuomone, neturėjo šitaip kalbėti.

O jaunoji ledi ramiai tęsė:

– Adelė, aišku, ištekėjo dėl pinigų, ir kai tai įvyko, jo sūnus Persivalis bei duktė Eleina buvo tiesiog pažaliavę iš pykčio. Jie ir dabar griežia ant jos dantį, bet ji elgiasi labai išmintingai – to nepastebi ar nenori pastebėti. Ji žino, kad senis

išpildys kiekvieną jos užgaidą. Oi, vėl vartoju ne tą laiką. Dar neįsisąmoninau, kad jo nebėra tarp gyvųjų...

– Na, o kaip jo sūnus?

– Brangusis Persivalis? Valius, kaip jį vadina žmona. Saldžialiežuvis veidmainis. Manieringas, gudrus ir klastingas. Paniškai bijo tėvo, niekada jam neprieštarauja, bet pakankamai protingas ir žino, ko nori. Skirtingai nei tėvas, spaudžia pinigą. Taupymas – viena iš jo aistrų. Todėl jis taip ilgai ir nesusiranda sau namo. O čia turi savo butą, ir kišenė pilna.

– O jo žmona?

– Dženifer atrodo nuolanki ir labai kvaila. Bet nesu tuo tikra. Iki santuokos dirbo ligoninėje medicinos seserimi – slaugė plaučių uždegimu sergantį Persivalį, kol įsiplieskė romantiška meilė. Senį ši santuoka gerokai nuvylė. Jis snobas ir norėjo, kad Persivalis vestų, kaip „pridera" Vargšės misis Val jis nekenčia, vis maišo su purvais. Tad, manau, ji ne itin jį myli... tai yra mylėjo. Jos didžiausias pomėgis – vaikščioti po parduotuves ir į filmus. O pagrindinis rūpestis – kad vyras per mažai duoda pinigų.

– Ką pasakytumėte apie dukrą?

– Eleiną? Štai jos man truputį gaila. Eleina – neblogas žmogus. Iš tų, kurios visą gyvenimą lieka mokinukės. Ji puikiai organizuoja žaidimus, užsiiminėja su skautėmis – visa tai jai įdomu. Neseniai ji turėjo romaną su jaunu paniurusiu mokytoju, bet tėvas sužinojo, kad šis persiėmęs komunistų idėjomis, ir tai meilės istorijai padėjo tašką.

– Ir jai neužteko drąsos paprieštarauti?

– *Jai* tai užteko. Pabūgo būtent jis. Turbūt vėlgi dėl pinigų. Vargšė Eleina neypatingai patraukli.

– O kitas sūnus?

– Nesu jo mačiusi. Sako, tikras gražuolis, bet niekšas. Buvo praeity tokia bjauri istorija – padirbo kvitą. Gyvena Rytų Afrikoje.

– Su tėvu nebendravo?

– Taip, misteris Forteskju negalėjo palikti jo be nieko, nes jau buvo paskyręs jaunesniuoju firmos partneriu, bet

nepalaiko su juo ryšių jau daug metų. Jeigu ir mini Lansą, tai tik taip: „Nekalbėkite man apie tą nevidoną. Jis man ne sūnus“ Ir vis dėlto...

– Taip, mis Dov?

– Vis dėlto, – iš lėto tarė Merė, – nenustebčiau, jeigu paaiškėtų, kad senis Forteskju ketino pasikviesti jį čia.

– Kodėl taip manote?

– Todėl, kad maždaug prieš mėnesį senasis Forteskju buvo užkūręs tikrą pirtį Persivaliui ir vos nesprogo iš pykčio. Mat Persivalis kažką darė jam už akių – nežinau, ką. Sūnus staiga pasirodė ne toks jau gerutis. Pastaruoju metu jis irgi stipriai pasikeitė.

– Misteris Forteskju?

– Ne, Persivalis. Vaikšto mirtinai išsigandęs.

– Gerai, dabar pakalbėkime apie tarnus. Krampus jūs jau apibūdinote. Kas dar dirba šiuose namuose?

– Yra kambarinė Gledis Martin, arba padavėja, – mūsų laikais jos mėgsta vadintis būtent taip. Ji tvarko kambarius apačioje, dengia stalus, po valgio surenka indus ir padeda Krampui patarnauti prie stalo. Pakankamai tvarkinga mergina, tik labai jau žiopla. Kalba per nosį.

Nilas linktelėjo.

– Elena Kurtis – tarnaitė. Pagyvenusi, amžinai suirzusi ir pikta, bet dirba namuose jau seniai ir puikiai palaiko švarą. Dar yra padėjėjų, bet jos ateina, kai reikia.

– Tai namuose daugiau niekas negyvena?

– Gyvena. Senutė mis Ramsbotom.

– Kas ji?

– Misterio Forteskju svainė – jo pirmos žmonos sesuo. Jo žmona buvo daug vyresnė už jį, o jos sesuo daug vyresnė už ją – taigi jai gerokai per septyniasdešimt. Antrame aukšte ji turi savo kambarį, pati gaminasi maistą ir apsitarnauja, tarnaitė užeina tik išvalyti. Gana ekscentriška, niekada nemėgo savo svainio, bet atsikraustė čia dar seseriai gyvai esant, taip ir pasiliko. Misteris Forteskju niekada ja nesirūpino. Žinote, ji su charakteriu, toji tetulė Efi.

– Ir viskas?

– Viskas.

– Vadinasi, priėjome iki jūsų, mis Dov.

– Jus domina mano biografijos smulkmenos? Esu našlaitė. Sent Alfredo koledže baigiau sekretorių kursus. Dirbau sekretore-stenografiste tai vienur, tai kitur, paskui nusprendžiau, kad sėdžiu ne savo rogėse, ir pakeičiau kursą. Ekonome dirbau trijose šeimose. Po metų pusantrų sėdėti vienoje vietoje man nusibosta, taigi keliauju kitur. „Kukmedžio trobelėje" aš jau daugiau kaip metai. Atspausdinsiu savo ankstesnių šeimininkų pavardes bei adresus ir kartu su rekomendacijų kopijomis perduosiu jūsų seržantui... Hėjui, taip? Jus tai patenkins?

– Visiškai, mis Dov. – Nilas minutėlę patylėjo, įsivaizduodamas, kaip mis Dov pila nuodus į misterio Forteskju pusryčius. Jo įsižaidusi fantazija ėmė piešti, kaip ji kruopščiai renka į krepšelį kukmedžio uogas. Atsidūsėjęs jis grįžo į dabartį ir realybę. – O dabar norėčiau pakalbėti su ta mergina... e-e, Gledis, o paskui su tarnaite Elena. – Stodamasis jis pridūrė: – Beje, mis Dov, gal žinote, kodėl misterio Forteskju kišenėje buvo grūdų?

– Grūdų? – Ji įsispoksojo į inspektorių su, atrodė, nuoširdžia nuostaba.

– Taip, grūdų. Jums tai nieko nesako, mis Dov?

– Visiškai nieko.

– Kas prižiūrėjo jo drabužius?

– Krampas.

– Aišku. Ar misteris ir misis Forteskju miega tame pačiame miegamajame?

– Taip. Be to, jis, žinoma, turi savo drabužinę ir vonios kambarį, kaip ir ji... – Merė dirstelėjo į rankinį laikrodį. – Manau, ji tuoj grįš.

Inspektorius jau stovėjo. Jis maloniai paklausė:

– Žinote ką, mis Dov? Nors šiose apylinkėse net trys golfo aikštelės, man labai keista, kad misis Forteskju lig šiol nerado.

– O jeigu ji dabar apskritai nežaidžia golfo, inspektoriau? Tada nebūtų keista?

Merės balsas nuskambėjo abejingai. Inspektorius griežtai mestelėjo:

– Man aiškiai pasakė, kad ji žaidžia golfą.

– Ji pasiėmė golfo lazdas ir pasakė, kad eina žaisti. Sėdo į mašiną ir išvažiavo.

Jis įdėmiai pažvelgė į mis Dov, stengdamasis perprasti slaptą mintį.

– Su kuo ji paprastai žaidžia golfą? Jūs tai žinote?

– Labai tikėtina, kad su misteriu Vivianu Diubua.

– Aišku, – trumpai atsakė Nilas.

– Atsiųsiu pas jus Gledis. Tikriausiai ji mirtinai išsigąs. – Akimirksniui stabtelėjusi tarpdury, Merė pridūrė: – Į mano pasakojimą per daug nekreipkite dėmesio. Aš dažnai nešiojuosi užanty akmenį.

Ji išėjo. Inspektorius Nilas susimąstęs žvelgė į uždarytas duris. Tai, ką papasakojo Merė Dov – iš pykčio ar ne, – davė peno apmąstymams. Jeigu Reksą Forteskju nunuodijo – o iš visko sprendžiant, taip ir buvo, – „Kukmedžio trobelės“ aplinka atrodė daug žadanti. Motyvai storu sluoksniu gulėjo paviršiuje.

PENKTAS SKYRIUS

Aiškiai nenoriai į kambarį įžengusi mergina buvo negraži ir išsigandusi. Nors aukšto ūgio ir vilkinti dailiai pasiūtu tamsiai raudonos spalvos kostiumėliu, ji atrodė kiek nevalyva.

Įsmeigusi į inspektorių klausiančias akis, mergina iš karto pareiškė:

– Aš nieko nepadariau. Tikrai. Ir nieko apie tai nežinau.

– Gerai jau, gerai, – kuo nuoširdžiau atsakė Nilas.

Jo balsas buvo kiek pasikeitęs. Jame girdėjosi linksmos gaidelės, intonacija tapo pastebimai paprastesnė. Tegul ši išsigandusi kiškė Gledis atsipalaiduoja.

– Sėskitės, – pakvietė jis. – Norėčiau kai ko jūsų paklausti apie šiandieninius pusryčius.

– Aš nieko nedariau.

– Bet pusryčius patiekėte jūs?

– Taip, aš, – net tai ji prisipažino nenoriai.

Mergina atrodė ir kalta, ir išsigandusi, bet inspektorius Nilas žinojo, kad liudytojams taip atsitinka. Taigi, nutaisęs linksmą toną, kad ji jaustųsi kuo geriau, jis toliau klausinėjo:

– Kas pirmas atsisėdo prie stalo? Kas antras?

– Pirmoji pusryčiauti atėjo Elcina Forteskju. Krampas kaip tik tiekė kavą. Paskui nulipo misis Forteskju, tada misis Val, o šeimininkas pasirodė paskutinis. Jie visi apsitarnavo patys. Arbata, kava ir karšti patiekalai stovėjo ant šildomų lėkščių, ant indaujos.

Nieko naujo inspektorius iš jos nesužinojo. Ponai valgė ir gėrė būtent tai, ką išvardijo Merė Dov. Šeimininkas, misis Forteskju ir mis Eleina gėrė kavą, o misis Val – arbatą. Viskas vyko kaip įprastai.

Nilas šio bei to paklausė apie ją pačią, ir Gledis atsakė kur kas uoliau. Iš pradžių ji tarnavo privačiai, paskui dirbo įvairiose kavinėse. Galiausiai vėl nusprendė grįžti į privačią tarnybą ir rugsėjį įsidarbino „Kukmedžio trobelėje“ Praėjo jau du mėnesiai.

– Ir kaip jums čia patinka?

– Visai nieko. – Paskui pridūrė: – Nereikia tiek daug lakstyti, nors laisvės irgi mažiau...

– Papasakokite man apie misterio Forteskju drabužius – jo kostiumus. Kas juos prižiūrėjo, valė?

Gledis įsižeidusi patempė lūpą.

– Tai daryti turėjo Krampas. Bet jis dažnai liepdavo man.

– O kas valė ir lygino tą kostiumą, kurį misteris Forteskju vilkėjo šiandien?

– Aš net neprisimenu, kurį jis vilkėjo. Turi daugybę.

– Ar jo švarko kišenėje niekada neradote grūdų?

– Grūdų? – nustebusi paklausė ji.

– Tiksliau, rugių.

– Rugių? Tai gal duonos? Tokios juodos... ir bjauraus skonio, taip?

– Tokią duoną kepa iš rugių. O rugiai – tai patys grūdai. Jų rado jūsų šeimininko švarko kišenėje.

– Švarko kišenėje?

– Taip. Ar žinote, kaip jie ten pateko?

– Tikrai nežinau. Aš jų akyse nemačiau.

Daugiau išpešti iš jos nieko nepavyko. Akimirksniui inspektorius sudvejojo: o gal ji ką nors slepia ir nenori prisipažinti? Gledis akivaizdžiai buvo sutrikusi ir tarsi pasirengusi gintis, bet pagaliau jis nusprendė, kad tai natūrali policijos baimė.

Kai jis leido jai eiti, mergina paklausė:

– Vadinasi, tai tiesa? Jis mirė?

– Taip, mirė.

– Kaip staigiai! Kai skambino iš biuro, pasakė, kad jam priepuolis.

– Taip... Jį ištiko priepuolis.

– Vieną mano pažįstamą irgi ištikdavo priepuoliai, – tarė Gledis. – Labai netikėtai. Prisimenu, be galo bijodavau.

Šis prisiminimas akimirksniui padėjo jai atsipalaiduoti.

Inspektorius Nilas nuėjo į virtuvę.

Ten jį pasitiko iš karto ir su nerimu. Stambi raudonskruostė moteris, ginkluota kočėlu, grėsmingai žengė jo link.

– Atsirado mat policija, – pirmoji užsipuolė ji. – Vaikšto čia ir kalba: atseit aš taip gaminu, kad šeimininkas nusinuodijo! Na jau ne, brangūs ponai! Iš čia į valgomąjį viskas keliauja taip, kaip turi būti. Nieko sau, atvažiavo ir pareiškė, kad aš nunuodijau šeimininką! Aš gi jus į teismą paduosiu – man nesvarbu, policija ar ne policija. Šiuose namuose sugedusio maisto niekas ant stalo nededa.

Inspektoriui Nilui ne iš karto pavyko nuraminti įsižeidusią savo amato meistrę. Iš maisto sandėliuko šypsodamasis kyštelėjo galvą seržantas Hėjus, ir inspektorius Nilas suprato, kad savąją misis Kramp pykčio porciją jis jau gavo.

Scena baigėsi telefono skambučiu.

Nilas išėjo į holą ir pamatė, kad ragelį pakėlė Merė Dov. Ji kažką užsirašė į bloknotą. Grįžtelėjusi galvą per petį tarė:

– Telegrama.

Padėjo ragelį ir padavė inspektoriui bloknotą su užrašu. Telegramoje iš Paryžiaus buvo sakoma:

„FORTESKJU KUKMEDŽIO TROBELĖ, BEIDON HITAS. DEJA, TAVO LAIŠKAS PAVĖLAVO. ATVAŽIUOSIU RYTOJ ARBATOS. TIKIUOSI IR KEPSNIO. LANSAS."

Inspektorius Nilas kilstelėjo antakius.

– Taigi sūnus palaidūnas pakviestas namo, – pratarė jis.

ŠEŠTAS SKYRIUS

Tuo metu, kai Reksas Forteskju gėrė savo paskutinį puodelį arbatos, Lansas Forteskju su žmona sėdėjo po medžiais Eliziejaus laukuose ir stebėjo praeivius.

– Lengva pasakyti, Pet, „apibūdink jį“. Man iš to nieko neišeina. Ką tu norėtum sužinoti? Na, sakykim, tėtušis – senas sukčius. Bet tu per daug dėl to nenusiminsi, tiesa? Juk tavęs tuo jau nenustebinsi.

– O taip, – sutiko Pet. – Aš, kaip tu sakai, jau aklimatizavausi.

Ji pasistengė, kad balsas neskambėtų liūdnai. Nejaugi visas pasaulis tapo negarbingas, o gal tik jos dalia – vis su tokiais susidurti?

Šios aukštos, ilgakojės merginos nebuvo galima pavadinti gražia, tačiau jos gyvybingumas ir nuoširdumas suteikė jai žavesio. Be to, Pet buvo grakšti ir turėjo nuostabius, saulėje blizgančius kaštoninius plaukus. Galbūt dėl ilgo bendravimo su žirgais ji pati priminė grynakraują kumelaitę.

Taip, apie sukčiavimą lenktynių pasaulyje ji gerai žinojo. Dabar, matyt, teks susidurti ir su apgavystėmis finansų srity. Beje, jos uošvis, kurio ji dar nepažinojo, įstatymo požiūriu buvo tikras teisingumo ir dorovingumo įsikūnijimas. Visi tie, kurie giriasi „mitriai išsisukę“, yra panašūs – jie visada išlieka įstatymo rėmuose. Vis dėlto jai atrodė, kad jos mylimasis Lansas, nors praeity ir peržengęs ribą, išsiskyrė sąžiningumu, kurio aiškiai stokojo daugelis šių patyrusių apsukruolių.

– Aš nenoriu pasakyti, – tęsė Lansas, – kad jis apgavikas. Nieko panašaus. Bet gyventi moka.

– Kartais, – atsakė Pet, – man atrodo, kad aš nekenčiu tų, kurie taip moka gyventi. Tu jį myli, – pridūrė ji. Tai buvo ne klausimas, o fakto konstatavimas.

Lansas minutėlę pagalvojo, paskui su nuostaba atsakė:

– Žinai, brangioji, tikriausiai tu teisi.

Pet nusijuokė. Pasukęs galvą jis pažvelgė į ją. Kiek prisimerkė. Kokia ji vis dėlto miela! Jis dievino ją. Dėl jos verta rizikuoti.

– Tam tikra prasme, – tarė jis, – man ten atrodo tikras pragaras. Miesto gyvenimas. Penktą valandą aštuoniolika minučių turi būti namuose. Toks gyvenimas – ne man. Kur kas geriau jaučiuosi tarp atstumtųjų ir ištremtųjų. Bet tikriausiai ateina metas, kai reikia išmesti inkarą. O laikant tavo ranką, man visa tai gal netgi patiks. Jeigu jau senis nori taikytis, reikia naudotis proga. Gerokai nustebau, gavęs jo laišką... Kad Persivalis susigadintų savo reputaciją – tiesiog neįsivaizduoju! Geras, mažas berniukas. Bet, pasakysiu tau, kad Persis visada buvo klastingas. Taip, visada.

– Bijau, – tarė Patricija Forteskju, – kad tavo brolis Persivalis man nepatiks.

– Nenoriu tavęs nuteikti prieš jį. Tiesiog mudu su Persiu niekada nesugyvenom – štai ir viskas. Aš savo kišenpinigius prašvilpdavau, jis taupydavo. Mano draugai buvo abejotinos reputacijos, bet užtat įdomūs. Persis užmegzdavo „naudingus ryšius“ Mes buvome dvi priešingybės. Aš visada laikiau jį kvailiu, o jis... žinai, kartais man atrodo, kad jis manęs tiesiog nekentė. Pats nesuprantu, kodėl...

– O aš, atrodo, suprantu...

– Tikrai, mieloji? Tu tokia nuovoki. Žinai, aš visada pagalvodavau... tai fantastiška mintis, bet...

– Kokia mintis? Sakyk.

– Aš pagalvodavau, ar tik ne Persivalis sukūrė visą tą istoriją su kvitu – tada, kai senis išspyrė mane iš namų ir

rovėsi plaukus, kad anksčiau davė man dalį firmoje, taigi dabar negali neskirti palikimo. O įdomiausia yra tai, kad aš to kvito nepadirbinėjau, nors tuo, žinoma, niekas netikėjo, juolab kad buvo atvejis, kai paėmiau iš kasos pinigus ir pastačiau ant žirgo. Tada buvau tikras, kad išlošiu, o pagaliau ir tie pinigai buvo mano. Bet kvito aš nepadirbinėjau. Pats nežinau, kodėl man kilo ši kvaila mintis, kad tai Persivalio darbas. Tiesiog šovė į galvą, ir tiek.

– Bet kokia *jam* iš to nauda? Juk kvitas buvo išrašytas tau.

– Žinoma. Ir atrodo, kad jis čia niekuo dėtas, ar ne?

Pet ryžtingai atsigręžė į jį.

– Nori pasakyti, jog jis... apšmeižė tave, kad būtum išmestas iš firmos?

– Buvo tokia mintis. O velnias, kaip visa tai šlykštu. Tiek to. Įdomu, ką pasakys senis Persis, kai pamatys sugrįžtant sūnų palaidūną. Tai išpūs savo blausias, virtų agrastų spalvos akis!

– Jis žino, kad atvažiuoji?

– Nenustebčiau, jeigu nebūtų nė girdėjęs. Žinai, senis turi labai keistą humoro jausmą.

– Ir kuo gi tavo brolis *taip* supykdė tėvą?

– *Pačiam* būtų įdomu sužinoti. Kažkuo skaudžiai seniui įgėlė. Iš tėvo laiškų supratau.

– Kada gavai jo pirmąjį laišką?

– Prieš keturis... ne, penkis mėnesius. Pripūtė daug miglos, bet viena supratau aiškiai – siūlė surūkyti taikos pypkę. „Tavo vyresnysis brolis daugeliu atžvilgių nusižengė." „Išsidūkai, metas susitupėti." „Galiu pažadėti, jog pinigų tau netrūks." „Džiaugsiuos matydamas tave ir tavo žmoną." Žinai, brangioji, manau, čia svarbų vaidmenį atliko mudviejų santuoka. Tėvui padarė įspūdį, kad vedžiau merginą, užimančią aukštesnę socialinę padėtį.

Pet nusijuokė.

– Kokiam gi aukštyje? Ir aristokratai, ir visuomenės padugnės?

Jis šyptelėjo.

– Būtent. Tik padugnės, skirtingai nei aristokratai, neįstringa atmintyje. Tu dar pamatysi Persivalio žmoną. „*Prašyčiau* paduoti konservus“ arba plepalai apie tai, kaip jai užantspaudavo laišką – nieko protingesnio iš jos neišgirsi.

Šįsyk Pet nebesijuokė. Ji susimąstė apie šios šeimos moteris, su kuriomis teks bendrauti. Į tai Lansas neatkreipė dėmesio.

– O tavo sesuo? – paklausė ji.

– Eleina? Visai nieko. Buvo dar mergiūkštė, kai išvažiavau iš namų. Uoli entuziastė, nors gal jau iš to išaugo. Į viską žiūrėjo labai rimtai.

Toks apibūdinimas daug vilčių neteikė. Pet paklausė:

– Ji tau visai nerašė... po to, kai išvažiavai?

– Nepalikau adreso. Bet ji vis tiek nebūtų rašiusi. Darnia šeima mūsų nepavadinsi.

– Suprantu.

Lansas dirstelėjo į ją.

– Ką, nusivylei? Dėl mano šeimos? Be reikalo. Juk negyvensim su jais po vienu stogu. Nusipirksim kur nors jaukų namelį. Žirgai, šunys – ko tik panorėsi.

– Bet *penkios valandos aštuoniolika minučių* vis tiek liks.

– Man – taip. Kiekvieną dieną į miestą ir atgal, su visu paradu. Bet nesirūpink, mieloji, – nuostabių gamtos kampelių užtenka ir aplink Londoną. Pastaruoju metu manyje prabudo finansininkas. Šiaip ar taip, tai mano kraujyje – iš abiejų linijų.

– Juk savo motinos tu beveik neprisimeni, taip?

– Ji visada man atrodė neįtikėtinai sena. Tiesą sakant, taip ir buvo. Kai gimė Eleina, jai buvo beveik penkiasdešimt. Mėgo puoštis įvairiais blizgučiais, gulėdavo ant sofos ir skaitydavo man istorijas apie riterius ir jų damas. Visa tai man be galo įgrisdavo. Tenisono „Karališkosios idilės“ Tikriausiai mylėjau ją... Ji buvo kažkokia... bespalvė. Tačiau tai suprantu tik dabar, žvelgdamas į praeitį.

– Atrodo, tu nieko per daug nemylėjai, – su nepasitenkinimu tarė Pet.

Lansas paėmė jos ranką ir suspaudė.

– Aš myliu tave.

SEPTINTAS SKYRIUS

Inspektorius Nilas vis dar laikė rankose telegramą, kai išgirdo, kaip prie pagrindinio įėjimo privažiavo automobilis ir, nerūpestingai sucypęs stabdžiais, sustojo.

– Tai tikriausiai misis Forteskju, – tarė Merė Dov.

Inspektorius Nilas žengė durų link. Akies kampučiu jis pastebėjo, kaip Merė Dov patyliukais išnyko iš kambario. Buvo aišku, kad dalyvauti būsimojoje scenoje ji nenori. Stebėtinas taktiškumas bei kuklumas ir jokio smalsumo. Inspektorius Nilas pagalvojo, kad jos vietoje bet kuri moteris būtų pasilikusi.

Prie durų jis pamatė iš holo gilumos ateinantį liokajų Krampą. Vadinasi, privažiuojantį automobilį išgirdo ir jis.

Tai pasirodė besąs dvivietis sportinis „Rolls Bentley“. Iš jo išlipo du žmonės ir patraukė namo link. Jiems priėjus prie durų, šios atsivėrė. Nustebusi Adelė Forteskju įsispoksojo į inspektorių Nilą.

Jis akimirksniu susivokė, kad priešais jį stovi labai graži moteris, ir mintyse pritarė šokiruojančiam Merės Dov komentarui. Adelė Forteskju *iš tikrųjų* atrodė seksualiai. Savo figūra ir laikysena ji panašėjo į šviesiaplaukę mis Grosvenor, bet mis Grosvenor atrodė prašmatniai ir respektabiliai, o Adelė Forteskju tiesiog akino prabanga. Jos žavesys buvo ne subtilus, o akivaizdus. Be užuolankų skelbė kiekvienam vyrui: „Štai aš – tikra moteris“. Adelė Forteskju buvo tikras seksualumo įsikūnijimas – jis buvo persmelkęs jos kalbėseną, judesius, net alsavimą, bet akys žvelgė kažkaip klastingai,

vertinančiai. „Taip, – pagalvojo inspektorius, – vyrus Adelė Forteskju myli, bet pinigus – dar labiau.“

Jo žvilgsnis nukrypo į šalia jos stovintį vyriškį su golfo lazdomis. Ką gi, gerai pažįstamas tipas. Tokie patarnauja jaunoms turtuolių ir senių žmonoms. Misteris Vivianas Diubua – jeigu tai buvo jis – įspūdingai demonstravo savo vyriškąjį pradą, nors šis pradas nebuvo vertas nė skatiko. Jis buvo iš tų vyrų, kurie „supranta“ moteris.

– Misis Forteskju?

– Taip. – Ji plačiai atmerkė mėlynas akis. – Bet mes su jumis...

– Aš inspektorius Nilas. Bijau, kad turiu jums blogų naujienų.

– Norite pasakyti... apiplėšimas... kažkas panašaus?

– Ne, nieko panašaus. Nelaimė ištiko jūsų vyrą. Šiandien ryte jis sunkiai susirgo.

– Reksas? Susirgo?

– Mes stengėmės surasti jus nuo pusės vienuoliktos.

– Kur jis? Čia? Ligoninėje?

– Jį išvežė į Šv. Judo ligoninę. Bijau, turite pasirengti blogiausiam.

– Norite pasakyti... Negali būti... Jis *mirė*?

Ji susverdėjo ir įsikibo inspektoriui į ranką. Šis paniuręs ir jausdamasis, tarsi atliktų kažkokį vaidmenį spektaklyje, nuvedė ją į holą. Čia tučtuojau prišoko padėti Krampas.

– Dabar jai reikėtų išgerti brendžio, – patarė jis.

Pasigirdo žemas misterio Diubua balsas:

– Jūs teisus, Krampai. Atneškite brendžio. Čia, – parodė kelią inspektoriui.

Jis atidarė duris kairėje. Procesija įžengė į kambarį: inspektorius ir Adelė Forteskju, Vivianas Diubua ir Krampas, nešinas grafinu su dviem taurėmis.

Adelė Forteskju, prisidengusi ranka akis, susmuko į minkštą fotelį. Iš inspektoriaus pasiūlytos taurės gurkštelėjo mažą gurkšnelį ir tuojau ją atstūmė.

– Nebenoriu, – tarė ji. – Man jau geriau. Sakykite, kas tai buvo? Smūgis, taip? Vargšas Reksas.

– Ne, misis Forteskju, ne smūgis.

– Atrodo, sakėte, kad jūs inspektorius? – klausimą uždavė Diubua.

Nilas atsigręžė į jį.

– Tikrai taip, – maloniai atsakė jis. – Inspektorius Nilas iš kriminalinės policijos.

Rudos akys sužiuro su nerimu. Kriminalinės policijos inspektoriaus pasirodymas misteriui Diubua aiškiai nepatiko. Netgi labai nepatiko.

– O kas atsitiko? – paklausė jis. – Kas nors ne taip?

Ir nesąmoningai atatupstas žingtelėjo durų link. Inspektorius šį judesį išsyk pastebėjo.

– Bijau, – kreipėsi jis į misis Forteskju, – kad teks atlikti apklausą.

– Apklausą? Norite pasakyti... *Ką* jūs norite pasakyti?

– Suprantu, misis Forteskju, kad jums visa tai didelis stresas, – jo žodžiai liejosi savaime. – Norėtųsi kuo greičiau išsiaiškinti, ką misteris Forteskju valgė ir gėrė šiandien ryte, prieš išeidamas į darbą.

– Jūs įtariate, kad jis buvo *nunuodytas*?

– Taip, labai gali būti.

– Negaliu patikėti. O... Jūs turite galvoje *maisto* užnuodijimą. – Tariant paskutiniuosius žodžius, jos balsas pritilo puse oktavos.

Sustingusiu veidu ir tokiu pat ramiu balsu inspektorius Nilas tarė:

– Taip, madam. O jūs pagalvojote ką kita?

Nesivargindama atsakyti į šį klausimą, ji skubiai pasakė:

– Bet mes visi sveiki – visi iki vieno.

– Jūs galite kalbėti apie visus šeimos narius?

– Na... ne... žinoma, negaliu.

Diubua demonstratyviai pažvelgė į laikrodį ir pareiškė:

– Turiu skubėti, Adele. O tave siaubingai užjaučiu. Bet jei ko reikės, bus kam padėti, ar ne? Tarnaitės, mažoji Dov ir taip toliau...

– Vivianai, neišvažiuok. Prašau, pasilik.

Ši dejonė išsiveržė iš pačios širdies, bet reakcija buvo priešinga nei tikėtasi. Misteris Diubua tik paspartino savo atsitraukimą.

– Tad atleisk, mano miela. Svarbus susitikimas. Beje, inspektoriau, aš gyvenu Dormi Hause. Jeigu... e-e... manęs prisireiktų.

Inspektorius Nilas linktelėjo. Jis neketino užlaikyti misterio Diubua, bet atkreipė dėmesį, kad šis nori kuo greičiau pasišalinti. Misteris Diubua bėgo nuo nemalonumų.

Stengdamasi sumažinti įtampą, Adelė Forteskju tarė:

– Koks šokas – grįžti namo ir randi *policiją*.

– Neabejoju. Bet suprantate, reikia veikti greitai, kad paimtume tyrimams maisto produktus, kavą, arbatą ir kita.

– Kavą ir arbatą? Bet argi šie gėrimai būna nuodingi? Turbūt čia kaltas tas bjaurus kumpis, kurį mums kartais paruošia. Jis būna tiesiog nevalgomas.

– Mes viską išsiaiškinsim, misis Forteskju. Nesirūpinkite. Jūs net neįsivaizduojate, kaip kartais nutinka. Prisimenu vieną nunuodijimo digitaliais* atvejį. Pasirodė, jų lapus sudėjo į padažą vietoj krienų.

– Manote, kad ir dabar galėjo atsitikti kažkas panašaus?

– Po skrodimo paaiškės, misis Forteskju.

– Skro... Suprantu. – Ji suvirpėjo.

– Aplink jūsų namą auga daug kukmedžių, madam, – tęsė inspektorius. – Šio augalo uogas ar lapus vargu ar įmanoma su kuo nors supainioti... Kaip manote?

Jis įdėmiai pažvelgė į ją. Moteris apstulbusi spoksojo į inspektorių.

– Kukmedžio uogos? O jos... nuodingos?

Nuostaba jam pasirodė truputį perdėta – nekaltas veidelis ir plačiai išpūstos akys.

– Yra žinoma, kad jų suvalgiusiems vaikams baigdavosi tragiškai.

---

* Bervidžių šeimos augalas, kurio džiovinti lapai naudojami širdies darbui stimuliuoti, – *vert. past.*

Adelė susiėmė rankomis už galvos.

– Nebeturiu jėgų apie tai kalbėti. Maldauju, palikite mane ramybėje. Noriu prigulti. Daugiau nebegaliu. Misteris Persivalis Forteskju viskuo pasirūpins. Aš negaliu... Aš nebegaliu... Neklausinėkite manęs – tai neteisinga.

– Mes mėginame kuo skubiau susisiekti su misteriu Persivaliu Forteskju. Deja, jis kažkur Anglijos šiaurėje.

– O taip, aš užmiršau.

– Dar vienas klausimas, misis Forteskju. Jūsų vyro kišenėje radome šiek tiek grūdų. Ar galite tai kaip nors paaiškinti?

Aiškiai susirūpinusi, ji papurtė galvą.

– Gal kas nors pripylė jų dėl juoko?

– Nematau tame nieko juokinga.

Inspektorius Nilas jai pritarė ir tepasakė:

– Kol kas daugiau jūsų nebevarginsiu, misis Forteskju. Gal atsiųsti jums tarnaitę? Arba mis Dov?

– Ką? – automatiškai paklausė ji, aiškiai mąstydama apie kažką kita. Įdomu, apie ką?

Pasiraususi rankinuke, Adelė Forteskju išsitraukė nosinaitę. Jos balsas virpėjo.

– Kaip siaubinga, – pratarė ji. – Aš tik dabar pradedu suprasti, kas atsitiko. Lig šiol buvau kaip sapne. Vargšas Reksas. Mano brangus vargšas Reksas.

Ji kone įtikinamai sukūkčiojo.

Inspektorius Nilas keletą akimirkų pagarbiai stebėjo ją.

– Suprantu, viskas įvyko taip netikėtai, – tarė jis. – Tuojau ką nors atsiųsiu.

Jis patraukė durų link, atvėrė jas ir išėjo. Prieš uždarydamas duris, grįžtelėjo atgal.

Adelė Forteskju vis dar laikė nosinaitę prie akių. Jos galai buvo nukarę žemyn, bet burną pridengė tik iš dalies. Moters lūpose žaidė lengva šypsenėlė.

AŠTUNTAS SKYRIUS

– Ką galėjau, tą suradau, sere, – pranešė seržantas Hėjus. – Marmeladas, kumpio gabalėlis. Arbata, kava ir cukrus – nežinau, kas jums iš jų. Tai, kas buvo užplikyta, seniai išpylė. Tiesa, yra viena aplinkybė. Po pusryčių liko daug kavos, ir vienuoliktą valandą ją išgėrė tarnaitės. Manau, tai svarbu.

– Taip, svarbu. Vadinasi, jeigu užnuodyta buvo kava, tai kažką įpylė būtent į Rekso Forteskju puodelį.

– Vienas iš dalyvavusių. Būtent. Aš atsargiai paklausinėjau apie kukmedžius – ar nepasitaikė namuose uogų arba lapų. Bet ne, nieko panašaus. Ir apie grūdus kišenėje, atrodo, niekas nieko nežino... Akis išpučia. Aš ir pats nesuprantu, iš kur tie grūdai atsirado. Jis gi nebuvo iš tų keistuolių, kurie valgo visa, kas gyva, kad tik būtų nevirta. Kaip mano sesers vyras. Žalios morkos, žirniai, ropės – viskas tinka! Bet žalių grūdų nevalgo net jis. Kai pradeda skrandyje brinkti – kažkas siaubinga.

Suskambo telefonas, ir, linktelėjęs inspektoriui, seržantas Hėjus šoko atsiliepti. Skambino iš policijos. Susisiekta su misteriu Persivaliu Forteskju, kuris nedelsiant grįžta į Londoną.

Vos tik inspektorius padėjo ragelį, prie namo privažiavo automobilis. Krampas priėjo prie durų ir atidarė. Ant slenksčio stovėjo moteris su ryšuliais rankose. Krampas paėmė juos.

– Ačiū, Krampai. Sumokėkite už taksi. Aš išgersiu

arbatos. Misis Forteskju arba mis Eleina namuose?

Liokajus padvejojo, dirstelėjo per petį.

– Turim blogų naujienų, madam, – ryžosi jis. – Apie šeimininką.

– Misterį Forteskju?

Nilas žengė į priekį. Krampas tarė:

– Sere, tai misis Persival.

– Kas yra? Kas atsitiko? Kokia nors nelaimė?

Inspektorius įdėmiai nužvelgė ją. Misis Persival Forteskju buvo apkūni moteris su nepatenkintai patempta lūpa. Maždaug trisdešimties metų. Klausinėjo ji itin susidomėjusi. Inspektoriaus galvoje šmėkštelėjo mintis, kad jos gyvenimas tikriausiai labai nuobodus.

– Apgailestauju, turėdamas jums pranešti, kad šiandien ryte misterį Forteskju sunkios būklės nuvežė į Šv. Judo ligoninę, kur jis greitai mirė.

– Mirė? Iš tikrųjų mirė? – Naujiena ją tiesiog apstulbino – tokios sensacijos ji net nesitikėjo. – Dieve mano... tai bent siurprizas. Mano vyras išvykęs. Turėsite su juo susisiekti. Jis kažkur šiaurėje. Jo bendradarbiai turėtų žinoti. Jis viskuo pasirūpins. Tai bent, tokie dalykai visada įvyksta pačiu netinkamiausiu momentu.

Ji akimirką patylėjo, mąstydama apie naujieną.

– Žinoma, viskas priklauso nuo to, – vėl ėmė samprotauti ji, – kur bus laidotuvės. Turbūt čia. O gal Londone?

– Kaip nuspręs šeima, taip ir bus.

– Taip, žinoma. Aš tik pagalvojau. – Pagaliau ji sąmoningai pažvelgė į priešais stovintį žmogų.

– Jūs iš kontoros? – paklausė ji. – Juk jūs ne gydytojas, taip?

– Aš iš policijos. Misteris Forteskju mirė taip staiga ir...

– Norite pasakyti, kad jį *nužudė*? – pertraukė jo mintį ji.

Šis žodis buvo ištartas pirmą kartą. Nilas įdėmiai pažvelgė į misis Persival, kurios susijaudinusiame veide su-

stingo klausimas.

– Kodėl taip pagalvojote, madam?

– Na, žmones kartais nužudo. Pasakėte „staiga“ Esate iš policijos. O su ja kalbėjote? Ką ji pasakė?

– Nevisiškai suprantu, apie ką jūs?

– Aišku, apie Adelę. Kiek kartų Valiui sakiau: visai senis kvėštelėjo – vesti tokią jauną! Žilė galvon, velnias uodegon. Dėl tos menkystos jis tiesiog galvą pametė. Ir va, kas išėjo... O mums dabar labai linksma bus. Pradės landžioti žurnalistai, laikraščiuose pasirodys nuotraukos.

Ji nutilo, įsivaizduodama ateitį, kuri atsivėrė ryškiais, akį rėžiančiais vaizdiniais. „Ką gi, – nusprendė inspektorius, – tai ne pati baisiausia perspektyva.“ Misis Persival vėl atsigręžė į jį.

– Ir kas gi tai buvo? Arsenikas?

Į jos užsidegimą inspektorius Nilas raminančiu balsu atsakė:

– Mirties priežastis kol kas nenustatyta. Bus atliktas skrodimas, o paskui ir tyrimas.

– Bet jūs jau žinote, taip? Priešingu atveju nebūtumėte čia važiavęs.

Staiga pasirodė, kad šis apvalus, kvailokas veidas gali būti gana gudrus.

– Tikriausiai jau klausinėjote, ką jis valgė ir gėrė? Vakar pietums. Šiandien per pusryčius. Ir, aišku, apie visus gėrimus.

Jis matė, kaip jos protе pašėlusiai sukasi visi įmanomi variantai. Paskui atsargiai pratarė:

– Labai gali būti, kad misterio Forteskju negalią sukėlė kažkas, ką jis suvalgė per pusryčius.

– Per pusryčius? – ji nustebo. – Negali būti. Neįsivaizduoju, kaip...

Misis Persival nutilo ir papurtė galvą.

– Neįsivaizduoju, kaip ji galėjo tai padaryti per pusryčius... Gal pripylė jam ko nors į kavą, kai mes su Eleina nematėme.

Greta pasigirdo tylus balsas:

– Jūsų arbata bibliotekoje, misis Val.

Misis Val krūptelėjo.

– O, ačiū, mis Dov. Taip, puodelis arbatos būtų ne pro šalį, nes jau nieko nebesusigaudau. O jūs, misteri inspektoriau... arbatos nenorite?

– Dėkui, kol kas ne.

Storulė kiek padelsė ir iš lėto išėjo.

Kai durys užsidarė, Merė Dov tyliai sumurmėjo:

– Ji tikriausiai neturi supratimo, kas yra apkalbos.

Inspektorius Nilas nieko neatsakė. Merė Dov tęsė:

– Ar galiu jums kuo nors būti naudinga?

– Kur galėčiau rasti tarnaitę Eleną?

– Nuvesiu jus. Ji ką tik užlipo į viršų.

II

Elena pasirodė besanti paniurusi, bet nebaikšti. Jos susiraukęs veidas triumfuojančiai pažvelgė į inspektorių.

– Koks košmaras, sere! Niekada nemaniau, kad kažkas panašaus atsitiks namuose, kuriuose gyvenu. Antra vertus, nelabai ir nustebau. Jau seniai norėjau perspėti šeimininką – užteks, išeinu iš jūsų. Man nepatinka, kaip šiuose namuose kalbama, kiek išgeriama, ir apskritai visoms toms intrigoms aš nepritariu. Neturiu nieko prieš misis Kramp, o štai Krampas ir ta mergiūkštė Gledis nė nežino, kaip reikia deramai tarnauti. Bet labiausiai man nepatinka intrigos.

– Kokios intrigos?

– Jei dar nežinote, greitai išgirsite. Visas namas apie tai tik ir kalba. Matė juos tai vienur, tai kitur. Esą golfą žaidžia... arba tenisą... Pati savo akimis mačiau, ką jie žaidžia. Bibliotekos durys buvo praviros, o jie ten, balandėliai, bučiuojasi ir burkuoja.

Šios senmergės išskirti nuodai buvo mirtini. Nilas galėjo ir neklausti „Apie ką jūs?“, bet paklausė.

– Apie ką? Apie šeimininkę... ir tą vyriškį. Jie jau ir nesigėdija. Beje, šeimininkas tai buvo suuodęs. Mat pasamdė kažką pasekti. Viskas būtų baigęsi skyrybomis. Tik va *kuo* pasibaigė.

– Norite pasakyti...

– Štai jūs, sere, vis klausinėjate, ką šeimininkas valgė, ką gėrė ir kas jam tai patiekė. O aš jums pasakysiu: ta porelė jį ir pribaigė. Jis iš kažkur gavo nuodų, o ji įpylė šeimininkui... Nė kiek neabejoju, kad taip ir buvo.

– O jūs niekada nematėte išbarstytų kukmedžio uogų – namuose ar kur nors netoliese?

Mažos akutės smalsiai sublizgo.

– Kukmedžio? Jos gi labai nuodingos. Man dar vaikystėje motušė drausdavo: „Šitų uogų neliesk!“ Tai jomis ir nunuodijo, sere?

– Kuo nunuodijo, mes kol kas nežinome.

– Su kukmedžio uogomis ji, atrodo, nežaisdavo, – Elenos balse nuskambėjo nusivylimas. – Ne, negaliu pasakyti, kad kažką panašaus būčiau mačiusi.

Nilas paklausė apie grūdus misterio Forteskju kišenėje, bet ir šįsyk nieko nepešė.

– Ne, sere. Apie tai nieko nežinau.

Jis dar klausinėjo, bet nieko naudinga nebesužinojo. Pagaliau pasidomėjo, ar būtų galima pamatyti mis Ramsbotom.

Elena sudvejojo.

– Galiu jos paklausti, bet ji ne su bet kuo susitikinėja. Suprantate, moteris jau labai sena ir kiek keistoka.

Tačiau inspektorius neatlyžo, ir Elena gana nenoriai nusivedė jį koridoriumi, paskui neaukštais laiptais į viršų – iki patalpos, kuri Nilui pasirodė suprojektuota kaip vaikų kambarys.

Eidamas koridoriumi, jis dirstelėjo per langą ir pamatė seržantą Hėjų, stovintį prie kukmedžio ir kalbantį su žmogumi, kuris veikiausiai buvo sodininkas.

Elena pabeldė į duris, išgirdo atsakymą, pravėrė jas

ir tarė:

– Mis, šis džentelmenas iš policijos norėtų su jumis pasikalbėti.

Matyt, senutė sutiko, nes Elena pasitraukė į šalį ir gestu pakvietė Nilą užeiti.

Kambarys, į kurį jis įžengė, buvo neįtikėtinai užgriozdintas. Inspektoriui pasirodė, kad jis grįžo ne tik į karaliaus Edvardo, bet ir į karalienės Viktorijos* epochą. Už stalo, pritraukto prie dujinės viryklės, sėdėjo sena ponia ir dėliojo pasiansą**. Ji vilkėjo kaštoninės spalvos suknelę, prie skruostų buvo glotniai prišukuoti reti žili plaukai.

Nepakeldama akių ir nenutraukdama žaidimo, ji nekantriai pakvietė:

– Ką gi, užeikite, užeikite. Sėskite, jei norite.

Priimti kvietimą nebuvo lengva, nes ant visų kėdžių stirksojo religinio pobūdžio brošiūros ir knygos.

Inspektoriui truputį pastūmus jas ant sofos, mis Ramsbotom iš karto paklausė:

– Domitės misionieriška veikla?

– Bijau, kad nelabai, madam.

– Blogai. Turėtumėte domėtis. Tikrą krikščionišką dvasią šiais laikais tik ten ir rasi. Juodojoje Afrikoje. Praeitą savaitę pas mane buvo jaunas dvasininkas. Juodas kaip jūsų skrybėlė. Bet tikras krikščionis.

Inspektorius Nilas kiek sutriko, nes nežinojo, ką atsakyti.

Senoji jį dar labiau išmušė iš vėžių pareikšdama:

– Radijo aš neturiu.

– Dovanokite?

– O, aš maniau, kad jūs atėjote teirautis apie leidimą turėti radiją. Arba su kokiu nors kvailu blanku. Taigi, jaunuoli, kokiu klausimu?

– Apgailestauju turėdamas jums pranešti, mis Ramsbotom, kad jūsų svainis, misteris Forteskju, šįryt staiga susirgo

---

* Edvardas valdė 1330-1376, Viktorija – 1837-1901, – *vert. past.*

** Kortų žaidimas, – *vert. past.*

ir mirė.

Mis Ramsbotom ramiausiai toliau dėliojo pasiansą – tik tarsi tarp kitko pratarė:

– Pagaliau Viešpats nubaudė tą išpuikusį nusidėjėlį. Ką gi, taip ir turėjo nutikti.

– Tikiuosi, jūsų tai labai nesukrėtė?

Atsakymas į šį klausimą ir taip buvo aiškus, bet inspektorius norėjo išgirsti, ką ji pasakys.

Mis Ramsbotom dėbtelėjo į jį pro akinių viršų ir pareiškė:

– Jei norite pasakyti, kad aš per daug nenusiminiau, tai jūs visiškai teisus. Reksas Forteskju visada buvo nusidėjėlis, ir aš niekada jo nemėgau.

– Jis mirė taip staiga...

– Kaip ir dera bedieviui, – su pasitenkinimu pridūrė senoji.

– Bet atrodo, kad jį nunuodijo...

Inspektorius nutilo, kad pažiūrėtų, kokį poveikį padarė jo žodžiai. Bet pasirodė, kad jokio. Mis Ramsbotom tik sumurmėjo:

– Raudona septyniukė ant juodos aštuoniukės. Dabar galiu dėti karalių.

Staiga ji tarsi pastebėjo, kad inspektorius tyli, sustingo su korta rankoje ir tiesmukai paklausė:

– Na, ir ko gi jūs iš manęs laukiate? Norėjote sužinoti, ar tik ne aš jį nunuodijau? Ne, ne aš.

– O kaip manote, kas galėjo tai padaryti?

– Labai netaktiškas klausimas, – pareiškė senoji ponia. – Šiame name gyvena du mano velionės sesers vaikai. Aš nenoriu tikėti, kad žmogus, kurio gyslose teka Ramsbotomų kraujas, gali ką nors nužudyti. Juk jūs kalbate apie žmogžudystę, tiesa?

– Aš to nesakiau, madam.

– Žinoma, kad žmogžudystė. Savo laiku norinčių nužudyti Reksą netrūko. Labai jau nesąžiningas žmogus. O senos nuodėmės, kaip sakoma, meta ilgus šešėlius.

– Jūs turite galvoje konkretų žmogų?

Mis Ramsbotom sumaišė kortas ir atsistojo. Ji buvo aukšta moteris.

– Manau, jums jau metas eiti, – atsakė ji.

Senoji ištarė šiuos žodžius be pykčio, bet pakankamai šaltai, ir inspektorius suprato – pokalbis baigtas.

– Jeigu jus domina mano nuomonė, – tęsė ji, – tai veikiausiai kažkas iš tarnų. Vyresnysis liokajus man atrodo geras niekšelis, o tarnaitei – ne visi namie. Labos nakties.

Inspektorius Nilas pajuto, kaip kojos jį paklusniai neša iš kambario. Tai bent senučiukė! Nieko iš jos neišpeši.

Nulipęs laiptais į kvadratinį holą, jis staiga akis į akį susitiko su aukšta tamsiaplauke mergina. Ji vilkėjo drėgną apsiaustą ir smalsiai įsmeigė žvilgsnį į inspektorių.

– Aš ką tik grįžau, – tarė ji. – Ir man pranešė... apie tėvą... kad jis mirė.

– Deja, tai tiesa.

Ji ištiesė į priekį ranką, tarsi apgraibom ieškodama, į ką atsiremti. Palietusi ąžuolinę skrynią, mergina iš lėto, lyg apmirusi, atsisėdo ant jos.

– O, ne, – pratarė ji. – Negali būti...

Jos skruostais nusirito dvi ašaros.

– Kaip siaubinga, – pratrūko mergina. – O man atrodė, kad aš jo visai nemyliu... Kartais pagalvodavau, kad net nekenčiu... Bet tada man būtų nė motais. O dabar taip nėra.

Ji sėdėjo, įsistebeilijusi priešais save, o iš akių plūdo ašaros. Pagaliau, užgniaužusi raudą, ji prabilo vėl:

– Baisiausia, kad dabar viskas išsisprendė. Turiu galvoje, mudu su Džeraldu galime susituokti. Aš galiu daryti viską, ką noriu. Bet kodėl tokia kaina... Aš nenoriu, kad tėvelis mirtų... Nenoriu. Tėveli... Tėveli...

Inspektorius Nilas pirmą kartą po to, kai atvyko į „Kukmedžio trobelę“, sutiko žmogų, kuris, atrodė, nuoširdžiai sielvartauja dėl velionio.

DEVINTAS SKYRIUS

– Atrodo, jog tai žmona, – spėjo policijos komisaro pavaduotojas, įdėmiai išklausęs inspektoriaus Nilo ataskaitą.

Įvykio esmė buvo perteikta idealiai – trumpai, bet su visomis svarbiomis detalėmis.

– Taip, – pakartojo komisaro pavaduotojas. – Atrodo, čia žmonos darbas. O jūs kaip manote, Nilai?

Inspektorius Nilas sutiko su viršininko nuomone ir ciniškai pagalvojo: dažniausiai ir būna žmona – arba vyras, priklausomai nuo situacijos.

– Ką gi, progų jai užteko. O motyvas? – komisaro pavaduotojas patylėjo. – Ar *yra* koks nors motyvas?

– Manau, taip, sere. Misteris Diubua.

– Jūsų nuomone, jis irgi su tuo susijęs?

– Ne, sere, šito nepasakyčiau. – Inspektorius Nilas minutėlei susimąstė. – Jis pernelyg brangina savo paties kailį. Gal jis ir nujautė, ką ji sugalvojo, bet kad prisidėjo pats – negaliu įsivaizduoti.

– Taip, pernelyg atsargus.

– Kurgi ne.

– Ką gi, daryti išvadų neskubėsim, bet kaip darbinė hipotezė – tinka. O ką pasakysite apie tas kitas dvi damas, kurios galėjo užnuodyti arbatą?

– Tai dukra ir marti. Dukra draugauja su jaunuoliu, apie kurį tėvas nenorėjo nė girdėti ir draudė jai už jo ištekėti. O šis tikrai nebūtų jos vedęs be kraičio. Taigi *ji* turėjo motyvą. Apie marčią nieko konkretaus negaliu pasakyti. Kol kas

mažai ką žinau. Tačiau nunuodyti misterį Forteskju *galėjo* bet kuri iš šios trijulės, ir aš neįsivaizduoju, kad tai būtų galėjęs padaryti kas nors kitas. Taip, tarnaitė, liokajus ir virėja ruošė pusryčius arba dengė stalą, bet kaip jie galėjo žinoti, kad taksanas pateks tik Forteskju ir niekam kitam? Jeigu, žinoma, tai *buvo* taksanas.

– Tai buvo taksanas, – patvirtino komisaro padėjėjas. – Ką tik gavau ataskaitą apie skrodimą.

– Vadinasi, tą klausimą išsiaiškinom, – tarė inspektorius Nilas. – Galima eiti toliau.

– Kokį įspūdi paliko tarnai?

– Liokajus ir tarnaitė aiškiai nervinasi. Beje, tai nieko nuostabaus. Taip dažnai būna. Virėja nesitveria pykčiu, o valytoja paniurusi, bet patenkinta. Visų elgesys atrodo natūralus, nieko neįprasta nepastebėjau.

– Gal kas kitas jums sukėlė įtarimą?

– Lyg ir ne, sere. – Inspektoriui Nilui nejučia prieš akis iškilo Merė Dov ir jos mįslinga šypsena. Už šios šypsenos vos pastebimai, bet aiškiai jautėsi priešiškumas. Garsiai jis ištarė: – Jeigu jau žinome, kad tai taksanas, reikėtų išsiaiškinti, iš kur jį gavo ar kaip pagamino.

– Būtent. Ką gi, Nilai, veikite. Beje, misteris Persivalis Forteskju dabar yra čia. Suspėjau persimesti su juo pora žodelių, ir jis jūsų laukia. Suradome ir kitą sūnų. Jis dabar Paryžiuje, „Bristole“, šiandien atskris. Turbūt jums geriausia pasitikti jį oro uoste.

– Taip, sere. Ir aš taip manau...

– O su Persivaliu Forteskju pasikalbėkite dabar pat. – Komisaro padėjėjas tyliai sukikeno. – Manieringasis Persis, štai kas jis.

Misteris Persivalis Forteskju buvo solidus, tvarkingas maždaug trisdešimties metų vyras šviesiais plaukais ir blakstienomis, išsiskiriantis kiek pedantiška kalbėjimo maniera.

– Kaip suprantate, inspektoriau Nilai, ši žinia mane siaubingai sukrėtė.

– Galiu įsivaizduoti, misteri Forteskju, – atsakė Nilas.

– Galiu tik pasakyti, kad užvakar, man išvažiuojant, tėvas jautėsi kuo puikiausiai. Tas apsinuodijimas maistu – ar kas ten buvo – turbūt įvyko labai staiga?

– Taip, labai staiga. Bet tai nebuvo apsinuodijimas maistu, misteri Forteskju.

Persivalis įdėmiai pažvelgė į inspektorių ir susiraukė.

– Ne? Tad štai kodėl... – jis nutilo nebaigęs minties.

– Jūsų tėvas buvo nunuodytas taksanu, – tarė inspektorius Nilas.

– Taksanu? Niekada apie tokį negirdėjau.

– Manau, jog apie jį mažai kas girdėjo. Šis nuodas suveikia labai greitai ir drastiškai.

Persivalis paniuro dar labiau.

– Norite pasakyti, inspektoriau, kad kažkas tyčia nunuodijo mano tėvą?

– Taip, sere, atrodo, kad taip.

– Košmaras!

– Visiškai su jumis sutinku, misteri Forteskju.

– Dabar aš suprantu visus nutylėjimus ligoninėje, – sumurmėjo Persivalis, – esą važiuokite namo, ten viską sužinosite. – Jis nutilo. Paskui paklausė: – O laidotuvės?

– Oficialus tyrimas numatytas rytoj, po skrodimo. Procedūra bus grynai formali, o pats tyrimas atidėtas.

– Suprantu. Taip visada ir būna?

– Taip, sere. Mūsų laikais – taip.

– Norėčiau pasidomėti, ar jau turite kokią nors nuomonę, gal įtariate, kas... Iš tikrųjų aš... – jis vėl neįstengė užbaigti.

– Daryti išvadas dar ankstoka, misteri Forteskju, – burbtelėjo Nilas.

– Taip, iš tiesų.

– Vis dėlto jūs mums labai padėtumėte, misteri Forteskju, jeigu supažindintumėte mus su savo tėvo ketinimais palikimo klausimu. O gal galėtumėte padėti man susisiekti su jo advokatu?

– Jo advokatai – firma „Bilingslis, Horstorpas ir Vol-

tersas", Bedford Skveras. Bet su pagrindiniais jo testamento punktais galiu supažindinti ir aš.

– Būkite toks malonus, misteri Forteskju. Bijau, jog to vis tiek neišvengsime.

– Prieš dvejus metus tėvas vedė ir dėl to surašė naują testamentą, – dalykiškai pradėjo dėstyti Persivalis. – Pagal jį šimtą tūkstančių svarų jis paliko savo naujajai žmonai, o penkiasdešimt tūkstančių svarų – mano seseriai Eleinai. Visa kita paveldžiu aš. Tiesą sakant, aš jau dabar esu firmos bendrasavininkis.

– O jūsų brolis, Lanselotas Forteskju, testamente neminimas?

– Ne, tėvas ir brolis seniai nebendrauja.

Nilas įdėmiai pažvelgė į pašnekovą, bet Persivalis, atrodo, kalbėjo nuoširdžiai.

– Vadinasi, – tarė inspektorius Nilas, – pagal testamentą palikimą dalijasi trys žmonės – misis Forteskju, mis Eleina Forteskju ir jūs?

– Nemanau, kad man bus daug ką paveldėti. – Persivalis atsiduso. – Turbūt suprantate, inspektoriau, kad dėl tėvo mirties manęs laukia didelės išlaidos. Be to, pastaruoju metu finansiniuose reikaluose tėvas elgėsi... na, sakykim, labai jau neapgalvotai.

– O judu su tėvu nepasikalbėjote akis į akį apie tų reikalų tvarkymą? – šį klausimą inspektorius Nilas uždavė kaip įmanydamas atsargiau.

– Buvau išdėstęs jam savo nuomonę, bet deja... – Persivalis patraukė pečiais.

– Kiek pasikarščiavote, tiesa? – pasidomėjo Nilas. – Jeigu tiesiai šviesiai – kilo tikras skandalas?

– Nepasakyčiau, inspektoriau, – iš susijaudinimo Persivalio kaktą išmušė raudonomis dėmėmis.

– Tada turbūt susipykote su tėvu dėl kitos priežasties, misteri Forteskju.

– Aš su juo nesipykau, inspektoriau.

– Esate tuo tikras? Beje, nesvarbu. Kaip supratau, jūsų

tėvas ir brolis lig šiol nebendravo?

– Taip, tai tiesa.

– Tada prašyčiau paaiškinti, ką tai reiškia?

Ir Nilas padavė jam Merės Dov užrašytą telefonogramą.

Persivalis perskaitė ir iš nuostabos bei sutrikimo šūktelėjo. Jis atrodė apstulbęs ir įniršęs.

– Nesuprantu, nieko nesuprantu. Tiesiog negaliu tuo patikėti.

– Ir vis dėlto tai tiesa, misteri Forteskju. Šiandien jūsų brolis atskrenda iš Paryžiaus.

– Bet tai be galo keista, tiesiog neįtikėtina. Ne, aš tikrai *negaliu* šito suprasti.

– Tėvas jums apie tai nieko nesakė?

– Nė žodžio. Koks klastingas! Pakvietė Lansą, man to nežinant.

– Spėju, kad jūs net neįsivaizduojate, *kodėl* jis taip padarė.

– Žinoma, ne. Tai visiškai atitinka jo paskutiniųjų išdaigų dvasią... Kvailystė! Nesuprantama. Vieną kartą tai turi baigtis... Aš...

Persivalis staigiai prikando liežuvį. Raudonis vėl pranyko iš jo blyškaus veido.

– Aš užmiršau... – prisipažino jis. – Akimirkai užmiršau, kad tėvas miręs...

Inspektorius Nilas su užuojauta palingavo galvą.

Persivalis Forteskju rengėsi išeiti. Paėmęs skrybėlę jis pareiškė:

– Paskambinkite, jei galėsiu būti kuo nors naudingas. Nors... – jis patylėjo, – jūs tikriausiai lankysitės „Kukmedžio trobelėje“?

– Taip, misteri Forteskju. Vienas iš mano žmonių jau dabar ten.

Persivalis su vos pastebimu pasibjaurėjimu patraukė pečiais.

– Visa tai labai nemalonu. Sunku įsivaizduoti, kad

mums galėjo taip atsitikti...

Jis atsiduso ir patraukė durų link.

– Didžiąją dienos dalį praleisiu darbe. Ten dabar reikės daug ką sutvarkyti. Bet vakarop grįšiu namo.

– Labai gerai, sere.

Persivalis Forteskju išėjo.

– Manieringasis Persivalis, – sumurmėjo Nilas.

Seržantas Hėjus, visą tą laiką tyliai sėdėjęs prie sienos, pakėlė akis ir paklausė: „Ar sakėte ką, sere?“ Nesulaukęs Nilo atsakymo, jis vėl pasiteiravo:

– Ką jūs apie visa tai manote, sere?

– Nežinau, – burbtelėjo Nilas. Paskui tyliai pacitavo: „Jie visi labai nemalonūs žmonės“

Šie žodžiai seržantą Hėjų akivaizdžiai sutrikdė.

– „Alisa stebuklų šalyje“, – paaiškino Nilas. – Nejaugi nežinote Alisos, Hėjau?

– Tai kažkas iš klasikos, tiesa, sere? – paklausė Hėjus. – Per trečią programą skaito? O aš trečios niekada neklausau.

DEŠIMTAS SKYRIUS

Daily Meil Lanselotas Forteskju išsiskleidė praėjus maždaug penkioms minutėms po to, kai išėjo iš „Le Bourget“. Paskaitęs minutę kitą iš netikėtumo šūktelėjo. Šalimais sėdėjusi Pet klausiamai pasuko galvą.

– Tai apie senį, – tarė Lansas. – Jis mirė.

– Mirė?! Tavo tėvas?

– Rašo, kad darbe jam staiga pasidarė bloga, nuvežė į Šv. Judo ligoninę, kur jis netrukus ir numirė.

– Brangusis, kokia nelaimė. Kas – širdies smūgis?

– Turbūt. Taip, ko gero.

– O anksčiau jis yra patyręs priepuolių?

– Ne. Kiek žinau, ne.

– O aš maniau, kad žmonės po pirmo karto niekada nemiršta.

– Vargšas tėtušis, – pratarė Lansas. – Niekada nemaniau, kad jį labai myliu, bet dabar...

– Tu, žinoma, jį mylėjai.

– Deja, Pet, ne visi tokio nuostabaus charakterio kaip tu. O sėkmė, atrodo, vėl nuo manęs nusisuko.

– Taip. Kaip keista, kad tai nutiko būtent dabar. Kai tu susiruošei grįžti namo.

Jis staigiai grįžtelėjo į ją.

– Keista? Kuria prasme keista, Pet?

Ji pažvelgė į jį kiek nustebusi.

– Na, kad taip sutaptų.

– Nori pasakyti, kad viskas, ko aš imuosi, žlunga?

– Ne, brangusis, turėjau galvoje visai ne tai. Nors kiekvienam būna juodų dienų.

– Taip, tikriausiai.

– Kokia nelaimė, – pakartojo Pet.

Kai jie atskrido į Londono Hitrou oro uostą ir laukė leidimo išlipti, į lėktuvo saloną įėjo aviakompanijos atstovas ir aiškiu balsu paklausė:

– Ar tarp keleivių yra misteris Lanselotas Forteskju?

– Aš čia, – atsiliepė Lansas.

– Prašyčiau eiti su manim, misteri Forteskju.

Aplenkę visus kitus keleivius Lansas ir Pet išsekė paskui tarnautoją iš lėktuvo. Eidami pro paskutinėje eilėje sėdinčią porelę, jie išgirdo, kaip vyras sušnabždėjo žmonai:

– Turbūt kokie nors pagarsėję kontrabandininkai. Pričiupo nusikaltimo vietoje.

II

– Neįtikėtina! – sušuko Lansas. – Tiesiog neįtikėtina. – Jis spoksojo į kitoje stalo pusėje sėdintį inspektorių Nilą.

Inspektorius Nilas su užuojauta linktelėjo galva.

– Taksanas... kukmedžio uogos... Visa tai primena kažkokią melodramą. Jums, inspektoriau, tokios istorijos turbūt įprastos. Kasdienybė. Bet mūsų šeimai nunuodijimas – tai kažkas visiškai nerealaus.

– Vadinasi, jūs neturite supratimo, kas galėjo nunuodyti jūsų tėvą? – paklausė inspektorius Nilas.

– Dieve mano, ne. Tikriausiai versle jis turėjo daugybę priešų, ne vienas būtų su pasitenkinimu jam gyvam nudyręs odą, sužlugdęs finansiškai ir panašiai. Bet nunuodyti? Nors ką aš galiu žinoti? Daug metų gyvenau užsienyje ir nelabai įsivaizduoju, kas vyko namuose.

– Būtent apie tai ir norėjau jūsų paklausti, misteri Forteskju. Jūsų brolis leido man suprasti, kad jūs su tėvu daugelį

metų nebendravote. Gal paaiškintumėte, kodėl būtent dabar nusprendėte grįžti namo?

– Žinoma, inspektoriau. Gavau iš tėvo laišką – maždaug... taip, prieš pusę metų. Netrukus po to, kai vedžiau. Tėvas užsiminė, kad reikėtų užmiršti senas nuoskaudas. Pasiūlė grįžti namo ir dirbti firmoje. Jis kalbėjo kažkaip miglotai, ir aš nežinojau, ar sutikti. Vis dėlto atvykau į Angliją rugpjūtį... taip, rugpjūtį, maždaug prieš tris mėnesius. Mes susitikome jo namuose, „Kukmedžio trobelėje", ir jis pasiūlė man, turiu pripažinti, kai ką itin viliojančio. Pasakiau, kad noriu pagalvoti ir pasitarti su žmona. Jis tai suprato. Aš parskridau į Rytų Afriką ir pasikalbėjau su Pet. Žodžiu, tėvo pasiūlymą nusprendžiau priimti. Reikėjo baigti tvarkyti savo reikalus Afrikoje, tad prižadėjau tėvui, kad viską padarysiu iki praėjusio mėnesio pabaigos ir atsiųsiu jam telegramą, kada atvyksiu į Angliją.

Inspektorius Nilas kostelėjo.

– Man pasirodė, kad jūsų sugrįžimas jūsų brolį gerokai nustebino.

Lansas netikėtai šyptelėjo. Jo gražios akys piktdžiugiškai žybtelėjo.

– Nemanykite, kad Persis ką nors apie tai žinojo, – tarė jis. – Kai atvykau į Angliją, jis atostogavo Norvegijoje. Įtariu, kad senis specialiai nutaikė progą, kad susitiktų su manim Persiui už akių. Maža to, beveik neabejoju, kad tėvas prisiminė mane tik po to, kai gerokai apsipyko su vargšu Persiu... arba Valiu, kaip jis mėgsta save vadinti. Valius, kiek suprantu, mėgino seniui nurodinėti. O šis to niekada negalėjo pakęsti. Kuo jie ten nepasidalijo, nežinau, bet senis svaidėsi žaibais. Ir, matyt, jam toptelėjo pašėlusi idėja, kad pakviesdamas mane jis sugriaus vargšo Valiaus planus. Beje, jis niekada nemėgo Persio žmonos, o mano santuoka jam, snobui, visai patiko. Toks pokštas buvo kaip tik jam – atsitempti mane į namus netikėtai, kad Persis tai sužinotų, kaip jau įvykusį faktą.

– Kiek laiko jūs tada prabuvote „Kukmedžio trobelėje"?

– O, ne daugiau kaip valandą ar dvi. Nakvoti jis man nepasiūlė. Neabejoju, kad šis susitikimas specialiai buvo sumanytas slapta, Persiui nežinant. Atrodo, net tarnams buvo užginta malti liežuviais. Kaip jau sakiau, sutarėm, kad aš pagalvosiu, pakalbėsiu su Pet, o paskui jam parašysiu. Taip ir padariau. Parašiau, kada maždaug atvažiuosiu, o vakar iš Paryžiaus atsiunčiau telegramą.

Inspektorius Nilas linktelėjo.

– Ta telegrama labai nustebino jūsų brolį.

– Neabejoju. Tačiau Persis kaip visada laimės. Aš atvykau per vėlai.

– Taip, – susimąstęs tarė inspektorius, – jūs atvykote per vėlai. O kai buvote atvykęs praeitą kartą, rugpjūtį, ar buvote susitikęs su kitais šeimos nariais, išskyrus tėvą? – skubiai paklausė jis.

– Arbatą gėrė ir mano pamotė.

– Jūs jau buvote pažįstami?

– Ne, – jis netikėtai šyptelėjo. – Senis mokėjo išsirinkti žmoną. Ji buvo mažiausiai trisdešimt metų už jį jaunesnė.

– Dovanokite, kad klausiu, bet ar jūsų nepapiktino ši tėvo santuoka? Arba jūsų brolio?

Lansas, atrodė, nustebo.

– Manęs tikrai ne. Manau, kad Persio irgi. Šiaip ar taip, mūsų mama mirė, kai mums buvo... dešimt, dvylika metų. Veikiau reikia stebėtis, kad tėvas nevedė anksčiau.

Inspektorius Nilas sumurmėjo:

– Bet vesti daug jaunesnę moterį gana pavojinga.

– Jums tai pasakė mano brangus brolis? Labai jau panašu. Persis puikiai įvaldęs nešvarių užuominų meną. Vadinasi, išvada būtent tokia, inspektoriau? Jūs įtariate, kad mano pamotė nunuodijo mano tėvą?

Inspektoriaus Nilo veidas atrodė bereikšmis.

– Dar anksti kalbėti apie kažką konkretaus, misteri Forteskju, – maloniai tarė jis. – O dabar norėčiau pasiteirauti, kokie jūsų planai.

– Planai? – Lansas susimąstė. – Planus, ko gero, reikės

keisti. Kur dabar mano šeima? Visi „Kukmedžio trobelėje“?

– Taip.

– Tada tiesiai ten ir važiuoju. – Jis atsigręžė į žmoną. – Pet, tu geriau pasilik viešbutyje.

– Ne, ne, Lansai, – tuoj pat užprotestavo ji, – aš važiuosiu su tavim.

– Ne, brangioji.

– Bet aš noriu.

– Tikrai nereikia. Važiuok į... o, kaip aš seniai buvau Londone... į „Barnsą“ Tame viešbutyje būdavo taip jauku ir ramu. Tikiuosi, jis vis dar veikia?

– O taip, misteri Forteskju.

– Puiku. Pet, aš apgyvendinsiu tave ten, jei tik atsiras laisvas kambarys, o pats nukaksiu į „Kukmedžio trobelę“

– Bet kodėl aš negaliu važiuoti kartu, Lansai?

Lanso veidas staiga apsiniaukė.

– Atvirai kalbant, Pet, nesu tikras, kad manęs ten laukia. Mane kvietė tėvas, o jis miręs. Kas dabar ten šeimininkauja, nežinau. Turbūt Persis, o gal ir Adelė. Žodžiu, prieš veždamasis ten tave, norėčiau pamatyti, kaip jie sutiks mane. O be to...

– Kas „be to“?

– Nenoriu, kad atsidurtum po vienu stogu su nuodytoju.

– Kokia nesąmonė!

– Kai kalbama apie tave, nenoriu rizikuoti, – tvirtai atsakė Lansas.

VIENUOLIKTAS SKYRIUS

Misteris Diubua buvo susierzinęs. Jis piktai suplėšė Adelės Forteskju laišką ir išmetė į šiukšlių dėžę. Paskui, prisiminęs atsargumą, išgraibė skutelius iš krepšio, brūkštelėjo degtuku, ir jie virto pelenais. Sau po nosim jis burbtelėjo:

– Kodėl tos moterys tokios idiotės? Turėtų nors krislą sveiko proto...

„Betgi moterys niekada nebūna išmintingos“, – niūriai pagalvojo misteris Diubua. Nors šiuo jų trūkumu jis pats ne kartą pasinaudojo, dabar tai suerzino. Pats juk ėmėsi visų atsargumo priemonių. Jei paskambins misis Forteskju, jai pasakys, kad jo nėra. Adelė Forteskju skambino jau tris kartus, o dabar ir parašė. Beje, laiškas – dar blogiau. Kiek pasvarstęs jis priėjo prie telefono.

– Norėčiau pakalbėti su misis Forteskju. Taip, misteris Diubua.

Po minutės kitos jis išgirdo jos balsą.

– Vivianai, pagaliau!

– Taip, taip, Adele, bet būk atsargi. Iš kur tu kalbi?

– Iš bibliotekos.

– Ar esi tikra, kad hole niekas nesiklauso?

– Kodėl kas nors turėtų klausytis?

– Visaip gali būti. Policija dar namuose?

– Ne, jau nėra. O, Vivianai, brangusis, kaip *siaubinga*.

– Taip, taip, neabejoju. Bet žinok, Adele, mes turim būti atsargūs.

– Žinoma, brangusis.

– Nevadink manęs „brangiuoju“ per telefoną. Tai pavojinga.

– Ar tik nepuolei į paniką, Vivianai? Juk dabar visi vienas kitą vadina „brangiaisiais“

– Taip, taip, tu beveik teisi. Bet klausyk, *daugiau man nebeskambink ir nerašyk.*

– Bet, Vivianai...

– Kol viskas nurims, supranti? *Mes turim būti atsargūs.*

– Ach. Na, gerai jau... – Jos balse nuskambėjo nuoskaudos gaidelės.

– Ir dar, Adele. Mano laiškai tau. Tu juos sudeginai, tiesa?

Akimirką padvejojusi Adelė Forteskju atsakė:

– Žinoma. Juk sakiau, kad sudeginsiu.

– Tada gerai. Ką gi, kol kas tiek. Neskambink ir nerašyk man. Ateis laikas, pats duosiu žinią.

Jis padėjo ragelį ir susimąstęs patrynė skruostą. Ta akimirkos dvejonė jam nepatiko. Ar tikrai Adelė sudegino jo laiškus? Tos moterys visos vienodos. Prižada sudeginti laiškus, bet to nepadaro.

„Laiškai... – pagalvojo misteris Diubua. – Moterys visada mėgo gauti laiškus.“ Jis stengėsi būti atsargus, bet visko pasitaiko. Ką jis ten rašė Adelei Forteskju? „Įprastus niekus“, – niūriai pagalvojo. Bet ar nebuvo ten žodžių arba frazių, kurias policija galėtų išaiškinti taip, kaip jai naudinga? Jis prisiminė Editos Tompson atvejį. Atrodo, jo laiškai pakankamai nekalti, bet niekada negali būti tikras. Nerimas vis augo. Jeigu Adelė lig šiol tų laiškų nesudegino, ar užteks jai proto tai padaryti bent dabar? O gal jie jau policijos rankose? Įdomu, kur ji juos laiko? Turbūt svetainėje, viršuje. Toje prastai sumeistrautoje spintelėje, imituojančioje Liudviko XIV stilių. Kartą ji kažką jam minėjo apie slaptą stalčiuką. Pamanykit, slaptas stalčiukas! Policija ne tokias paslaptis atskleidžia. Tiesa, dabar policininkų namuose nėra. Ji pati

sakė. Buvo iš ryto, bet dabar išvažiavę.

Kol kas jie tikriausiai aiškinasi, kaip nuodai galėjo patekti į maistą. Ir kažin ar apieškojo kiekvieną kambarį. Tam reikalingas kratos orderis ar bent jau šeimininkų sutikimas. Ir jeigu jis imtųsi veikti dabar, iš karto...

Jam prieš akis aiškiai iškilo „Kukmedžio trobelė“ Greitai tems. Bus patiekta arbata – arba bibliotekoje, arba svetainėje. Visi susirinks apačioje, o tarnai gurkšnos arbatėlę savo kambaryje. Antrame aukšte nieko nebus. Jis atsėlins per sodą, palei kukmedžių gyvatvorę – puikiausią priedangą! Paskui pravers mažas dureles terasos pusėje. Jas užrakina tik nakčiai. Nutaikys progą ir nepastebėtas prasmuks į viršų.

Vivianas Diubua susimąstė – o kas toliau? Jei Forteskju mirtis būtų paaiškinta širdies smūgiu ar kažkuo panašaus, kas būtų visiškai suprantama, jis galėtų nusiraminti. O dabar... Diubua tylutėliai sumurmėjo: „Geriau pasisaugoti, negu paskui gailėtis“

II

Merė Dov iš lėto nulipo plačiais laiptais. Minutėlę stabtelėjo laiptų aikštelėje prie lango, per kurį vakar pamatė atvažiuojant inspektorių Nilą. Dabar, žvelgdama į sutemas, ji pastebėjo, kaip už kukmedžio gyvatvorės šmėkštelėjo vyriškio figūra. Tikriausiai tai tas sūnus palaidūnas – Lanselotas Forteskju. Paleido mašiną prie vartų ir nuėjo per sodą, kad prisimintų senus laikus, prieš susitikdamas su, ko gero, priešiškai nusiteikusia šeimyna. Merė Dov pajuto Lansui kone užuojautą. Šyptelėjusi ji nulipo žemyn. Ten sutiko Gledis, kuri iš netikėtumo nervingai krūptelėjo.

– Girdėjau, skambėjo telefonas. Kas tai buvo? – pasidomėjo Merė.

– Sumaišė numerį. Skambino į skalbyklą, – paskubomis, vos atgaudama kvapą išbėrė Gledis. – O prieš tai skambino misteris Diubua. Norėjo pasikalbėti su šeimininke.

– Aišku.

Merė perėjo skersai holo. Pasukusi galvą dar tarstelėjo:

– Manau, metas išgerti arbatos. Dar nepatiekėte?

– Nejaugi jau pusė penkių, mis?

– Be dvidešimt penkios. Atneškite dabar pat, gerai?

Merė Dov nuėjo į biblioteką. Ant sofos įsistebeilijusi į židinio ugnį sėdėjo Adelė Forteskju ir pirštais maigė mažą nėriniuotą nosinaitę.

– Kur arbata? – irzliai paklausė ji.

– Tuoj atneš, – atsakė Merė Dov.

Iš židinio ant grotelių iškrito rąstelis. Merė Dov pasilenkė, žnyplėmis padėjo jį į vietą, užmetė dar keletą rąstų ir truputį anglių.

Gledis nuėjo į virtuvę. Misis Kramp, kuri tuo metu dideliame dubenyje minkė tešlą, pakėlė įraudusį ir piktą veidą.

– Varpelis bibliotekoje skamba ir skamba. Metas nešti arbatą, mieloji!

– Gerai, gerai, misis Kramp.

– Jau Krampui nuo manęs šiandien tai klius, – sumurmėjo sau misis Kramp.

Gledis užėjo į maisto sandėliuką. Ji nepadarė sumuštinių. Nepadarė ir nedarys, štai taip. Ponai ir taip nebadauja. Du pyragai, sausainiai, sklindžiai, medus. Šviežias kaimiškas sviestas. Kam dar pjaustyti tuos pomidorus ir lašinius? Jai reikia pagalvoti apie kitus dalykus. O misis Kramp sprogs iš pykčio, ir vis dėl to, kad misteris Krampas po pietų kažkur išvažiavo. Betgi šiandien jam išeiginė. Ir gerai padarė, kad išvažiavo.

– Vanduo užvirė, tuoj dangtelis nulėks! – šūktelėjo iš virtuvės misis Kramp. – Tai ar darysi tą arbatą, ar ne?

– Einu.

Iš akies įbėrusi truputį arbatos į didelį sidabrinį arbatinuką, Gledis nusinešė jį į virtuvę ir užpylė verdančiu vandeniu. Pastatė abu arbatinukus ant didelio sidabrinio padėklo, nunešė per visą namą į biblioteką ir padėjo ant staliuko prie

sofos. Paskui iš karto grįžo paimti kitą padėklą su saldumynais. Hole prieš mušdamas netikėtai sudžeržgė senovinis laikrodis, ir ji iš netikėtumo krūptelėjo.

Bibliotekoje Adelė Forteskju nepatenkinta paklausė Merės Dov:

– Ir kur visi *dingo* šią popietę?

– Neturiu supratimo, misis Forteskju. Mis Forteskju neseniai grįžo, o misis Persival, atrodo, savo kambary rašo laiškus.

– Rašo laiškus, rašo laiškus... – pamėgdžiojo Adelė. – Ta moteris tik ir rašo laiškus. Kaip ir visi jos klasės atstovai. Jai patinka, kai kas nors miršta ar atsitinka nelaimė. Pasakyčiau, šlykštu. Tiesiog šlykštu.

– Pranešiu jai, kad arbata paruošta, – taktiškai sumurmėjo Merė.

Ji žengė durų link, bet tarpdury atsitraukė – į kambarį įėjo Eleina Forteskju.

– Kaip šalta, – tarė ji ir klestelėjusi į krėslą prie židinio ėmė trinti rankas priešais liepsnas.

Merė minutėlę pastovėjo hole. Ant vienos iš spintelių ji pamatė didelį padėklą su pyragėliais. Kadangi hole darėsi tamsu, Merė uždegė šviesą. Jai pasirodė, kad antro aukšto koridoriuje girdėti Dženifer Forteskju žingsniai. Tačiau laiptais niekas nenulipo, ir Merė užkopė aukštyn bei nuėjo koridoriumi pasižiūrėti.

Vienoje namo pusėje, atskiruose kambariuose, gyveno Persivalis Forteskju su žmona. Merė pasibeldė į jų svetainės duris. Misis Persival mėgdavo, kai prieš įeidami namiškiai pasibeldžia, o Krampas to tiesiog negalėjo pakęsti. Iš kambario pasigirdo dalykiškas balsas:

– Užeikite.

Merė pravėrė duris ir tyliai pranešė:

– Misis Persival, tuoj bus patiekta arbata.

Savo nuostabai, ji pamatė Dženifer Forteskju ką tik grįžusią iš lauko. Ši kaip tik rengėsi – nusivilkinėjo ilgą kupranugario vilnos paltą.

– Nežinojau, kad buvote išėjusi, – tarė Merė.

Misis Persival kiek uždususiu balsu atsakė:

– Tiesiog vaikštinėjau sode, ir viskas. Kvėpavau grynu oru. Bet lauke tikrai labai šalta. Mielai įsitaisysiu prie židinio. Centrinis šildymas šiame name ne toks jau geras. Tegul kas nors apie tai pasikalba su sodininkais, misis Dov.

– Pasakysiu, – pažadėjo Merė.

Numetusi paltą ant kėdės, Dženifer Forteskju išėjo paskui Merę iš kambario. Ant laiptų Merė praleido ją į priekį. Hole Merė, vėlgi savo nuostabai, pastebėjo, kad padėklai su maistu tebestovi savo vietoje. Ji jau ketino eiti į sandėliuką pašaukti Gledis, kai bibliotekos tarpdury pasirodė Adelė Forteskju ir susierzinusi paklausė:

– Tai ar bus ką užkąsti prie arbatos?

Merė greitai čiupo padėklą, nunešė į biblioteką ir išdėliojo užkandžius ant žemų staliukų prie židinio. Kai išeidinėjo su tuščiu padėklu į holą, kažkas paskambino į duris. Padėjusi padėklą, Merė pati nuėjo atidaryti. Jeigu tai pagaliau sūnus palaidūnas, įdomu bus jį pamatyti. „Juk jis visai ne toks kaip kiti Forteskju", – pagalvojo Merė. Atvėrusi duris ji išvydo tamsaus, siauro veido vyriškį, kurio lūpose žaidė vos pastebima pašaipi šypsenėlė.

– Misteris Lanselotas Forteskju? – tyliai paklausė ji.

– Tas pats.

Merė pažvelgė jam už nugaros.

– Kur jūsų lagaminai?

– Taksistui aš jau sumokėjau. Tai viskas, ką turiu.

Jis pakėlė vidutinio dydžio užtrauktuku užsegamą krepšį. Kiek nustebusi Merė tarė:

– Ach, tai jūs atvažiavote taksi. Aš jau maniau, kad ėjote pėsčiomis. O jūsų žmona?

Lansas paniuro.

– Žmona neatvažiuos. Bent jau kol kas.

– Aišku. Prašau užeiti, misteri Forteskju. Visi bibliotekoje, geria arbatą.

Ji palydėjo jį iki bibliotekos durų ir ten paliko. O pati

sau pagalvojo, kad Lanselotas Forteskju – labai patrauklus vyriškis. Čia pat dingtelėjo ir kita mintis: turbūt ne vien jai taip atrodo.

III

– Lansai!

Eleina puolė jo pasitikti. Apsivijo rankomis kaklą ir ėmė nesivaržydama glėbesčiuoti kaip mokinukė. Tai Lansą gerokai nustebino.

– Sveika. Taip, tai aš.

Jis švelniai išsivadavo iš jos glėbio.

– O čia Dženifer?

Dženifer Forteskju žvelgė į jį netverdama smalsumu.

– Bijau, kad Valius užgaišo mieste, – tarė ji. – Pats suprantate, kiek reikalų. Viską suorganizuoti, dėl visko susitarti. Ir *visa* tai ant Valiaus pečių. Jūs net neįsivaizduojate, ką mums tenka iškęsti.

– Taip, jums dabar labai sunku, – su užuojauta atsakė Lansas.

Jis atsigręžė į sofą, kur su medumi pateptu sklindžiu rankoje sėdėjo moteris ir ramiai jį apžiūrinėjo.

– Su Adele jūs, žinoma, nesate pažįstamas? – paklausė Dženifer.

– Kodėl gi... Pažįstamas, – sumurmėjo Lansas, imdamas Adelę Forteskju už rankos. Jis pažvelgė į ją iš viršaus, ir jos blakstienos suvirpėjo. Ji padėjo sklindį, kurį laikė kaire ranka, ir atsargiai palietė savo plaukus. Nevalingai, moteriškai. Šis gestas liudijo jos pripažinimą, kad į kambarį įėjo išvaizdus vyriškis. Žemu, švelniu balsu ji tarė:

– Sėskitės šalia manęs, Lansai. – Ji įpylė jam puodelį arbatos. – Aš taip džiaugiuosi, kad jūs atvykote. Labai jau reikalingas dar vienas vyras namuose.

– Padėsiu kuo galėsiu, – pasisiūlė Lansas.

– Jūs jau žinote... Nors gal ir ne... Čia buvo policija.

Jie mano... jie mano... – ji nutilo, o paskui emocingai sušuko: – O, kaip tai siaubinga! Siaubinga!

– Žinau. – Lanso balsas skambėjo liūdnai ir su užuojauta. – Jie pasitiko mane Londono oro uoste.

– Policija?

– Taip.

– Ir ką pasakė?

– Na... – Lansas skėstelėjo rankomis, tarsi nenorėdamas leistis į detales. – Paaiškino, kas nutiko.

– Jį nunuodijo, – pratarė Adelė, – štai, ką jie mano ir neslepia to. Nunuodijo ne maistu. Jį iš tikrųjų kažkas nunuodijo. Man atrodo... Man tikrai atrodo, kad jie įtaria kažkurį iš *mūsų*.

Lansas netikėtai šyptelėjo.

– Tai tegul ir suka galvas, – nuramino jis Adelę. – O jums kam rūpintis? Kokia nuostabi arbata! Jau seniai negėriau skanios angliškos arbatos.

Greitai jo nuotaika persiėmė ir kiti. Netikėtai Adelė paklausė:

– O jūsų žmona... Nejaugi jūs nevedęs, Lansai?

– Vedęs. Žmona dabar Londone.

– Bet gal... reikėjo atsivežti ją čia?

– Pažiūrėsim, laiko dar yra, – išsisukinėdamas atsakė Lansas. – Apskritai... Pet gerai ir viešbutyje.

– Bet ar tau neatrodo, – staiga įsiterpė Eleina, – kad... tu gi nemanai...

– Koks įmantrus šokoladinis pyragas, – pertraukė jos mintį Lansas. – Reikia paragauti. – Atsipjovęs gabalėlį, jis paklausė: – O tetulė Efi dar gyva?

– O, taip, Lansai. Ji savo kambaryje ir pas mus nebenusileidžia, bet jaučiasi pakenčiamai. Tik labai jau keista pasidarė.

– Ji visada buvo keista, – tarė Lansas. – Išgėręs arbatą, nueisiu pas ją.

– Sulaukus tokio amžiaus, – sumurmėjo Dženifer Forteskju, – būtų pats metas kraustytis į kokią nors įstaigą, kur

ji būtų tinkamai prižiūrima.

– Dieve, padėk bet kokiai iškaršusių damų įstaigai, kuri priims tetulę Efi, – pajuokavo Lansas ir pridūrė: – O kas ta rimtuolė, kuri man atidarė duris?

Adelė nustebo.

– Nejaugi jus įleido ne Krampas? Liokajus? Ach taip, buvau užmiršusi. Jam šiandien išeiginė. Betgi Gledis tikrai ne...

– Mėlynų akių, – ėmėsi apibūdinti Lansas, – per vidurį sklastymas, švelnus, saldus balsiukas. O kas už viso to slypi, geriau neminėti.

– Merė Dov, – atspėjo Dženifer.

– Ji tvarko visus reikalus, – pridūrė Eleina.

– Ypač dabar.

– Darbą ji atlieka tikrai labai gerai, – pagyrė Adelė.

– Taip, – susimąstęs tarė Lansas. – Sprendžiant iš jos išvaizdos, taip ir yra.

– Ji gera dar ir tuo, – pridūrė Dženifer, – kad žino savo vietą. Niekada nedarys daugiau, negu jai priklauso.

– Išmintingoji balandėlė Merė, – užbaigė Lansas ir atsipjovė dar gabalėlį šokoladinio pyrago.

DVYLIKTAS SKYRIUS

– Tai vėl pasirodei kaip netikras pinigas, – tarė mis Ramsbotom.

Lansas nusišypsojo.

– Jūsų teisybė, tetule Efi.

Mis Ramsbotom paniekinamai prunkštelėjo.

– Puikų metą pasirinkai, nieko nepasakysi. Tavo tėvą vakar nužudė, po namus šmirinėja policija ir visur kiša savo nosį – net į šiukšlių dėžes. Pati per langą mačiau. – Ji patylėjo, vėl prunkštelėjo ir paklausė: – O žmoną atsivežei?

– Ne. Pet palikau Londone.

– Protingai pasielgei. Tavo vietoje ir aš nevežčiau jos *čia*. Maža kas gali nutikti.

– Jai? Pet?

– Bet kam, – atšovė mis Ramsbotom.

Lansas Forteskju susimąstęs pažvelgė į ją.

– Jūs ką nors žinote, tetule Efi? – paklausė jis.

Mis Ramsbotom tiesiai neatsakė.

– Vakar pas mane buvo atėjęs inspektorius. Klausinėjo, bet nedaug teišpešė. Tačiau jis anaiptol ne toks kvailys, kaip atrodo, tikrai ne kvailys. – Staiga ji užsiplieskė: – Ką pasakytų tavo tėvas, sužinojęs, kad namuose buvo policija? Apsiverstų grabe! Juk jis visą gyvenimą buvo „Plimuto brolijos“* narys. Prisimenu, kokį triukšmą pakėlė, kai sužinojo, kad vakarais

* Krikščioniška bendruomenė, įkurta Anglijoje, Plimute, maždaug 1830 m. Neturėjo formalių apeigų ir vadovavosi vien Biblija, – *vert. past.*

einu į anglikonų bažnyčią! O juk tai, palyginus su žmogžudyste, nieko bloga.

Paprastai Lansas į tokias tiradas atsakydavo šypsena, bet dabar jo pailgas tamsus veidas išliko rimtas. Jis atsakė:

– Manęs ilgai nebuvo, ir aš daug ko nežinau. Kas čia pastaruoju metu vyksta?

Mis Ramsbotom pakėlė akis į dangų.

– Bedieviški reikaliukai, – tvirtai išrėžė ji.

– Taip, taip, tetule Efi, kitokio atsakymo iš jūsų ir nelaukiau. Bet kodėl policininkams atrodo, kad tėtę nužudė čia, šiame name?

– Svetimavimas yra viena, o žmogžudystė – visai kas kita, – pareiškė mis Ramsbotom. – Nesinorėtų jos įtarinėti, tikrai nesinorėtų.

Lansas sukluso.

– Adelės? – paklausė jis.

– Geriau palaikysiu liežuvį už dantų, – atsakė mis Ramsbotom.

– Na ką, jūs, mieloji, – ėmė įkalbinėti Lansas. – Geras posakis, bet jis nieko nereiškia. Juk Adelė turi kavalierių, taip? Ir jiedu pripylė tėvui į rytinę arbatą drignių. Juk taip buvo?

– Manau, kad apie tai nereikėtų juokauti.

– O aš ir nejuokauju.

– Viena tau galiu pasakyti, – staiga atlyžo mis Ramsbotom. – Manau, jog ta mergina kažką žino.

– Kokia mergina? – nustebo Lansas.

– Ta, kur trūkčioja nosį, – atsakė mis Ramsbotom. – Ta, kur turėjo man atnešti arbatos, bet neatnešė. Kaip man paaiškino, kažkur dingo neatsiklaususi. Nenustebčiau, jeigu ji bėgo į policiją. Kas tau atidarė duris?

– Kažkokia Merė Dov. Iš pažiūros labai romi ir švelni. Ar tai ji bėgo į policiją?

– *Ji* į policiją tai jau tikrai nebėgs, – atsakė mis Ramsbotom. – Ne... Aš turėjau galvoje tą kvailelę kambarinę. Visą dieną šokinėja ir raitosi kaip ant žarijų. „Kas tau yra? – klausiu. – Gal sąžinė nešvari?“ O ji atsako: „Aš *nieko* nedariau...

nebūčiau galėjusi to padaryti." „Tikiuosi, kad nebūtum galėjusi, – sakau, – betgi matau, kad visa drebi." Tada ji pradėjo šniurkščioti nosimi, esą niekam bloga nelinkinti, bet visa tai įvyko per klaidą. Aš jai ir sakau: „Tad štai, mergužėle, išklok tiesą, ir velniui bus gėda." Taip ir pasakiau. „Eik į policiją, – sakau, – ir papasakok viską, ką žinai, nes, jeigu slėpsi tiesą, kad ir kokią nemalonią, nieko gera nebus." Tada ji pradėjo taukšti visiškas nesąmones: kaipgi ji eisianti į policiją, jie vis tiek ja nepatikės, ir apskritai, ką ji jiems pasakysianti? Ir pagaliau pareiškė, kad išvis nieko nežino.

– O jūs nemanote, – suabejojo Lansas, – kad ji visa tai malė, tik norėdama pasirodyti, kokia yra svarbi?

– Na, ne. Ji atrodė išsigandusi. Turbūt kažką pamatė ar išgirdo, kas su tuo susiję. Tai gali būti svarbu arba ir visai nereikšminga.

– O gal ji pati griežė dantį ant tėvo ir... – Lansas nutilo.

Mis Ramsbotom ryžtingai papurtė galvą.

– Ji iš tų merginų, kurios tavo tėvui – tuščia vieta. Į šitą nelaimėlę apskritai joks vyras niekada neatkreips dėmesio. Gal jos dūšelei taip ir geriau.

Gledis dūšia Lanso nedomino. Jis paklausė:

– Tai jūs manote, ji bėgo į policiją?

Tetulė Efi energingai linktelėjo galvą.

– Ir dar kaip. Namuose ji turbūt bijojo su jais kalbėtis, kad kas nors nenugirstų.

– Manote, ji matė, kaip kažkas kažką įpylė į maistą?

Tetulė Efi įdėmiai pažvelgė į jį.

– O kodėl gi ne?

– Taip, kodėl gi ne. – Tarsi atsiprašinėdamas Lansas pridūrė: – Visa tai lig šiol man atrodo neįtikėtina. Kaip detektyvas.

– Persivalio žmona dirba ligoninėje sesele, – tarė mis Ramsbotom.

Ši pastaba Lansui pasirodė taip nesusijusi su tuo, apie ką buvo kalbama, kad jis iš nuostabos išpūtė akis.

– Medicinos seserys gerai nusimano apie vaistus, – paaiškino mis Ramsbotom.

Lansas vis dar atrodė suglumęs.

– O tas dalykėlis... taksanas... medicinoje naudojamas?

– Kiek žinau, jį išgauna iš kukmedžio uogų. Kartais tų uogų prisivalgo vaikai, – pridūrė mis Ramsbotom. – Ir paskui labai serga. Mano pačios vaikystėje buvo toks atvejis ir tiesiog sukrėtė. Niekada nepamiršiu. Tokie prisiminimai kartais būna naudingi.

Lansas staigiai kilstelėjo galvą ir atidžiai pažvelgė į ją.

– Natūralus potraukis yra viena, – pratarė mis Ramsbotom. – Tikiuosi, aš pati jo nestokoju. Bet ištvirkavimo negaliu pakęsti. Ištvirkavimą reikia rauti su šaknimis.

II

– Išėjo man nė žodžio nepratarusi! – pareiškė misis Kramp, kočiodama tešlą ant lentelės ir pakeldama įraudusį, piktą veidą. – Niekam nė žodelio. Klastinga! Oi, klastinga! Bijojo, kad neišleis, o aš ir nebūčiau išleidusi, jei būčiau pastebėjusi! Nieko sau! Šeimininkas mirė, į namus po daugybės metų sugrįžo misteris Lansas, o Krampui aš dar pasakiau: „Išeiginė ar ne išeiginė, savo pareigas aš žinau. Tokią dieną ant stalo nebus šaltos vakarienės, kaip paprastai ketvirtadieniais. Ne, pietūs šiandien bus kaip priklauso. Džentelmenas vedė aristokratę, atvažiuoja su ja iš užsienio, viskas turi būti atlikta kuo geriausiai“. Jūs gi žinote, mis, kaip aš didžiuojuosi savo darbu.

Merė Dov, kuriai ir liejo širdį virėja, vos pastebimai linktelėjo galvą.

– O ką sako Krampas? – vėl piktai pakėlė balsą misis Kramp. – „Man šiandien išeiginė, aš ir išeinu, – štai ką jis sako. – O aristokratai man nerūpi.“ Jokio pasididžiavimo savo darbu. Ėmė ir išėjo, o aš iš karto įspėjau Gledis, kad šian-

dien jai teks suktis vienai. Ji man sako: „Gerai, gerai, misis Kramp“, bet nespėjau nusisukti, o *jos* jau ir pėdos ataušusios. Beje, *jai* tai jau tikrai ne išeiginė. *Jai* laisva diena – penktadienis. Kaip dabar mes susitvarkysim, neįsivaizduoju! Ačiū Dievui, kad misteris Lansas žmonos neatsivežė.

– Susitvarkysim, misis Kramp, – nuramino Merė, kurios balsas kartu nuskambėjo ir valdingai. – Tereikia truputį supaprastinti meniu. – Ji pasiūlė savąjį pietų variantą. Misis Kramp nenoriai linktelėjo. – Visa tai galėsiu lengvai patiekti ant stalo, – užbaigė Merė.

– Norite pasakyti, mis, kad pati patarnausite prie stalo? – suabejojo misis Kramp.

– Jei Gledis iki to laiko negrįš, tada taip.

– Aišku, kad negrįš, – pareiškė misis Kramp. – Šlaistysis kur, taškys parduotuvėse pinigus. Žinote, mis, ji gi vaikiną turi, nors pažvelgus į ją niekaip nepasakytum. Jo vardas Albertas. Pavasarį tuoksis, pati sakė. Ką jos supranta apie šeimyninį gyvenimą, tos geltonsnapės? Kad ji žinotų, ką aš iškenčiau per Krampą. – Ji atsiduso, paskui įprastiniu tonu pridūrė: – Tai kaip bus su arbata, mis? Kas nurinks indus ir viską išplaus?

– Aš, – atsakė Merė. – Dabar pat einu ir viską padarysiu.

Bibliotekoje šviesa nedegė, nors Adelė Forteskju vis dar sėdėjo ant sofos prie arbatos padėklo.

– Uždegti šviesą, misis Forteskju? – paklausė Merė. Atsakymo nebuvo.

Merė spustelėjo jungiklį, priėjo prie lango ir užtraukė užuolaidas. Tik tada ji pasuko galvą ir išvydo veidą moters, kuri sėdėjo atsilošusi ant pagalvėlių. Šalia gulėjo nebaigtas valgyti sklindis su medumi ir stovėjo pusiau nugertas arbatos puodelis. Mirtis Adelę Forteskju užklupo greitai ir netikėtai.

– Na? – nekantriai paklausė inspektorius Nilas.

Gydytojas greitakalbe išbėrė:

– Cianidas... veikiausiai kalio cianidas... arbatoje.

– Cianidas, – sumurmėjo Nilas.

Gydytojas smalsiai pažvelgė į jį.

– Matau, jūs gerokai nusivylęs. Yra tam priežasčių?

– Mes įtarėme ją kaip Rekso Forteskju žudikę, – atsakė Nilas.

– O ji, pasirodo, auka. Hm. Vadinasi, vėl teks laužyti galvas?

Nilas linktelėjo. Paniuręs jis stipriai sukando dantis.

Nunuodijo! Tiesiog jam po nosimi. Taksanas rytinėje Rekso Forteskju kavoje, cianidas Adelės Forteskju arbatoje. Ir vėlgi – intymūs šeimos reikaliukai. Bent jau taip atrodo.

Adelė Forteskju, Dženifer Forteskju, Eleina Forteskju ir ką tik atvykęs Lansas Forteskju kartu gėrė arbatą bibliotekoje. Lansas užlipo pas mis Ramsbotom, Dženifer nuėjo į savo kambarį rašyti laiškų, paskutinė iš bibliotekos išėjo Eleina. Pasak jos, Adelė jautėsi kuo puikiausiai ir kaip tik įsipylė paskutinį puodelį arbatos.

Paskutinį puodelį arbatos! Taip, jai tas puodelis *iš tikrųjų* buvo paskutinis.

O po to praėjo maždaug dvidešimt minučių, kai į kambarį įžengė Merė Dov ir rado lavoną.

Ištisos dvidešimt minučių...

Inspektorius Nilas mintyse išsiplūdo ir nuėjo į virtuvę.

Prie virtuvės stalo, įsitaisiusi ant kėdės savo masyviu kūnu, sėdėjo misis Kramp. Jos pykčio nebebuvo nė pėdsako. Pasirodžius Nilui, ji vos vos krustelėjo.

– Kur ta mergiūkštė? Dar negrįžo?

– Gledis? Dar ne. Ir negrįš, manau, iki vienuoliktos.

– Jūs sakėte, kad arbatą ruošė ir patiekė ji.

– Dievas mato, sere, aš tos arbatos net neliečiau. Netikiu,

kad ir Gledis būtų padariusi ką nors ne taip. Gledis – ne tokia. Ji gera mergina... gal kiek kvailoka, bet nepiktybiška.

Nilas ir pats nelaikė jos piktybiška. Ir nemanė, kad Gledis – nuodytoja. Be to, arbatinuke su vandeniu cianido nerasta.

– Bet kodėl ji taip staiga pabėgo? Juk sakėte, kad šiandien jai ne išeiginė.

– Taip, sere, išeiginė jai rytoj.

– O Krampas...

Misis Kramp staiga vėl įširdo. Jos balsas nuskambėjo piktai.

– Tik jau nesitaikykit į Krampą. Jis čia niekuo dėtas. Jis išvažiavo trečią valandą, ir dabar jau pasakysiu – ačiū Dievui, kad išvažiavo. Jis su tuo susijęs ne daugiau negu pats misteris Persivalis.

Persivalis Forteskju buvo ką tik grįžęs iš Londono ir apstulbintas žinios apie naują tragediją.

– Aš Krampo nekaltinu, – švelniai atsakė Nilas. – Tik norėjau išsiaiškinti, ar jis ką nors žinojo apie Gledis planus.

– Geriausias savo kojines užsimovė – nailonines, – tarė misis Kramp. – Aišku, kad ne šiaip sau. Manęs neapgausi! Ir sumuštinių prie arbatos nepadarė. Visa tai ne atsitiktinai, aiškus reikalas. Tegul tik pasirodo, viską jai išklosiu.

– Tegul pirmiausia pasirodo...

Nilą persmelkė silpnumas. Norėdamas atsikratyti nerimo, jis užlipo į Adelės Forteskju miegamąjį. Taip, prabangūs apartamentai – rausvo brokato portjeros, milžiniška paauksuota lova. Vienoje pusėje – durys į veidrodinį vonios kambarį su rausva porcelianine vonia. Priešingoje pusėje durys vedė į Rekso Forteskju miegamąjį. Nilas grįžo į Adelės miegamąjį, o iš ten per duris tolimajame kambario gale nuėjo į jos svetainę.

Kambarys buvo apstatytas ampyro* stiliaus baldais, ant grindų gulėjo rausvas gauruotas kilimas. Šį kambarį

*XIX a. pirmos pusės Europos architektūros ir dailės stilius; vėlyvojo klasicizmo atmaina, – *vert. past.*

Nilas apžvelgė tik probėgšmais, nes vakar buvo gerai jį apžiūrėjęs, ypatingą dėmesį skirdamas elegantiškam rašomajam staliukui.

Bet kas tai? Nilas net krūptelėjo. Rausvojo gauruoto kilimo vidury gulėjo nedidelis gabalėlis purvo.

Nilas priėjo ir paėmė jį. Purvas buvo dar drėgnas.

Jis apsidairė – pėdsakų nematyti, tik šis vienintelis dar nesudžiūvęs žemės grumstas.

IV

Inspektorius Nilas apžiūrėjo miegamąjį, priklausiusį Gledis Martin. Buvo jau po vienuoliktos. Prieš pusvalandį grįžo Krampas, o Gledis vis nesirodė. Inspektorius Nilas apsidairė. Nežinia, kaip ta Gledis auklėta, bet iš prigimties – tikra nevaleika. Lova turbūt niekada neklojama, langai atidaromi dar rečiau. Tačiau Gledis įpročiai Nilo dabar nedomino. Jis verčiau įniko tyrinėti jos daiktus.

Daugiausia tai buvo pigios, apgailėtinos drapanos. Beveik nieko, kas būtų tvirta ar kokybiška. Pagyvenusi Elena, kurią jis buvo pasikvietęs į pagalbą, niekuo nepasitarnavo. Ji nežinojo, ką Gledis nešiojo ar nenešiojo. Negalėjo pasakyti ir to, ar niekas nedingo. Palikęs viršutinius ir apatinius drabužius, jis perėjo prie komodos stalčių. Ten Gledis laikė savo brangenybes – atvirukus, laikraščių iškarpas, mezgimo raštus, kosmetinius patarimus, drabužių modelių nuotraukas.

Inspektorius Nilas visa tai išrūšiavo į atskiras kategorijas. Beveik visi atvirukai buvo su įvairių vietovių vaizdais – matyt, tų, kur Gledis atostogaudavo. Ant trijų atvirukų buvo parašas – „Bertas“ Tikriausiai tas jaunuolis, apie kurį užsiminė misis Kramp. Ant vieno atviruko ne itin raštingai buvo iškeverzota: „Geriausi linkėjimai. Labai pasiilgau. Amžinai tavo, Bertas“ Ant kito: „Čia pilna gražių merginų, bet nė viena neprilygsta tau. Greitai pasimatysime. Neužmiršk mūsų susitarimo. Ir atmink – po to bus liuksas

ir amžina laimė“ Trečiasis trumpai skelbė: „Neužmiršk. Aš tavim tikiu. Su meile, B.“

Paskui Nilas apžiūrėjo laikraščių iškarpas ir sudėliojo į tris krūveles. Patarimai, kaip prižiūrėti veidą ir siūti drabužius, straipsneliai apie kino žvaigždes, kurias Gledis, atrodo, garbino, ir naujausi mokslo stebuklai. Skraidančios lėkštės, slapti ginklai, rusų naudojamos užpiltinės, priverčiančios pasakyti tiesą, kažkokie fantastiški Amerikos gydytojų išrasti vaistai. „Dvidešimtojo amžiaus velniava“, – pagalvojo Nilas. Tačiau šiame kambaryje jam nepaaiškėjo, kur dingo mergina. Dienoraščio ji nerašė, o inspektorius to ir nesitikėjo. Arba labai jau menkai. Jokių nebaigtų rašyti laiškų ar kitokių užrašų, liudijančių, kad ji žino ką nors, kas susiję su Rekso Forteskju mirtimi. Jeigu Gledis ką nors ir matė ar žinojo, to niekas nepatvirtino. Galima buvo tik spėlioti, kodėl antras padėklas su arbata taip ir liko hole, o pati Gledis staiga dingo.

Atsiduseęs Nilas išėjo iš kambario ir užtrenkė paskui save duris.

Jis jau lipo nedideliais spiraliniais laiptais, kai staiga kažkur žemai išgirdo bėgančio žmogaus žingsnius.

Iš apačios į jį žvelgė sunerimęs seržanto Hėjaus veidas. Seržantas buvo truputį uždusęs.

– Sere, – susijaudinęs iškvėpė jis. – Sere! Mes ją radome...

– Radote?

– Valytoja, sere... Elena... Ji prisiminė, kad neatnešė iš lauko skalbinių, kurie džiūvo ant virvių – už kampo, išėjus pro galines duris. Ėjo su žibintu jų parsinešti ir užkliuvo už kūno... merginos kūno... Ją pasmaugė su kojine... Sakyčiau jau senokai. Ir dar pajuokavo – *skalbinių segtuku sugnybo nosį...*

TRYLIKTAS SKYRIUS

Traukiniu važiavusi garbingo amžiaus dama nusipirko tris rytinius laikraščius, ir kiekviename iš jų, perskaitytame, sulankstytame ir padėtame į šalį, krito į akis ta pati antraštė. Ši istorija, dar neseniai vos keliomis eilutėmis aprašyta paskutiniųjų puslapių kampelyje, dabar šaukiančiomis antraštėmis „Triguba žmogžudystė *Kukmedžio trobelėje*“ išsiveržė į pirmuosius.

Senyvoji dama sėdėjo ištiesinusi nugarą ir žvelgė per traukinio langą – jos lūpos buvo kietai suspaustos, o baltai rausvame raukšlėtame veide atsispindėjo sielvartas ir nepritarimas. Tai buvo mis Marpl. Ji išvažiavo iš Sent Meri Mido rytiniu traukiniu, su vienu persėdimu pasiekė Londoną, ten žiediniu traukiniu atkako iki kitos Londono stoties, o iš ten patraukė į Beidon Hitą.

Stotyje ji susistabdė taksi ir paprašė nuvežti į „Kukmedžio trobelę“ Tokia žavinga, nekalta rausvaskruostė senučiukė buvo toji mis Marpl, kad jai be jokio vargo pavyko patekti į namą, kuris dabar priminė apgultą tvirtovę. Neįtikėtina, bet visą armiją žurnalistų ir fotografų per atstumą laikiusi policija leido pravažiuoti mis Marpl net nieko neklaususi, tarsi būtų savaime suprantama, kad ji pagyvenusi giminaitė, šeimos narė.

Mis Marpl rūpestingai suskaičiavusi smulkius pinigėlius sumokėjo taksistui ir paskambino į duris. Atidarė Krampas, ir mis Marpl nužvelgė jį patyrusiu žvilgsniu. „Įtartinas tipas, – pagalvojo ji. – Ir dar mirtinai išsigandęs.“

Krampas išvydo aukštą senyvą damą senamadišku tvido kostiumėliu, su dviem šalikėliais ant kaklo ir maža veltine skrybėlaite, papuošta paukščio plunksna. Pagyvenusi dama laikė rankoje talpų krepšį, prie jos kojų stovėjo senas, bet dar gerai išsilaikęs lagaminas.

Krampas iš karto pažino damą ir kuo pagarbiausiai paklausė:

– Kuo galiu būti naudingas, madam?

– Ar galėčiau pamatyti namo šeimininkę? – pasidomėjo mis Marpl.

Krampas pasitraukė ir leido jai įeiti. Paėmęs lagaminą jis atsargiai įnešė jį į holą.

– Matote, madam, – neryžtingai pradėjo jis, – aš net nežinau, kas dabar...

Mis Marpl suskubo jam padėti.

– Aš atvykau pasikalbėti apie tą vargšę merginą, kurią čia nužudė. Gledis Martin.

– Suprantu, madam. Tokiu atveju... – Jis nutilo ir pažvelgė į bibliotekos duris, per kurias išėjo aukšta jauna moteris. – Madam, tai misis Lans Forteskju, – pristatė jis.

Pet priėjo arčiau, ir moterys pažvelgė viena į kitą. Mis Marpl kiek nustebo. Ji tikrai nesitikėjo sutikti šiuose namuose tokį žmogų kaip Patricija Forteskju. Aplinką ji įsivaizdavo labai panašiai, tačiau Pet prie šio interjero kažkodėl nesiderino.

– Tai dėl Gledis, madam, – paslaugiai paaiškino Krampas.

– Gal užeitumėte čia? – neryžtingai pakvietė Pet. – Būtume vienos.

Ji nuėjo į biblioteką, o mis Marpl – iš paskos.

– Jūs norėjote susitikti su kažkuo konkrečiai? – paklausė Pet. – Bijau, kad nelabai galėsiu jums padėti. Mat mudu su vyru vos prieš kelias dienas atvykome iš Afrikos. Apie šeimos reikalus mažai ką žinome. Bet galiu pakviesti savo vyro seserį arba vyro brolio žmoną.

Mis Marpl pažvelgė į merginą, ir ši jai patiko. Kažkodėl jai pagailo Pet. Intuityviai mis Marpl pajuto, kad šiame

turtingame ir ištaigingame interjere Pet jaučiasi nejaukiai; nutrintu kartūnu aptraukti baldai, arklidė, šunys – štai kur ji būtų kaip namie. Ne kartą lankydamasi ponių parodose bei žirgų lenktynėse Sent Meri Mide, mis Marpl buvo sutikusi daug tokių Pet ir gerai jas žinojo. Todėl ją ir apėmė simpatija šiai merginai, atrodančiai lyg ne savo rogėse.

– Iš tikrųjų viskas labai paprasta, – prabilo mis Marpl rūpestingai maudamasi pirštinaites ir ištiesindama pirštus. – Matote, laikraštyje perskaičiau, kad nužudyta Gledis Martin. O aš ją gerai pažinojau. Kilusi iš mano krašto. Tiesą sakant, aš ją ir mokiau, kaip tarnauti privačiuose namuose. Ir vos tik atsitiko ši siaubinga nelaimė, aš pajutau... tiesiog pajutau, kad turiu atvažiuoti čia ir galbūt kuo nors pasitarnauti.

– Žinoma, – tarė Pet. – Suprantu.

Ir tai buvo tiesa. Mis Marpl poelgis jai atrodė visiškai natūralus ir neišvengiamas.

– Manau, jog labai gerai, kad atvažiavote, – tęsė Pet. – Atrodo, apie ją niekas nieko nežino. Tai yra apie jos gimines ir panašiai.

– Ne, – atsakė mis Marpl. – Jokių giminių ji, žinoma, neturi. Pas mane pateko iš Šventojo Tikėjimo vaikų namų. Ten jie visai neblogai tvarkosi, tik štai lėšų stokoja. Mes darome dėl mergaičių ką galim, stengiamės kuo geriau parengti jas darbui. Gledis atėjo pas mane būdama septyniolikos, ir aš išmokiau ją patarnauti prie stalo, valyti sidabrinius indus ir visa kita. Suprantama, ji pas mane pagyveno neilgai. Visos jos neužsibūna. Kiek pasimokius nuėjo dirbti į kavinę. Beveik visas merginas traukia kavinės. Joms atrodo, kad ten daugiau laisvės ir linksmiau. Gal ir taip. Nežinau.

– O aš jos net nespėjau pamatyti, – tarė Pet. – Graži buvo?

– O ne, – atsakė mis Marpl. – Deja. Adenoidai, veidas visas dėmėtas. Dar ir kvaila be galo. Nemanau, – susimąsčiusi tęsė mis Marpl, – kad ji kada nors kur nors turėjo daug draugų. Dėl vyrų ji, vargšė, buvo tiesiog galvą pametusi, bet tie jos net nepastebėjo. O kitos mergiotės ją tik išnaudojo.

– Kaip žiauru, – tarė Pet.

– Taip, mieloji, – sutiko mis Marpl, – gyvenimas žiaurus, kitaip nepasakysi. Tiesiog ir nežinai, ką daryti su tokiais kaip Gledis. Jie mėgsta vaikščioti į kiną, bet prisigalvoja visokių neįmanomų dalykų, kurie jiems negali nutikti. Tam tikra prasme ir laimė, kad negali. Tačiau jie nusivilia. Štai ir Gledis, manau, nusivylė restorano gyvenimu. Nieko nuostabaus ar įdomaus jai nenutiko, o dar ir gerokai teko pavarginti kojas. Gal dėl to ir grįžo į privačią tarnybą. Gal žinote, kiek laiko ji čia išdirbo?

Pet papurtė galvą.

– Turbūt neilgai. Mėnesį ar du. – Pet patylėjo, paskui tęsė: – Kaip siaubinga, kad ji įsimaišė į visą šį reikalą. Beprasmiška mirtis. Gal ji ką nors matė ar pastebėjo.

– Mane labiausiai sudomino skalbinių segtukas, – savo švelniu balsu tarė mis Marpl.

– Skalbinių segtukas?

– Taip. Skaičiau apie jį laikraščiuose. Tikiuosi, tai tiesa? Kai ją rado, jos nosis buvo sugnybta segtuku.

Pet linktelėjo. Mis Marpl skruostai vis labiau raudo.

– Būtent tai mane be galo supykdė, mieloji, ir tikiuosi, kad mane suprantate. Koks žiaurus, paniekinantis poelgis! Aš iš karto susidariau tam tikrą nuomonę apie žudiką. Šitaip pasielgti! Tai tikro niekšo iššūkis žmogiškajam orumui. Juk jis tai padarė jau po nužudymo.

– Atrodo, aš jus suprantu, – iš lėto tarė Pet ir atsistojo. – Jums reikėtų susitikti su inspektorium Nilu. Jis atsakingas už šią bylą ir kaip tik dabar yra čia. Manau, jis jums patiks. Labai nuoširdus žmogus. – Staiga ją nukrėtė šiurpas. – Visa ta istorija – siaubingas košmaras. Beprasmiškas. Beprotiškas. Nei į tvorą, nei į mietą.

– O aš, žinote, to nepasakyčiau, – paprieštaravo mis Marpl. – Ne, nepasakyčiau.

Inspektorius Nilas atrodė išvargęs ir išsekęs. Trys mirtys viena po kitos, ir iš visos šalies suplūdę žurnalistai. Atrodė, toks paprastas atvejis, ir staiga viskas taip susijaukė. Adelė Forteskju, kuri puikiausiai galėjo būti įtariamoji, tapo antra

auka šioje supainiotoje žmogžudystės byloje. Baigiantis tai lemtingai dienai, komisaro padėjėjas pasikvietė Nilą, ir vyrai tarėsi iki vėlyvo vakaro.

Nepaisant savo nusivylimo, inspektorius Nilas širdies gilumoje buvo patenkintas. Schema „žmona – meilužis" iš pat pradžių jam atrodė pernelyg paviršutiniška, pernelyg paprasta. Ji visada jam kėlė nepasitikėjimą. Ir štai tas nepasitikėjimas pasitvirtino.

– Dabar viskas atrodo absoliučiai kitaip, – tarė komisaro padėjėjas, susiraukęs ir žingsniuodamas po kabinetą. – Man atrodo, Nilai, jog turėsim reikalų su kažkokia psichikos liga. Iš pradžių vyras, paskui žmona. Bet iš bylos aplinkybių matyti, kad žudikas – vienas iš savų. Viskas vyksta čia pat, šeimoje. Kažkas, pusryčiavęs su Forteskju, įpylė jam į kavą ar maistą taksano, kažkas gėrė su šeima arbatą ir įpylė į Adelės Forteskju puodelį kalio cianido. Tuo kažkuo pasitikima, apie jį niekas nieko bloga negalvoja, tai šeimos narys. Kuris iš jų, Nilai?

– Persivalio nebuvo namuose, – sausai atsakė Nilas, – taigi jis vėl atkrenta. Vėl... – pakartojo inspektorius.

Komisaro padėjėjas įdėmiai pažvelgė į jį. Tas pakartotas žodis privertė jį suklusti.

– Ką norėjote pasakyti, Nilai? Klokite.

Inspektorius Nilas išliko santūrus.

– Nieko ypatinga, sere. Tik noriu pasakyti, kad labai jau palankiai jam viskas klostosi.

– Pernelyg palankiai, taip? – Komisaro padėjėjas susimąstė ir palingavo galvą. – Manote, kad jis galėjo visa tai suregzti? Bet aš neįsivaizduoju kaip, Nilai. Tiesiog neįsivaizduoju. – Kiek patylėjęs jis pridūrė: – Apskritai jis atsargus tipas.

– Bet ir labai protingas, sere.

– O apie moteris nepagalvojote? Ne? Betgi viskas rodo būtent į jas. Eleina Forteskju ir Persivalio žmona. Jos ir prie pusryčių stalo sėdėjo, ir arbatą gėrė. Tai galėjo padaryti bet kuri iš jų. Ar iš pažiūros jos abi atrodo normalios? Ką gi, tai ne visada krenta į akis. Gal jos kažkuo sirgo praeity?

Inspektorius Nilas nieko neatsakė. Jis galvojo apie Merę Dov. Svarių priežasčių ją įtarti nebuvo, tačiau jo mintys tekėjo būtent ta linkme. Jos elgesy buvo kažkas neaiškaus, neišsakyta. Kažkoks lengvas, pašaipus priešiškumas. Taip, tokia jos pozicija buvo po Rekso Forteskju mirties. O dabar? Elgiasi ji kaip visada, pavyzdingai. Pašaipos lyg ir nebeliko. Gal net ir priešiškumo, bet ar tik ne baimė šmėkštelėjo jos veide kartą kitą? O štai dėl Gledis Martin mirties kaltas jis pats. Jos sutrikimą ir kažkokį kaltės jausmą jis aiškino savaime suprantamu nervingumu, susitikus su policija. Tokį nervingumą, sudarantį įspūdį, kad žmogus dėl kažko kaltas, inspektorius Nilas matė ne kartą. Tačiau šiuo atveju buvo kažkas daugiau. Gal kokia smulkmena, kažkas miglota ir nekonkretaus, ir ji nenorėjo apie tai kalbėti. Ir štai šis nelaimingas išgąsdintas triušis nutildytas amžinai.

Dabar inspektorius Nilas kiek susidomėjęs žvelgė į malonaus, nuoširdaus veido senyvą damą, kuri stovėjo priešais jį „Kukmedžio trobelėje“ Jis greitai susivokė, kaip su ja kalbėti. Mis Marpl galėjo būti naudinga. Ji teisinga, nepriekaištingai sąžininga, kaip daugelis pagyvenusių damų turi daug laiko ir dar senos panos uoslę įvairiausiems gandams bei apkalboms. Iš tarnų ir Forteskju šeimos moterų ji išpeš tiek, kiek jam su jo policininkais nė nesisapnavo. Kalbos, spėlionės, prisiminimai, žodžių ir veiksmų pasikartojimai – visa tai ji perkratys ir iškels į šviesą nepaneigiamus faktus. Taigi inspektorius Nilas nusiteikė geranoriškai.

– Jūs pademonstravote neįprastą gerumą, nusprendusi atvykti čia, mis Marpl, – tarė jis.

– Tai mano pareiga, inspektoriau Nilai. Toji mergina gyveno mano namuose. Tam tikra prasme jaučiuosi atsakinga už ją. Žinote, ji buvo tokia kvailutė.

Inspektorius Nilas įdėmiai pažvelgė į ją.

– Taip, – sutiko jis. – Būtent taip.

Jis pajuto, kad ši dama iš karto perėjo prie reikalo esmės.

– Ji niekada nežinodavo, – tęsė mis Marpl, – kaip pasielgti. Tai yra kai kas nors atsitikdavo. O, kaip man sunku surikiuoti mintis.

Inspektorius Nilas patikino, jog suprato, ką ji nori pasakyti.

– Ji nemokėjo atskirti, kas svarbu, o kas – ne. Juk tai turėjote galvoje?

– O taip, inspektoriau.

– Sakydama, kad ji buvo kvailutė... – inspektorius Nilas nutilo.

Mis Marpl čia pat pagavo jo mintį:

– Suprantate, ji buvo iš tų patikliųjų. Iš tų merginų, kurios visas savo santaupas gali atiduoti sukčiui. Žinoma, jokių santaupų ji ir neturėjo, nes visus pinigus išleisdavo drabužiams ir kaskart vis nusipirkdavo kažką, kas jai visai netinka.

– O kaip su vyrais? – paklausė inspektorius.

– Ji labai norėjo draugauti su kokiu nors vaikinu, – atsakė mis Marpl. – Turbūt dėl to ir iš Sent Meri Mido išvažiavo. Labai jau didelė ten konkurencija. Mat vyrų nedaug. Ji jau siejo savo viltis su vienu žuvies pardavėju. Jaunasis Fredas rasdavo malonų žodelį visoms merginoms, bet nieko rimta jis, žinoma, negalvojo. Vargšelę Gledis tai labai nuliūdino. Bet pagaliau ji, atrodo, susirado kažkokį jaunuolį?

Inspektorius Nilas linktelėjo.

– Lyg ir taip. Kiek žinau, jis vardu Albertas Evansas. Ji neva susipažino su juo per atostogas, kurorte. Jokio žiedo ar ko nors panašaus jis nedovanojo, taigi gali būti, kad ji viską prasimanė. Gledis pasakojo virėjai, kad jis – kalnakasybos inžinierius.

– Kalnakasybos inžinierius? – nustebo mis Marpl. – Negaliu patikėti. Nors ryšiuosi spėti, kad tai *jis* jai taip prisistatė. Kaip minėjau, ji viskuo tikėjo. O *jo* su visu šiuo reikalu jūs nesiejate?

Inspektorius Nilas papurtė galvą.

– Ne. Manau, jis čia niekuo dėtas. Juk, kaip suprantu, jis pas ją niekada net nebuvo atvažiavęs. Kartkartėmis atsiųsdavo atviruką, paprastai iš kokio nors uosto. Turbūt tarnauja ketvirtuoju mechaniku kokiame nors Baltijos jūros laive.

– Ką gi, – tarė mis Marpl, – džiaugiuosi, kad mažą romaniuką ji vis dėlto turėjo. Jeigu jau jai buvo lemta nugyventi taip trumpai... – Ji suspaudė lūpas. – Žinote, inspektoriau, mane tai be galo supykdė. – Ir ji pridūrė, kaip ir anksčiau kalbėdamasi su Pet Forteskju: – Ypač tas skalbinių segtukas. Koks niekšas tai turėjo būti!

Inspektorius Nilas susidomėjęs pažvelgė į ją.

– Aš jus gerai suprantu, mis Marpl, – tarė jis.

Tarsi atsiprašydama mis Marpl kostelėjo.

– Aš norėčiau... Tikiuosi, jūs nepamanysite, kad prisiimu pernelyg didelę atsakomybę... Norėčiau pasiūlyti jums savo kuklią ir, bijau, labai *moterišką* pagalbą. Tas žudikas – tikras niekšas, o niekšybė neturi likti nenubausta.

– Mūsų laikais toks įsitikinimas nelabai madingas, mis Marpl, – niūriai tarė inspektorius Nilas. – Nors aš asmeniškai su jumis sutinku.

– Aš galiu apsistoti viešbutyje netoli stoties arba viešbutyje „Golfas“, – dėstė mis Marpl, – be to, tame name, kiek žinau, gyvena kažkokia mis Ramsbotom, kuri domisi užsienio misijomis.

Inspektorius Nilas susimąstęs pažvelgė į mis Marpl.

– Gerai, – tarė jis. – Gal jūs ir teisi. Negaliu pasigirti, kad mano pokalbis su ta dama buvo sėkmingas.

– Jūs labai malonus, inspektoriau Nilai, – atsakė mis Marpl. – Aš taip džiaugiuosi, kad nepalaikėte manęs sensacijų medžiotoja.

Inspektorius Nilas netikėtai nusišypsojo. Jis pagalvojo, kad mis Marpl visai neatitinka populiaraus įniršusio keršytojo įvaizdžio. O juk būtent taip ir yra.

– Laikraščiai, – toliau kalbėjo mis Marpl, – tik ir vaikosi sensacijų. Todėl, bijau, dažnai prasilenkia su tiesa. – Ji klausiamai pažvelgė į inspektorių Nilą. – Gerai būtų turėti objektyvių faktų.

– Nežinau, kiek jie objektyvūs, – suabejojo Nilas. – Bet jeigu atmestume nereikalingas sensacijas, vaizdelis būtų toks. Misteris Forteskju mirė savo kabinete dėl nusinuodijimo taksanu. Taksano yra kukmedžio uogose ir lapuose.

– Labai patogu, – įsiterpė mis Marpl.

– Gali būti, – sutiko inspektorius, – bet jokių įrodymų šiuo atžvilgiu mes neturime. Bent jau kol kas. – Jis akcentavo tai, nes pagalvojo, kad mis Marpl galėtų būti naudinga būtent šioje srityje. Jei namuose buvo ruošiamas kažkoks yiralas iš kukmedžio uogų, tai jo pėdsakus mis Marpl turėtų aptikti. Juk ji turbūt iš tų senučiukių, kurios gamina naminius likerius, trauktines bei žolelių arbatas. Ji turėtų žinoti, kaip gaminami visi tie užpilai ir kur jie paskui dingsta.

– O misis Forteskju?

– Misis Forteskju su kitais šeimos nariais gėrė arbatą bibliotekoje. Paskutinioji nuo stalo pasitraukė ir iš kambario išėjo mis Eleina Forteskju, jos podukra. Ji tvirtina, kad jai išeinant iš kambario misis Forteskju pylėsi dar vieną puodelį arbatos. Po dvidešimties ar trisdešimties minučių paimti arbatos padėklo į kambarį užėjo mis Dov, namų ekonomė. Misis Forteskju vis dar sėdėjo ant sofos, bet jau nebegyva. Šalia stovėjo nugertas arbatos puodelis, kuriame rasta kalio cianido

– Kuris, atrodo, veikia beveik žaibiškai, – patikslino mis Marpl.

– Visiškai teisingai.

– Labai pavojinga medžiaga, – sumurmėjo mis Marpl. – Ją naudoja širšių lizdams naikinti, bet aš, pavyzdžiui, visada tai darau labai *labai* atsargiai.

– Jūs teisi, – tarė inspektorius Nilas. – Šios medžiagos paketas buvo rastas sodininko sandėliuke.

– Ir vėlgi labai patogu, – atkreipė dėmesį mis Marpl. Paskui paklausė: – O misis Forteskju ką nors valgė?

– O, taip. Tai, kas buvo patiekta prie arbatos.

– Gabalėlį pyrago? Duoną su sviestu? Gal ir sklindžių? Su džemu? Su medumi?

– Taip, buvo medaus ir sklindžių, šokoladinis pyragas, šveicariškas vyniotinis ir daug kitų patiekalų. – Jis smalsiai pažvelgė į ją. – Bet kalio cianidas buvo rastas arbatoje, mis Marpl.

– Taip, taip, suprantu. Tiesiog, kaip sakoma, norėjau susidaryti visą vaizdą. O juk tai labai svarbu, tiesa?

Jis žiūrėjo į ją kiek suglumęs. Rausvi skruosteliai, žibančios akys.

– O trečioji mirtis, inspektoriau Nilai?

– Faktai čia irgi atrodo aiškūs. Toji mergina, Gledis, atnešė į biblioteką padėklą su arbata, paskui iš virtuvės iki holo atnešė kitą padėklą su maistu, bet kažkodėl jį ten ir paliko. Ji apskritai visą dieną buvo išsiblaškiusi. Po to jos niekas ir nebematė. Virėja, mis Kramp, ilgai nesvarsčiusi nusprendė, kad mergina neatsiklaususi tiesiog išėjo savo reikalais. Matyt, tokią išvadą ji padarė dėl to, kad Gledis buvo užsimovusi savo geriausias nailonines kojines ir apsiavusi gražiausius batelius. Bet, pasirodė, jog virėja klydo. Mergina staiga prisiminė, kad nenudžiaustė lauke ant virvės kabančių skalbinių. Ji išbėgo ir pusę jau, matyt, buvo nurinkusi, kai kažkas netikėtai ją užklupo, užmetė ant kaklo kojinę, ir... viskas buvo baigta.

– Kažkas svetimas? – pasidomėjo mis Marpl.

– Gali būti, – atsakė inspektorius Nilas. – O gal ir kas nors iš savų. Kažkas laukęs, kol mergina liks viena. Kai mes pirmą kartą ją apklausinėjome, Gledis buvo sutrikusi, nervinosi, bet mes, deja, to pakankamai neįvertinome.

– Betgi tai savaime suprantama! – sušuko mis Marpl. – Žmonės dažnai sutrinka ir atrodo kalti, kai juos apklausinėja policija.

– Jūs visiškai teisi. Bet šįsyk, mis Marpl, buvo kai kas daugiau. Manau, Gledis užklupo kažkokį žmogų veikiant tai, ko ji negalėjo paaiškinti. Vargu ar tai buvo kažkas konkretaus. Priešingu atveju ji *būtų* mums pasakiusi. Bet veikiausiai ji nuėjo su savo abejonėmis tiesiai pas tą žmogų. Ir jis suprato, kad Gledis pavojinga.

– Todėl Gledis ir rado pasmaugtą su skalbinių segtuku ant nosies, – sumurmėjo mis Marpl.

– Taip, tai šlykštus akcentas. Šlykštus, ironiškas akcentas. Šlykšti, bereikalinga bravūra.

Mis Marpl papurtė galvą.

– Kodėl *bereikalinga*? Viskas pagal planą.

Inspektorius Nilas susidomėjęs pažvelgė į ją.

– Ne visai jus suprantu, mis Marpl. Apie kokį planą jūs kalbate?

Mis Marpl staiga išraudo.

– Na, atrodo, kad... suprantate, žvelgiant į įvykių seką... juk nuo faktų niekur nepabėgsi, tiesa?

– Bijau, kad nesuprantu jūsų.

– Na, noriu pasakyti... pirmiausia misteris Forteskju. Reksas Forteskju. Jį nužudė jo kabinete, mieste. Paskui – misis Forteskju, kuri sėdėjo bibliotekoje ir gėrė arbatą. Priešais ją gulėjo sklindžiai su *medumi*. Pagaliau vargšelė Gledis su skalbinių smeigtuku ant nosies. Juk viskas sutampa! Žavingoji misis Lans Forteskju man pasakė, jog šioje istorijoje neįžvelgia jokios logikos, bet aš su ja nesutinku, nes stebina tai, kad čia viskas labai logiška.

Inspektorius Nilas iš lėto ištarė:

– Nemanau, kad...

Mis Marpl greitai tęsė:

– Jums, inspektoriau, turbūt trisdešimt penkeri? O gal trisdešimt šešeri? Ko gero, jūsų vaikystėje į skaičiuotes buvo žvelgiama su panieka. Bet tam, kas užaugo su Motušės Žąsies eilėraštukais*, skaičiuotė – labai svarbus dalykas, tiesa? Štai aš ir pagalvojau... – mis Marpl nutilo, tarsi telkdama drąsą, paskui ryžtingai tęsė: – Žinoma, to prašydama aš pasielgčiau tiesiog įžūliai.

– Prašau, mis Marpl, prašykite, ko tik norite.

– Ką gi, jūs labai malonus. Paprašysiu. Nors, sakau, darau tai labai drovėdamasi, nes žinau, kad esu sena, niekam tikusi ir mano idėja – tikra nesąmonė. Ir vis dėlto: ar kada nors girdėjote skaičiuotę apie strazdus?

---

* "*Mother Goose Rhymes*" – vaikiškų eilėraščių rinkinys, pirmą kartą išspausdintas Londone maždaug 1760 metais, – *vert. past.*

KETURIOLIKTAS SKYRIUS

Maždaug dešimt sekundžių inspektorius Nilas netekęs žado spoksojo į mis Marpl. Iš pradžių jam pasirodė, kad senutė tiesiog kvaištelėjo.

– Apie strazdus?

Mis Marpl energingai palingavo galva.

– Taip, – atsakė ji ir padeklamavo:

Kišenaitėje rugiai –
Kas suras juos paslaugiai?
Kepėm kepėm pyragus
Ir įmaišėm tris strazdus.

Kai prapjovėme pyragą,
Paukščiai ėmė pūsti ragą.
Ar karalius bent sapnavo,
Kad pyrago riekę gavo?

Tas karalius toj kontoroj
Tuoj iškratė kapšą storą.
Karalienė gi salone
Valgė medų, valgė duoną.

Buvo sode ir tarnaitė –
Džiaustė drabužius,
Kai staiga atskrido strazdas –
Kapt už nosies jos!

– Dieve mano, – pratarė inspektorius Nilas.

– Juk viskas atitinka, – paaiškino mis Marpl. – Jo kišenėje juk *rado* rugių, tiesa? Skaičiau viename laikraštyje. Kiti minėjo kruopas, bet tai galėjo būti bet kas. „Fermerio pusryčiai“, kukurūzų dribsniai... ar net kukurūzai... bet ten tikrai *rado* rugių?

Inspektorius Nilas linktelėjo.

– Tad štai, – triumfuodama tarė mis Marpl. – Reksas Forteskju. „Reksas“ reiškia „karalius“ Savo *kontoroj*. O misis Forteskju – karalienė salone, valgiusi medų ir duoną. Na, ir, suprantama, žudikui teko sugnybti vargšės Gledis nosį skalbinių segtuku.

– Norite pasakyti, visa tai pamišėlio darbas? – paklausė inspektorius Nilas.

– Neskubėčiau daryti išvadų, bet apskritai... labai *keista* istorija. Jūs būtinai pasiklausinėkite apie strazdus. Turi *būti* ir strazdai!

Tuo metu į kambarį įėjo seržantas Hėjus ir su nerimu balse kreipėsi:

– Sere!

Pamatęs mis Marpl jis tučtuojau nutilo. Inspektorius Nilas atsitokėjęs tarė:

– Ačiū, mis Marpl. Aš pasidomėsiu šiuo klausimu. Jeigu jau atvažiavote čia dėl tos merginos, gal apžiūrėtumėte daiktus jos kambaryje? Seržantas Hėjus jums parodys.

Mis Marpl suprato, kad susitikimas baigtas, ir patraukė durų link.

– Strazdai! – sumurmėjo sau inspektorius Nilas.

Seržantas Hėjus įsistebeilijo į jį.

– Taip, Hėjau, ką norėjote pasakyti?

– Sere, – susijaudinęs pakartojo Hėjus. – Pažvelkite.

Jis išsitraukė iš užančio kažkokį daiktą, suvyniotą į nešvarią nosinę.

– Štai, radau krūmuose, – pareiškė jis. –Turbūt kažkas išmetė per galinį langą.

Jis padėjo daiktą ant stalo priešais inspektorių, šis pasilenkė ir, vis labiau jaudindamasis, ėmė apžiūrinėti. Tai buvo beveik pilnas stiklainis marmelado.

Inspektorius tylėdamas žvelgė į jį. Jo veidas tapo it išskaptuotas iš medžio ir įgijo kiek kvailoką išraišką. Iš tikrųjų tai rodė, jog inspektoriaus vaizduotė vėl kuria kažkokį reginį. Prieš akis jam iškilo jaudinanti scena. Štai pilnas stiklainis marmelado, štai kažkieno rankos atsargiai nuima dangtelį, nupjauna ploną marmelado sluoksnį, prideda taksano ir, uždėjusios atgal, kruopščiai išlygina paviršių bei vėl uždaro dangtelį. Šioje vietoje jis sustabdė minčių srautą ir paklausė seržantą Hėjų:

– Nejaugi jie neišima marmelado iš stiklainio ir nesudeda į gražius indelius?

– Ne, sere. Tokia tradicija susiklostė dar nuo karo, kai buvo sunku su maistu. Nuo tada ir patiekia stiklainiuose.

– Tai, žinoma, supaprastina reikalą, – sumurmėjo Nilas.

– Negana to, – tęsė seržantas Hėjus, – iš visos šeimos marmeladą pusryčiams valgydavo tik misteris Forteskju (ir misteris Persivalis, kai būdavo namuose). Kiti valgo uogienę arba medų.

Nilas linktelėjo.

– O tai, – tarė jis, – išvis palengvino užduotį, tiesa?

Po trumpos pertraukėlės prieš jo akis iškilo kitas vaizdas. Pusryčiai, prie stalo sėdi Reksas Forteskju. Štai jis ištiesia ranką į indelį su marmeladu, pasikabina jo šaukšteliu ir užsitepa ant skrebučio su sviestu. Žudikui tai daug paprasčiau, negu pilti nuodus į kavą. Ir labai patikima. O paskui? Vėl pertraukėlė ir vėl reginys, tik nebe toks aiškus. Marmelado stiklainis keičiamas kitu, iš kurio išimta lygiai tiek pat. Tada – praviras langas. Ranka išmeta užnuodytą stiklainį į krūmus. Tik kieno ranka?

Inspektorius Nilas dalykišku balsu tarė:

– Ką gi, stiklainį atiduosime ištirti. Tegul išsiaiškina, ar yra marmelade taksano pėdsakų. Su išvadomis neskubėsime.

– Jokiu būdu, sere. Beje, ten gali būti ir pirštų atspaudų.

– Veikiausiai ne tų, kurių mums reikia, – niūriai tarė inspektorius Nilas. – Tikriausiai bus Gledis ir, žinoma,

Krampo bei paties Forteskju. Gal net misis Kramp, bakalėjos pardavėjos ir dar galas žino kieno! Jeigu kažkas čia įdėjo taksano, jis, aišku, pasistengė nepalikti pirštų atspaudų. Bet kuriuo atveju, kaip sakiau, su išvadomis neskubėsime. Kaip šios šeimos nariai užsisako marmeladą ir kur jį laiko?

Uolusis seržantas Hėjus turėjo atsakymus į visus šiuos klausimus.

– Marmeladai ir džemai perkami partijomis – po šešis iš karto. Kai stiklainis tuštėja, į maisto sandėliuką atneša naują.

– Vadinasi, – tarė Nilas, – stiklainis galėjo būti užnuodytas dar kelias dienas prieš tai, kai pateko ant pusryčių stalo. Ir padaryti tai galėjo visi, kas buvo namuose arba galėjo į juos patekti...

Pasakymas „į juos patekti“ kiek suglumino seržantą Hėjų. Jis nesuprato, kurlink krypsta viršininko mintys. Tačiau pačiam Nilui jo prielaidos atrodė gana logiškos.

Jeigu nuodai buvo įmaišyti į marmeladą *iš anksto, vadinasi, tuos, kas tą lemtingą rytą sėdėjo prie pusryčių stalo, iš įtariamųjų sąrašo galima išbraukti.*

O tai atvėrė naujų ir labai įdomių galimybių.

Mintyse jis jau planavo, kaip apklausinės įvairius žmones – tik dabar pokalbis bus kiek kitoks.

Jis nebesilaikys įsikibęs vienos versijos...

Jis net rimtai apsvarstys senutės – kuo ji ten vardu? – prielaidą, susijusią su vaikiška skaičiuote. Juk šios skaičiuotės tekstas labai jau atitinka tai, kas įvyko „Kukmedžio trobelėje“ Jis bent kiek paaiškina tai, kas kėlė nerimą nuo pat pradžių. Rugius kišenėje.

– Strazdai... – sumurmėjo sau inspektorius Nilas.

Seržantas Hėjus įsistebeilijo į jį.

– Taip, tai ne gervuogių* drebučiai, sere, – tarė jis. – Tai *marmeladas*.

---

* Žodžių žaismas. Angl. *blackbirds* – strazdai; *blackberry* – gervuogės, – *vert. past.*

II

Inspektorius Nilas nuėjo ieškoti Merės Dov.

Jis rado ją viename iš pirmo aukšto miegamųjų. Ji stebėjo, kaip Elena nuiminėja nuo lovos dar švarią patalynę. Ant kėdės gulėjo krūvelė švarutėlių rankšluosčių.

Inspektorius Nilas nustebo.

– Kažkas ketina čia apsistoti? – paklausė jis.

Merė Dov jam nusišypsojo. Skirtingai nei Elena, kuri buvo paniurusi ir šiurkšti, Merė kaip paprastai atrodė neperprantama.

– Sakyčiau, priešingai, – atšovė ji.

Nilas klausiamai pažvelgė į Merę.

– Ši svetainė buvo paruošta misteriui Džeraldui Raitui.

– Džeraldui Raitui? Kas jis?

– Mis Eleinos Forteskju draugas. – Merė pasistengė, kad jos balsas nuskambėtų kuo abejingiau.

– Jis ketino atvažiuoti čia – kada gi?

– Atrodo, apsistojo viešbutyje „Golfas“, praėjus dienai po misterio Forteskju mirties.

– *Kitą* dieną?

– Taip sakė mis Forteskju. – Merės balsas vis dar skambėjo abejingai. – Ji paprašė manęs paruošti kambarį, nes norėjo, kad jis atvyktų ir apsistotų. Bet dabar... po dar dviejų... tragedijų... geriau tegu gyvena viešbutyje.

– „Golfe“?

– Taip.

– Suprantama, – atsakė inspektorius Nilas.

Elena surinko patalynę bei rankšluosčius ir išėjo iš kambario.

Merė Dov klausiamai pažvelgė į Nilą.

– Norėjote su manimi apie kažką pasikalbėti?

Nilas maloniai pradėjo:

– Norėčiau labai gerai išsiaiškinti, kas kada įvyko. Visų šeimos narių laiko pojūtis buvo kiek sutrikęs, ir tai suprantama. Tačiau jūs, mis Dov, įvykių laiką nurodėte itin tiksliai.

– Tai irgi suprantama!

– Taip... Tikriausiai... Aš, be abejo, turiu pripažinti, kad jūs puikiai tvarkotės šiuose namuose, nepaisant... tos panikos... kurią sukėlė šios paskutinės mirtys. – Jis patylėjo, paskui pasmalsavo: – Kaip jums tai pavyksta?

Tai buvo gudrus klausimas, kadangi inspektorius suprato, jog jeigu Merės Dov paslaptingumo šarvuose ir yra silpna grandis, – tai jos pasitenkinimas savo gerai atliekamu darbu. Atsakydama ji net pasitempė.

– Krampai, žinoma, norėjo išeiti iš karto.

– Mes negalėjome to leisti.

– Žinau. Bet aš pasakiau jiems, kad misteris Persivalis Forteskju bus... na... dosnus tiems, kas nepaliks jo sunkią minutę.

– O Elena?

– Elena ir nenori niekur eiti.

– Elena ir nenori niekur eiti... – pakartojo Nilas. – Stiprius turi nervus.

– Ji tiesiog mėgaujasi nelaimėmis, – paaiškino Merė Dov. – Kaip ir misis Persival. Nelaimės jai leidžia pasinerti į dramatiškus išgyvenimus.

– Įdomu... Kaip jūs manote, gal misis Persival visos šios tragedijos... teikė pasitenkinimo?

– Ne... Žinoma, ne. To jau būtų per daug. Sakyčiau, jos teikė jai galimybę... na... iškęsti ir likti tvirtai.

– O kaip šios tragedijos paveikė jus, mis Dov?

Merė Dov patraukė pečiais.

– Žinoma, nebuvo malonu, – sausai atsakė ji.

Inspektoriui Nilui vėl kilo noras pralaužti šią šaltą jaunos moters gynybą ir išsiaiškinti, kas gi slypi už to apskaičiuoto dalykiškumo bei visos jos neperprantamos natūros.

– Taigi... Vieta ir laikas, – greitai perėjo prie reikalo jis. – Paskutinį kartą Gledis Martin matėte hole prieš geriant arbatą, ir buvo be dvidešimt penkios, tiesa?

– Taip... Liepiau jai atnešti arbatą.

– O jūs pati iš kur ėjote?

– Iš viršaus. Man buvo pasirodę, kad prieš kelias minutes skambėjo telefonas.

– Turbūt ragelį pakėlė Gledis?

– Taip. Kažkas surinko ne tą numerį. Skambino į Beidon Hito skalbyklą.

– Ir po to jūs Gledis nebematėte?

– Maždaug po dešimties minučių ji dar atnešė į biblioteką arbatą.

– O paskui atėjo mis Eleina Forteskju?

– Taip, po trijų ar keturių minučių. Tada aš užlipau į viršų pranešti misis Persival, kad arbata paruošta.

– Jūs visada taip darote?

– O ne... Namiškiai susirenka gerti arbatos kada nori... Bet tąsyk misis Forteskju paklausė manęs, kur visi dingo. Man pasirodė, jog išgirdau misis Persival nulipant... Tačiau aš klydau...

– Norite pasakyti, kad viršuje girdėjote kažkieno žingsnius? – pertraukė jos mintį Nilas, nes tai buvo kažkas nauja.

– Taip... Kaip man pasirodė, prie laiptų. Tačiau niekas nenulipo, tai aš ir užkopiau į viršų. Misis Persival buvo savo miegamajame. Ką tik grįžusi iš pasivaikščiojimo.

– Iš pasivaikščiojimo... Aišku. O kiek buvo laiko?

– Atrodo, beveik penkios.

– O kada atvyko misteris Lanselotas Forteskju?

– Praėjus kelioms minutėms po to, kai aš vėl nulipau laiptais... Maniau, jog jis jau atvažiavęs, bet...

Inspektorius Nilas vėl pertraukė:

– Kodėl taip manėte?

– Kai lipdama laiptais dirstelėjau per langą, man pasirodė, kad jį pastebėjau.

– Sode?

– Taip... Kažkas šmėkštelėjo už kukmedžių gyvatvorės... ir aš nusprendžiau, kad tai jis.

– Tai buvo tada, kai lipote žemyn, pakvietusi misis Persival Forteskju gerti arbatos?

Merė jį pataisė:

– Ne, ne tada. Anksčiau... Vyriškį pamačiau, kai leidausi laiptais pirmą kartą.

Inspektorius Nilas įdėmiai pažvelgė į ją.

– Esate tuo tikra, mis Dov?

– Taip, visiškai. Todėl taip ir nustebau... kai misteris Lanselotas Forteskju iš tikrųjų paskambino į duris.

Inspektorius Nilas papurtė galvą. Stengdamasis suvaldyti susijaudinimą, jis tarė:

– Turbūt sode jūs pastebėjote kažką kitą. Juk traukinys, kuriuo atvyko Lanselotas Forteskju, turėjo atvažiuoti ketvirtą valandą dvidešimt aštuonios minutės, bet pavėlavo devynias minutes. Vadinasi, Beidon Hito stotyje misteris Forteskju buvo ketvirtą valandą trisdešimt septynios minutės. Kelias minutes laukė taksi – tas traukinys visada būna labai pilnas. Iš stoties jis išvažiavo maždaug be penkiolikos penkios (o tą žmogų sode jūs matėte, *praėjus* vos penkioms minutėms po to) ir važiavo iki „Kukmedžio trobelės“ ne mažiau kaip dešimt minučių. Kai prie vartų sumokėjo taksistui, geriausiu atveju buvo be penkių penkios. Ne... Lanseloto Forteskju jūs matyti negalėjote.

– Bet kažką aš tikrai mačiau.

– Taip, kažką matėte. Jau temo. Ar galėtumėte tą žmogų apibūdinti?

– O ne... Jo veido nemačiau, galiu tik pasakyti, kad jis buvo aukštas ir lieknas. Kadangi mes laukėme Lanseloto Forteskju, nusprendžiau, jog tai jis.

– Į kurią pusę tas žmogus ėjo?

– Palei kukmedžių gyvatvorę, rytinės namo pusės link.

– Ten yra šoninės durys. Ar jos būna užrakintos?

– Visas namas užrakinamas tik nakčiai.

– Vadinasi, per tas duris bet kas galėjo nepastebėtas prasmukti į namą?

Merė Dov susimąstė.

– Ko gero, taip. Taip. – Ji skubiai pridūrė: – Norite pasakyti... jog būtent to žmogaus žingsnius aš kiek vėliau girdėjau viršuje? Kad tai jis ten slėpėsi?

– Kažkas panašaus.

– Bet kas gi jis?

– Greitai sužinosim. Ačiū, mis Dov.

Ji jau apsisuko išeiti, bet inspektorius Nilas abejingu balsu paklausė:

– Beje, jūs nieko nežinote apie *strazdus*?

Merė Dov, atrodė, pirmą kartą sutriko, tarsi netikėtai užklupta. Ji staigiai atsigręžė.

– Aš... Ką jūs pasakėte?

– Aš paklausiau, ar ką nors žinote apie strazdus.

– Turite galvoje...

– Taip, taip, strazdus, – pakartojo inspektorius Nilas ir nutaisė labai jau kvailą veidą.

– Jūs apie tą idiotišką istoriją, kuri nutiko praeitą vasarą? Bet ką tai turi bendra... – Ji nutilo.

– Mane pasiekė tam tikros kalbos, bet nusprendžiau, kad tiksliausiai viską papasakosite jūs, – maloniai tarė inspektorius Nilas.

Merė Dov, jau atgavusi savitvardą, vėl buvo šaltakraujiška kaip visada.

– Aš manau, jog tai buvo kvailas ir piktas pokštas, – tarė ji. – Misterio Forteskju kabinete, ant jo rašomojo stalo kažkas numetė keturis negyvus strazdus. Buvo vasara, langai atviri, ir mes pamanėme, jog tai sodininko sūnaus išdaiga, nors jis karštai gynėsi. Bet tuos strazdus iš tiesų nušovė sodininkas, ir jie kabėjo ant medžių.

– O kažkas juos nuėmė ir numetė misteriui Forteskju ant stalo?

– Taip.

– Kaip būtų galima tai paaiškinti? Gal strazdai ką nors simbolizuoja?

Merė papurtė galvą.

– Nemanau.

– Kaip į tai sureagavo misteris Forteskju? Įtūžo?

– Savaime suprantama.

– Bet ar galima pasakyti, kad jį tai labai įskaudino?

– Tiesą sakant, neprisimenu.

– Aišku, – atsakė inspektorius Nilas.

Daugiau jis nebeklausinėjo. Merė Dov vėl apsigręžė išeiti, bet šįsyk kažkaip nenoriai, tarsi vildamasi sužinoti, apie ką jis galvoja. O nedėkingasis inspektorius Nilas tuo metu niršo ant mis Marpl. Tai ji užsiminė, kad turėtų būti ir strazdai, ir štai – prašau! Nors ne trys, bet vis dėlto! Simbolika išlieka.

Bet tai nutiko gana seniai, vasarą, – koks čia galėtų būti ryšys? Sunku įsivaizduoti. Strazdai strazdais, o jis ir toliau logiškai ir blaiviai tirs žmogžudystę, kurią padarė nekvailas žudikas ir ne be priežasties. Ir vis dėlto...Teks neužmiršti ir jo keistenybių, mažai ką turinčių bendra su sveiku protu.

PENKIOLIKTAS SKYRIUS

– Dovanokite, mis Forteskju, kad vėl trukdau, bet aš noriu viską kuo geriau išsiaiškinti. Kiek mes žinome, jūs buvote paskutinioji – o veikiau priešpaskutinioji, – kuri matėte misis Forteskju gyvą. Kai išėjote iš svetainės, buvo maždaug be dvidešimt penkios?

– Maždaug, – sutiko Eleina. – Tiksliai negaliu pasakyti. – Ir tarsi gindamasi pridūrė: – Aš gi visą laiką nežiūriu į laikrodį.

– Taip, žinoma. Apie ką jūs kalbėjotės su misis Forteskju, kai likote dviese?

– Argi dabar tai svarbu?

– Gal ir ne, – neprieštaravo inspektorius Nilas. – Bet gal aš suprasiu, kokios mintys sukosi misis Forteskju galvoje.

– Norite pasakyti... kad ji pati galėjo sau tai pasidaryti?

Inspektorius Nilas pastebėjo, kaip sublizgo Eleinos akys. Forteskju šeimai toks problemos sprendimas būtų buvęs labai patogus. Tačiau inspektorius Nilas nė nemanė, kad tai buvo savižudybė. Jis neabejojo, kad Adelė Forteskju – ne iš tų, kurie linkę į savižudybę. Net jeigu ji būtų nunuodijusi savo vyrą ir supratusi, kad nusikaltimas bus išaiškintas, jai nė į galvą neateitų šitaip pabaigti gyvenimą. Ji neabejotų, kad net jeigu ją teis, tai būtinai išteisins. Bet jeigu ši hipotezė džiugina Eleiną Forteskju... ką gi, prašau. Taigi jis nelabai nusižengdamas tiesai atsakė:

– Galėjo būti ir taip, mis Forteskju. Todėl aš ir klausiu,

apie ką jūs kalbėjotės?

– Na... tiesiog aptarinėjome mano reikalus, – padvejojusi atsakė Eleina.

– O jūsų reikalai – tai... – Jis klausiamai patylėjo ir geraširdiškai pažvelgė į ją.

– Aš... Matote, į šiuos kraštus atvyko mano draugas, ir aš paklausiau Adelės, ar ji neprieštaraus, jeigu pakviesiu jį apsistoti mūsų namuose.

– Aha. Ir kas tas draugas?

– Toks misteris Džeraldas Raitas. Jis mokytojas. Dabar gyvena viešbutyje „Golfas"

– Tai jūsų artimas draugas?

Inspektorius Nilas tėviškai nusišypsojo ir iš karto tapo panašus į išmintingą senuką.

– Gal galima tikėtis greitai išgirsti ką nors įdomaus?

Akimirkai jam pasidarė gėda, nes mergina išraudo ir droviai mostelėjo ranka, tarsi gindamasi. Aišku, ji buvo įsimylėjusi tą Džeraldą.

– Mes... kol kas nesusižiedavę, ir dabar ne metas apie tai kalbėti, bet... manau, jūs teisus... tai yra, mes ketiname susituokti.

– Sveikinu, – maloniai tarė inspektorius Nilas. – Vadinasi, misteris Raitas apsistojo viešbutyje „Golfas"? Kiek laiko jis jau ten?

– Kai mirė tėvas, nusiunčiau jam telegramą.

– Ir jis iš karto atvyko. *Aišku*, – tarė inspektorius Nilas.

Šis jo mėgstamas žodelis šįkart nuskambėjo draugiškai ir raminamai.

– Ir ką jums atsakė misis Forteskju, kai paprašėte jos leidimo jam čia apsistoti?

– O, ji pasakė, kad galiu priimti ką tik noriu.

– Vadinasi, buvo labai maloni?

– Na, ne tai, kad maloni. Ji dar pasakė...

– Ką gi ji pasakė?

Eleina vėl išraudo.

– O, kažkokią kvailystę – kad aš galėčiau susirasti sau ir geresnę pusę. Tik Adelė taip ir galėjo pasakyti.

– Ką gi, giminės kartais prikalba tokių dalykų... – pamėgino ją nuraminti inspektorius Nilas.

– Taip, jūs teisus. Tiesiog žmonės nesugeba tinkamai įvertinti Džeraldo. Suprantate, jis labai protingas; turi daugybę neįprastų, pažangių idėjų, o daugeliui tai nepatinka.

– Todėl jis ir nerado bendros kalbos su jūsų tėvu?

Eleinos skruostai jau tiesiog degė raudoniu.

– Tėvas buvo iš anksto ir neteisingai nusistatęs prieš Džeraldą. Įžeidė jį. Džeraldas buvo toks įskaudinas, kad išvažiavo, ir kelias savaites negavau iš jo jokios žinios.

„Turbūt ir nebūtum jos sulaukusi, jeigu nebūtų miręs tavo tėvas ir palikęs krūvos pinigų“, – pagalvojo inspektorius Nilas. O garsiai paklausė:

– Ar dar apie ką nors kalbėjotės su misis Forteskju?

– Ne, daugiau apie nieką.

– Buvo maždaug dvidešimt penkios minutės po penkių, o be penkių šešios misis Forteskju rado negyvą. Per tą pusvalandį jūs nebuvote grįžusi į biblioteką?

– Ne.

– O ką veikėte?

– Aš... buvau išėjusi pasivaikščioti.

– Į viešbutį „Golfas“?

– Aš... Taip, bet Džeraldo ten nebuvo.

Inspektorius Nilas vėl ištarė savąjį „aišku“, tik šįkart tarsi norėdamas pasakyti, kad pokalbis baigtas. Eleina Forteskju atsistojo ir paklausė:

– Viskas?

– Taip, mis Forteskju, ačiū.

Ji jau ėjo durų link, kai Nilas tarsi atsitiktinai paklausė:

– Gal ką nors žinote apie strazdus?

Eleina nustebusi pažvelgė į inspektorių.

– Apie strazdus? Kurie buvo pyrage?

„Aha, – pagalvojo inspektorius Nilas, – vadinasi, vis

dėlto *buvo* pyrage." Paskui tik paklausė:

– Kada tai įvyko?

– O, prieš tris ar keturis mėnesius... Keli buvo numesti ir tėvui ant stalo. Jis vos nesprogo iš pykčio...

– Iš pykčio? Visus klausinėjo, taip?

– Žinoma. Bet kaip jie ten atsidūrė, mes ir neišsiaiškinome.

– O kodėl jis taip įtūžo?

– Juk tai šlykštu – kiekvienas supyktų...

Nilas susimąstęs pažvelgė į ją – ne, nepanašu, kad ji kažką slepia.

– Dar vienas klausimas, mis Forteskju, – tarė jis. – Nežinote, ar jūsų pamotė paliko kokį nors testamentą?

– Supratimo neturiu, bet... manau, kad taip. Juk paprastai taip daroma, tiesa?

– Paprastai, bet ne visada. O jūs pati, mis Forteskju, ar surašėte testamentą?

– Ne... Kad neturiu nė ką palikti... Nors dabar...

Iš jos akių jis suprato, jog Eleinai aišku, kaip pasikeitė jos padėtis.

– Būtent, – tarė inspektorius. – Penkiasdešimt tūkstančių svarų... Yra dėl ko pasirūpinti. Tokia sumelė gyvenime daug ką keičia, mis Forteskju.

II

Eleina Forteskju išėjo, o inspektorius Nilas dar kurį laiką sėdėjo ir susimąstęs žvelgė priešais save. Ką gi, buvo apie ką pagalvoti. Merės Dov teiginys, kad maždaug ketvirtą valandą trisdešimt penkios minutės sode ji matė kažkokį vyrą, atvėrė naujų galimybių. Jeigu, žinoma, Merė Dov nemelavo. Inspektorius Nilas niekada išsyk nepatikėdavo tuo, kas sakoma. Tačiau kad ir kaip gilinosi į jos žodžius, jis neįžvelgė svarios priežasties, kodėl ji turėtų meluoti. Taigi tvirtindama, kad matė sode vyriškį, Merė Dov veikiausiai sakė tiesą.

Žinoma, tai negalėjo būti Lanselotas Forteskju, bet toje situacijoje ji turėjo pagrindo manyti, jog tai būtent jis. Taigi tai buvo ne Lanselotas Forteskju, o kitas maždaug tokio pat ūgio ir sudėjimo žmogus. Jeigu tuo metu sode vis dėlto buvo kitas vyriškis, kuris, iš visko sprendžiant, sėlino slėpdamasis už kukmedžių gyvatvorės, peršasi nauja versija.

Be to, Merė Dov teigė, kad girdėjo žingsnius antrame aukšte. O juk šis faktas susijęs su vienu daiktiniu įrodymu. Adelės Forteskju buduare, ant grindų, jis rado grumstelį purvo. Inspektorius Nilas prisiminė nedidelį elegantišką staliuką tame kambaryje. Puiki senoviško baldo imitacija, savaime aišku, su slaptu stalčiuku. Ten buvo sudėti trys Viviano Diubua parašyti ir Adelei Forteskju adresuoti laiškai. Per visą jo karjerą inspektoriui Nilui į rankas buvo patekę daugybė pačių įvairiausių meilės laiškų. Aistringų, kvailų, sentimentalių, priekaištaujančių. Buvo ir atsargių. Tuos tris rastuosius inspektorius Nilas priskyrė būtent šiai kategorijai. Net nagrinėjant skyrybų bylą, teisme veikiausiai būtų padaryta išvada, kad šie laiškai įkvėpti tik platoniškos draugystės. Nors šiuo atveju... „Žinom mes tą jūsų platonišką draugystę!“ – tiesmukai pagalvojo inspektorius Nilas.

Radęs laiškus Nilas iš karto juos išsiuntė į Skotlend Jardą, kadangi šiame tyrimų etape svarbiausias klausimas buvo, ar prokuroras manys, kad šie laiškai yra pakankamas pagrindas iškelti bylą Adelei Forteskju arba Adelei Forteskju su Vivianu Diubua. Viskas rodė, kad Reksą Forteskju nunuodijo jo žmona, dalyvaujant ar nedalyvaujant jos meilužiui. Tie laiškai, nors parašyti labai atsargiai, vis dėlto leido suprasti, kad Vivianas Diubua – jos meilužis. Tačiau inspektorius Nilas šiuose tekstuose nepastebėjo nė menkiausios užuominos apie planuojamą nusikaltimą. Gal apie tai ir buvo kalbėta, bet Vivianas Diubua ne toks kvailas, kad kažką panašaus surašytų ant popieriaus.

Inspektorius Nilas spėjo, kad Vivianas Diubua prašė Adelės Forteskju sunaikinti jo laiškus, o ši užtikrino jį, jog taip padarė.

Gal taip ir buvo, bet dabar juos užgriuvo dar dvi mirtys. O tai reiškė ar turėtų reikšti, kad savo vyro Adelė Forteskju nežudė.

Nors... Inspektoriui Nilui iškilo nauja hipotezė. Adelė Forteskju norėjo ištekėti už Viviano Diubua, bet Vivianui Diubua buvo reikalinga ne Adelė, o šimtas tūkstančių svarų, kuriuos ji gautų vyro mirties atveju. Jis galėjo tikėtis, kad Rekso Forteskju mirtis bus palaikyta natūralia, sukelta kokio nors priepuolio ar infarkto. Juk praėjusiais metais visi labai jaudinosi dėl Rekso Forteskju sveikatos. („Pasižymėsiu skliausteliuose", – tarė sau inspektorius Nilas, – kad šį klausimą dar reikia išnagrinėti." Jis nesąmoningai jautė, kad tai gali būti svarbu.) Toliau. Rekso Forteskju mirties pasekmės pasirodė neplanuotos. Iš karto buvo išaiškintas nunuodijimas ir net įvardyti nuodai.

Jeigu tai būtų Adelės Forteskju ir Viviano Diubua rankų darbas, kas tada jų lauktų? Vivianas Diubua mirtinai išsigąstų, Adelė Forteskju tiesiog pamestų galvą. Prikalbėtų ir pridarytų daugybę kvailysčių. Paskambintų Diubua, nesisaugodama kalbėtų, ir šiam pasirodytų, kad kas nors „Kukmedžio trobelėje" gali nugirsti. Ko jis griebtųsi tokiu atveju?

Atsakyti į šį klausimą buvo ankstoka, bet inspektorius Nilas nusprendė artimiausiu metu pasidomėti viešbutyje „Golfas", ar Vivianas Diubua buvo savo numeryje tarp ketvirtos valandos penkiolikos minučių ir šeštos valandos vakaro. Vivianas Diubua – aukštas tamsiaplaukis, kaip ir Lansas Forteskju. Jis galėjo patekti į sodą, atidaryti šonines duris, prasmukti į viršų... Ir kas tada? Ieškojo laiškų ir pamatė, kad jų jau nebėra? Palaukė tinkamos progos ir nusileido į biblioteką, kai jau buvo baigta gerti arbata ir Adelė Forteskju sėdėjo viena?

Ne, jis turbūt pernelyg davė valią mintims...

Nilas apklausė Merę Dov ir Eleiną Forteskju. Dabar reikėjo išsiaiškinti, ką pasakys Persivalio Forteskju žmona.

ŠEŠIOLIKTAS SKYRIUS

Inspektorius Nilas rado misis Persival svetainėje. Ji rašė laiškus. Pamačiusi jį, misis Persival kiek nervingai atsistojo.

– Ar aš kuo nors... Jus kas nors...

– Prašau sėstis, misis Forteskju. Tiesiog norėjau šio to paklausti.

– O taip. Taip, žinoma, inspektoriau. Kaip siaubinga, tiesa? Neapsakomai klaiku.

Ir ji vis dar nervindamasi atsisėdo ant krėslo. Inspektorius Nilas įsitaisė šalia ant nedidelės kėdutės lygiu atlošu. Jis nužvelgė moterį kur kas įdėmiau negu prieš tai. Anaiptol ne gražuolė, daugeliu atžvilgių vidutinybė... be to, ne itin laiminga. Nekantri, kažkuo nepatenkinta, ne tokia jau protinga, ir vis dėlto... kaip medicinos sesuo, ji veikiausiai gerai atliko savo darbą. Ištekėjusi už pasiturinčio žmogaus, ji galėjo sau leisti kur kas daugiau, bet toji laisvė jos nedžiugino. Ji pirkosi rūbus, skaitė romanus ir smaguriavo saldumynais, bet Nilas prisiminė, kaip ji buvo keistai susijaudinusi Rekso Forteskju mirties dieną, ir tai, jo nuomone, buvo ne kažkoks kraupokas džiūgavimas, o veikiau liudijimas, kad jos gyvenimą lig šiol supo tuščio nuobodulio dykumos. Nuo jo tiriančio žvilgsnio jos blakstienos suvirpėjo ir nusileido. Atrodė, jog ji nervinasi, jaučiasi kalta... Bet galbūt jam taip tik atrodė.

– Deja, – ramiu balsu tarė jis, – mums tenka vis klausinėti ir klausinėti. Jus visus tai, žinoma, be galo vargina. Aš jus puikiausiai suprantu, bet ką daryti, kai daug kas nesutampa,

pavyzdžiui, man taip ir neaišku, *kada* ir kas nutiko. Juk jūs atėjote gerti arbatos gana vėlai, tiesa? Jus pakvietė mis Dov.

– Taip. Būtent. Ji užėjo pas mane ir pranešė, kad arbata jau ant stalo. Aš nė nemaniau, kad jau taip vėlu. Rašiau laiškus.

Inspektorius Nilas dirstelėjo į rašomąjį stalą.

– Aišku, – tarė jis. – O man pasirodė, kad buvote išėjusi pasivaikščioti.

– Tai ji jums pasakė? Taip... iš tikrųjų. Aš rašiau laiškus, bet paskui kažkodėl pradėjo trūkti oro, įsiskaudo galva, ir aš išėjau... e-e... pasivaikščioti. Tik aplink sodą.

– Aišku. Nieko nesutikote?

– Ar nieko nesutikau? – ji įsispoksojo į inspektorių. – Ką aš galėjau sutikti?

– Tiesiog norėjau sužinoti, ar pasivaikščiojimo metu nieko nematėte. O gal kas nors matė jus?

– Tolumoje mačiau sodininką, ir viskas. – Misis Persival įtariai žvelgė į inspektorių.

– Paskui jūs grįžote, užlipote į savo kambarį ir kaip tik nusivilkinėjote apsiaustą, kai užėjusi mis Dov pakvietė gerti arbatos?

– Taip. Taip, ir aš nulipau žemyn.

– Ką jūs ten sutikote?

– Adelę ir Eleiną. Po minutės kitos atėjo ir Lansas. Mano dieveris. Jis grįžo iš Kenijos.

– Ir jūs visi gėrėte arbatą?

– Taip. Paskui Lansas nuėjo pas tetulę Efi, o aš grįžau čia rašyti laiškus. Su Adele liko tik Eleina.

Nilas linktelėjo, pritardamas pašnekovei.

– Teisingai. Atrodo, po jūsų išėjimo mis Forteskju pasėdėjo su misis Forteskju dar penkias ar dešimt minučių. O jūsų vyras iki to laiko dar nebuvo grįžęs?

– O ne. Persis... Valius... grįžo maždaug pusę septynių ar septintą. Jis užtruko mieste.

– Jis atvažiavo traukiniu?

– Taip. O stoty sėdo į taksi.

– Ar jis visada grįžta traukiniu?

– Kartais. Nepasakyčiau, kad dažnai. Turbūt jis buvo tokiose miesto vietose, kur sunku pasistatyti automobilį. Kur kas paprasčiau įsėsti Kenon Strite į traukinį ir parvažiuoti namo.

– Aišku, – tarė inspektorius Nilas. – Aš klausiau jūsų vyro, ar paliko misis Forteskju testamentą. Jis mano, kad turbūt ne. O jūs apie tai nieko nežinote?

Jo nuostabai, Dženifer Forteskju energingai palinksėjo galvą.

– O taip, – atsakė ji. – Adelė yra parašiusi testamentą. Pati man sakė.

– Iš tikrųjų? Kada tai buvo?

– Ne taip jau seniai. Gal prieš mėnesį.

– Labai įdomu, – tarė inspektorius Nilas.

Misis Persival visu kūnu palinko į priekį. Jos veidas atgijo. Jai aiškiai patiko turėti kažkokios ypatingos informacijos.

– Valius apie tai nieko nežino, – pareiškė ji. – Niekas nežino. Aš pati sužinojau tik atsitiktinai. Buvau mieste, išėjau iš raštinės reikmenų parduotuvės ir staiga pamačiau Adelę, išeinančią iš advokato kontoros. Iš „Ansell and Worrall“, Hai Strite.

– Aha, – tarė inspektorius Nilas. – Vietiniai advokatai?

– Taip. Aš paklausiau Adelės: „Ką tu čia veiki?“ Ji nusijuokė ir atsakė: „Ką, labai nori žinoti?“ Toliau mums einant kartu ji ir sako: „Gerai, Dženifer, pasakysiu. Parašiau testamentą.“ „Ir kas tau šovė į galvą, Adele? – nustebau aš. – Juk nei sergi, nei mirti ruošiesi.“ O ji atsakė, kad, žinoma, nesiruošia. Dar niekada taip gerai nesijautė. Bet testamentą turi parašyti kiekvienas. O pas šeimos advokatą iš Londono, tą prielipą misterį Bilingslį ji nė už ką nevažiuosianti. Tas baisus veidmainis būtinai išpliurps viską šeimai. „Ne, – pareiškė ji, – mano testamentas, Dženifer, tik mano asmeninis reikalas, aš jį surašiau, kaip man patinka, ir niekas apie tai nesužinos.“ „Jei taip, Adele, – pasakiau, – *aš* niekam nesakysiu.“ „O jeigu ir pasakysi, – atšovė ji, – tu gi pati nežinai, kas ten parašyta.“ Bet aš niekam ir nepasakiau. Net Persiui. Juk moterys turi palaikyti viena kitą, tiesa, inspektoriau Nilai?

– Tai, be abejo, labai gražu iš jūsų pusės, misis Forteskju, – diplomatiškai atsakė inspektorius Nilas.

– Iš prigimties nesu piktybiška, – tarė Dženifer. – Adelės niekada pernelyg nemylėjau, bet supraskite mane teisingai. Visada buvau tikra, jog ji iš tų moterų, kurios siekia savo tikslo bet kuria kaina. O dabar jos, vargšės, nebėra... Gal mano nuomonė apie ją buvo neteisinga.

– Ką gi, labai jums ačiū, misis Forteskju. Jūs man gerokai padėjote.

– Prašau, nėr už ką. Džiaugsiuosi kuo nors galėdama pasitarnauti. Juk visa tai taip siaubinga. O kokia ten pagyvenusi dama atvažiavo šiandien ryte?

– Tokia mis Marpl. Ji tokia maloni, kad teikėsi atvykti ir papasakoti mums viską, ką žino apie Gledis. Pasirodo, Gledis Martin kažkada pas ją tarnavo.

– Tikrai? Kaip įdomu.

– Dar vienas klausimas, misis Persival. Ar ką nors žinote apie strazdus?

Dženifer Forteskju pastebimai krūptelėjo, paleido iš rankų rankinuką ir pasilenkė jį pakelti.

– Apie strazdus, inspektoriau? Strazdus? Kokius strazdus? – Ji vos atgavo kvapą.

Šyptelėjęs inspektorius Nilas paaiškino:

– Tiesiog apie strazdus. Gyvus, negyvus ar, sakykim, simbolinius.

Dženifer Forteskju atšovė:

– Nesuprantu, ką jūs turite galvoje. Apie ką jūs kalbate?

– Vadinasi, misis Forteskju, apie strazdus jūs nieko nežinote?

Patylėjusi ji atsakė:

– Jūs turbūt turite galvoje tuos, kurie pernai vasarą atsidūrė pyrage. Tiesiog idiotiškas pokštas.

– Bet keletas strazdų gulėjo ir ant stalo, bibliotekoje, tiesa?

– Tai buvo labai kvaila išdaiga. Nežinau, kas jums apie tai papasakojo. Mano uošvis, misteris Forteskju, buvo be galo įširdęs.

– Tik įširdęs? Ir nieko daugiau?

– O, suprantu, ką jūs turite galvoje. Taip, buvo ir dar kai kas... Jis klausinėjo, ar nebuvo namuose kas nors iš svetimų.

– Svetimų? – inspektorius Nilas kilstelėjo antakius.

– Taip, būtent to jis klausinėjo, – tarsi gindamasi atsakė misis Persival.

– Svetimi... – susimąstęs pakartojo inspektorius Nilas. Paskui paklausė: – Ar jis neatrodė išsigandęs?

– Išsigandęs? Aš jūsų nesuprantu.

– Na, nervingas. Dėl svetimų.

– Taip. Taip, buvo. Aš, žinoma, gerai neprisimenu. Praėjo jau keli mėnesiai. Manau, jog tai tebuvo kvailas pokštas, ir nieko daugiau. Gal tai Krampo darbas. Juk jis toks be pusiausvyros ir, gerai žinau, kad išgėrinėja. O kartais elgiasi įžūliai. Man net kartais atrodydavo, kad jis griežia dantį ant misterio Forteskju. Kaip manote, inspektoriau, taip galėjo būti?

– Visaip galėjo būti, – atsakė inspektorius Nilas ir išėjo iš kambario.

II

Persivalis Forteskju buvo Londone, bet Lanselotą su žmona Nilas rado bibliotekoje. Jie lošė šachmatais.

– Nesinorėtų jums trukdyti, – atsiprašė Nilas.

– Nieko baisaus, inspektoriau. Mes tiesiog stumiame laiką, tiesa, Pet?

Pet linktelėjo.

– Tikriausiai mano klausimas jums pasirodys kvailas, – tarė Nilas. – Ar ką nors žinote apie strazdus, misteri Forteskju?

– Strazdus? – Lansas atrodė nustebęs. – Kokius strazdus? Turite galvoje tikrus paukščius ar kažkokį simbolį?

Staiga inspektorius Nilas plačiai nusišypsojo, ir toji šypsena tiesiog nuginklavo.

– Aš pats gerai nežinau, kas tai yra, – paaiškino jis. – Tiesiog paminėti strazdai, o kuria prasme – neaišku.

– Dieve mano, – Lanselotas staiga susikaupė. – Ar tik čia nesusiję su senąja kasykla „Strazdai“?

Inspektorius Nilas greitai paklausė:

– Kasykla „Strazdai“? Kas tai?

Suglumęs Lansas suraukė kaktą.

– Deja, inspektoriau, aš ir pats gerai neprisimenu. Buvo toks neaiškus sandėris tėčio praeity. Toji kasykla yra Afrikos vakarų pakrantėje. Tetulė Efi kartą jam dėl to prikaišiojo, bet nieko konkretaus negaliu prisiminti.

– Tetulė Efi? Mis Ramsbotom?

– Taip.

– Eisiu, paklausinėsiu jos, – tarė inspektorius Nilas ir liūdnai pridūrė: – Beje, ji sunkiai sukalbama senučiukė. Bendraudamas su ja, misteri Forteskju, visada gerokai jaudinuosi.

Lansas nusijuokė.

– Tas tiesa. Tetulė Efi su charakteriu, bet jeigu mokėsite prie jos prieiti, ji gali jums papasakoti daug įdomaus. Juolab jei ketinate raustis praeity. Ji turi puikią atmintį, mėgsta leistis į prisiminimus, ir ypač jai patinka blogai pasibaigusios istorijos. – Pagalvojęs Lansas pridūrė: – Ir dar. Žinote, vos atvažiavęs nuėjau pas ją. Ir ji ėmė kalbėti apie Gledis. Tą tarnaitę, kurią nužudė. Tada mes, žinoma, to dar nežinojome. Tačiau tetulė Efi tvirtino, kad Gledis kažką žinojo, bet nepapasakojo policijai.

– Labai gali būti, – sutiko inspektorius Nilas. – O dabar ta vargšė jau nieko nebepapasakos.

– Taip. Atrodo, tetulė Efi siūlė jai iškloti, ką žino. Deja, mergina nepaklausė.

Inspektorius Nilas linktelėjo. Susikaupęs jis ryžosi prasibrauti į mis Ramsbotom tvirtovę. Ir kaip nustebo, radęs ten mis Marpl! Damos ramiausiai šnekučiavosi apie misionierišką veiklą.

– Aš jau einu, inspektoriau. – Mis Marpl skubiai atsistojo nuo kėdės.

– Nereikia, madam, – patikino inspektorius Nilas.

– Aš pakviečiau mis Marpl apsistoti mūsų namuose, – tarė mis Ramsbotom. – Kokia prasmė švaistyti pinigus tam juokingam viešbutukui? Sukčių lizdas, štai kas tas „Golfas“ Visą vakarą lėbauja ir lošia kortomis. Tegul viešnia verčiau pagyvena pas mus, padoriuose krikščioniškuose namuose. Greta manojo yra laisvas kambarys. Po misionierės daktarės Merės Piters ten niekas ir negyveno.

– Jūs be galo gera, – tarė mis Marpl. – Bet manau, jog man nedera apsistoti namuose, kur žmonės gedi.

– Gedi? Kokie niekai! – paprieštaravo mis Ramsbotom. – Kas gi šiuose namuose gali raudoti dėl Rekso? Arba Adelės? O gal jums nerimą kelia policija? Inspektoriau, jūs prieštaraujate?

– Tikrai ne, madam.

– Štai, prašau, – tarė mis Ramsbotom.

– Jūs labai maloni, – dėkinga pakartojo mis Marpl. – Tada paskambinsiu į viešbutį ir atšauksiu užsakymą.

Ji išėjo iš kambario, o mis Ramsbotom išdidžiai kreipėsi į inspektorių:

– Taigi, ko *jūs* norėjote?

– Norėjau paprašyti jūsų, madam, papasakoti man apie kasyklą „Strazdai“

Mis Ramsbotom staiga šaižiai nusikvatojo.

– Cha. Vis dėlto ir iki *to* prisikapstėte. Supratote mano užuominą. Na, ir ką gi jūs norite sužinoti?

– Viską, ką man galite papasakoti, madam.

– Kad nedaug yra ką pasakoti. Seniai tai buvo... Gal prieš dvidešimt ar dvidešimt penkerius metus. Kažkokia koncesija* Vakarų Afrikoje ar kažkas panašaus. Mano svainis keliavo ten su kažkokiu Makenziu. Jie kartu tyrinėjo kasyklas, bet netrukus Makenzis mirė nuo karštinės. Reksas grįžo namo ir pasakė, kad tos kasyklos ar koncesijos – jau

* Koncesija (lot. *concessio* – leidimas, nuolaida) – sutartis dėl valstybei priklausančių gamtos turtų atidavimo privatiems asmenims ar jų bendrovėms eksploatuoti tam tikromis sąlygomis, – *vert. past.*

nebeprisimenu, kaip ten vadinosi, – nieko vertos. Daugiau nieko ir nežinau.

– Spėju, kad jūs žinote dar kažką, madam, – atkakliai nenorėjo trauktis Nilas.

– Visa kita – nuogirdos. O jūs, įstatymo sergėtojai, kiek žinau, plepalų nemėgstate.

– Mes kol kas ne teisme, madam.

– Vis tiek nebeturiu ką jums pasakyti. Makenzio giminės pakėlė audrą. Daugiau nieko nežinau. Jie tvirtino, kad Reksas apgavo Makenzį. Beje, ir aš taip manau. Reksas buvo gudrus tipas, ne itin sąžiningas, bet neabejoju, kad įstatymo nepažeidinėjo. Taigi įrodyti jie nieko negalėjo. Misis Makenzi buvo karštakošė moteris. Atsibeldė čia ir šoko grasinti, kad keršys. Už tai, jog Reksas nužudė jos vyrą. Kvailystė, melodramiškas muilo burbulas! Manau, jai su smegenėlėm ne viskas buvo tvarkoj – atrodo, netrukus atsidūrė beprotnamy. O čia buvo atsitempusi du mirtinai išsigandusius vaikiukus. Pasakė, kad tai jo vaikai, kurie užaugę atkeršys. Kažkas panašaus. Absoliuti nesąmonė. Dabar tai jau tikrai viską pasakiau. Beje, tokių atvejų, kaip su ta kasykla, Rekso gyvenime ne vienas. Pasirausus jo praeity galima rasti daug įdomaus. O kaip jūs sužinojote apie kasyklą „Strazdai“? Radote kokį nors pėdsaką, vedantį iki Makenzių?

– Beje, madam, o kas nutiko tai šeimai?

– Supratimo neturiu, – atsakė mis Ramsbotom. – Nemanau, kad Reksas iš tikrųjų nužudė Makenzį. Veikiausiai paliko jį numirti. Dievo akyse tai vienas ir tas pats, o prieš įstatymą – ne. Jeigu Reksas ir nusidėjo, tai jis jau nubaustas. Viešpaties girnos sukasi lėtai, bet Dievo bausmės neišvengsi. O dabar eikite. Daugiau nieko negaliu papasakoti, ir net neklausinėkite.

– Labai ačiū ir už tai, ką papasakojote, – padėkojo inspektorius Nilas.

– Ir tegul ateina ta Marpl, – įkandin jam šūktelėjo mis Ramsbotom. – Lengvabūdiška kaip ir visi anglikonai, bet bent jau supranta, kaip svarbu gyventi labdaringai.

Inspektorius Nilas nuėjo prie telefono ir pirmiau paskambino į advokatų kontorą „Ansell and Worrall“, paskui – į viešbutį „Golfas“. Pasikvietęs seržantą Hėjų, jis pasakė, kad trumpam išvažiuoja.

– Turiu užsukti į advokatų kontorą. Paskui, jei bus kas nors skubaus, mane rasite „Golfe“

– Gerai, sere.

– Ir sužinokite viską, ką galima, apie strazdus, – mestelėjo Nilas per petį.

– Apie strazdus, sere? – visai sutrikęs perklausė seržantas Hėjus.

– Taip, būtent... Mane domina ne kukmedžiai, o strazdai.

– Supratau, sere, – vis dar suglumęs atsakė seržantas Hėjus.

SEPTYNIOLIKTAS SKYRIUS

Misteris Enselis inspektoriui Nilui pasirodė iš tų advokatų, kurie kur kas greičiau išsigąsta patys, negu yra įbauginami kitų. Mažos ir ne itin klestinčios firmos bendrasavininkis, jis anaiptol nesirengė ginti savo teisių, o priešingai, buvo pasirengęs kaip galėdamas padėti policijai.

Taip, patvirtino misteris Enselis, velionės misis Adelės Forteskju testamentą surašė jis. Ji kreipėsi į jo kontorą maždaug penkios savaitės iki savo mirties. Prašymas jam pasirodė keistokas, bet, jis, suprantama, apie tai neužsiminė. Advokato praktikoje keistenybių pasitaiko, ir inspektorius, žinoma, supranta̧s, kas yra profesinė etika, ir taip toliau, ir panašiai. Inspektorius linktelėjo – taip, jis iš tiesų visa tai supranta. Jis jau išsiaiškinęs, kad anksčiau nei misis Forteskju, nei kas nors kitas iš Forteskju šeimos su savo reikalais į misterį Enselį nesikreipė.

– Nieko nuostabaus, – paaiškino misteris Enselis, – kad šiuo klausimu ji nenorėjo kreiptis į savo vyro advokatus.

Faktai, paaiškėję iš viso šio daugžodžiavimo, buvo labai paprasti. Visą savo nuosavybę Adelė Forteskju po savo mirties paliko Vivianui Diubua.

– Bet aš maniau, – tarė misteris Enselis, klausiamai žvelgdamas į Nilą, – kad ji nedaug ką turi palikti.

Inspektorius Nilas linktelėjo. To testamento surašymo metu taip ir buvo. Bet paskui mirė Reksas Forteskju, ir Adelė Forteskju paveldėjo šimtą tūkstančių svarų. Taigi dabar maždaug tokia suma (atskaičius laidotuvių išlaidas) priklausė Vivianui Diubua.

II

Viešbutyje „Golfas“ Vivianas Diubua gerokai nervindamasis laukė inspektoriaus Nilo. Diubua lagaminai jau buvo sukrauti, ir jis ruošėsi tuoj pat išvažiuoti, kai paskambino inspektorius Nilas ir paprašė palaukti. Inspektorius kalbėjo labai mandagiai, tarsi atsiprašinėdamas už sukeltus nepatogumus. Vis dėlto šis prašymas kartu buvo ir užslėptas įsakymas. Vivianas Diubua mėgino prieštarauti, bet paskui sutiko.

– Tikiuosi, inspektoriau Nilai, – tarė jis dabar, – jūs suprantate, kad šis nenumatytas uždelsimas man labai jau nenaudingas. Turiu skubių reikalų.

– O aš ir nežinojau, kad tvarkote kažkokius reikalus, misteri Diubua, – geranoriškai atsakė inspektorius Nilas.

– Manau, kad mūsų laikais niekas neturi laiko dykinėti.

– Tikriausiai misis Forteskju mirtis jus labai sukrėtė, misteri Diubua. Jūs juk buvote geri draugai, tiesa?

– Taip, – prisipažino Diubua, – ji buvo žavinga moteris. Mes dažnai kartu žaisdavome golfą.

– Turbūt jums labai jos trūks.

– Jūs teisus, – Diubua atsiduso. – Visa ta istorija – kažkoks siaubingas košmaras.

– Kiek žinau, skambinote jai jos mirties dieną.

– Skambinau? Kažkodėl neprisimenu.

– Atrodo, apie ketvirtą valandą.

– Taip, tikriausiai taip ir buvo.

– O gal prisimenate, misteri Diubua, apie ką jūs kalbėjotės?

– Apie kažkokius niekus. Atrodo, paklausiau, kaip ji jaučiasi ir ar nėra kokių nors naujienų apie jos vyro mirtį... Tiesiog šiaip pasidomėjau.

– *Aišku*, – tarė inspektorius Nilas. Paskui paklausė: – O po to jūs išėjote pasivaikščioti?

– E-e... taip... taip, aš... atrodo. Bet ne pasivaikščioti. Tiesiog truputį pažaidžiau golfą.

Inspektorius Nilas švelniai jį pataisė:

– Bijau, kad klystate, misteri Diubua... Golfą jūs žaidėte kitą dieną... Viešbučio durininkas pastebėjo jus einantį „Kukmedžio trobelės“ link.

Jų žvilgsniai susitiko, ir Diubua vėlgi nervingai nukreipė akis į šalį.

– Deja, inspektoriau, šito aš neprisimenu.

– Gal buvote nusprendęs aplankyti misis Forteskju?

Diubua kategoriškai atsakė:

– Ne. Taip tikrai nebuvo. Prie jų namo aš net nesiartinau.

– Tai kurgi jūs ėjote?

– Aš... Tiesiog ėjau keliu. Pasiekęs „Tris balandžius“ apsisukau ir grįžau per golfo laukus.

– Jūs esate tikras, kad nebuvote užėjęs į „Kukmedžio trobelę“?

– Visiškai tikras, inspektoriau.

Inspektorius pakraipė galvą.

– Nagi, misteri Diubua, – tarė jis, – jums kur kas geriau būti su mumis atviram. Juk jūs galėjote turėti visiškai nekaltų priežasčių ten užsukti.

– Kartoju, tą dieną pas misis Forteskju aš nebuvau.

Inspektorius atsistojo.

– Žinote ką, misteri Diubua, – maloniai tarė jis, – manau, mes jūsų paprašysim duoti raštiškus parodymus, ir, kaip ir dera, surašant šį dokumentą galės dalyvauti jūsų advokatas.

Misterio Diubua veidas ne tik išblyško, bet tapo tiesiog liguistai žalsvas.

– Jūs man grasinate, – suvapėjo jis. – Jūs man grasinate.

– Ne, ne, visai ne. – Inspektorius Nilas atrodė iš tiesų susijaudinęs. – Mums tai griežtai draudžiama. Priešingai, aš noriu jums pasakyti, kad turite tam tikras teises.

– Sakau jums, su visa ta istorija aš neturiu nieko bendra! Ničnieko.

– Liaukitės, misteri Diubua. Tą dieną, maždaug pusę keturių, jūs buvote „Kukmedžio trobelėje" Jus matė vienas žmogus, žiūrėjęs per langą.

– Aš buvau tik sode. Į namą neužėjau.

– Tikrai? – perklausė inspektorius Nilas. – Jūs esate tuo tikras? Neįsmukote per šonines duris, nelipote laiptais ir nebuvote užėjęs į misis Forteskju svetainę antrame aukšte? Juk jūs kažko ieškojote jos rašomojo stalo stalčiuose?

– Vadinasi, jie pas *jus*, – niūriai tarė Diubua. – Ta kvailė Adelė išsaugojo laiškus, nors man prisiekinėjo, kad juos sudegins... Tačiau jie anaiptol nereiškia to, ką jūs manote.

– Bet jūs neneigiate, misteri Diubua, kad buvote labai *artimas* misis Forteskju draugas?

– Žinoma, ne. Ir kaip galiu neigti, kai turite mano laiškus? Aš tik prašau neįžvelgti juose jokių piktų užmačių. Nė nemanykite, kad mes... kad ji... ketinome atsikratyti Rekso Forteskju. Dieve mano, aš gi visai ne *toks* žmogus!

– Bet gal ji tokia?

– Nesąmonė! – sušuko Vivianas Diubua. – Juk ją pačią nužudė!

– O taip, taip.

– Tai argi ne paprasčiau būtų spėti, kad tas pats žmogus iš pradžių nužudė vyrą, o paskui – žmoną?

– Gali būti. Labai gali būti. Bet yra ir kitų sprendimo būdų. Pavyzdžiui (tai tik hipotezė, misteri Diubua), atsikračiusi vyro misis Forteskju ėmė kelti pavojų kam nors kitam. Gal tas kitas jai ir nepadėjo daryti šį nusikaltimą, bet bent jau įkvėpė ją ir, sakykim, buvo žmogžudystės *motyvas*. Ir žinote, tas žmogus galėjo ją laikyti sau labai pavojinga.

– J-jūs neturite p-pagrindo iškelti man b-bylą, – mikčiodamas išlemeno Diubua. – J-jokio pagrindo.

– Beje, ji parašė testamentą, – pranešė inspektorius Nilas. – Ir visus savo pinigus paliko jums. Viską, ką turėjo.

– Man jos pinigų nereikia. Nė penso.

– Ten, žinoma, nieko ypatinga nėra, – paaiškino inspektorius Nilas. – Kažkokios brangenybės, kailiai, bet grynų

pinigų, kaip suprantu, labai mažai.

Diubua iš nuostabos išsižiojęs įsispoksojo į inspektorių.

– Bet aš maniau, kad jos vyras...

Susizgribęs, kad per daug išsitarė, jis prikando liežuvį.

– Jūs taip manėte, misteri Diubua? – paklausė inspektorius Nilas, ir šįsyk jo balsas buvo šaltas kaip plienas. – Labai įdomu. O aš vis svarsčiau, ar jūs žinote Rekso Forteskju testamento sąlygas...

III

Viešbutyje „Golfas" inspektorius Nilas apklausė dar vieną žmogų – misterį Džeraldą Raitą. Misteris Džeraldas Raitas buvo liesas jaunas ir labai orus intelektualas. Inspektorius Nilas atkreipė dėmesį, kad kūno sudėjimu jis panašus į Vivianą Diubua.

– Kuo galiu būti naudingas, inspektoriau Nilai? – paklausė jis.

– Manau, misteri Raitai, kad galėtumėte suteikti mums tam tikros informacijos.

– Informacijos? Tikrai? Kažin.

– Tai susiję su paskutiniaisiais įvykiais „Kukmedžio trobelėje" Jūs apie juos, žinoma, girdėjote?

Šis inspektoriaus Nilo klausimas nuskambėjo kiek ironiškai. Misteris Raitas globėjiškai nusišypsojo.

– „Apie juos girdėjau" – ne visai teisingai pasakyta. Galima pagalvoti, kad laikraščiams daugiau ir nėra apie ką rašyti! Ir kokia gi kraugeriška ta mūsų spauda! Tai bent laikai atėjo! Viena vertus, gaminame atomines bombas, kita vertus – laikraščiai su pasitenkinimu aprašinėja brutaliausias žmogžudystes! Bet sakėte, kad norite kažko manęs paklausti. Tiesą sakant, neturiu supratimo, apie ką. Apie tą įvykį „Kukmedžio trobelėje" ničnieko nežinau. Kai nužudė misterį

Reksą Forteskju, aš apskritai buvau Meno saloje.

– Bet netrukus po to jūs atvažiavote čia, tiesa, misteri Raitai? Tikriausiai iš mis Eleinos Forteskju gavote telegramą.

– Mūsų policija viską žino, ar ne? Taip, Eleina mane pasikvietė. Ir aš, aišku, iškart atvykau.

– Kiek žinau, ruošiatės susituokti?

– Taip, inspektoriau Nilai. Tikiuosi, neprieštarausite.

– Tai asmeninis mis Forteskju reikalas. Jūs jau kuris laikas draugaujate, tiesa? Maždaug šešis ar septynis mėnesius?

– Visiškai teisingai.

– Jūs su mis Forteskju susižiedavote, bet misteris Forteskju nepritarė jūsų santuokai ir pasakė, kad jeigu jo dukra ištekės prieš jo valią, jis neberems jos finansiškai. Dėl to, kiek suprantu, jūs atšaukėte sužadėtuves ir išvykote.

Džeraldas Raitas kone užjaučiančiai šyptelėjo.

– Jūs mąstote pernelyg paviršutiniškai ir paprastai, inspektoriau Nilai. Iš tikrųjų aš buvau persekiojamas už savo pažiūras. Reksas Forteskju – pats blogiausias kapitalisto tipas. Savaime suprantama, aš negalėjau aukoti savo politinių įsitikinimų dėl pinigų.

– Bet jūs mielai vesite moterį, ką tik paveldėjusią penkiasdešimt tūkstančių svarų?

Džeraldas Raitas patenkintas nusišypsojo.

– Be abejo, inspektoriau Nilai. O pinigai bus panaudoti visuomenės labui. Betgi jūs čia atėjote ne tam, kad aptartumėte mano finansinę situaciją ar... politinius įsitikinimus?

– Ne, misteri Raitai. Norėjau pasitikslinti tam tikrus faktus. Kaip žinote, misis Adelė Forteskju mirė nunuodyta cianidu lapkričio penktosios popietę. Kadangi tą vakarą jūs buvote netoli „Kukmedžio trobelės“, pamaniau, jog galėjote pamatyti ar išgirsti kažką, kas susiję su šia byla.

– O kodėl jūs manote, kad tos dienos vakare aš buvau, pasak jūsų, „netoli „Kukmedžio trobelės“?

– Tą dieną, misteri Raitai, jūs išėjote iš viešbučio penkiolika po keturių. Žingsniavote keliu „Kukmedžio trobelės“

link. Taigi, atrodo, traukėte būtent ten.

– Buvo tokia mintis, – prisipažino Džeraldas Raitas. – Bet paskui apsigalvojau. Buvau jau susitaręs su mis Forteskju... Eleina susitikti šeštą valandą viešbutyje. Įsukau į gatvelę, atsišakojančią nuo pagrindinio kelio, ir dar prieš šešias grįžau į viešbutį. Eleina neatėjo. Ką gi, tokiomis aplinkybėmis tai visiškai suprantama.

– Ar šio pasivaikščiojimo metu jus kas nors matė, misteri Raitai?

– Keliu pro šalį, atrodo, pravažiavo keli automobiliai. Pažįstamų nesutikau – jei tai norėjote sužinoti. O skersgatvyje galėjo prariedėti nebent vežimas – mašinoms tai pernelyg siaura ir purvina gatvelė.

– Vadinasi, nuo tada, kai išėjote iš viešbučio penkiolika po keturių, lig pat šešių vakaro, kai grįžote atgal, jūsų niekas nematė, ir kur jūs buvote, galiu sužinoti tik iš jūsų žodžių?

Džeraldas Raitas ir toliau išdidžiai šypsojosi.

– Labai apmaudu mums abiem, inspektoriau, bet taip jau yra.

Inspektorius Nilas tyliai tarė:

– Vadinasi, jeigu kažkas tvirtina, kad pažvelgė per langą ir maždaug ketvirtą valandą trisdešimt penkios minutės pamatė jus „Kukmedžio trobelės“ sode... – Nebaigęs sakinio, jis nutilo.

Džeraldas Raitas kilstelėjo antakius ir papurtė galvą.

– Tikriausiai matomumas tuo metu jau buvo nekoks, – atsakė jis. – Niekas jums negalėjo pasakyti tiksliai.

– Jūs pažįstate misterį Vivianą Diubua, kuris dabar apsistojęs šiame viešbutyje?

– Diubua. Diubua? Ne, atrodo, ne. Tai tas aukštas tamsiaplaukis vyriškis, mėgstantis nešioti zomšinius batelius?

– Taip. Tą popietę jis irgi buvo išėjęs pasivaikščioti ir traukė „Kukmedžio trobelės“ link. Ar kartais jo nepastebėjote?

– Ne, ne. Ko nebuvo, to nebuvo.

Džeraldas Raitas, atrodė, pirmą kartą kiek sunerimo.

Inspektorius Nilas susimąstęs tarė:

– Tai nebuvo labai graži popietė, tinkama pasivaikščiojimui, ypač sutemus ir purviname skersgatvyje. Tiesiog keista – iš kur žmonės turi tiek energijos?

IV

Kai inspektorius Nilas grįžo į „Kukmedžio trobelę", jį pasitiko aiškiai patenkintas seržantas Hėjus.

– Išsiaiškinau dėl strazdų, sere, – pranešė jis.

– Nejaugi?

– Taip, sere, jie tikrai buvo pyrage. Šaltame pyrage, kuris buvo paliktas sekmadieniui, vakarienei. Jis stovėjo maisto sandėliuke ar dar kažkur, ir kažkas prie jo prilindo. Nupjovė plutelę, išėmė iš vidaus veršieną su kumpiu, ir žinote, ką ten įkišo? Pašvinkusius strazdus, kurie buvo sumesti sodininko pašiūrėje. Bjaurus pokštas, tiesa?

– „Ar karalius bent sapnavo, kad pyrago riekę gavo?" – padeklamavo inspektorius Nilas ir išėjo.

Seržantas Hėjus sumišęs žvelgė jam įkandin.

AŠTUONIOLIKTAS SKYRIUS

– Minutėlę, minutėlę, – tarė mis Ramsbotom. – Atrodo, tuoj bus pasiansas.

Ji perkėlė karalių su visa jo svita į laisvą vietą, uždėjo raudoną septyniukę ant juodos aštuoniukės, išmetė pikų keturiukę, penkiukę ir šešiukę, padarė dar keletą greitų ėjimų ir, su palengvėjimu atsidususi, atsilošė krėsle.

– Dvigubas džokeris, – konstatavo ji. – Taip nedažnai būna.

Mis Ramsbotom buvo akivaizdžiai patenkinta. Ji pakėlė akis ir pažvelgė į merginą, stovėjusią prie židinio.

– Vadinasi, jūs Lanso žmona, – tarė ji.

Pet, kuriai buvo liepta pasirodyti mis Ramsbotom, linktelėjo galvą.

– Taip, – atsakė ji.

– Jūs tokia aukšta, – atkreipė dėmesį mis Ramsbotom. – Ir atrodote sveika kaip ridikas.

– Sveikata nesiskundžiu.

Mis Ramsbotom patenkinta linktelėjo.

– Persivalio žmona sudribusi kaip tešla, – pareiškė ji. – Saldumynus tik švenčia, o mankštintis nenori. Ką gi, sėskis, vaikeli, sėskis. Kur tu susipažinai su mano sūnėnu?

– Kenijoje. Kurį laiką gyvenau ten pas draugus.

– Kiek žinau, tu jau buvai ištekėjusi.

– Taip. Du kartus.

Mis Ramsbotom garsiai prunkštelėjo.

– Vadinasi, išsiskyrei.

– Ne, – atsakė Pet. Jos balsas kiek suvirpėjo. – Jie abu... mirė. Pirmas vyras buvo lakūnas. Žuvo kare.

– O antras? Palauk... man kažkas pasakojo. Ar tik nenusišovė?

Pet linktelėjo.

– Dėl tavęs?

– Ne, – paprieštaravo Pet. – Ne dėl manęs.

– Jis buvo žokėjus, taip?

– Taip.

– Gyvenime nebuvau hipodrome, – pareiškė mis Ramsbotom. – Visi tie lažinimaisi ir lošimai kortomis – tikri šėtono įrankiai!

Pet nieko neatsakė.

– Nekelčiau nė kojos į teatrą ar kiną, – tęsė mis Ramsbotom. – Ką ir bekalbėti, mūsų laikais visas pasaulis skendi nuodėmėj. Nedorybės tarpo ir šiuose namuose, bet Viešpats nubaudė nusidėjėlius.

Pet ir vėl nerado ką atsakyti. Ji net pagalvojo, ar tik Lanso tetulei Efi nebus pasimaišęs protelis. Tačiau skvarbus senolės žvilgsnis privertė ją pasijusti nejaukiai.

– Ar daug žinai apie šeimą, į kurią atėjai? – paklausė tetulė Efi.

– Turbūt tiek pat, kiek bet kuri kita panašiai ištekėjusi, – atsakė Pet.

– Hm, gal ir taip, gal ir taip. Ką gi, štai ką aš tau pasakysiu. Mano sesuo buvo kvailė, mano svainis – sukčius. Persivalis – tikras gyvatė, o tavasis Lansas šioje šeimynėlėje visada buvo blogas berniukas.

– Manau, jog visa tai nesąmonė, – paprieštaravo Pet.

– Gal ir tavo teisybė, – netikėtai sutiko mis Ramsbotom. – Juk negali žmonėms klijuoti etiketes. Bet patarčiau nenuvertinti Persivalio. Sakoma, jog tas, kas geras, yra ir kvailas. Persivalio kvailiu tikrai nepavadinsi. Jis pakankamai protingas, bet veidmainis. Niekada jo nemėgau. Žinok, kad Lansu aš *nepasitikiu* ir jo poelgiams *nepritariu*, bet vis tiek jį myliu... Jis nenuorama, nutrūktgalvis – visada toks buvo.

Turėsi jį prižiūrėti, kad nenueitų pernelyg toli. Ir jam taip pat pasakyk, mieloji, kad nuvertinti Persivalio negalima. Pasakyk, kad netikėtų nė vienu jo žodžiu. Šiuose namuose – vieni melagiai. – Ir senoji su pasitenkinimu pridūrė: – Ugnis ir siera – štai kas jų laukia.

II

Inspektorius Nilas baigė kalbėti telefonu su Skotlend Jardu.

Komisaro padėjėjas kitame laido gale žadėjo:

– Pasistengsime jums surinkti informaciją – paskambinsime į visas privačias klinikas. Nors, žinoma, ji jau *gali* būti mirusi.

– Gali. Juk viskas buvo taip seniai.

Senos nuodėmės meta ilgus šešėlius. Taip jam pasakė mis Ramsbotom – pasakė reikšmingai, tarsi norėdama apie kažką užsiminti.

– Ne versija, o kažkokia fantastika, – suabejojo komisaro padėjėjas.

– Būtent, sere. Bet atmesti jos irgi negalime. Labai jau viskas sutampa...

– Taip... taip... rugiai... strazdai... nužudytojo vardas...

– Aš darbuojuosi ir kitomis kryptimis, – tarė Nilas. – Tai galėjo būti Diubua. Arba Raitas. Toji mergina, Gledis, prie šoninių durų galėjo pastebėti bet kurį iš jų ir, palikusi padėklą su arbata hole, išeiti pažiūrėti, kas ten ir ko jam reikia. Tada žudikas galėjo ją pasmaugti, nutempti kūną prie džiūstančių drabužių ir sugnybti jos nosį segtuku...

– Tiesą sakant, idiotiškas poelgis! Ir koks šlykštus.

– Taip, sere. Būtent tai labiausiai ir sukrėtė tą senutę – turiu galvoje mis Marpl. Labai simpatiška senučiukė... ir be galo įžvalgi. Ji atsikėlė į tą namą, kad pagyventų šalia savo bendraamžės mis Ramsbotom, ir neabejoju, jog sužinos

viską, kas ten vyksta.

– Ką toliau darysite, Nilai?

–Turiu susitikti su Londono advokatais. Noriu labiau pasigilinti į Rekso Forteskju reikalus. Ir nors tai sena istorija, turiu išsiaiškinti, kas gi nutiko kasykloje „Strazdai"

III

Misteris Bilingslis iš kompanijos „Bilingslis, Horstorpas ir Voltersas" pasirodė besąs mandagus žmogus, bet po jo apgaulingai rafinuotomis manieromis paprastai tesislėpė apdairumas bei profesinės etikos laikymasis. Inspektorius Nilas susitiko su juo jau antrą kartą, ir šįsyk misterio Bilingslio atsargumas nebe taip krito į akis. Triguba tragedija „Kukmedžio trobelėje" sukrėtė misterį Bilingslį kaip profesionalą. Dabar jis tiesiog veržėsi iškloti policijai visus savo žinomus faktus.

– Be galo keistas reikalas, – tarė jis. – Neišpasakytai. Neprisimenu nieko panašaus per visą savo karjerą.

– Tiesą sakant, misteri Bilingsli, – prisipažino inspektorius Nilas, – mes labai tikimės jūsų pagalbos.

– Brangus sere, galite manimi pasikliauti. Džiaugsiuosi padėdamas, kuo tik galiu.

– Pirmiausia norėčiau paklausti, ar gerai pažinojote velionį misterį Forteskju ir jo firmos reikalus?

– Reksą Forteskju pažinojau gana gerai. Buvome pažįstami, jei neklystu, jau šešiolika metų. Bet mes ne vienintelė advokatų firma, kurios paslaugomis jis naudojosi. Anaiptol ne vienintelė.

Inspektorius Nilas linktelėjo galvą. Jis tai žinojo. „Bilingslis, Horstorpas ir Voltersas" tvarkė, jei taip galima pasakyti, solidžiausius Rekso Forteskju reikalus. Mažiau svarbiems sandėriams jis samdė kitas, ne tokias skrupulingas firmas.

– Kas gi jus domina? – pasiteiravo misteris Biling-

slis. – Apie jo testamentą jau papasakojau. Apmokėjus skolas bei mokesčius, visas palikimas atitenka Persivaliui Forteskju.

– Dabar mane domina jo našlės testamentas, – paaiškino inspektorius Nilas. – Juk po misterio Forteskju mirties ji paveldėjo šimtą tūkstančių svarų, tiesa?

Bilingslis linktelėjo.

– Nemaža sumelė, – tarė jis. – Ir galiu jums, inspektoriau, išduoti paslaptį: Forteskju firmai nebūtų lengva išmokėti tokius pinigus.

– Argi ta firma nėra klestinti?

– Tiesą sakant, – pareiškė misteris Bilingslis, – bet tik tarp mūsų, pastaruosius pusantrų metų jie vos išsilaiko.

– Ir turbūt ne be priežasties?

– Žinoma. Sakyčiau, toji priežastis – pats Reksas Forteskju. Praėjusiais metais jis elgėsi kaip tikras pamišėlis. Patikimas akcijas pardavinėjo, abejotinas pirko ir visą laiką per daug malė liežuviu apie savo reikalus. Jokių patarimų neklausė. Persivalis – jo sūnus – vaikščiojo pas mane, prašė, kad kaip nors paveikčiau jo tėvą. Matyt, *jis* pats bandė, bet buvo nustumtas į šalį. Ką gi, dariau viską, ką galėjau, bet Forteskju neklausė sveiko proto. Atrodė, jog tai visai kitas žmogus.

– Bet, kiek suprantu, jis nebuvo prislėgtas? – pasitikslino inspektorius Nilas.

– Ne, ne. Veikiau priešingai. Buvo kažkoks liepsnojantis, pompastiškas.

Inspektorius Nilas linktelėjo. Mintis, kuri jau buvo susiformavusi jo prote, dabar tik sustiprėjo. Atrodo, jis jau pradėjo suprasti trinties tarp Persivalio ir jo tėvo priežastis. Misteris Bilingslis tęsė:

– O apie jo žmonos testamentą mane klausinėti beprasmiška. *Aš* jo nesurašinėjau.

– Žinau, – atsakė Nilas. – Aš tik norėjau išsiaiškinti, ar ji turėjo ką palikti. Ir jau išsiaiškinau. Ji turėjo šimtą tūkstančių svarų.

Misteris Bilingslis įnirtingai papurtė galvą.

– Ne, ne, mano brangus sere. Štai čia jūs klystate.

– Norite pasakyti, kad tie šimtas tūkstančių jai turėjo būti išmokami po truputį per visą gyvenimą?

– Ne... Ne, jai turėjo atitekti viskas iš karto. Bet testamente buvo punktas, teigiantis, kad Forteskju žmona gausianti šią sumą tik praėjus mėnesiui po jos vyro mirties. Mūsų laikais tai gana įprasta sąlyga. Ji atsirado dėl pavojingų kelionių lėktuvu. Jei lėktuvo katastrofos atveju žūsta abu, būna labai sunku nustatyti, kuris iš jų paveldėjo kito nuosavybę, ir kyla begalės keisčiausių problemų.

Inspektorius Nilas įdėmiai žvelgė į jį.

– Vadinasi, Adelė Forteskju neturėjo jokių šimto tūkstančių, kuriuos kas nors būtų galėjęs paveldėti? Kas gi nutiko su tais pinigais?

– Jie grįžo į firmą. Tiksliau, atiteko turto, likusio sumokėjus skolas ir mokesčius, paveldėtojui.

– O tas paveldėtojas – misteris Persivalis Forteskju.

– Visiškai teisingai, – patvirtino Bilingslis. – Pinigai atitenka Persivaliui Forteskju. O tokioje padėty, kokioje dabar yra firma, – pridūrė jis, užmiršęs apie profesinę etiką, – šie pinigai jam labai jau reikalingi!

IV

– Ir ko tik jums, policininkams, neprisireikia, – burbtelėjo gydytojas, inspektoriaus Nilo draugas.

– Nagi, Bobai, klok.

– Gerai jau... Bet tik dėl to, kad esame akis į akį ir pacituoti mano žodžių, laimė, negalėsi! Žinai, turiu tau pasakyti, kad buvai visiškai teisus. Labai jau panašu į maniakinį sindromą. Šeima tai įtarė ir labai norėjo, kad jis kreiptųsi į gydytoją. Jis atsisakė. O ši liga pasireiškia būtent taip, kaip tu apibūdinai. Nuovokos praradimas, susierzinimo ir pykčio protrūkiai, polinkis girtis, didybės manija – pavyzdžiui, žmogus įsivaizduoja esąs žymus finansų genijus. Neužkirtus

tam kelio, jis greitai sužlugdys ir labiausiai klestinčią firmą, o sulaikyti jį ne taip lengva, ypač jeigu jis žino, ką jūs sumanėte. Taip... sakyčiau, jūsų draugams tiesiog pasisekė, kad jis mirė.

– Jie man jokie draugai, – atšovė Nilas ir pakartojo savo jau anksčiau sakytus žodžius: *– Jie visi labai nemalonūs žmonės...*

DEVYNIOLIKTAS SKYRIUS

Visa Forteskju šeima sėdėjo „Kukmedžio trobelės" svetainėje. Atsišliejęs į židinio atbrailą į susirinkusius kreipėsi Persivalis Forteskju.

– Visa tai puiku, – kalbėjo jis, – bet džiaugtis nėra ko. Policininkai atvažiuoja ir išvažiuoja, o mums nieko nesako. Atrodo, jie kažko ieško, bet reikalas iš mirties taško nė nepajudėjo. Nei ką suplanuosi, nei ką numatysi ateičiai.

– Kaip galima taip nesiskaityti su žmonėmis? – įsiterpė Dženifer. – Kaip kvaila!

– Mums lig šiol uždrausta išvažiuoti iš namų, – tęsė Persivalis. – Ir vis dėlto savo rate mes turim apsvarstyti ateities planus. Ką manai, Eleina? Tu juk ruošiesi ištekėti už... kaip ten jo vardas... Džeraldo Raito? Kada gi jūsų vestuvės?

– Kuo greičiau, tuo geriau, – atsakė Eleina.

Persivalis susiraukė.

– Vadinasi, po pusmečio?

– Ne, anksčiau. Kodėl turėtume laukti pusę metų?

– Na, taip priimta, – paaiškino Persivalis.

– Niekai, – atrėžė Eleina. – Mėnuo. Daugiau nelauksime.

– Ką gi, tavo valia, – atsakė Persivalis. – O kai susituoksite, kas tada? Ar turite kokių nors planų?

– Norim atidaryti mokyklą.

Persivalis palingavo galvą.

– Mūsų laikais tai labai rizikinga. Kur rasti aptarnaujantį personalą, gerus mokytojus? Idėja, aišku, gera. Bet tavo

vietoje, Eleina, aš dar pagalvočiau.

– Mes ir pagalvojome. Džeraldas mano, kad mūsų šalies ateitis priklauso nuo to, kokį išsilavinimą gaus vaikai.

– Poryt aš susitiksiu su misteriu Bilingsliu, – pranešė Persivalis. – Aptarinėsime įvairius finansinius klausimus. Jo nuomone, pinigus, kuriuos tau paliko tėvas, geriausia pasidėti į banką sau ir savo vaikams. Mūsų laikais tai būtų protingiausias sprendimas.

– Ne, – atsakė Eleina. – Pinigų mums reikia jau dabar, kad atidarytume mokyklą. Mes jau radome tinkamą pastatą, kuris dabar parduodamas. Kornvole. Gražios apylinkės ir puikus namas. Reikėtų tik kelių priestatų.

– Nori pasakyti... kad ruošiesi išimti iš verslo visus pinigus? Žinai, Eleina, aš *nemanau*, kad tai būtų išmintinga.

– O man atrodo, kur kas išmintingiau juos pasiimti, – spyrėsi Eleina. – Juk verslo siūlės braška. Tu gi pats, Valiau, sakei, kai dar tėvas buvo gyvas, kad padėtis firmoje labai bloga.

– Maža ką tenka pasakyti, – neaiškiai išsitarė Persivalis, – bet suprask, Eleina, paimti visą savo kapitalą ir sukišti jį į mokyklos pirkimą, įrengimą bei išlaikymą – tikra beprotybė. O jeigu šis jūsų planas neišdegs, kas tada? Liksi be penso.

– *Išdegs*, – toliau priešinosi Eleina.

– Aš tave palaikau, – padrąsino krėsle išsidrėbęs Lansas. – Surizikuok, Eleina. Man atrodo, kad tai bus velniškai keista mokykla, betgi būtent to tu ir nori – tu ir Džeraldas. Net jeigu prarasi pinigus, liksi patenkinta, kad pasielgei taip, kaip norėjai.

– Ir ko gi daugiau iš tavęs galima tikėtis, Lansai, – įgėlė Persivalis.

– Žinau, žinau, – atsakė Lansas. – Aš išlaidūnas, sūnus palaidūnas. Bet, Persi, seni, aš vis dėlto manau, kad mano gyvenimas kur kas linksmesnis negu tavasis.

– Žiūrint ką tu laikai linksmybėmis, – šaltai atšovė Persivalis. – Beje, pats laikas pakalbėti apie tavo planus, Lansai. Tu turbūt grįši į Keniją... arba Kanadą? O gal kopsi

į Everestą? Ar imsies dar kažko ne mažiau fantastiško?

– Kodėl taip manai? – paklausė Lansas.

– Na, gyvenimas namuose, Anglijoje, tavęs niekada neviliojo, tiesa?

– Sulig amžiumi žmogus keičiasi, – atsakė Lansas. – Darosi sėslesnis. Įsivaizduok, drauguži Persi, kad aš laukiu nesulaukiu, kol galėsiu pasukti blaivaus proto, dalykiško verslininko keliu.

– Nori pasakyti...

– Būtent, seni. Aš noriu tapti firmos bendrasavininkiu kartu su tavim. – Lansas plačiai nusišypsojo. – Tu, žinoma, būsi vyresnysis partneris, ir liūto dalis atiteks tau. O aš tik labai jaunas partneriūkštis. Bet tam tikrų akcijų aš *turiu*, ir tai suteikia man teisę dalyvauti firmos valdyme, ar ne?

– Na... taip... žinoma, jeigu tik nori. Bet drįstu tave užtikrinti, brangusis, kad tau labai greitai nusibos.

– Pažiūrėsim. Nemanau, kad nusibos.

Persivalis susiraukė.

– Tu ką, Lansai, rimtai ketini užsiimti firmos reikalais?

– Taip, noriu paragauti šeimos pyrago. Būtent taip.

Persivalis palingavo galvą.

– Žinai, mūsų popieriai dabar itin prasti. Greitai pats suprasi. Geriausiu atveju įstengsim išmokėti Eleinai jos dalį, jeigu ji to reikalauja.

– Matai, Eleina, – kreipėsi į seserį Lansas, – kokia buvai išmintinga, pareikalavusi dalies. Griebk savo pinigus, kol dar yra ką griebti.

– Liaukis, Lansai, – supyko Persivalis. – Tie tavo juokeliai visai ne vietoj.

– Iš tikrųjų, Lansai, galvok, ką kalbi, – sutiko Dženifer.

Sėdėdama nuošaliai, prie lango, Pet įdėmiai žvelgė tai į vieną, tai į kitą. Jeigu Lansas būtent tai turėjo galvoje, sakydamas, kad primins Persivaliui uodegą, tai jam aiškiai sekėsi. Šaltakraujiška Persivalio ramybė buvo sudrumsta. Jis

vėl piktai mestelėjo:

– Tai tu rimtai, Lansai?

– Kuo rimčiausiai.

– Suprask, tau nieko neišeis. Greitai pasisotinsi iki kaklo.

– Nesijaudink. Įsivaizduoji, kaip tai paįvairins mano gyvenimą? Kontora dideliame mieste, pirmyn atgal laksto mašininkės. Turėsiu blondinę sekretorę, kaip mis Grosvenor... juk jos pavardė Grosvenor? Tu turbūt ją jau užverbavai. Nieko, rasiu kitą tokią pačią. „Taip, misteri Lanselotai. Ne, misteri Lanselotai. Jūsų arbata, misteri Lanselotai."

– O, nekalbėk kvailysčių, – suurzgė Persivalis.

– Ko gi taip pyksti, brangus brolau? Nejaugi tau nebūtų malonu užkrauti ant mano pečių dalį savo miestietiškų reikalų?

– Tu neturi nė menkiausio supratimo, kokiam liūne mes įklimpę.

– Neturiu. Bet tu mane ir išmokysi, kaip iš jo išsikapanoti.

– Pirmiausia turi suprasti, kad pastaruosius šešis mėnesius... ne, visus metus tėvas buvo nebepanašus į save. Finansų srityje jis krėtė kvailystę po kvailystės. Geras akcijas pardavinėjo, kažkokias neaiškias pirko. Kartais tiesiog leido pinigus vėjais. Švaistėsi, galima sakyti, savo malonumui.

– Ką gi, – įsiterpė Lansas, – šeimai tik geriau, kad toje arbatoje atsidūrė taksanas.

– Labai bjauri mintis, bet iš esmės tu visiškai teisus. Tai, ko gero, vienintelis dalykas, išgelbėjęs mus nuo bankroto. Bet turime būti labai santūrūs ir kurį laiką elgtis itin atsargiai.

Lansas papurtė galvą.

– Aš su tavim nesutinku. Tas atsargumas toli nenuves. Reikia rizikuoti ir smūgiuoti. Turi imtis kažko rimtesnio.

– Tikrai ne, – paprieštaravo Persis. – Atsargumas ir ekonomija – štai mūsų devizas.

– Tik ne mano, – atšovė Lansas.

– Atmink, tu tik jaunesnysis partneris, – tarė Persi-

valis.

– Gerai jau, gerai. Bet kažkokią balso teisę aš turiu.

Persivalis susierzinęs vaikščiojo po kambarį.

– Ne, Lansai, taip nieko nebus. Aš tave myliu ir visa kita...

– Nejaugi? – įsiterpė Lansas, bet Persivalis į šią repliką nekreipė dėmesio.

– bet, tiesą sakant, nemanau, kad galėsim kartu traukti vieną vežimą. Labai jau skirtingos mūsų pažiūros.

– O gal taip ir geriau? – spėjo Lansas.

– Vienintelė protinga išeitis, – tęsė Persivalis, – nutraukti mūsų partnerystę.

– Tu siūlaisi nupirkti mano dalį, taip?

– Mano brangus berniuk, kadangi mūsų požiūriai taip skiriasi, tai vienintelė protinga išeitis.

– Jeigu tau sunku išmokėti Eleinai jos palikimo dalį, tai kaip tu atsiskaitysi su manim?

– Na, aš turėjau galvoje ne grynus pinigus, – paaiškino Persivalis. – Mes galėtume... e-e... kažkaip padalyti mūsų nuosavybę.

– Tau, žinoma, atitektų garantuoti popieriai, o man – kas nors rizikinga ir abejotina?

– Manding, būtent tai tau ir patinka, – įgėlė Persivalis.

Lansas staiga nusišypsojo.

– Tam tikra prasme tu teisus, seni Persi. Bet aš negaliu visiškai atsiduoti savo aistroms. Dabar turiu pagalvoti ir apie Pet.

Broliai pažvelgė į ją. Pet išsižiojo kažką sakyti, bet čia pat vėl užsičiaupė. Ji nežinojo, kokį žaidimą pradėjo Lansas, bet suprato, kad bet kuriuo atveju geriau nesikišti. Lansas aiškiai buvo kažką sumanęs, bet ko jis siekia, ji kol kas nesumojo.

– Nagi, Persi, vardink, ką turi, – juokdamasis paragino Lansas. – Tariamos deimantų kasyklos, nepasiekiami rubinai, naftos koncesijos, kuriose nėra naftos. Nejaugi tu manai, kad

aš toks kvailys, kaip atrodau?

Persivalis atsakė:

– Žinoma, tam tikra šios nuosavybės dalis labai abejotina, bet, atmink, vieną gražią dieną ji *gali* atnešti didžiulį pelną.

– Matai, tu jau užtraukei kitą dainelę, – šypsodamasis tarė Lansas. – Nori įsiūlyti man paskutiniuosius tėvo beprotiškus pirkinius, įskaitant kasyklą „Strazdai“ ir kitą šlamštą. Beje, inspektorius tavęs apie tuos „Strazdus“ neklausinėjo?

Persivalis susiraukė.

– Klausinėjo. Nesuprantu, ką jis norėjo apie tai sužinoti. Nedaug tegalėjau jam papasakoti. Juk mes su tavim tada dar buvome vaikai. Miglotai prisimenu, kad tėvas buvo ten nuvykęs, o paskui grįžo, nes visas reikalas žlugo.

– O kas tai buvo – aukso kasykla?

– Atrodo. Bet tėvas grįžo tvirtai įsitikinęs, kad jokio aukso ten nėra. O jis ne iš tų, kas tokiuose reikaluose suklysta.

– Kas įtraukė jį į tą istoriją? Kažkoks Makenzis, tiesa?

– Taip. Tas Makenzis ten ir mirė.

– Makenzis ten ir mirė, – susimąstęs pakartojo Lansas. – Buvo kažkokia bjauri scena. Atrodo, prisimenu... Misis Makenzi, taip? Ji atsibeldė čia. Plūdo tėvą paskutiniais žodžiais. Keikė, kaip galėjo. Jei ko nors nepainioju, ji kaltino tėvą, kad tai jis nužudė jos vyrą.

– Na jau, – santūriai ištarė Persivalis. – Kažkodėl nieko panašaus neprisimenu.

– O aš prisimenu, – pakartojo Lansas. – Aišku, buvau dar vaikas, ir daug jaunesnis už tave. Bet gal kaip tik dėl to viską taip gerai įsiminiau. Man, kaip vaikui, tai pasirodė tikra drama. O kur buvo tie „Strazdai“? Vakarų Afrikoje, ar ne?

– Taip, atrodo.

– Kai būsiu kontoroje, reikės pažiūrėti, kas tai per koncesija, – tarė Lansas.

– Gali neabejoti, – užtikrino Persivalis, – tėvas neklydo.

Jeigu jis grįžo ir pasakė, kad aukso ten nėra, vadinasi, nėra.

– Gal ir tavo teisybė, – sutiko Lansas. – Vargšė misis Makenzi. Įdomu, kas nutiko jai ir jos dviem vaikams, kuriuos ji tada buvo atsivežusi kartu. Kaip keista... juk dabar jie jau suaugę žmonės.

DVIDEŠIMTAS SKYRIUS

Privačioje Painvudo sanatorijoje inspektorius Nilas sėdėjo lankytojų laukiamajame ir šnekučiavosi su pagyvenusia žilaplauke dama. Elenai Makenzi buvo šešiasdešimt treji, bet atrodė ji jaunesnė. Jos šviesiai mėlynų akių žvilgsnis buvo kažkoks abejingas, smakras anaiptol neliudijo apie ryžtingą charakterį. Atsikišusi viršutinė lūpa kartkartėmis trūkčiojo. Ant kelių misis Makenzi laikė didelę knygą ir, kalbėdamasi su inspektorium Nilu, beveik nepakėlė nuo jos akių. Inspektoriaus galvoje vis dar skambėjo žodžiai, kuriuos pasakė šios įstaigos vadovas daktaras Krosbis.

– Ji čia, žinoma, savo noru, – paaiškino daktaras Krosbis. – Mes jos nelaikome psichiniu ligoniu.

– Vadinasi, ji nepavojinga?

– O, ne. Dažniausiai ji mąsto taip pat sveikai, kaip jūs ar aš. Dabar jos būklė gera, taigi kalbėkite su ja kaip su visiškai normaliu žmogumi.

Turėdamas tai galvoje, inspektorius Nilas pradėjo pirmąjį pokalbį.

– Labai malonu, madam, kad sutikote su manim susitikti. Mano pavardė Nilas. Norėčiau su jumis pasikalbėti apie tokį misterį Forteskju, kuris neseniai mirė. Misterį Reksą Forteskju. Tikiuosi, šis vardas jums pažįstamas.

Misis Makenzi sėdėjo įsispitrijusi į knygą.

– Nežinau, apie ką jūs kalbate, – atsakė ji.

– Misteris Forteskju, madam. Misteris Reksas Forteskju.

– Ne, – atsakė misis Makenzi. – Ne. Tokio nepažįstu.

Tokia pradžia inspektorių Nilą šiek tiek išmušė iš vėžių. Ir daktaras Krosbis tai vadina visiškai normalia būsena?

– Manau, misis Makenzi, prieš daug metų jūs pažinojote tą žmogų.

– Ne visai taip, – paprieštaravo misis Makenzi. – Tai buvo vakar.

– Aišku, – tarė inspektorius Nilas, grįždamas prie savo išbandytos formulės, tik šįsyk gana neryžtingai. – Aš žinau, – tęsė jis, – kad prieš daugelį metų jūs buvote pas tą žmogų jo namuose, „Kukmedžio trobelėje“

– Labai pretenzingas namas, – tarė misis Makenzi.

– Taip, taip, galima pasakyti ir taip. Kiek žinau, tas žmogus buvo susijęs su jūsų vyru – kažkur Afrikoje jie turėjo kasyklą. Atrodo, ji vadinosi „Strazdai“

– Aš turiu skaityti savo knygą, – atsakė misis Makenzi. – Laiko taip daug, ir turiu skaityti savo knygą.

– Žinoma, madam. Visiškai jus suprantu. – Patylėjęs inspektorius Nilas tęsė: – Misteris Makenzis ir misteris Forteskju iškeliavo į Afriką apžiūrėti tos kasyklos.

– Tai buvo mano vyro kasykla, – staiga pratrūko misis Makenzi. – Jis ją rado ir pareiškė į ją pretenzijas. Norėjo investuoti į ją pinigus. Ir nuėjo pas Reksą Forteskju. Jei būčiau buvusi protingesnė ir daugiau žinojusi, nebūčiau jam leidusi tai daryti.

– Žinoma, suprantu. Bet vis dėlto į Afriką jie išvyko kartu, ir ten jūsų vyras mirė nuo karštinės.

– Aš turiu skaityti knygą, – tarė misis Makenzi.

– Kaip jūs manote, misis Makenzi, misteris Forteskju apgavo jūsų vyrą toje kasykloje?

Nepakeldama akių nuo knygos, misis Makenzi atsakė:

– Koks jūs kvailas.

– Taip, taip, tikriausiai... Bet, matote, viskas buvo taip seniai, ir sunku klausinėti apie istoriją, kuri kadaise užsibaigė.

– Kas pasakė, kad ji užsibaigė?

– Aišku. O jūs taip nemanote?

– *„Joks klausimas nėra išspręstas, jeigu jis nėra išspręstas teisingai."* Taip pasakė Kiplingas. Šiandien Kiplingo niekas neskaito, o juk tai buvo didis žmogus.

– Jūs manote, jog artimiausiu metu šis klausimas bus išspręstas teisingai?

– Juk Reksas Forteskju mirė, taip? Jūs pats pasakėte.

– Jį nunuodijo, – patikslino inspektorius Nilas.

Inspektoriaus nuostabai, misis Makenzi nusijuokė.

– Nesąmonė, – atsakė ji. – Jis mirė nuo karštinės.

– Aš kalbu apie misterį Reksą Forteskju.

– Aš irgi. – Staiga misis Makenzi pakėlė galvą, ir jos blyškiai mėlynos akys įsistebeilijo jam į veidą. – Liaukitės, – tarė ji. – Juk jis mirė savo lovoje, ar ne? Jis mirė savo lovoje?

– Jis mirė Šv. Judo ligoninėje, – pataisė inspektorius Nilas.

– Niekas nežino, kur mirė mano vyras, – tarė misis Makenzi. – Niekas nežino, kaip jis mirė ir kur palaidotas... Visi žino tik tai, ką *pasakė* Reksas Forteskju. O Reksas Forteskju – melagis!

– Jūsų nuomone, jis padarė kiaulystę?

– „Kiaulystė, kiaulystė, kiaulės knisa lysvę."

– Manote, Reksas Forteskju kaltas dėl jūsų vyro mirties?

– Šįryt pusryčiams aš valgiau kiaušinį, – tarė misis Makenzi. – Gana šviežią. Keista... Nejaugi taip buvo ir prieš trisdešimt metų?

Nilas giliai įkvėpė. Panašu, jog tokiais tempais jis finišo nepasieks. Bet pasiduoti jis neketino.

– Maždaug mėnesį ar du iki Rekso Forteskju mirties kažkas padėjo jam ant stalo negyvus strazdus.

– Įdomu. Net labai įdomu.

– Kaip manote, madam, kas galėjo taip padaryti?

– Iš pamanymų jokios naudos. Reikia veikti. Aš taip

juos ir auklėjau, kad veiktų.

– Jūs kalbate apie savo vaikus?

Ji greitai linktelėjo.

– Taip, Donaldą ir Rubę. Kai liko be tėvo, jiems buvo septyneri ir devyneri. Aš jiems sakiau. Kalbėjau kiekvieną dieną. Kas vakarą verčiau prisiekinėti.

Inspektorius Nilas palinko į priekį.

– Ką prisiekinėti?

– Kad jie jį nužudys, žinoma.

– Aišku.

Savo įprastą priežodį inspektorius Nilas ištarė taip, tarsi misis Makenzi dabar būtų pasakiusi savaime suprantamą dalyką.

– Ir jie tai padarė?

– Donaldas išvyko į Diunkerką. Ir nebegrįžo. Gavau telegramą: „Apgailestaujame, turėdami pranešti, kad žuvo mūšyje“ Tik, va, ne tas buvo mūšis, kuriam jį rengiau.

– Skaudu tai girdėti, madam. O jūsų dukra?

– Aš neturiu dukters, – atsakė misis Makenzi.

– Jūs ką tik ją minėjote, – pataisė ją Nilas. – Jūsų dukra, Rubė.

– Rubė. Ach taip, Rubė. – Ji palinko į priekį. – Žinote, ką aš padariau Rubei?

– Ne, madam. Ką gi jūs jai padarėte?

Staiga ji ėmė kalbėti pašnibždom:

– Pažvelkite čia, į knygą.

Tada jis pastebėjo, kad ji ant kelių laiko Bibliją. Tai buvo labai sena Biblija, ir kai misis Makenzi ją atvertė, inspektorius Nilas pirmame puslapyje pamatė surašytus kažkokius vardus. Neliko abejonių, jog tai šeimos Biblija, į kurią pagal seną tradiciją surašydavo visus naujai gimusius. Išdžiūvęs misis Makenzi pirštas parodė du paskutiniuosius įrašus. „Donaldas Makenzis“ ir gimimo data bei „Rubė Makenzi“, taip pat su gimimo data. Tačiau Rubės Makenzi vardas buvo perbrauktas stora linija.

– Matote? – paklausė misis Makenzi. – Aš išbraukiau

ją iš Biblijos. Amžiams atskyriau nuo savęs! Angelas, kuris užrašinėja mūsų nuodėmes ir gerus darbus, šioje knygoje jos neras.

– Jūs išbraukėte jos vardą iš Biblijos? Bet kodėl, madam?

Misis Makenzi gudriai prisimerkusi pažvelgė į jį.

– Pats žinote, kodėl, – atsakė ji.

– Nežinau. Tikrai nežinau, madam.

– Ji prarado tikėjimą. Jūs juk žinote, kad ji prarado tikėjimą.

– Kur jūsų dukra dabar, madam?

– Jau sakiau. Aš neturiu dukters. Rubės Makenzi nebėra.

– Norite pasakyti, kad ji mirusi?

– Mirusi? – moteris netikėtai nusikvatojo. – Jai pačiai būtų geriau, jeigu ji būtų mirusi. Kur kas geriau. Daug daug geriau. – Ji atsiduso ir pasirangė krėsle. Paskui, prisiminusi mandagumo taisykles, tarė: – Dovanokite, bet bijau, kad daugiau negalėsiu skirti jums laiko. Matote, laiko lieka vis mažiau, o aš *privalau* perskaityti knygą.

Inspektorius Nilas bandė dar šio bei to klausinėti, bet atsakymų nesulaukė. Misis Makenzi tik mostelėjo ranka, duodama ženklą netrukdyti, ir toliau skaitė Bibliją, pirštu vedžiodama eilutes.

Nilas atsistojo ir išėjo. Prieš išvažiuodamas jis persimetė vienu kitu žodžiu su prižiūrėtoju.

– Ar kas nors iš giminių ją lanko? – paklausė jis. – Pavyzdžiui, dukra?

– Kai iki manęs dar dirbo kitas žmogus, dukra, atrodo, kartą buvo atvažiavusi, bet pacientė taip susijaudino, kad jis patarė dukrai nebesirodyti. Nuo tada visi reikalai tvarkomi per advokatus.

– O jūs žinote, kur toji Rubė Makenzi dabar?

Prižiūrėtojas papurtė galvą.

– Supratimo neturiu.

– Gal bent žinote, ar ji ištekėjusi?

– Tikrai nežinau. Jei norite, galiu duoti adresą advokatų, kurie rūpinasi šios pacientės reikalais.

Tuos advokatus inspektorius Nilas jau buvo susiradęs pats. Jie negalėjo – ar bent jau tvirtino negalį – nieko jam paaiškinti. Misis Makenzi buvo įsteigtas piniginis fondas, kurį jie ir tvarkė. Nurodymai buvo duoti prieš kelerius metus, nuo tada advokatai misis Makenzi nematė.

Inspektorius Nilas mėgino sužinoti ką nors daugiau apie Rubę Makenzi, bet rezultatai nebuvo džiuginantys. Pacientus lanko tiek įvairiausių giminaičių, kad per kelerius metus nebeįmanoma prisiminti, kas yra kas, ir visi susilieja į pilką masę. Daug metų sanatorijoje išdirbusi vyresnioji medicinos sesuo tvirtino tarsi prisimenanti, kad mis Makenzi buvo neaukšta, tamsiaplaukė moteris. Kitai nemažai laiko čia praleidusiai seselei atrodė, kad Makenzi – tvirto sudėjimo blondinė.

– Štai taip, sere, – duodamas ataskaitą apie savo darbą, pranešė inspektorius Nilas komisaro padėjėjui. – Visos šios absurdiškos skaičiuotės dalys sutampa. Tai kažką *turi* reikšti.

Komisaro padėjėjas susimąstęs linktelėjo.

– Strazdai pyrage susieja kasyklą „Strazdai", rugius nužudytojo kišenėje, duoną ir medų, kuriuos valgė Adelė Forteskju (beje, pastarasis elementas ne itin įtikinamas. Šiaip ar taip, duoną su medumi prie arbatos galėjo valgyti bet kas!) Trečioji žmogžudystė – kojine pasmaugta mergina ir skalbinių segtuku sugnybta jos nosis. Taip, beprotiška idėja, bet jos ignoruoti negalima.

– Minutėlę, sere, – tarė inspektorius Nilas.

– Kas yra?

Inspektorius Nilas susiraukė.

– Kažkas man šioje versijoje nepatinka. Ji nepanaši į tiesą. Kažkas nesueina. – Jis papurtė galvą ir atsiduso. – Bet kas? Kol kas negaliu pasakyti.

DVIDEŠIMT PIRMAS SKYRIUS

Lansas ir Pet vaikštinėjo gerai prižiūrėtomis pievelėmis aplink „Kukmedžio trobelę“

– Tikiuosi, Lansai, aš tavęs labai neįžeisiu, – tyliai tarė Pet, – bet bjauresnio sodo gyvenime nemačiau.

– Neįžeisi, – nuramino Lansas. – Nejaugi jis toks jau bjaurus? Nežinau, nežinau. Atrodo, jį kuo uoliausiai prižiūri net trys sodininkai.

– Gal čia ir visa bėda, – samprotavo Pet. – Lėšų skiriama daug, o individualaus skonio – nė ženklo. O juk turbūt čia viskas kaip turi būti: ir rododendrai parinkti patys geriausi, ir pasodinti kur reikia bei kada reikia.

– O ką *tu*, Pet, sodintum savo angliškame sode?

– Mano sode, – atsakė Pet, – augtų aukštosios piliarožės, pentiniai ir katilėliai. Jokių klombų, tuo labiau šių siaubingų kukmedžių.

Ir ji kone su neapykanta pažvelgė į tamsias kukmedžio gyvatvores.

– Asociacijos, – daug negalvojęs konstatavo Lansas.

– Vien nuo minties apie tą nuodytoją man kyla šiurpas, – tarė Pet. – Paklaikęs, pritvinkęs keršto žmogus...

– Tu taip jį įsivaizduoji? Kaip juokinga! O man atrodo, jis dalykiškas ir šaltakraujis.

– Taip, ko gero, tu teisus, – sutiko Pet ir vos pastebimai suvirpėjo. – Bet vis tiek, *trys* žmogžudystės... Kad ir kas tai padarė, jis *tikrai* pamišėlis.

– Taip, – tyliai tarė Lansas. – Bijau, kad taip ir yra. – Staiga jis prakalbo garsiai: – Dėl Dievo, Pet, bėk iš čia. Grįžk į Londoną. Važiuok į Devonšyrą arba prie ežerų. Keliauk į Stratfordą prie Eivono arba į Norfolk Brodsą – ten yra ką pažiūrėti. Policija tavęs nepasiges – juk su visa šia istorija neturi nieko bendra. Kai nužudė tėvą, tu buvai Paryžiuje, o kai mirė kiti du – Londone. Patikėk, man labai neramu dėl to, kad tu čia.

Pet minutėlę patylėjo ir tyliai paklausė:

– Tu juk žinai, kas tai, tiesa?

– Ne, nežinau.

– Bet tau *atrodo*, kad žinai... Todėl ir bijai dėl manęs... Geriau man viską papasakotum.

– Neturiu ką tau pasakoti. Nieko nežinau. Bet, Dievas mato, aš noriu, kad iš čia išvažiuotum.

– Brangusis, – tarė Pet, – niekur aš nevažiuosiu. Liksiu čia. Nežinau, į gera tai išeis ar į bloga. Kitaip negaliu. – Ir netikėtai virpančiu balsu ji pridūrė: – Tik visada nutinka kas nors negera, kai aš šalia.

– Ką, po galais, turi galvoje, Pet?

– Aš užtraukiu nelaimes. Štai ką turiu galvoje. Užtraukiu nelaimes visiems, su kuo tik susiliečiu.

– Mano mieloji, mano dievinama kvailute, bet man tu atnešei tik laimę. Juk vos vedžiau tave, tėvas pakvietė mane grįžti namo ir susitaikyti.

– Taip, bet kas nutiko, kai tu grįžai? Sakau tau, aš atnešu žmonėms nelaimes.

– Klausyk, mano meile, tu tiesiog įsikalei tai į galvą. Grynas prietaras, ir viskas.

– Nieko negaliu padaryti. Yra žmonių, kurie užtraukia nelaimę. Aš – viena iš jų.

Lansas suėmė ją už pečių ir stipriai krestelėjo.

– Tu – mano Pet, ir būti tavo vyru – didžiausia laimė pasaulyje. Pasistenk suprasti tai savo kvaila galvele. – Paskui nusiraminęs jis jau tvirtesniu balsu tarė: – Bet, Pet, iš tikrųjų pasisaugok. Jeigu aplinkui slankioja koks pakrikusio proto tipas, aš nenoriu, kad gautum kulką ar išgertum drignių.

– Ar išgertum drignių...

– Kai šalia nėra manęs, laikykis arčiau tos senutės, kaip ten ją... Marpl. Kaip manai, kodėl tetulė Efi pakvietė ją čia apsistoti?

– Dievas žino, kodėl tetulė Efi elgiasi taip, o ne kitaip. Lansai, ar dar ilgai *mes* čia būsim?

Lansas patraukė pečiais.

– Sunku pasakyti.

– Man atrodo, – tarė Pet, – mus priėmė tiesiog siaubingai. – Kiek padvejojusi, ji pridūrė: – Namas dabar priklauso tavo broliui, taip? Ir jis visai nenori, kad mes čia būtume.

Lansas staiga nusijuokė.

– Aišku, kad nenori. Bet jam teks mus pakęsti, bent jau kol kas.

– O paskui? Ką mes darysime, Lansai? Grįšim į Rytų Afriką?

– Norėtum ten grįžti, Pet?

Ji karštai linktelėjo galvą.

– Puiku, – nudžiugo Lansas. – Aš irgi to paties noriu. Su Anglija mane dabar mažai kas sieja.

Pet veidas nušvito.

– Kaip nuostabu. Buvau jau išsigandusi, kad norėsi pasilikti čia.

Lanso akys šėtoniškai žybtelėjo.

– Laikyk liežuvį už dantų, ir niekam neprasitark apie mūsų planus, Pet, – tarė jis. – Labai jau norisi priminti uodegą brangiajam broliui Persivaliui.

– O, Lansai, būk atsargus.

– Būsiu, būsiu, mano džiaugsme. Tik nesuprantu, kodėl viskas turi atitekti tam seniui Persiui?

II

Kiek palenkusi galvą į šoną kaip kokia draugiška papūga, mis Marpl sėdėjo didelėje svetainėje ir klausėsi misis

Persival Forteskju. Tarp šių sienų mis Marpl atrodė itin ne savo vietoje. Liesa, smulkutė, ji visiškai nesiderino prie masyvios brokatu aptrauktos sofos, ant kurios ji sėdėjo tarp daugybės įvairiaspalvių aplinkui išdėliotų pagalvėlių. Mis Marpl sėdėjo labai tiesiai, nes dar vaikystėje buvo pripratinta nešioti korsetą ir nesikūprinti. Šalimais, dideliame krėsle, sėdėjo prašmatnią juodą suknelę vilkinti misis Persival ir be paliovos plepėjo. „Visai kaip vargšė misis Emet, banko valdytojo žmona“, – pagalvojo mis Marpl. Ji prisiminė, kaip kartą misis Emet užsuko pas ją pasikalbėti dėl prekybos aguonų dieną*, ir, viską aptarus, misis Emet staiga atsirišo liežuvis. Jos padėtis Sent Meri Mide buvo gana sudėtinga. Ji nepriklausė tai senajai gvardijai damų, kurios turėjo ribotas pajamas, gyveno tvarkinguose nameliuose aplink bažnyčią ir gerai pažinojo visas vietinės aukštuomenės atžalas, nors pačios, visa to žodžio prasme, aukštuomene negalėjo būti laikomos. Misteris Emetas, banko valdytojas, paėmė į žmonas, be abejo, žemesnio socialinio sluoksnio moterį, kuri dėl to liko gana vieniša, nes negalėjo bendrauti su verslininkų žmonomis. Snobizmas pakėlė savo slaptą galvą, ir misis Emet atsidūrė amžinoje vienatvės saloje.

Misis Emet troškimas bendrauti vis stiprėjo, kol būtent tą dieną prasiveržė ir užliejo mis Marpl galinga srove. Tada ji labai užjautė misis Emet, o dabar gailėjo misis Persival Forteskju.

Skriaudų misis Persival buvo patyrusi daugybę ir, išliejus širdgėlą daugiau ar mažiau nepažįstamam žmogui, jai labai palengvėjo.

---

* Lapkričio 11. Ši diena Didžiojoje Britanijoje skirta Pirmojo pasaulinio ir kitų karų aukoms paminėti (tą dieną 1918 metais baigėsi Pirmasis pasaulinis karas). Aguonų dieną karališkasis britų legionas renka aukas karo veteranams, o mainais dalija dirbtines aguonas, kuriomis visi puošiasi. Aguonos tapo ypatingu šios dienos simboliu dėl to, kad Pirmojo pasaulinio karo metu Vakarų fronto žemėse buvo daugybė aguonų sėklų. Jos būtų išgulėjusios ten metų metus, bet mūšių sviediniai surausė žemę, ir aguonos pražydo kaip niekada anksčiau. – *vert. past.*

– Nesu įpratusi skųstis, – kalbėjo misis Persival. – Niekada neverkšlendavau. Visada sakydavau – reikia prisitaikyti prie aplinkybių. Ko neįmanoma pataisyti, su tuo reikia susitaikyti, ir aš niekuomet *niekam* nė žodžio nesakiau. Ir kam gi *galėčiau* pasiskųsti? Gyvenu čia kaip atsiskyrėlė – visiškai izoliuota. Žinoma, labai patogu ir kur kas ekonomiškiau, kad šiuose namuose turime savo kambarius. Kita vertus, kur kas geriau turėti savo namą. Esu tikra, kad su manimi sutiksite.

Mis Marpl iš tiesų sutiko.

– Laimė, mūsų naujasis namas beveik baigtas. Greitai kraustysimės. Problema tik su tinkuotojais ir dažytojais. Labai jau lėtai dirba. Mano vyrui, žinoma, gerai ir čia. Betgi vyrai visai kitaip į visa tai žiūri. Jūs sutinkate?

Mis Marpl sutiko, kad vyrų požiūris visiškai kitoks. Tai ji galėjo pasakyti nedvejodama, nes iš tikrųjų taip manė. Mis Marpl nuomone, „džentelmenai" buvo visai kitokia kategorija žmonių negu jos lyties atstovės. Pusryčiams jiems reikia dviejų kiaušinių ir dar kumpio, tris kartus per dieną jie turi sočiai pavalgyti ir, apsaugok Viešpatie, su jais susiginčyti ar jiems paprieštarauti prieš pietus. Misis Persival tęsė:

– Suprantate, mano vyras visą dieną praleidžia mieste. Grįžta pavargęs, nori tik sėsti ir skaityti. O aš, priešingai, visą dieną tūnau viena, *be jokios* tinkamos draugijos. Ne, sąlygos čia pačios geriausios. Puikus maitinimas. Bet žmogui reikalingas ir malonus bendravimas. O vietiniai gyventojai, tiesą sakant, man nepriimtini. Daugiausia tai mėgėjai pasipuikuoti, pažaisti bridžą. Ne šiaip gražiai praleisti vakarą, lošiant partiją. Aš pati mielai pažaisčiau bridžą, bet jie čia, žinoma, labai turtingi. Lošia iš milžiniškų sumų ir dar lėbauja be saiko. Žodžiu, nerimta liaudis. Aišku, yra ir saujelė... sakyčiau, Dievo karvyčių, kurios tik ir tupinėja su kastuvėliu po sodą, kažką sodina, kažką laisto.

Mis Marpl kiek sutriko, nes pati buvo prisiekusi sodininkė.

– Apie mirusius blogai nekalba, – greitai pakeitė temą misis Persi, – bet mano uošvio antroji santuoka buvo tikra

kvailystė. Mano... negaliu sakyti „uošvienė“, juk mes beveik vienmetės... Tiesą sakant, ji buvo pamišusi dėl vyrų. Ir dar kaip pamišusi. O kaip pinigus leido! Uošvis dėl jos buvo visai galvą pametęs. Nė nepasidomėdavo, kokias sąskaitas ji gauna. O Persis dėl to labai krimtosi, iš tiesų, be galo krimtosi. Jis visada taip rūpestingai tvarko finansus ir pakęsti negali, kai pinigai leidžiami vėjais. O čia dar misteris Forteskju tapo toks keistas ir nesuvaldomas – tai pasirodyti panūsta ar į skandalus įsivelia, tai pinigus švaisto. Apskritai nieko gero nebuvo.

Mis Marpl išdrįso įsiterpti su savo klausimu:

– Turbūt tai kėlė nerimą ir jūsų vyrui?

– O taip. Pernai Persis iš tiesų buvo labai susirūpinęs. Visai žmogus pasikeitė. Net mano atžvilgiu. Kartais bandydavau jį prakalbinti, o jis – nė žodžio. – Misis Persi atsiduso ir tęsė: – O dabar Eleina, mano svainė, irgi *keistenybė*. Vis kažkur trankosi, ir visa kita. Nepasakyčiau, kad nemaloni, bet kažkodėl nejaukiai su ja jaučiuosi. Kiek kartų siūliau važiuoti į Londoną, pavaikščioti po parduotuves ar nueiti į dieninį spektaklį. Kur tau! Drabužiais ji apskritai nesidomi. – Misis Persival vėl atsiduso ir sumurmėjo: – Tik nepagalvokite, kad skundžiuosi. – Staiga ją ėmė graužti sąžinė, ir ji skubiai pridūrė: – Jums gal ir keista, kad aš kalbu tokius dalykus beveik svetimam žmogui. Bet gyvenant tokioje įtampoje, ir dar tas šokas... Turbūt visa esmė šoke. Uždelstas šokas. Žinote, aš taip nervinuosi, ir man tikrai... tikrai reikia su *kuo nors* pasikalbėti. O jūs man priminėte vieną mielą senutę, mis Trefjuz Džeims. Būdama septyniasdešimt penkerių ji susilaužė šlaunikaulį. Slaugyti ją teko labai ilgai, štai ir susidraugavome. Atsisveikinant ji padovanojo man lapės kailio peleriną. Buvau labai sujaudinta.

– Aš jus puikiausiai suprantu, – tarė mis Marpl.

Ir šįsyk ji sakė tiesą. Misis Persival buvo akivaizdžiai nusibodusi savo vyrui, jis beveik nekreipė į ją dėmesio, o susidraugauti su kuo nors iš kaimynų vargšei moteriai nepavyko. Vaikščiojimai po Londono parduotuves, dieniniai

spektakliai ir prabangus namas nekompensavo to žmogiškos šilumos trūkumo bendraujant su vyro šeima.

– Tikiuosi, nepalaikysite manęs nemandagia, – švelniu seniokišku balsu tarė mis Marpl, – bet man kažkodėl atrodo, kad velionis misteris Forteskju nebuvo labai malonus žmogus.

– Jūs teisi, – sutiko mirusiojo marti. – Jeigu visiškai atvirai, mano brangioji, tik tarp mūsų, jis buvo gan bjaurus senis. Ir aš, garbės žodis, nenustebčiau, jei paaiškėtų, kad kažkas jo atsikratė.

– O jūs nenumanote, kas... – pradėjo mis Marpl, bet nutilo. – O, aš turbūt neturėčiau šito klausti... nenumanote, kas... na, kas galėjo tai padaryti?

– Man atrodo, čia to šlykštynės Krampo darbas, – atsakė misis Persival. – Man jis visada nepatiko. Lyg ir ne storžievis, o iš tikrųjų šiurkštus. Akiplėša, daugiau nieko.

– Bet juk turėjo būti kažkoks motyvas.

– Kažin ar tokiam tipui reikia ypatingų motyvų. Misteris Forteskju už kažką yra jį gerokai išplūdęs, o be to, įtariu, kad kartais tas Krampas prisigeria kaip kiaulė. Bet svarbiausia, manding, tas žmogus be pusiausvyros. Buvo toks batsiuvys ar liokajus – jau nebeprisimenu, – kuris pagriebęs šautuvą iššaudė visus namiškius. O jeigu kalbant visai atvirai, iš pradžių aš *įtariau*, kad misterį Forteskju nunuodijo *Adelė*. Bet dabar ji, žinoma, negali būti įtariamoji – ją pačią nunuodijo. Žinote, juk ji galėjo apkaltinti Krampą. Tas pametęs galvą galėjo užnuodyti sumuštinius, o kai Gledis jį užklupo tai darant, jis nužudė ir ją. Jį apskritai pavojinga laikyti namuose. O, aš dabar pat kur nors išvažiuočiau, bet tie siaubingi policininkai niekur neišleidžia. – Ji impulsyviai palinko į priekį ir uždėjo savo putnią ranką ant mis Marpl riešo. – Kartais man atrodo, kad turiu bėgti... O kas, jeigu artimiausiu metu visa tai nesiliaus?.. Aš tikrai iš čia *pabėgsiu*.

Ji atsilošė ir įsistebeilijo į mis Marpl veidą.

– Bet gal... tai būtų neprotinga?

– Ne... Nemanau, kad labai protinga... Juk policija jus greitai surastų.

– Tikrai? Nejaugi? Manote, jiems užtektų proto?

– Neįvertinti policijos būtų didelė klaida. Inspektorius Nilas man atrodo labai išmintingas žmogus.

– Taip? O man jis pasirodė gana kvailas.

Mis Marpl papurtė galvą.

– Manęs neapleidžia nuojauta... – Dženifer Forteskju sudvejojo. – Kad likti čia pavojinga.

– Norite pasakyti, pavojinga būtent jums?

– T-taip... na, taip...

– Dėl to, kad... jūs kažką žinote?

Misis Persival giliai įkvėpė.

– O ne... Aš, aišku, nieko nežinau. Ir ką galėčiau žinoti? Tiesiog... tiesiog labai nervinuosi. Tas Krampas...

„Ne, – nusprendė mis Marpl, stebėdama, kaip Dženifer gniaužo delnus, – ji galvoja visai ne apie Krampą. Dženifer Forteskju labai išsigandusi dėl kažkokios kitos priežasties.“



DVIDEŠIMT ANTRAS SKYRIUS

Temo. Mis Marpl įsitaisė su savo mezginiu bibliotekoje, prie lango. Per lango stiklą ji pamatė terasa vaikštinėjančią Pet Forteskju. Mis Marpl atvėrė langą ir pašaukė:

– Užeikite, mieloji. Prašau jus, užeikite. Lauke taip šalta ir drėgna, o jūs dar ir be apsiausto.

Pet paklausė. Ji užėjo, uždarė langą ir įjungė dvi lempas.

– Taip, – tarė Pet, – šiandien vakaras ne itin gražus. – Prisėdusi ant sofos šalia mis Marpl ji paklausė: – Ką mezgate?

– Ai, nieko ypatinga, mieloji. Vaikišką megztuką. Kūdikėliui. Tokių megztukų niekada nebūna per daug, ir jaunos mamos lieka patenkintos. Tai antras numeris. Visada mezgu antrą numerį. Iš pirmojo mažyliai labai greitai išauga.

Pet ištiesė į židinio ugnį savo ilgas kojas.

– Šiandien čia taip jauku, – tarė ji. – Židinys, lempų šviesa ir jūs, mezganti vaikiškus drabužėlius. Tokia miela namų atmosfera, kokia ir turi būti Anglijoje.

– Anglijoje taip ir yra, – atsakė mis Marpl. – „Kukmedžio trobelių“ šioje šaly ne taip jau daug, mieloji.

– Ir gerai, jei taip, – tarė Pet. – Kažkaip nesitiki, kad šie namai kada nors buvo laimingi. Nesitiki, kad juose buvo laimingas bent vienas žmogus, nepaisant visų jų pinigų ir turtų.

– Man irgi taip atrodo, – sutiko mis Marpl. – Sakyčiau, laimė šiuos namus visada aplenkdavo.

– Adelė gal ir buvo laiminga, – samprotavo Pet. – Niekada nebuvau jos sutikusi, taigi negaliu pasakyti. Bet Dženifer aiškiai kenčia, ir Eleina sielvartauja dėl kažkokio jaunuolio, kuriam ji nerūpi, ir širdies gilumoj ji pati tai žino. Dieve, *kaip* aš norėčiau iš čia ištrūkti! – Ji pažvelgė į mis Marpl ir staiga nusišypsojo. – O žinote, Lansas man liepė laikytis kuo arčiau jūsų. Jis mano, kad po jūsų sparneliu būsiu saugesnė.

– Jūsų vyras nekvailas, – atsakė mis Marpl.

– Jūs teisi. Lansas – ne kvailys. Tiesa, mėgsta pakvailioti. Bet jis kažko bijo, o ko būtent, nesako. Aišku tik viena: kažkas šiame name išprotėjo, o beprotybė visada kelia siaubą, nes negali įsivaizduoti, kas tokiam žmogui šaus į galvą. Nežinai, ko iš jo tikėtis.

– Vargšelė, – su užuojauta tarė mis Marpl.

– O ne, viskas gerai. Aš čia jau užsigrūdinau.

Mis Marpl atsargiai pasidomėjo:

– Bet jums, mieloji, juk irgi teko gerokai prisikentėti, ar ne?

– Ach, mano gyvenime buvo ir labai gerų laikų. Nuostabi vaikystė Airijoje, jodinėjimas, medžioklė, puikus, didelis, erdvus ir be galo saulėtas namas, per kurį traukė gaivūs vėjeliai. Jei turėjai laimingą vaikystę, jos niekas iš tavęs neatims, tiesa? Tik vėliau... kai užaugau... viskas ėmė eiti blogyn. Pirmasis smūgis tikriausiai buvo karas.

– Jūsų vyras buvo karo lakūnas, taip?

– Taip. Praėjus mėnesiui po mūsų vestuvių, Dono lėktuvą numušė. – Ji žvelgė tiesiai priešais save, į židinyje plevenančią ugnį. – Iš pradžių norėjau irgi mirti. Viskas atrodė taip neteisinga, taip žiauru. O paskui, po kurio laiko... man net pradėjo atrodyti, kad ir gerai, jog nutiko būtent taip. Donas buvo tarsi gimęs karui. Drąsus, nutrūktgalvis, linksmų plaučių. Jis turėjo visas kariui reikalingas savybes. Ir man kažkodėl atrodo, kad taika jam nebūtų buvusi priimtina. Jis buvo toks... kaip čia pasakius?.. arogantiškai nepaklusnus. Nebūtų nei nurimęs, nei prisitaikęs prie sėslaus gyvenimo būdo. Jis turėjo su kažkuo kovoti. Tam tikra prasme jis prie-

šinosi visuomenei. Ne, to jis nebūtų ištvėręs.

– Labai svarbu, mano mieloji, kad jūs tai supratote. – Mis Marpl palinko prie mezginio, užkabino akį ir ėmė tyliai skaičiuoti: – Trys gerosios, dvi išvirkščios, vieną praleidžiam, dvi sumezgam. – Paskui garsiai paklausė: – O jūsų antras vyras, mieloji?

– Fredis? Fredis nusišovė.

– O, Dieve. Kaip liūdna. Kokia tragedija.

– Kartu mes buvome labai laimingi, – tarė Pet. – Tačiau praėjus maždaug dvejiems metams po vestuvių pradėjau suprasti, kad Fredis... ne visada sąžiningas. Pradėjau pastebėti tam tikrus dalykus. Tiesa, mūsų santykiai išliko tokie pat. Mat Fredis mylėjo mane, o aš – jį. Aš stengiausi nematyti, kas vyksta. Gal ir elgiausi kaip tikra bailė, bet gi aš negalėjau jo pakeisti. Žmogaus pakeisti niekas negali.

– Taip, – pritarė mis Marpl, – žmogaus pakeisti niekas negali.

– Aš priėmiau jį tokį, koks jis buvo, pamilau ir ištekėjau, suprasdama, kad su tam tikromis jo prigimties pusėmis teks taikstytis. Bet paskui jo reikalai visai pašlijo, jis to neiškentė ir... nusišovė. Po vyro mirties išvykau į Keniją pagyventi pas draugus. Pasilikti Anglijoje ir matytis su senais pažįstamais, kurie viską žinojo, tiesiog negalėjau. Na, o Kenijoje sutikau Lansą. – Jos veido išraiška pasikeitė, sušvelnėjo. Ji toliau žvelgė į ugnį, o mis Marpl žiūrėjo į ją. Pagaliau Pet pasuko galvą ir paklausė: – Sakykit, mis Marpl, ką jūs manote apie Persivalį?

– Aš jo beveik nepažįstu. Susitinkame tik prie pusryčių stalo, ir viskas. Manding, jam nelabai patinka, kad aš čia.

Staiga Pet nusijuokė.

– Jis gi siaubingas šykštuolis. Dreba dėl kiekvieno penso. Lansas sako, kad jis visada toks buvo. Ir Dženifer juo skundžiasi. Kartu su mis Dov jis tikrina visas sąskaitas. Murma dėl kiekvieno pirkinio. Bet mis Dov įsigudrino daryti savo tvarką. Ji tikrai nuostabus žmogus. Ar jums taip neatrodo?

– Taip, išties. Ji primena man misis Latimer mano pačios

kaime, Sent Meri Mide. Ji vadovavo Moterų savavanoriškai tarnybai, mergaitėms skautėms ir apskritai tvarkė praktiškai visus reikalus. Ir tik po penkerių metų mes sužinojome, kad... o ne, geriau neapkalbinėti. Juolab kad nieko negali būti nuobodžiau, kaip klausytis pasakojimų apie žmones, kurių niekada nematei, ir vietas, kur niekada nebuvai. Prašau man atleisti, mano mieloji.

– O Sent Meri Midas – graži gyvenvietė?

– Na, mieloji, nežinau, ką jūs vadinate „gražia gyvenviete“. Ką gi, ten iš tiesų *jauku*. Gyvena gana padorūs žmonės, nors ir nemalonių užtenka. Tame kaimelyje nutinka daug keistų dalykų, kaip ir bet kuriame kitame. Žmogaus prigimtis visur vienoda, juk taip?

– Pastebėjau, kad jūs dažnai užlipate pas mis Ramsbotom, – tarė Pet. – O aš jos *tikrai* bijau.

– Bijote? Kodėl?

– Man atrodo, kad ji pamišusi. Religinė maniakė. Ar jūs nemanote, kad ji iš tikrųjų... *beprotė*?

– Kuria prasme beprotė?

– O mis Marpl, jūs pati puikiausiai suprantate, kuria. Kiauras dienas sėdi savo kambary, niekada neišeina ir vis kliedi apie nuodėmes. Juk pagaliau jai galėjo ateiti į galvą mintis, kad jos misija šiame gyvenime – skelbti nuosprendžius.

– Tai jūsų vyras taip mano?

– Aš nežinau, ką mano Lansas. Jis man nesako. Bet esu tikra dėl vieno: jo nuomone, tai pamišėlio darbas, ir tas pamišėlis – šeimos narys. Ką gi, Persivalis, sakyčiau, pakankamai sveiko proto. Dženifer – tiesiog kvaila ir gan apgailėtina būtybė. Taip, nervinga, bet ne daugiau. O Eleina – iš tų keistokų, audringų, įsitempusių merginų. Iki ausų įsimylėjusi tą jaunuolį ir nepripažins sau nė akimirkai, kad jis nori ją vesti tik dėl pinigų.

– Jūs manote, kad jis nori ją vesti dėl pinigų?

– Taip, būtent. O jums taip neatrodo?

– Negaliu to tvirtinti kategoriškai, – atsakė mis Marpl. – Pažinojau tokį jaunuolį Elį, kuris vedė Marijoną

Beits, turtingo geležies dirbinių pirklio dukterį. Ji buvo be galo paprasta mergina, dėl jo pametusi galvą. Ir nieko, viskas susiklostė kuo puikiausiai. Tokie vyrai, kaip jaunasis Elis ir tas Džeraldas Raitas, iš meilės vedę neturtingą merginą, tampa tikrai nepakenčiami. Jie keikia save už šį poelgį ir visą pyktį išlieja ant žmonos. O vedę turtingą, jie gerbia ją ir toliau.

– Neįsivaizduoju, – raukydamasi tęsė Pet, – kad tai galėtų būti kas nors iš šalies. Dėl to ir atmosfera tokia namuose. Visi vienas kitą stebi. Greitai kas nors vis tiek nutiks...

– Mirčių daugiau nebus, – pareiškė mis Marpl. – Bent man taip atrodo.

– Juk negalite būti tikra.

– Įsivaizduokite, esu beveik tuo įsitikinusi. Suprantate, žudikas pasiekė savo tikslą.

– Žudikas?

– Na, žudikas ar žudikė. Šiaip pasakiau, dėl patogumo.

– O apie kokį tikslą jūs kalbate?

Mis Marpl papurtė galvą – šis klausimas jai pačiai dar buvo neaiškus.

DVIDEŠIMT TREČIAS SKYRIUS

Mašininkių kambarėlyje mis Somers vėl ruošė arbatą, ir kai ji užpylė vandenį ant arbatžolių, pasirodė, kad arbatinukas vėl nebuvo užviręs. Taip, istorija kartojasi. Imdama puodelį mis Grifit pagalvojo: „Vis dėlto *reikia* pakalbėti dėl Somers su misteriu Persivaliu. Juk galime susirasti ir geresnę darbuotoją. Tiesa, kol baigsis visas šitas košmaras, nereikėtų sukti jam galvos dėl tokių menkniekių"

Ir eilinį kartą mis Grifit griežtai pareiškė:

– Vanduo *vėl* neužvirė, Somers.

O mis Somers išraudusi kaip paprastai atsakė:

– O Dieve, maniau, kad *šįsyk* jis tikrai užvirė.

Tolimesnį pokalbį šia tema nutraukė Lanso Forteskju pasirodymas. Kiek apsiblausęs jis apsidairė, ir mis Grifit pašokusi nuskubėjo jo pasitikti.

– Misteri Lansai! – pašaukė ji.

Jis staigiai pasisuko į jos pusę, ir jo veidą nutvieskė šypsena.

– Laba diena. O, juk čia mis Grifit!

Mis Grifit buvo maloniai sujaudinta. Jie nesimatė vienuolika metų, o jis prisimena jos pavardę. Kiek sutrikusi ji tarė:

– Kaip keista, kad jūs mane prisimenate.

O Lansas žaismingai, su visu jam būdingu žavesiu atsakė:

– Žinoma, prisimenu.

Visas mašininkių kambarys atgijo. Mis Somers kaipmat užmiršo savo nepasitenkinimą dėl arbatos. Ji stebeilijo į Lansą

net prasižiojusi. Mis Bel smalsiai dirsčiojo iš už rašomosios mašinėlės, o mis Čeiz tylutėliai išsitraukė savo pudrinę ir pasipudravo nosį. Lansas Forteskju apžvelgė kambarį.

– Ką gi, čia viskas kaip anksčiau, – tarė jis.

– Taip, misteri Lansai, ypatingų permainų nėra. Koks jūs įdegęs ir kaip gerai atrodote! Turbūt ten, užsienyje, jūsų gyvenimas tikrai įdomus.

– Galima sakyti ir taip, – sutiko Lansas, – bet dabar, ko gero, pamėginsiu įdomiai pagyventi Londone.

– Norite grįžti į mūsų kontorą?

– Galbūt.

– O, kaip nuostabu.

– Būsiu visiškas neišmanėlis, – prisipažino Lansas. – Jūs, mis Grifit, turėsite padėti man įeiti į vėžes.

Mis Grifit patenkinta nusijuokė.

– Mes labai džiaugsimės jūsų sugrįžimu, misteri Lansai. Iš tiesų labai džiaugsimės.

Lansas ją įdėmiai nužvelgė.

– Ką gi, labai malonu iš jūsų pusės, – tarė jis. – Labai malonu.

– Mes niekada netikėjome... Nė vienas iš mūsų nemanė, kad... – mis Grifit nutilo ir išraudo.

Lansas patapšnojo ją per ranką.

– Jūs nemanėte, kad velnias toks juodas, kaip jį piešia? Gal ir taip. Bet tai sena istorija. Kam prie jos grįžti? Svarbiausia – ateitis. – Ir jis paklausė: – Ar mano brolis čia?

– Atrodo, jis savo kabinete.

Lansas vos pastebimai linktelėjo ir nuėjo. Laukiamajame iš savo kampelio nuo rašomojo stalo pakilo rūškano veido vidutinio amžiaus moteris ir grėsmingai pareikalavo:

– Prašau pasakyti savo pavardę ir kokiu reikalu einate.

Lansas dvejodamas pažvelgė į ją.

– Jūs... mis Grosvenor? – paklausė jis

Jam pasakojo, kad mis Grosvenor – žavi blondinė. Būtent taip ji atrodė ir nuotraukose, kurias publikavo laikraščiai, pasakojantys apie Rekso Forteskju nužudymą. Ne, tai aiškiai ne ji.

– Mis Grosvenor praeitą savaitę išėjo iš darbo. Aš – misis Hardkestl, asmeninė misterio Persivalio sekretorė.

„Taip galėjo pasielgti tik senis Persis, – pagalvojo Lansas. – Atsikratė žavingos blondinės, o vietoj jos pasiėmė Gorgonę* Bet įdomu – kodėl? Kad saugiau ar tiesiog pigiau?“ Garsiai jis geranoriškai tarė:

– Aš – Lanselotas Forteskju. Mes su jumis dar nebuvome susitikę.

– O, prašau atleisti, misteri Lanselotai, – atsiprašė misis Hardkestl. – Jei neklystu, jūs juk pirmą kartą atėjote į kontorą?

– Pirmą, bet ne paskutinį, – šypsodamasis atsakė Lansas.

Jis perėjo per kambarį ir pravėrė duris į kabinetą, anksčiau priklausiusį jo tėvui. Savo nuostabai, už stalo jis rado sėdintį ne Persivalį, o inspektorių Nilą. Inspektorius Nilas pakėlė akis nuo šūsnies popierių, kuriuos rūšiavo, ir linktelėjo galva.

– Labas rytas, misteri Forteskju. Atėjote susipažinti su savo pareigomis?

– Jūs jau žinote, kad nusprendžiau grįžti į firmą?

– Man pasakė jūsų brolis.

– Šit kaip? Ir ką, tai sakydamas buvo kupinas entuziazmo?

Inspektorius Nilas vos nuslėpė šypseną.

– Ypatingo entuziazmo nepastebėjau, – griežtai atsakė jis.

– Vargšas Persis, – tarė Lansas.

Inspektorius Nilas smalsiai nužvelgė jį.

– Jūs tikrai norite tapti šio miesto verslininku?

– O jums, inspektoriau Nilai, tai atrodo mažai tikėtina?

– Nepanašu, kad tai atitiktų jūsų charakterį, misteri Forteskju.

---

* Gorgonė, dar vadinama Medūza, – senovės graikų mitologinė pabaisa, nuo kurios žvilgsnio suakmenėdavo kiekvienas mirtingasis. Dažnai vaizduojama su gyvatėmis vietoj plaukų. – *vert. past.*

– Kodėl? Aš – savo tėvo sūnus.

– Ir savo motinos.

Lansas papurtė galvą.

– Jūs nieko nesuprantate, inspektoriau. Mano motina buvo karalienės Viktorijos laikų romantikė. Kaip jau galėjote suprasti iš mūsų keistų vardų, jos mėgstamiausia knyga – „Karališkosios idilės“* Ji buvo neįgali ir, man atrodo, visada gyveno savo išgalvotame pasaulyje, toli nuo realybės. Aš visai ne toks. Nesentimentalus ir beveik neromantiškas. Realistas iki kaulų smegenų.

– Kartais žmonės turi neteisingą nuomonę apie save, – pareiškė inspektorius Nilas.

– Taip, ko gero, jūsų teisybė, – sutiko Lansas.

Jis atsisėdo į krėslą ir kaip įpratęs ištiesė savo ilgas kojas. Kurį laiką šypsojosi pats sau, paskui netikėtai tarė:

– O jūs, inspektoriau, įžvalgesnis už mano brolį.

– Kuria prasme, misteri Forteskju?

– Aš juk gerokai išgąsdinau Persį. Jis mano, kad aš tikrai ketinu pasinerti į Londono verslo pasaulį. Ir bandysiu atsilaužti gabalą jo pyrago. Jis bijo, kad dabar pradėsiu švaistyti firmos pinigus ir įtrauksiu jį į visokius beprotiškus sandėrius. Išties, beveik vertėtų to ir imtis, kad pamatyčiau, kaip kankinasi Persis! Nors ne. Kontoros kasdienybė – ne man, inspektoriau. Man reikia gryno oro ir bent kokių nuotykių. Čia tiesiog uždusčiau. – Jis greitai pridūrė: – Turėkite galvoje, kad tai tik tarp mūsų. Neišduokite manęs Persiui, gerai?

– Kažin ar mes kalbėsimės šia tema, misteri Forteskju.

– Reikia juk truputį pasityčioti iš Persio, – tęsė Lansas. – Tegul padreba. Turiu su juo atsiskaityti.

– Kokie keisti žodžiai, misteri Forteskju, – nusistebėjo Nilas. – Atsiskaityti – už ką?

Lansas patraukė pečiais.

– O, tai sena istorija. Neverta prie jos grįžti.

---

* Alfredo Lordo Tenisono poema apie karalių Artūrą. – *vert. past.*

– Kiek žinau, praeity buvo kažkoks kvitas. Jūs tai turėjote galvoje?

– Jūs daug žinote, inspektoriau!

– Bet, kaip suprantu, nebuvo nė kalbos apie teismą, – tarė Nilas. – Jūsų tėvas to nenorėjo.

– Ne. Jis paprasčiausiai išmetė mane lauk, ir viskas.

Inspektorius Nilas mąsliai nužvelgė jį, bet galvojo ne apie Lansą Forteskju, o apie Persivalį. Sąžiningasis, darbštusis, taupusis Persivalis. Kiekvieną kartą gilindamasis į šią bylą, inspektorius susidurdavo su Persivalio Forteskju mįsle – žmogaus, kurio regimą elgesį žinojo visi, bet kur kas sunkiau buvo perprasti jo slaptą savastį. Stebint iš šalies, jį galima palaikyti bespalve, pilka asmenybe, žmogumi, kuris buvo savo tėvui po padu. Manieringasis Persis, kaip kažkada pasakė policijos komisaro padėjėjas. Dabar, padedamas Lanso, Nilas mėgino išsiaiškinti, kas per paukštis tas Persivalis. Jis neryžtingai sumurmėjo:

– Atrodo, jūsų brolis... kaip čia geriau pasakius... buvo tėvui po padu.

– Nejaugi? – Tokia nuomonė Lansą gerokai nustebino. – Įdomu. Labai abejoju, kad tai tiesa. Veikiau išorinis įspūdis. Žinote, žvelgdamas į praeitį aš tiesiog stebiuosi, kad Persis visada pasiekdavo, ko norėjo, nors, atrodo, pernelyg ir nesistengė.

„Taip, – pagalvojo inspektorius Nilas, – iš tiesų keista.“ Jis pasirausė priešais sukrautuose popieriuose, išsitraukė laišką ir pastūmė jį Lansui.

– Šį laišką jūs parašėte rugpjūtį, misteri Forteskju?

Lansas paėmė jį, pažiūrėjo ir padėjo ant stalo.

– Taip, – atsakė jis. – Parašiau jį praeitą vasarą, grįžęs iš Kenijos. Vadinasi, tėvas jį išsaugojo? Kur jis gulėjo – čia, kabinete?

– Ne, misteri Forteskju, mes radome jį tarp jūsų tėvo popierių „Kukmedžio trobelėje“

Inspektorius dar kartą atidžiai perskaitė priešais gulėjusį laišką. Jis buvo neilgas.

Brangus tėti,

Aš pasitariau su Pet ir sutinku priimti tavo pasiūlymą. Man reikės trupučio laiko sutvarkyti savo reikalus čia. Sakykim, iki spalio pabaigos ar lapkričio pradžios. Atvykimo datą pranešiu vėliau. Tikiuosi, mūsų santykiai bus geresni nei anksčiau. Bent jau aš padarysiu dėl to viską, ką galiu. Daugiau neturiu ką pasakyti. Rūpinkis savimi. Tavo Lansas.

– Kur jūs siuntėte šį laišką, misteri Forteskju? Į kontorą ar į „Kukmedžio trobelę“?

Lansas suraukė kaktą, stengdamasis prisiminti.

– Sunku pasakyti. Nebeprisimenu. Juk praėjo trys mėnesiai. Atrodo, į kontorą. Taip, esu beveik tuo tikras. Čia, į kontorą. – Kiek patylėjęs, neslėpdamas smalsumo, jis pasidomėjo: – Kodėl to klausiate?

– Norėjau sužinoti, – atsakė inspektorius Nilas, – kodėl jūsų tėvas nepaliko jo čia, tarp savo popierių. Jis parsinešė šį laišką į „Kukmedžio trobelę“, kur jį ir radau ant rašomojo stalo. Kažin kodėl jis taip pasielgė?

Lansas nusijuokė.

– Turbūt dėl to, kad laiško nepastebėtų Persis.

– Taip, – sutiko inspektorius Nilas, – galėjo taip būti. Vadinasi, jūsų brolis galėjo prieiti prie tėvo asmeninių popierių?

– Na, – dvejodamas ir kiek susiraukęs tarė Lansas, – ne visai taip. Norėjau pasakyti, kad jis tikriausiai bet kada galėjo juos peržvelgti, bet iš tikrųjų...

– Jis neturėjo teisės to daryti? – užbaigė sakinį inspektorius Nilas.

Lansas plačiai nusišypsojo.

– Būtent. Tiesą sakant, tai būtų šnipinėjimas. Bet, manau, jog Persis tuo visada užsiiminėjo.

Inspektorius Nilas linktelėjo. Jis pats buvo tos nuomonės. Šnipinėjimas visiškai atitiko tą Persivalio vaizdinį, kuris pradėjo formuotis jo sąmonėje.

– Vilką minim, vilkas čia, – sumurmėjo Lansas, nes tuo metu atsidarė durys ir įėjo Persivalis Forteskju. Jis ketino pasikalbėti su inspektorium, bet pastebėjęs Lansą sustojo kaip įbestas ir susiraukė.

– Sveikas, – tarė jis. – Tai tu čia? Nesakei, kad šiandien ateisi.

– Nesitveriu noru dirbti, – atsakė Lansas. – Tad štai aš prieš tave, pasirengęs naudingai pasitarnauti. Ką įsakysi daryti?

– Kol kas nieko, – susierzinęs atšovė Persivalis. – Visiškai nieko. Reikia išsiaiškinti, kokią verslo sritį tvarkysi tu. Skirti tau kabinetą.

Lansas pašaipiai paklausė:

– Beje, seni, kodėl atsikratei žavingosios Grosvenor ir pakeitei ją ta arklio galva?

– Lansai, to jau per daug, – užsiplieskė Persivalis.

– Tai jau tikrai nieko gera nežadanti permaina, – toliau tyčiojosi Lansas. – Aš laukiau nesulaukiau, kol galėsiu išvysti nuostabiąją Grosvenor. Kodėl ją atleidai? Nusprendei, kad per daug žino?

– Aišku, ne. Kokia nesąmonė! – piktai paprieštaravo Persivalis, ir jo išblyškusį veidą užliejo raudonis. Jis atsigręžė į inspektorių. – Nekreipkite dėmesio į mano brolį, – šaltai tarė jis. – Jo humoro jausmas itin keistas. – Paskui pridūrė: – Niekada nebuvau labai geros nuomonės apie mis Grosvenor protinius sugebėjimus. Mis Hardkestl turi puikias rekomendacijas, šauniai dirba, o jos reikalavimai pakankamai kuklūs.

– Pakankamai kuklūs reikalavimai, – sumurmėjo Lansas, užversdamas akis į lubas. – Žinai, Persi, aš nepritariu taupymui darbuotojų sąskaita. Beje, kadangi personalas tomis tragiškomis savaitėmis liko ištikimas firmai, ar tau neatrodo, kad turėtum jiems visiems pakelti algas?

– Tikrai ne, – atrėžė Persivalis Forteskju. – Tikrai to nereikia, ir dabar tam ne metas.

Inspektorius Nilas pastebėjo, kaip šėtoniškai žybtelėjo Lanso akys. Tačiau Persivalis buvo pernelyg susikrimtęs, kad atkreiptų į tai dėmesį.

– Tavo idėjos visada keistos ir ekstravagantiškos, – sumurmėjo jis. – Firmos padėtis tokia, kad taupymas – vienintelė mūsų viltis.

Inspektorius Nilas taktiškai kostelėjo.

– Apie tai aš ir norėjau su jumis pasikalbėti, misteri Forteskju, – kreipėsi jis į Persivalį.

– Taip, inspektoriau, – Persivalis sutelkė dėmesį į Nilą.

– Norėčiau išdėstyti keletą savo minčių, misteri Forteskju. Žinau, kad pusmetį ar metus jūsų tėvo elgesys jums kėlė vis didesnį nerimą.

– Jam buvo kažkas negerai, – tvirtai atsakė Persivalis. – Dėl to nekyla jokių abejonių.

– Jūs mėginote jį įkalbėti kreiptis į gydytoją, bet nesėkmingai. Jis kategoriškai atsisakė?

– Taip.

– O jūs neįtarėte, kad jūsų tėvas serga vadinamuoju maniakiniu sindromu, kurio požymiai yra didybės manija, irzlumas ir anksčiau ar vėliau išsivysčiusi beviltiška beprotybė?

Persivalis akivaizdžiai nustebo.

– Jūs labai įžvalgus, inspektoriau. Būtent šito aš labiausiai bijojau. Todėl ir raginau tėvą kreiptis į gydytoją.

– Kol jūs nesėkmingai įkalbinėjote tėvą, – tęsė Nilas, – jis sugebėjo sukelti jūsų firmoje tikrą chaosą?

– Taip ir buvo, – sutiko Persivalis.

– Apgailėtina situacija, – tarė inspektorius.

– Tiesiog siaubinga. Niekas nežino, kiek nervų man tai kainavo.

– Verslo požiūriu jūsų tėvas mirė pačiu laiku, – ramiai tarė Nilas.

– Tikiuosi, jūs nemanote, kad tėvo mirtį aš traktuoju būtent taip? – griežtai paprieštaravo Persis.

– Aš dabar kalbu ne apie jūsų požiūrį, misteri Forteskju. Tiesiog konstatuoju faktą. Jeigu jūsų tėvas nebūtų miręs, jo finansiniai reikalai būtų visiškai pašliję.

– Taip, taip, – nekantriai atsakė Persivalis. – Iš esmės jūs teisus.

– Tai išėjo į naudą visai šeimai, nes jos gerovė priklauso nuo šio verslo.

– Taip. Bet, tiesą sakant, inspektoriau, aš nesuprantu, kurlink jūs sukate... – Persivalis nutilo.

– Niekur nesuku, misteri Forteskju, – atsakė Nilas. – Tiesiog noriu aiškiai išdėstyti turimus faktus. Dar vienas klausimas. Minėjote, kad visiškai nebendravote su broliu nuo tada, kai jis prieš daug metų paliko Angliją.

– Visiškai teisingai, – patvirtino Persivalis.

– Bet ar tikrai taip, misteri Forteskju? Juk praeitą vasarą, sunerimęs dėl tėvo sveikatos, jūs parašėte broliui į Afriką ir išdėstėte savo nuogąstavimus dėl tėvo elgesio. Turbūt norėjote, kad brolis padėtų jums įkalbėti tėvą kreiptis į gydytojus ar net apriboti jo veiklą, jei prisireiks.

– Aš... aš... tikrai nesuprantu...

Persivalis visai sutriko.

– Bet juk tai tiesa, misteri Forteskju?

– Ką gi, aš maniau, jog elgiuosi teisingai. Šiaip ar taip, Lanselotas *buvo* jaunesnysis partneris.

Inspektorius Nilas nukreipė žvilgsnį į Lansą. Šis šypsojosi.

– Jūs gavote tą laišką? – paklausė inspektorius Nilas.

Lansas Forteskju linktelėjo.

– Ir ką gi atsakėte?

Lansas išsišiepė dar plačiau.

– Atsakiau Persiui, kad nesuktų sau galvos ir paliktų senį ramybėje. Parašiau, jog senis turbūt gerai žino, ką daro.

Inspektorius Nilas vėl pažvelgė į Persivalį.

– Ar taip atsakė jums brolis?

– Na... apskritai taip. Tik kur kas šiurkščiau.

– Aš pamaniau, kad inspektoriui geriau išgirsti sutrumpintą variantą, – įsiterpė Lansas ir tuoj pat tęsė: – Atvirai kalbant, inspektoriau Nilai, tai viena iš priežasčių, kodėl, gavęs iš tėvo laišką, aš nusprendžiau parvykti namo ir pats

išsiaiškinti, kas čia vyksta. Per tą trumpą pokalbį su tėvu tikrai nepastebėjau, kad jam kažkas blogai. Jis buvo šiek tiek susijaudinęs, ir viskas. Bent jau man pasirodė, kad jis puikiausiai tvarko savo reikalus. Trumpai tariant, grįžęs į Afriką aš pasitariau su Pet ir nusprendžiau keliauti atgal į namus bei... kaip čia pasakius... pasirūpinti, kad žaidimas vyktų pagal taisykles.

Kalbėdamas jis dirstelėjo į Persivalį.

– Aš prieštarauju, – pareiškė Persivalis Forteskju. – Griežtai prieštarauju tam, ką tu leidi suprasti. Aš neketinau išstumti tėvo iš verslo, tik rūpinausi jo sveikata. Žinoma, man kėlė nerimą ir... – jis nutilo.

Lansas greitai užbaigė mintį.

– Tau kėlė nerimą ir tavo paties kišenė, taip? Mažoji Persio kišenėlė. – Jis atsistojo, ir staiga jo manieros pasikeitė. – Gerai, Persi, užteks. Ketinau truputį tave paerzinti, apsimetęs, kad ruošiuosi čia dirbti. Nenorėjau leisti, kad viskas čia klostytųsi taip, kaip tau patinka – saldžiai ir švelniai. Bet velniop viską, man jau per gerklę lenda. Tiesą sakant, mane pykina jau vien nuo to, kad esu su tavim vienam kambary. Visą savo gyvenimą buvai šlykštus, niekingas menkysta. Amžinai kaišiojai savo nosį, kur nereikia, šniukštinėjai, melavai, drumstei vandenį. Ir štai dar ką pasakysiu. Aš neturiu įrodymų, bet visada buvau tikras, kad tai tu padirbai tą kvitą, dėl kurio ir užvirė košė, dėl kurio mane išmetė iš namų. Tai buvo niekinga nevykusi klastotė, iš karto atkreipianti dėmesį. Mano pakankamai bloga reputacija neleido efektyviai užprotestuoti, bet dažnai vis klausiau savęs, kaipgi tas senis nesuprato, kad jeigu aš *būčiau* padirbinėjęs jo parašą, tikrai šį darbą būčiau atlikęs geriau.

Įsisiautėjusio Lanso balsas vis kilo.

– Tai va, Persi, žaisti šio kvailo žaidimo aš nesiruošiu. Man bloga darosi ir nuo šios šalies, ir nuo Londono. Nuo tokių žmogystų kaip tu, nuo jų dryžuotų kelnių ir juodų švarkų, nuo saldžių balselių ir niekingų finansinių sandėriūkščių. Mes pasidalysime turtą, kaip tu ir siūlei, ir aš su Pet grįšiu į kitą

šalį – ten, kur galima laisvai kvėpuoti bei judėti. Vertybinių popierių sąrašą gali sudaryti savo nuožiūra. Sau pasilik pačius geriausius ir patikimiausius, kurie duos tau du procentus, tris ar net tris su puse procento pelno. Man atiduok paskutiniuosius tėvo pirkinius – abejotinus, kaip tu juos vadini. Gali būti, kad beveik visi jie niekam tikę. Bet lažinuosi, kad vienas ar du iš jų pagaliau duos tokį pelną, kokio tu niekada negausi su savo trimis procentais. Tėvas buvo gudrus senas šėtonas. Jis nebijojo rizikuoti ir išnaudoti visus šansus. Ir kartais jo pelnas būdavo penki, šeši, septyni šimtai procentų! Aš pasitikiu tėvo sprendimais ir esu pasirengęs išbandyti laimę. Kai dėl tavęs, žemės kirmine...

Lansas žingtelėjo brolio link, bet šis greitai pasitraukė, užėjo už stalo, arčiau inspektoriaus Nilo.

– Gerai jau, – atlyžo Lansas. – Neliesiu tavęs. Tu nenorėjai, kad čia įsikurčiau, stūmei šalin. Dabar gali būti patenkintas. – Dideliais žingsniais eidamas durų link jis pridūrė: – Jei nori, gali numesti man ir koncesiją „Strazdai" Jei mes savo kely pražudėme Makenzius, ką gi, išsivešiu juos į Afriką. – Jau tarpdury jis staigiai pasisukęs mestelėjo: – Kerštas po tiek metų... kažin ar tai panašu į tiesą. Bet inspektoriui Nilui ši versija atrodo tikėtina, juk taip, inspektoriau?

– Nesąmonė, – atšovė Persis. – Negali būti!

– Paklausk jo, – patarė Lansas. – Paklausk, kodėl jis visus kamantinėja apie strazdus ir rugius tėvo kišenėje.

Švelniai perbraukęs pirštu viršutinę lūpą inspektorius Nilas tarė:

– Jūs prisimenate praeitą vasarą nutikusią istoriją su strazdais, misteri Forteskju. Tai *pakankamas* pagrindas apklausai.

– Nesąmonė, – pakartojo Persivalis. – Apie tuos Makenzius jau metų metus niekas negirdėjo.

– Ir vis dėlto, – pareiškė Lansas, – aš beveik galiu prisiekti, kad tarp mūsų įsibrovė kažkuris iš Makenzių. Spėju, kad taip mano ir inspektorius.

II

Inspektorius Nilas pasivijo Lanselotą Forteskju jau išeinantį į gatvę.

Lansas kiek suglumęs jam šyptelėjo.

– Aš tikrai nenorėjau surengti spektaklio, – tarė jis. – Tiesiog praradau savitvardą. Ir gerai... Anksčiau ar vėliau vis tiek taip būtų baigęsi. Dabar einu susitikti su Pet „Savojoje“ Jums pakeliui, inspektoriau?

– Ne, aš grįžtu į Beidon Hitą. Bet noriu kai ko jūsų paklausti, misteri Forteskju.

– Taip?

– Kai užėjęs į kabinetą pamatėte mane, jūs gerokai nustebote. Kodėl?

– Turbūt nesitikėjau jūsų ten rasti. Maniau, jog bus Persis.

– O jums nepasakė, kad jis išvažiavęs?

Lansas įdėmiai pažvelgė į jį.

– Ne. Man pasakė, kad jis savo kabinete.

– Aišku... Niekas nežinojo, kad jis išvažiavęs. Kabinetas turi tik vienas duris, bet iš mažo priimamojo dar vienos durys veda tiesiai į koridorių. Matyt, jūsų brolis išėjo būtent per jas... Tik keista, kad misis Hardkestl jums nieko nepasakė.

Lansas nusijuokė.

– Ji turbūt buvo išėjusi puodelio arbatos.

– Taip, taip... gali būti.

Lansas pažvelgė į jį.

– O kas yra, inspektoriau?

– Tiesiog nagrinėju keletą klausimėlių, štai ir viskas, misteri Forteskju...

DVIDEŠIMT KETVIRTAS SKYRIUS

Traukinyje, vykstančiame į Beidon Hitą, inspektorius Nilas stengėsi išspręsti laikraštyje „Taims" išspausdintą kryžiažodį, bet vis nesisekė. Mintys kažkur klajojo. Išsiblaškęs perskaitė ir naujienas. Žemės drebėjimas Japonijoje, aptikti urano klodai Tanganikoje*, į krantą prie Saufhenptono išmestas prekybinio laivo jūreivio kūnas, gresiantis dokininkų streikas. Naujausios gatvės plėšikų aukos ir nauji vaistai, stebuklingai išgydantys tuberkuliozę.

Visi šie pranešimai keistai paveikė Nilo mąstymą. Jis grįžo prie kryžiažodžio ir iš karto atsakė į tris klausimus.

Kol pasiekė „Kukmedžio trobelę", inspektorius jau buvo apsisprendęs.

– Kur toji pagyvenusi dama? – paklausė jis seržanto Hėjaus. – Vis dar čia?

– Mis Marpl? Taip, čia. Jos dabar neišskiriamos draugės su ta kita senute, viršuje.

– Aišku. – Kiek patylėjęs Nilas paklausė: – Kur ji dabar? Norėčiau ją pamatyti.

Po kelių minučių atėjo mis Marpl. Jos skruostai buvo įraudę, ji sunkiai alsavo.

– Kvietėte, inspektoriau Nilai? Tikiuosi, nepriverčiau jūsų ilgai laukti. Seržantas Hėjus negreit mane rado. Buvau virtuvėje, kalbėjausi su misis Kramp. Gyriau jos kepinius. Puiki šeimininkė! O vakarykštis suflė – tikras gardumėlis!

*Rytų Afrikos valstybė. 1964 metais susijungus su kaimynine Zanzibaro valstybe – Tanzanijos Jungtinė Respublika, – *leid. past.*

Žinote, aš visada maniau, kad prie reikalo reikia prieiti po truputį. Jūs sutinkate? Suprantu, jums nelengva. Neturite kada sukti ratais, tenka klausinėti tiesiai. O tokia senutė kaip aš laiko turi į valias. Iš manęs tik ir *laukia*, kad kuo daugiau tuščiai pliaukščiau. Na, o kelias į virėjos širdį, kaip sakoma, veda per jos kepsnius.

– O iš tikrųjų, – pasitikslino inspektorius Nilas, – jūs norėjote pasikalbėti su ja apie Gledis Martin?

Mis Marpl linktelėjo.

– Taip. Apie Gledis. Ką gi, misis Kramp man tikrai daug papasakojo apie tą merginą. Ne tai, kas susiję su žmogžudyste, ne. Apie tai, kuo ji gyveno pastaruoju metu ir apie kokius neįprastus dalykus kalbėjo. Turiu galvoje ne keistenybes, o tiesiog tai, apie ką pradėdavo pokalbius ir kuo baigdavo.

– Ir ką gi? – pasidomėjo inspektorius Nilas. – Jums tai buvo naudinga?

– Taip, – atsakė mis Marpl. – Iš tikrųjų naudinga. Žinote, man tapo daug aiškiau. O jums?

– Ir taip, ir ne, – išsisuko nuo atsakymo inspektorius Nilas.

Jis pastebėjo, jog seržantas Hėjus jau išėjęs iš kambario, ir pasidžiaugė, nes tai, ką dabar ketino pasakyti, švelniai tariant, kiek neatitiko elgesio normų.

– Klausykite, mis Marpl, – pradėjo jis. – Noriu su jumis rimtai pasikalbėti.

– Taip, inspektoriau Nilai?

– Tam tikra prasme, – tarė inspektorius Nilas, – mes su jumis reprezentuojame skirtingus požiūrius. Neslėpsiu, mis Marpl, Skotlend Jarde apie jus šį tą girdėjau. – Nusišypsojęs jis pridūrė: – Pasirodo, jūs ten gerai pažįstama.

– Net nežinau, – susijaudinusi pratarė mis Marpl, – kodėl aš taip dažnai įsipainioju į reikalus, kurie iš tikrųjų su manim neturi *nieko* bendra. Kalbu apie nusikaltimus ir keistas istorijas.

– Apskritai jūs turite solidžią reputaciją, – pareiškė inspektorius Nilas.

– Tikriausiai jums tai pasakė seras Henris Kliteringas, mano *labai* senas draugas.

– Kaip jau minėjau, – tęsė Nilas, – mudviejų požiūriai labai skirtingi. Juos būtų galima pavadinti „įsisąmonintu“ ir „neįsisąmonintu“

Mis Marpl kiek palenkė galvą į šoną.

– Įdomu, inspektoriau, ką jūs tuo norite pasakyti?

– Suprantate, mis Marpl, į tai, kas vyksta, galima žiūrėti racionaliai. Ši žmogžudystė kai kam naudinga. Sakyčiau, ypač vienam žmogui. Tam pačiam žmogui naudinga ir antroji. Trečiąją galima pavadinti žmogžudyste dėl saugumo.

– O kurią iš jų jūs vadinate trečiąja? – pasidomėjo mis Marpl.

Jos akys, žydros ir skaisčios kaip krištolas, skvarbiai žvelgė į inspektorių. Jis linktelėjo.

– Taip. Tikriausiai jūs teisi. Žinote, kai komisaro padėjėjas kalbėjo su manim apie tas žmogžudystes, kažkas jo žodžiuose man pasirodė neteisinga. Dabar suprantu, jog būtent tai – įvykių seka. Aš, žinoma, galvojau apie vaikišką skaičiuotę. Karalius kontoroje, karalienė svetainėje, tarnaitė džiausto drabužius.

– Tad štai, – tarė mis Marpl. – Pagal skaičiuotę Gledis turėjo nužudyti po misis Forteskju mirties, betgi ją nužudė *anksčiau*, tiesa?

– Manau, taip, – atsakė Nilas. – Esu beveik tuo įsitikinęs. Jos kūną rado vėlai vakare, ir sunku tiksliai pasakyti, kiek laiko ji išgulėjo negyva. Bet man atrodo, kad ją nužudė maždaug penktą valandą, priešingu atveju...

– Priešingu atveju, – įsiterpė mis Marpl, – ji būtų suspėjusi atnešti į biblioteką antrą padėklą?

– Visiškai teisingai. Ji nunešė vieną padėklą su arbata, atnešė į holą antrąjį, ir tada *kažkas nutiko*. Ji kažką pamatė ar išgirdo. Kyla klausimas – ką būtent. *Gal* Diubua, nulipantį laiptais iš misis Forteskju kambario? O *gal* per šonines duris įėjo Eleinos Forteskju draugas Džeraldas Raitas. Kad ir kas tai buvo, tas žmogus išviliojo ją į sodą, o padėklas liko hole. Po to mirtis, manau, ištiko ją greitai. Lauke juk buvo šalta, o ji vilkėjo tik ploną uniformą.

– Jūs absoliučiai teisus, – sutiko mis Marpl. – „Buvo

sode ir tarnaitė, džiaustė drabužius" – ši eilutė neišsipildė. Taip vėlai vakare ji nebūtų džiausčiusi skalbinių, o jeigu ir tektų tai padaryti, būtinai būtų užsivilkusi apsiaustą. Ne, visa tai buvo kamufliažas, kaip ir skalbinių segtukas, kad situacija atitiktų eilėraštį.

– Štai čia, – tarė inspektorius Nilas, – ir prasideda beprotybė. Šioje vietoje mūsų požiūriai išsiskiria. Aš negaliu... tiesiog nesugebu perprasti šio vaikiško eilėraštuko.

– Bet jis *atitinka* situaciją, inspektoriau. Turite tai pripažinti.

– Atitinka, – slogiai burbtelėjo Nilas, – tik įvykių seka ne ta. Pagal skaičiuotę trečioji turėjo būti nužudyta tarnaitė. Bet mes žinome, jog trečią nužudė karalienę. Adelė Forteskju buvo nužudyta tarp penktos valandos dvidešimt penkių minučių ir be penkių šešios. O Gledis tuo metu jau buvo negyva.

– Čia ir visa mįslė, taip? – paklausė mis Marpl. – Nesutapimas su skaičiuote, kuris labai svarbus, ar ne?

Inspektorius Nilas patraukė pečiais.

– Gal mes per daug kabinėjamės. Visos mirtys atitinka eilėraščio sąlygas – tikriausiai kito tikslo žudikas ir nekėlė. Dabar aš kalbu taip, tarsi būčiau jūsų pusėje. Bet norėčiau išdėstyti ir *savąjį* požiūrį, mis Marpl. Atmeskim į šalį strazdus, rugius ir visa kita. Aš vadovaujuosi konkrečiais faktais, sveiku protu bei priežastimis, dėl kurių psichiškai normalūs žmonės žudo kitus. Taigi Rekso Forteskju mirtis ir *kam ji naudinga*. Naudinga ji daugeliui, o labiausiai jo sūnui, Persivaliui. Tą rytą Persivalio „Kukmedžio trobelėje" nebuvo. Taigi jis negalėjo užnuodyti tėvo kavos ar ko nors kito, ką šis suvalgė per pusryčius. Bent jau mes taip manėme iš pradžių.

– Aha. – Mis Marpl akys sublizgo. – Vadinasi, čia *buvo* panaudotas tam tikras metodas, tiesa? Žinote, aš daug apie tai galvojau, ir keletas idėjų man kilo. Tik, aišku, nėra jokių įrodymų.

– Papasakosiu jums viską, kaip yra, nieko neslėpdamas, – tarė inspektorius Nilas. – Taksanas buvo įmaišytas į naują marmelado stiklainį. Indelis padėtas ant pusryčių

stalo, ir misteris Forteskju suvalgė viršutinį sluoksnį. Paskui šį stiklainį kažkas išmetė į krūmus, o į sandėliuką nunešė panašų su panašiai nupjautu viršutiniu sluoksniu. Stiklainį krūmuose rado, aš turiu analizės rezultatus. Jame aptikta taksano pėdsakų.

– Šit kaip, – sumurmėjo mis Marpl. – Ką gi, viskas atlikta paprastai ir lengvai.

– „Consolidated Investments" reikalai, – tęsė Nilas, – ėjo vis blogyn. Jeigu firma būtų išmokėjusi Adelei Forteskju šimtą tūkstančių svarų, kuriuos jai testamentu paliko vyras, veikiausiai būtų ištikęs bankrotas. O pinigus *būtų tekę* išmokėti, jei misis Forteskju būtų pergyvenusi vyrą bent mėnesiu. Firmos problemos *jos* nedomino. Tačiau pagyventi mėnesiu ilgiau už savo vyrą jai nepavyko. Ji mirė, ir jos dalis atiteko tam, kas paveldėjo visą turtą, likusį apmokėjus skolas bei mokesčius. Kitaip tariant, vėlgi Persivaliui Forteskju.

– Vis tas Persivalis Forteskju, – su kartėliu kalbėjo toliau inspektorius. – Bet nors prikišti nagus prie marmelado jis dar *galėjo*, tai nunuodyti savo pamotę ar pasmaugti Gledis – tikrai ne. Pasak jo sekretorės, penktą valandą jis buvo darbe, savo kabinete, o namo parvažiavo tik apie septintą.

– Vadinasi, visa tai padaryti jam būtų buvę *labai* sudėtinga? – paklausė mis Marpl.

– Sakyčiau, tiesiog neįmanoma, – niūriai konstatavo inspektorius. – Kitaip tariant, Persivalis *atkrenta*. – Užmiršęs santūrumą ir atsargumą, beveik nekreipdamas dėmesio į savo pašnekovę, jis ištarė tai su apmaudu. – Kad ir kur aš eičiau, kur pasisukčiau, visur atsitrenkiu į tą patį žmogų. Persivalį Forteskju! Bet Persivalis Forteskju to *negalėjo* padaryti. – Kiek apsiraminęs jis pridūrė: – Beje, yra ir kitų variantų, kitų žmonių, galėjusių turėti pakankamai svarių motyvų.

– Tai, žinoma, misteris Diubua, – greitai pasiūlė mis Marpl. – Ir jaunasis misteris Raitas. Aš sutinku su jumis, inspektoriau. Jei tik matai, kad kažkas gali *pasipelnyti*, reikia būti *labai įtariam*. Patiklumas tokiose situacijose tikrai neišeis į naudą.

Nilas tarsi nenorom šyptelėjo.

– Visada numatote blogiausia, ar ne? – paklausė jis.

Ši doktrina kažkaip netiko tokiai žaviai, trapiai, garbingo amžiaus damai.

– O taip, – karštai patikino jį mis Marpl. – Aš visada tikiuosi blogiausio. Ir, kad ir kaip būtų liūdna, dažnai tai pasitvirtina.

– Ką gi, – tarė inspektorius Nilas, – pagalvokim apie blogiausia. Tai galėjo padaryti Diubua, tai galėjo padaryti Džeraldas Raitas (jeigu bendradarbiavo su Eleina Forteskju ir marmeladą užnuodijo būtent ji), tai galėjo padaryti ir misis Persival. Juk ji buvo nusikaltimo vietoje. Tačiau, žiūrint iš keistosios jūsų pozicijos, nė vienas mano paminėtų žmonių netinka. Jie neturi nieko bendra nei su strazdais, nei su rugiais kišenėje. Antra vertus, kai įtariamųjų ratas sumažės iki vieno asmens, būtent *jūsų* teorija gali pasirodyti besanti teisinga. Misis Makenzi jau nemažai metų gyvena psichiatrinėje sanatorijoje. Ji tikrai negalėjo užnuodyti marmelado ar įpilti cianido į svetainėje geriamą arbatą. Jos sūnus Donaldas žuvo Diunkerke. Liko dukra, Rubė Makenzi. Ir jeigu jūs teisus, jeigu ši virtinė žmogžudysčių susijusi su ta sena istorija kasykloje „Strazdai“, tada Rubė Makenzi turi būti čia, šiuose namuose, ir yra tik vienas žmogus, kuris galėtų slėpti savo vardą.

– Žinote, man atrodo, jūs pernelyg kategoriškas, – pareiškė mis Marpl.

Inspektorius Nilas nekreipė dėmesio.

– Tik vienas žmogus, – niūriai pakartojo jis.

Paskui atsistojo ir išėjo iš kambario.

II

Merė Dov sėdėjo savo svetainėje. Tai buvo mažas, kukliai apstatytas, bet pakankamai jaukus kambarys. Gali sakyti, jog jaukumo jam suteikė pati mis Dov. Kai inspektorius Nilas pabeldė į duris, mis Dov pakėlė galvą nuo buhalterinių knygų ir savo aiškiu balsu ištarė:

– Užeikite.

Inspektorius įėjo.

– Sėskitės, inspektoriau. – Mis Dov parodė kėdę. – Minutėlę palaukite, gerai? Žuvies pardavėjo sąskaitos kažkodėl nesutampa su bendra suma, ir turiu jas patikrinti.

Inspektorius Nilas tylėdamas stebėjo, kaip ji stulpeliu rašo skaičius. Kokia stulbinanti ramybė, kokia savitvarda. Kaip jau ne kartą anksčiau, jį vėl suintrigavo už šio pasitikėjimo savimi besislepianti asmenybė. Mis Dov bruožuose inspektorius mėgino įžvelgti panašumą su ta moterim, kurią jis kalbino Painvudo sanatorijoje. Plaukų, odos spalva – galbūt, bet veidas visiškai kitoks. Pagaliau Merė Dov pakėlė galvą nuo sąskaitų ir tarė:

– Taip, inspektoriau? Kuo galiu būti naudinga?

Inspektorius Nilas ramiai prakalbo:

– Matote, mis Dov, byloje, kurią tyrinėju, yra gana keistų aplinkybių.

– Taip?

– Pirmiausia neaišku, iš kur misterio Forteskju kišenėje atsirado grūdų.

– Iš tiesų labai keista, – sutiko Merė Dov. – Niekaip negaliu to paaiškinti.

– Glumina ir istorija su strazdais. Praeitą vasarą kažkas numetė ant misterio Forteskju stalo keturis strazdus, po to jie kažkaip atsidūrė pyrage vietoj veršienos ir kumpio. Juk visa tai nutiko jums esant čia, tiesa?

– Taip. Dabar prisimenu. Visi buvo labai sukrėsti. Toks beprasmiškas, piktas poelgis, ypač tuo metu.

– Gal ne toks ir beprasmiškas, mis Dov. O ką jūs žinote apie kasyklą „Strazdai“?

– Apie tokią nieko nesu girdėjusi.

– Jūs sakėte, kad jūsų vardas Merė Dov. Ar tikrai?

Merė kilstelėjo antakius. Jos mėlynos akys sužiuro atsargiai.

– Koks keistas klausimas, inspektoriau. Norite pasakyti, kad mano vardas – *ne* Merė Dov?

– Būtent, – maloniai atsakė inspektorius Nilas. – Aš

noriu pasakyti, kad jūsų tikras vardas – Rubė Makenzi.

Ji įsispoksojo į Nilą. Minutėlei jos veidas tarsi sustingo, neatspindėdamas nei protesto, nei nuostabos. Inspektorius Nilas nusprendė, jog ji veikiausiai mąsto, ką atsakyti. Po minutės ar dviejų ji ramiu, abejingu balsu paklausė:

– Ir ko gi jūs iš manęs tikitės?

– Prašau man atsakyti. Jūs – Rubė Makenzi?

– Aš jau sakiau, kad mano vardas – Merė Dov.

– Taip, bet ar galite tai įrodyti, mis Dov?

– Kokie įrodymai jums reikalingi? Gimimo liudijimas tiks?

– Ir taip, ir ne. *Kažkokios* Merės Dov gimimo liudijimą jūs iš tikrųjų galite turėti. Ta Merė Dov galėjo būti jūsų draugė ar jau seniai miręs žmogus.

– Taip, variantų begalės. – Jos balsas vėl nuskambėjo pašaipiai. – Nelengva jūsų užduotis, inspektoriau, ar ne?

– Jus galėtų atpažinti Painvudo sanatorijoje, – tarė Nilas.

– Painvudo sanatorijoje! – Merė vėl kilstelėjo antakius. – Kas tai per sanatorija ir kur ji yra?

– Manau, mis Dov, jūs pati puikiausiai žinote.

– Patikėkit, supratimo neturiu.

– Tai jūs kategoriškai neigiate, kad esate Rubė Makenzi?

– Aš apskritai nenoriu *nieko* neigti. Jūs puikiausiai suprantate, inspektoriau, jog įrodinėti, kad aš *esu* toji Rubė Mankenzi, – tai jūsų darbas. – Jos mėlynose akyse dabar jau aiškiai atsispindėjo ironija, ironija ir iššūkis. Žvelgdama pašnekovui tiesiai į akis, Merė Dov pareiškė: – Taip, inspektoriau, tai jūsų darbas. Jeigu galite, įrodykite, kad aš – Rubė Makenzi.

DVIDEŠIMT PENKTAS SKYRIUS

– Jūsų ieško sena liežuvautoja, – suokalbiškai kuždėdamas pranešė seržantas Hėjus laiptais nulipančiam inspektoriui Nilui. – Atrodo, ji turi daug naujienų.

– Velniava, – nusikeikė inspektorius.

– Tikrai taip, sere, – nė nemirktelėjęs pritarė seržantas Hėjus.

Jis jau ketino nueiti, bet Nilas pašaukė atgal.

– Hėjau, peržvelkite duomenis, kuriuos apie save mums pateikė mis Dov, – kur anksčiau dirbo ir kokiose situacijose buvo atsidūrusi. Viską patikrinkite... Taip, norėčiau išsiaiškinti dar vieną kitą dalyką. Užsiimkite tuo dabar pat, gerai?

Ant popieriaus lapo jis parašė keletą eilučių ir padavė seržantui Hėjui, kuris atraportavo:

– Imsiuos dabar pat, sere.

Eidamas pro biblioteką, inspektorius Nilas išgirdo balsų šurmulį ir dirstelėjo vidun. Ieškojo jo mis Marpl ar ne, dabar ji, caksėdama savo virbalais, gyvai šnekučiavosi su misis Persival Forteskju. Inspektoriaus Nilo ausis pasiekė pokalbio nuotrupa:

– ...aš visada maniau, kad būti medicinos seserimi reikalingas pašaukimas. Tai be galo kilnus darbas.

Inspektorius Nilas tylutėliai pasitraukė. Mis Marpl jį tikrai pastebėjo, bet to neparodė.

Švelniu, tyliu balsu ji tęsė:

– Kartą buvau susilaužiusi riešą, ir mane prižiūrėjo nuostabi medicinos sesuo. O po manęs ji slaugė misis Sperou

sūnų, labai malonų jūrų laivyno karininką. Tarp jų prasidėjo tikras romanas, ir netrukus jie susižiedavo. Ach, kaip romantiška! Jie susituokė, gyveno labai laimingai, susilaukė dviejų nuostabių vaikučių. – Mis Marpl sentimentaliai atsiduso. – O sirgo jis, beje, plaučių uždegimu. Tokiam ligoniui juk reikalinga ypatinga priežiūra, tiesa?

– O taip, – sutiko Dženifer Forteskju, – sergant plaučių uždegimu, priežiūra – tai beveik viskas. Žinoma, nauji vaistai mūsų dienomis daro stebuklus, ir nebereikia taip ilgai bei sunkiai kovoti kaip anksčiau.

– Neabejoju, mieloji, kad jūs buvote puiki slaugytoja, – tarė mis Marpl. – Ir *jūsų* romanas prasidėjo būtent taip, ar ne? Jūs atvykote čia slaugyti misterio Persivalio Forteskju, tiesa?

– Taip, – atsakė Dženifer. – Taip ir buvo.

Iš jos balso buvo aišku, kad ji nenorėtų kalbėti šia tema, bet mis Marpl nekreipė į tai dėmesio.

– Suprantu. Klausytis tarnų skleidžiamų gandų nedera, bet tokiai senučiukei kaip aš visada įdomu išgirsti apie namiškių reikalus. Taigi apie ką aš kalbėjau? Ach, taip. Iki jūsų čia dirbo kita medicinos sesuo, tiesa? Bet ją atleido... ar panašiai. Turbūt buvo nepakankamai rūpestinga.

– Nemanau, kad nerūpestinga, – paprieštaravo Dženifer. – Atrodo, sunkiai susirgo jos tėvas ar kas nors kitas, ir aš atvykau ją pakeisti.

– Aišku, – atsakė mis Marpl. – Ir jūs pamilote vienas kitą. Kaip nuostabu, iš tiesų labai nuostabu.

– Na, nežinau... – suabejojo Dženifer Forteskju. – Aš dažnai pagalvoju... – Jos balsas suvirpėjo. – Aš dažnai pagalvoju, kaip gera būtų grįžti į ligoninės palatas.

– Taip, taip, suprantu. Jūs labai mylėjote savo darbą.

– Tada man taip neatrodė, o dabar, kai pagalvoju... žinote, mano gyvenimas toks monotoniškas. Dienos slenka tuščiai, o Valius amžinai įsikniaubęs į savo verslą.

Mis Marpl palingavo galvą.

– Džentelmenams mūsų laikais tenka sunkiai dirb-

ti, – tarė ji. – Kad ir kiek būtų pinigų, nebelieka jokio laisvalaikio.

– O žmona kartais pasijunta tokia vieniška ir apleista. Aš dažnai pasigailiu čia atvažiavusi, – prisipažino Dženifer. – Bet taip man ir reikia. Neturėjau aš to daryti.

– Ko daryti, mieloji?

– Tekėti už Valiaus. Bet ką gi... – Ji garsiai atsiduso. – Nebekalbėkim apie tai.

Ir mis Marpl paklusniai užvedė kalbą apie naujus sijonėlių modelius, atėjusius į madą Paryžiuje.

II

– Labai malonu iš jūsų pusės, kad nepertraukėte mūsų pokalbio, – tarė mis Marpl, pasibeldusi į kabineto duris ir išgirdusi inspektoriaus Nilo kvietimą įeiti. – Žinote, norėjau pasitikslinti dar vieną kitą smulkmeną. Tiesa, – apgailestaudama pridūrė ji, – pokalbio užbaigti nepavyko.

– Dovanokite, mis Marpl, – inspektorius Nilas žavingai nusišypsojo, – jei praeitą kartą buvau nemandagus. Pasikviečiau jus pasitarti, o visą laiką prakalbėjau pats.

– Menkniekis, – iškart atsakė mis Marpl. – Tada aš dar nebuvau pasirengusi iškloti ant stalo visų *savo* kortų. Ką nors kaltindama, aš noriu būti dėl to absoliučiai tikra. Tai yra, įsitikinusi *savo protu*. O dabar aš jau *esu* tikra.

– Dėl ko tikra, mis Marpl?

– Žinoma, dėl to, kas nužudė misterį Forteskju. Vos tik papasakojote man apie marmeladą, viskas tapo aišku. Aš supratau, *kas* ir *kaip*, ir viskas atrodo logiška.

Inspektorius Nilas nieko nesuprasdamas sumirksėjo.

– Atleiskite, – tarė mis Marpl, pastebėjusi jo reakciją. – Deja, man ne visada pavyksta aiškiai išreikšti savo mintis.

– Aš kol kas nevisiškai suprantu, mis Marpl, apie ką mes kalbamės.

– Ką gi, – nusprendė mis Marpl, – turbūt geriausia pradėti nuo pradžių. Žinoma, jeigu turite laiko. Mielai išdėstysiu jums savo požiūrį. Matote, aš čia su daugeliu pasikalbėjau – su senąja mis Ramsbotom, su misis Kramp ir jos vyru. Jis, aišku, melagis, bet tai nieko baisaus, nes jeigu žinai, kad melagis yra melagis, tai rezultatas išeina tas pats. Bet aš norėjau išsiaiškinti dėl telefoninių skambučių, nailoninių kojinių, ir taip toliau.

Inspektorius Nilas vėl sumirksėjo. Į ką jis čia įsivėlė? Ir kodėl jam pasirodė, kad mis Marpl bus naudinga, blaiviai mąstanti bendradarbė? „Ką gi, – pagalvojo inspektorius, – nors ji ir paisto kažkokias nesąmones, gal bent naudingos informacijos surinko.“ Visi inspektoriaus Nilo profesiniai pasisekimai buvo susiję su jo mokėjimu klausytis. Jis nusprendė išklausyti ir šįsyk.

– Prašau, mis Marpl, pasakokite, – paragino jis. – Tik nuo pradžių, gerai?

– Taip, žinoma, – sutiko mis Marpl. – Viskas prasidėjo nuo Gledis. Turiu galvoje, kad aš atvažiavau čia dėl Gledis. Ir jūs mielai leidote man peržiūrėti jos daiktus. O kai aš išsiaiškinau apie nailonines kojines, telefono skambučius ir šį bei tą palyginau, viskas tapo aišku kaip dieną. Turiu galvoje misterį Forteskju ir taksaną.

– Jūs turite kažkokią teoriją? – paklausė inspektorius Nilas. – Dėl to, kas užnuodijo taksanu misterio Forteskju marmeladą?

– Tai ne teorija, – atsakė mis Marpl. – Aš žinau tiksliai.

Inspektorius Nilas trečią kartą sumirksėjo.

– Tai, žinoma, buvo Gledis, – konstatavo mis Marpl.

DVIDEŠIMT ŠEŠTAS SKYRIUS

Inspektorius Nilas įdėmiai pažvelgė į mis Marpl ir iš lėto palingavo galvą.

– Norite pasakyti, – nusistebėjo jis, – kad Gledis Martin sąmoningai nužudė Reksą Forteskju? Dovanokite, mis Marpl, bet aš paprasčiausiai tuo netikiu.

– Ne, žudyti ji tikrai *nenorėjo*, – atsakė mis Marpl, – bet vis dėlto nužudė! Jūs pats minėjote, kad apklausiama ji nervinosi ir buvo sutrikusi. Ir kalta atrodė.

– Taip, bet ne tokia kalta kaip kad būtų *nužudžiusi*.

– O ne, sutinku. Aš gi sakau, ji nenorėjo nieko žudyti, bet taksano į marmeladą įdėjo. Ji nė nemanė, kad tai nuodai.

– O kas, *jos* nuomone, tai buvo? – vis dar apstulbęs paklausė inspektorius Nilas.

– Tikriausiai ji manė, kad tai vaistažolė, priverčianti pasakyti tiesą, – paaiškino mis Marpl. – Žinote, labai įdomu ir labai daug sužinai iš to, ką tos merginos išsikerpa iš laikraščių ir laiko pas save. Jų interesai, žinote, nesikeičia jau šimtmečius. Grožio paslaptys, patarimai, kaip prisivilioti mylimą vyrą. Burtai, talismanai, keisčiausi nutikimai. Mūsų laikais visa tai sujungia viena antraštė – „Mokslas". Niekas nebetiki burtininkais, niekas nebetiki, kad kas nors ateis ir stebuklinga lazdele pavers tave į varlę. Bet kai laikraščiai rašo, kad atlikę tam tikras injekcijas į kaklo liaukas mokslininkai gali pakeisti jūsų gyvybiškai svarbius audinius ir suformuoti varlės charakteristikas, – visi tuo tiki. Gledis perskaitė laikraštyje apie

tokią vaistažolę ir, žinoma, visiškai patikėjo, kai jis pasakė, jog tai ir yra toji vaistažolė.

– Kas pasakė? – nesuprato inspektorius Nilas.

– Albertas Evansas, – atsakė mis Marpl. – Tai, žinoma, *netikras* jo vardas. Bet jie tikrai susipažino vasarą, kurorte, kur jis apsuko jai galvą ir, manau, papasakojo kažkokią istoriją apie neteisybę, persekiojimus ar ką nors panašaus. Bet kuriuo atveju, mintis buvo tokia: Reksas Forteskju turi išpažinti, ką jis padarė, ir atlyginti žalą. Smulkmenų, aišku, *nežinau*, bet dėl esmės, inspektoriau Nilai, esu tikra. Jis įkalbėjo ją įsidarbinti čia, o mūsų dienomis, kai šitaip trūksta tarnų ir jie vis keičiasi, visai nesunku susirasti darbą, kur tik nori. Paskui jie susitarė susitikti. Jei prisimenate, paskutiniajame atviruke jis rašė: „Neužmiršk apie mūsų susitikimą". Paskirtąją dieną turėjo išsipildyti jų sumanymas. Evansas davė Gledis nuodų ir liepė įmaišyti juos į viršutinį marmelado sluoksnį, kad misteris Forteskju suvalgytų jį per pusryčius. Be to, ji turėjo pripilti jam į kišenę rugių. Nežinau, ką jis jai pripasakojo apie rugius, bet nuo pat pradžių jums sakiau, inspektoriau, kad Gledis Martin buvo *labai* patikli mergina. Galėjo patikėti bet kuo, ypač jeigu tai sako išvaizdus jaunuolis.

– Tęskite, – apstulbęs paragino inspektorius Nilas.

– Matyt, Evansas ir sukūrė tokią pasaką, – dėstė mis Marpl. – Iš ryto Gledis duoda misteriui Forteskju žolelių, kurios priverčia išpažinti tiesą, po kurio laiko vaistai pradeda veikti, Albertas atvažiuoja į kontorą, misteris Forteskju jam viską prisipažįsta, ir taip toliau, ir panašiai. Įsivaizduokite, kaip jautėsi ta vargšė, sužinojusi, kad misteris Forteskju numirė.

– Bet ji gi nebūtų nuo mūsų to slėpusi, – suabejojo inspektorius Nilas.

– O ką ji pirmiausia pareiškė, vos tik pradėjote ją apklausinėti? – tučtuojau paklausė mis Marpl.

– „Aš to nepadariau", – atsakė inspektorius Nilas.

– Būtent, – triumfuodama atsiliepė mis Marpl. – Nejaugi nesuprantate, kad nieko kito ji ir *negalėjo* pasakyti? Vos

sudaužiusi kokį nors daiktą, Gledis visada sakydavo: „Aš to nepadariau, mis Marpl. Net nežinau, *kaip* tai atsitiko“ Tos vargšelės nieko negali su savim padaryti. Ką nors iškrėtusios, jos taip susikremta, kad galvoja tik apie viena – kaip išvengti bausmės. Nejaugi manote, kad jauna nervinga moteris, ką nors netyčia nužudžiusi, jums tai prisipažins? Tai *visiškai* neatitiktų jos charakterio.

– Taip, – sutiko Nilas. – Ko gero.

Jo mintys grįžo prie pokalbio su Gledis. Nervinga, sutrikusi, tarsi nusikaltusi, akis suka į šalį – viskas atitinka. Kartais šie požymiai nieko nereiškia, o kartais – labai daug. Vargu ar jis gali kaltinti save, kad priėjo prie neteisingos išvados.

– Sakyčiau, – tęsė mis Marpl, – jos pirma mintis buvo viską neigti. Paskui, nors galvoj buvo visiška sumaištis, matyt, mėgino susivokti, kaip tai nutiko. Gal nusprendė, kad Albertas nežinojo, jog žolelės tokios stiprios, ar per klaidą jai davė labai didelę dozę. Gal stengėsi jį pateisinti, rasti paaiškinimą. Laukė, kol jis su ja susisieks, ir jis, aišku, susisiekė. Telefonu.

– Jūs tai tikrai žinote? – greitai paklausė Nilas.

Mis Marpl papurtė galvą.

– Ne. Tai mano prielaida. Bet tą dieną kažkas skambinėjo, ir vos tik prie telefono prieidavo Krampas ar jo žmona, ragelį padėdavo. O kaip jis kitaip galėjo pasielgti? Jis skambino, kol pagaliau atsiliepė Gledis, tada ir susitarė susitikti.

– Aišku, – tarė Nilas. – Ir jūs manote, kad tą pačią dieną, kai jiedu susitiko, Gledis ir buvo nužudyta.

Mis Marpl energingai palinksėjo galvą.

– Taip, turiu net įrodymą. Misis Kramp buvo teisi. Mergina užsimovė savo geriausias nailonines kojines, apsiavė gražiausius batelius. Ji aiškiai ruošėsi su kažkuo susitikti. Tik jai *niekur* dėl to nereikėjo eiti. Jis pats žadėjo atvažiuoti į „Kukmedžio trobelę“ Štai kodėl tą dieną Gledis vis dairėsi per langą, buvo kažkokia susijaudinusi, vėlavo patiekti arbatą. Kai ji atnešė į holą antrąjį padėklą, manau, jog Evansas pašaukė ją nuo šoninių durų. Ji padėjo padėklą

ir nubėgo jo pasitikti.

– Ir jis ją pasmaugė, – užbaigė Nilas.

Mis Marpl kietai suspaudė lūpas.

– Tam prisireikė ne daugiau kaip minutės, – tarė ji. – O rizikuoti jis negalėjo – kas, jeigu ji nesuvaldys liežuvio? Štai ir turėjo Gledis numirti – vargšė, kvaila, patikli merguželė. O paskui... jis dar sugnybo jos nosį skalbinių segtuku! – Senosios damos balsas iš pykčio suvirpėjo. – Kad viskas atitiktų eilėraštį. Rugiai, strazdai, kontora, duona su medum ir skalbinių segtukas – geriausia, ką jis galėjo sugalvoti pagal eilutę „Kapt už nosies jos!“

– Ko gero, viskas baigsis tuo, kad jis važiuos į beprotnamį, ir mes negalėsime jo pakarti, nes jis – pamišėlis! – lėtai ištarė inspektorius.

– O aš manau, puikiausiai galėsite jį pakarti, – paprieštaravo mis Marpl. – Jis joks pamišėlis, inspektoriau, ir nebuvo toks nė sekundę!

Inspektorius Nilas griežtai pažvelgė į ją.

– Gerai, mis Marpl, išdėstėte man savo teoriją. Taip, taip, nors jūs ir sakote, kad tiksliai *žinote*, tai tik *teorija*. Jūs tvirtinate, kad visus šiuos nusikaltimus padarė žmogus, vardu Albertas Evansas, susipažinęs su Gledis kurorte ir panaudojęs ją savo tikslams. Tas Albertas Evansas norėjo atkeršyti už seną istoriją, nutikusią kasykloje „Strazdai“ Tikriausiai jūs manote, kad misis Makenzi sūnus, Donas Makenzis, anaiptol nemirė Diunkerke. Kad jis lig šiol gyvas ir kad visa tai – jo darbas?

Inspektoriaus Nilo nuostabai, mis Marpl karštai papurtė galvą.

– O ne! – sušuko ji. – Tikrai *ne*! *Nieko panašaus* nė minty neturėjau. Nejaugi nematote, inspektoriau Nilai, kad visi tie strazdai tėra *akių dūmimas*? Taip, jie *buvo* panaudoti – kažkas iš tikrųjų numetė juos bibliotekoje ir įdėjo į pyragą. Tas žmogus žinojo seną istoriją ir geidė keršto. Bet keršto tik įbauginant misterį Forteskju, sudrumsčiant jo ramybę. Žinote, inspektoriau, aš netikiu, kad įmanoma išauginti vaikus,

nuolatos diegiant neapykantą ir mokant laukti savo keršto valandos. Pagaliau vaikai juk patys *turi* galvas. Bet žmogus, kurio tėvas buvo apgautas ir paliktas numirti, gali panorėti iškrėsti piktą pokštą tam, kas neva tai padarė. Manau, taip ir nutiko. O žudikas tuo pasinaudojo.

– Žudikas... – pakartojo inspektorius Nilas. – Nagi, mis Marpl, išdėstykite savo nuomonę apie žudiką. Kas jis?

– Jūs nenustebsite, – atsakė mis Marpl. – Bent jau nelabai. Vos tik pasakysiu, kas jis, – žinoma, tai mano nuomonė, – iškart sutiksite, kad kaip tik toks žmogus *galėjo* atlikti šias žmogžudystes. Tai sveiko proto, gabus ir pakankamai nesąžiningas žmogus. Ir padarė jis tai, žinoma, dėl pinigų, gal net dėl labai didelių pinigų.

– Persivalis Forteskju? – kone maldaudamas paklausė inspektorius Nilas, nors jau žinojo, kad klysta. Mis Marpl apibūdintas žmogus vargu ar buvo panašus į Persivalį Forteskju.

– O ne, – atsakė mis Marpl. – Ne Persivalis. Lansas.

DVIDEŠIMT SEPTINTAS SKYRIUS

– Negali būti, – išlemeno inspektorius Nilas.

Jis atsilošė krėsle ir susižavėjęs žvelgė į mis Marpl. Kaip ji ir sakė, jis iš tikrųjų nenustebo. Sakydamas „negali būti“, jis turėjo galvoje ne tikimybę, o galimybę. Taip, Lansas Forteskju atitiko mis Marpl apibūdinimą. Bet kad Lansas būtų atsakymas į visus jo klausimus... ne, šito inspektorius Nilas negalėjo įsivaizduoti.

Mis Marpl palinko į priekį ir švelniai, įtikinamai – kaip mažam vaikui aiškinami paprasčiausi aritmetikos veiksmai – ėmė dėstyti savo teoriją.

– Suprantate, jis toks buvo visada. Turiu galvoje, *netikęs*. Visiškai netikęs, nors kartu visuomet liko *patrauklus*. Ypač *moterims*. Jam netrūksta proto, ir jis mėgsta rizikuoti. Jis visada rizikavo, o dėl jo žavesio žmonės apie jį susidarydavo ne blogiausią, o geriausią nuomonę. Vasarą jis buvo atvažiavęs pasimatyti su tėvu. Nepatikėsiu nė akimirksnį, kad tėvas jam rašė ar jį kvietė – nebent pateiktumėte man daiktinių įrodymų. – Ir ji klausiamai nutilo.

Nilas papurtė galvą.

– Ne, įrodymų, kad tėvas jį kvietėsi, neturiu. Turiu laišką, kurį Lansas neva parašė tėvui po apsilankymo čia. Tačiau Lansas galėjo lengvai įkišti jį tarp tėvo popierių tą dieną, kai buvo atvažiavęs.

– Gudrus tipas, – linktelėdama galvą pritarė mis Marpl. – Tikriausiai jis buvo atskridęs, kad susitaikytų su tėvu, bet misteris Forteskju nė nesileido į kalbas. Suprantate,

Lansas neseniai buvo vedęs, ir tos menkos pašalpos, prie kurios jis veikiausiai prisidurdavo įvairiais nesąžiningais būdais, jau nebeužteko. Jis karštai mylėjo Pet (kuri tikrai yra miela, maloni mergina) ir panoro susikurti respektabilų, sėslų gyvenimą drauge su ja – užteks būti vėjo pamušalu. O tam, jo nuomone, reikėjo daug pinigų. Atvykęs į „Kukmedžio trobelę" jis tikriausiai ir išgirdo apie tuos strazdus. Gal tėvas užsiminė. O gal Adelė. Jis greitai padarė išvadą, kad namuose apsigyveno Makenzių dukra ir tėvo nužudymą bus lengva suversti ant jos. Taip, taip, vos tik Lansas suprato, kad išpešti iš tėvo tai, ko jis nori, nepavyks, nusprendė šaltakraujiškai jį nužudyti. Jis gal net įžvelgė, kad tėvas... na, ne visai sveikas, ir išsigando, kad šis neiššvaistytų visų pinigų.

– Apie tėvo sveikatą jis žinojo, ir net labai gerai, – įsiterpė inspektorius Nilas.

– Aha... tai daug ką paaiškina. Sugretinęs tėvo vardą – *Reksas* – su incidentu, kai buvo numesti strazdai, Lansas nusprendė atlikti žmogžudystę pagal vaikišką skaičiuotę. Tada visas nusikaltimas įgaus beprotybės atspalvį ir susisies su seniai žadėtuoju Makenzių kerštu. Kartu jis atsikratys Adelės, ir šimtas tūkstančių liks firmoje. Tačiau reikėjo trečiojo personažo – „Buvo sode ir tarnaitė – džiaustė drabužius" Manau, ta eilutė padėjo jam užbaigti savo klastingąjį planą. Jis amžiams nutildys nekaltą bendrininkę, dar jai nepravėrus burnos. O svarbiausia, jog tai jam suteiks svarų alibi pirmosios žmogžudystės atžvilgiu. Toliau viskas ėjosi kaip per sviestą. Čia jis atvažiavo iš stoties kiek prieš penkias – kaip tik tada, kai Gledis su antruoju padėklu išėjo į holą. Jis prisiartino prie šoninių durų, pamatė ją ir pašaukė. Kad ją pasmaugtų ir nutemptų kūną už namo, kur buvo ištemptos skalbinių virvės, prisireikė trijų keturių minučių. Paskui jis paskambino į pagrindines duris, buvo įleistas į namą ir kartu su šeima išgėrė arbatos. Užlipo pas mis Ramsbotom. Grįždamas dirstelėjo į svetainę ir pamatęs, kad Adelė ten sėdi viena ir baigia gerti paskutinį puodelį arbatos, prisėdo greta jos ant sofos ir, kol jiedu šnekučiavosi, sugebėjo įpilti jai į arbatą cianido. Tai juk

visai nesudėtinga. Baltas, cukrų primenantis gabalėlis. Jis galėjo ištiesti ranką į cukrinę, neva ištraukti iš ten gabaliuką ir įmesti jai į puodelį. Paskui nusijuokti ir pasakyti: „Oi, aš gi įmečiau cukrų ne į savo, o į jūsų puodelį!" Ji galėjo atsakyti, kad tai menkniekis, pamaišyti arbatą šaukšteliu ir išgerti. Labai paprastas ir įžūlus sprendimas. O įžūlumo jam netrūksta.

Inspektorius Nilas lėtai ištarė:

– Iš esmės taip galėjo būti... išties galėjo. Bet aš nesuprantu... tikrai nesuprantu, mis Marpl... kas jam iš to. Juk mes žinome, kad jeigu ne senojo Forteskju mirtis, firmą veikiai būtų ištikęs bankrotas. Nejaugi Lanso dalis tokia didelė, kad dėl jos jis būtų nužudęs tris žmones? Nemanau. Tikrai nemanau.

– Taip, tai *keblokas* klausimas, – pripažino mis Marpl. – Sutinku su jumis. Nelengva išspręsti. Bet sakykit... – ji dvejodama pažvelgė į inspektorių. – Sakykit... finansinius reikalus aš menkai teišmanau... bet ar tikrai kasykla „Strazdai" – toks jau *bevertis* pirkinys?

Nilas susimąstė. Jo atminty išplaukė įvairios pokalbių, įspūdžių, įvykių nuotrupos ir ėmė jungtis į bendrą vaizdą. Lansas mielai sutinka paimti iš Persivalio abejotinas ar apleistas valdas. Šiandien Londone išeidamas jis pasakė, kad Persivalis gali atsikratyti kasyklos „Strazdai" ir su ja susijusių nelaimių. Tai aukso kasykla. Nieko verta aukso kasykla. Bet ar tikrai *nieko* verta? Taip, tai atrodė mažai tikėtina. Kažin ar senasis Reksas Forteskju galėjo šiuo požiūriu apsirikti. Juk ten neseniai galėjo būti atnaujintos paieškos. Bet *kurgi* ta kasykla? Lansas minėjo, kad Vakarų Afrikoje. Taip, bet kažkas kitas – ar tik ne mis Ramsbotom – sakė, kad kasykla yra *Rytų* Afrikoje. Gal Lansas sąmoningai pasakė ne „Rytų", o „Vakarų", norėdamas jį suklaidinti? Mis Ramsbotom buvo sena ir užmarši, bet vis dėlto gali būti, kad teisi *ji*, o ne Lansas. Rytų Afrika. Betgi Lansas kaip tik iš ten ir atvyko. Gal jis sužinojo kažką nauja?

Staiga į vietą atsistojo dar vienas dėliojamo paveikslo

fragmentas. Inspektorius sėdi traukiny ir skaito „Taims“ „Tanganike aptikti urano klodai.“ O jeigu tie klodai rasti senosios kasyklos „Strazdai“ teritorijoje? Tai iš karto viską paaiškintų. Būdamas netoliese Lansas sužinojo apie uraną vienas iš pirmųjų ir suprato, jog tai ištisas kapitalas. Milžiniškas! Inspektorius atsiduso. Pažvelgė į mis Marpl.

– Ir jūs manote, – priekaištingai tarė jis, – kad man pavyks visa tai įrodyti?

Mis Marpl karštai palinksėjo galva, kaip linksi tetulė, drąsindama savo gabų sūnėną, kuriam teks laikyti sunkų egzaminą.

– Įrodysite, – patikino ji. – Jūs, inspektoriau Nilai, labai *labai* protingas žmogus. Aš iš karto tai supratau. Dabar, kai žinote, kas jis, surinkite įrodymus. Pavyzdžiui, tame kurorte žmonės atpažins jį iš nuotraukos. Sunku jam bus paaiškinti, kodėl jis ten visą savaitę gyveno vadindamasis Albertu Evansu.

„Taip, – pagalvojo inspektorius Nilas, – Lansas Forteskju talentingas ir bet kuria kaina siekiantis savo tikslo žmogus. Bet ir neatsargus. Argi galima šitaip rizikuoti? Štai mes jį ir pričiupom.“ Paskui staiga apimtas abejonės jis pažvelgė į mis Marpl.

– Žinote, visa tai kol kas tik prielaida, – tarė jis.

– Taip... bet jūs juk įsitikinote?

– Atrodo. Šiaip ar taip, tokio tipo žmonių teko sutikti.

Senoji dama linktelėjo.

– Taip... labai jau viskas sutampa... todėl esu įsitikinusi ir aš.

Nilas šelmiškai dirstelėjo į ją.

– Jūs puikiai pažįstate nusikaltėlių pasaulį.

– O ne... ką jūs. Tiesiog tokios mielos merginos kaip Pet visada išteka už nenaudėlių. Štai kodėl aš iš pat pradžių atkreipiau į jį dėmesį...

– Pats aš galiu būti įsitikinęs, – tarė inspektorius, – bet daug ką dar reikia paaiškinti... Pavyzdžiui, Rubės Makenzi istoriją. Galiu prisiekti, kad...

– Jūs visiškai teisus, – įsiterpė mis Marpl. – Bet turite galvoje ne tą žmogų. Eikite ir pasikalbėkite su misis Persi.

II

– Misis Forteskju, – kreipėsi inspektorius Nilas, – gal pasakytumėte man savo mergautinę pavardę?

Iš netikėtumo Dženifer net aiktelėjo. Ji aiškiai išsigando.

– Nereikia nervintis, madam, – nuramino ją inspektorius Nilas, – bet tiesos geriau neslėpti. Iki santuokos jūs buvote Rubė Makenzi, juk taip?

– Aš... na... o Dieve... Na ir kas, jeigu taip? – išlemeno misis Persival Forteskju.

– Visiškai nieko, – švelniai užtikrino inspektorius Nilas ir pridūrė: – Prieš kelias dienas Painvudo sanatorijoje kalbėjausi su jūsų motina.

– Ji labai pyksta ant manęs, – atsakė Dženifer. – Aš jos jau seniai nelankau – tai ją tik sukrėstų. Vargšė mamulė, jūs neįsivaizduojate, kaip ji buvo atsidavusi tėčiui.

– Ir augindama jus ji nuolat diegė melodramiškas keršto idėjas?

– Taip, – patvirtino Dženifer. – Ji vertė mus prisiekinėti Biblija, kad niekada to neužmiršime ir vieną dieną jį nužudysim. Bet vos tik aš pradėjau atlikinėti praktiką ligoninėje, iš karto supratau, kad jos psichika sutrikusi.

– O jūsų pačios, misis Forteskju, nekankino keršto geismas?

– Kurgi ne, žinoma. Juk, gerai pagalvojus, Reksas Forteskju nužudė mano tėvą! Jis, aišku, jo nenušovė ir nepapjovė. Bet esu tikra, kad *paliko* tėvą mirti. O argi tai ne vienas ir tas pats?

– Moraliniu požiūriu – taip.

– Aš iš tiesų norėjau su juo atsiskaityti, – prisipažino Dženifer. – Ir kai mano draugė pradėjo slaugyti jo sūnų,

paprašiau ją išvažiuoti ir pasiūlyti į savo vietą mane. Aš tiksliai net nežinojau, ką darysiu... Bet prisiekiu, inspektoriau, žudyti Rekso Forteskju niekada nesiruošiau. Gal ir piršosi mintis slaugyti jo sūnų taip blogai, kad jis galą gautų. Bet *profesionali* medicinos sesuo tiesiog negali taip pasielgti. Beje, ištraukti Valių iš patalo buvo tikrai nelengva. Jis pamilo mane ir pasiūlė ištekėti... Tada aš pagalvojau: „Ką gi, tai bus kur kas protingesnis kerštas“ Turiu galvoje, ištekėti už vyresniojo misterio Forteskju sūnaus ir būtent taip atgauti pinigus, kuriuos jis nesąžiningai išviliojo iš mano tėvo. Aš nusprendžiau, kad tai bus daug išmintingiau.

– Iš tiesų, – sutiko inspektorius Nilas, – daug išmintingiau. O sakykit, – pridūrė jis, – strazdai ant stalo ir pyrage – tai jūsų darbas?

Misis Persival išraudo.

– Taip. Tai, žinoma, buvo kvailystė... Bet misteris Forteskju vieną dieną gyrėsi, kaip apdūmė tokius žmogelius ir paliko juos be nieko. Ir, aišku, nepažeisdamas įstatymo! Tada aš panūdau jį gerokai išgąsdinti. Ir dar kaip *išgąsdinau*! Jis buvo tiesiog sukrėstas. – Ji su nerimu pridūrė: – Bet *daugiau* aš nieko nedariau! Garbės žodis, inspektoriau. Juk jūs... juk jūs tikrai nemanote, kad aš galėjau ką nors *nužudyti*?

Inspektorius Nilas šyptelėjo.

– Ne, – atsakė jis. – Nemanau. Beje, – pridūrė inspektorius, – jūs neseniai davėte mis Dov pinigų, tiesa?

Dženifer išsižiojo.

– Iš kur jūs žinote?

– Mes daug žinome, – atsakė inspektorius Nilas, o pats sau pagalvojo: „O daug ką tik numanom“

Dženifer greitakalbe tęsė:

– Ji atėjo pas mane ir pasakė, jog jūs įtariate, kad ji – Rubė Makenzi. Ir jeigu aš duosiu jai penkis šimtus svarų, ji netrukdys jums taip manyti ir toliau. Mis Dov dar pagąsdino, kad jeigu jūs sužinosite, jog Rubė Makenzi – tai aš, apkaltinsite mane misterio Forteskju ir mano pamotės nužudymu. Man teko gerokai pasistengti, kad gaučiau tuos pinigus – juk

Persivaliui pasakyti negalėjau. Jis nežino, kas aš. Turėjau parduoti sužadėtuvių žiedą su deimantu ir labai gražų vėrinį, kurį man buvo padovanojęs misteris Forteskju.

– Nesikrimskit, misis Persival, – tarė inspektorius Nilas. – Tikiuosi, mes grąžinsim jums pinigus.

III

Kitą dieną inspektorius Nilas vėl pakvietė pokalbio mis Merę Dov.

– Mis Dov, – tiesiai pradėjo jis, – norėčiau, kad grąžintumėte man penkių šimtų svarų kvitą, kurį jums išrašė misis Persival Forteskju.

Jis su pasitenkinimu stebėjo, kaip akimoju pasikeitė Merės Dov veido išraiška.

– Ta kvailė jums turbūt viską papasakojo, – sumurmėjo ji.

– Taip. Šantažas, mis Dov, gana sunkus kaltinimas.

– Nepavadinčiau to šantažu, inspektoriau. Bijau, kad jums bus sunku iškelti man bylą dėl šantažavimo.Tiesiog aš padariau misis Persival ypatingą paslaugą, ir ji liko man skolinga.

– Ką gi, mis Dov, jeigu jūs atiduosite man tą kvitą, viskas liks, kaip yra.

Merė Dov išsitraukė savo kvitų knygelę ir paėmė rašiklį.

– Kaip nemalonu, – atsidūsėjusi tarė ji. – Dabar man kaip tik labai sunku su pinigais.

– Turbūt greitai ieškositės kito darbo, ar ne?

– Taip. Šis mano lūkesčių nepateisino. Mano nuomone, viskas susiklostė be galo nesėkmingai.

Inspektorius Nilas linktelėjo galvą.

– Taip, jūs patekote į sudėtingą situaciją. Juk mes bet kuriuo momentu galėjome pasidomėti jūsų praeitimi.

Merė Dov, jau atgavusi pusiausvyrą, kilstelėjo anta-

kius.

– Mano praeitis absoliučiai nepriekaištinga. Dėl to galite būti tikras, inspektoriau.

– Jūs teisi, – šypsodamasis sutiko inspektorius Nilas. – Mes prieš jus visiškai nieko neturime, mis Dov. Tiesa, yra tam tikras keistas sutapimas: trys paskutinieji namai, kuriuose jūs taip uoliai darbavotės, praėjus trims mėnesiams po jūsų išėjimo buvo apiplėšti. Vagys buvo stebėtinai gerai informuoti, kur kabo audinių kailiniai, kur sudėtos brangenybės ir panašūs daiktai. Įdomus sutapimas, ar ne?

– Taip, sutapimų gyvenime pasitaiko, inspektoriau.

– O taip, – neprieštaravo inspektorius. – Pasitaiko. Bet jie neturi pasitaikyti pernelyg dažnai, mis Dov. Drįstu spėti, – pridūrė jis, – kad ateity mums dar teks susitikti.

– Nenoriu pasirodyti nemandagi, – atšovė Merė Dov, – bet tikiuosi, inspektoriau Nilai, kad daugiau nesusitiksim.

DVIDEŠIMT AŠTUNTAS SKYRIUS

Mis Marpl perbraukė ranka į lagaminą sudėtus drabužius, įkišo vidun vilnonio šaliko galiuką ir uždarė dangtį. Apžvelgė miegamąjį. Ne, atrodo, nieko nepaliko. Atėjo Krampas ir nunešė daiktus į apačią. Mis Marpl užsuko į gretimą kambarį atsisveikinti su mis Ramsbotom.

– Gaila, – tarė mis Marpl, – kad nesugebėjau kaip dera atsilyginti už jūsų svetingumą. Tikiuosi, kada nors man atleisite.

– Cha, – tarstelėjo mis Ramsbotom.

Ji kaip visada dėliojo pasiansą.

– Juodas valetas, raudona dama, – sumurmėjo senutė, paskui greitai dirstelėjo į mis Marpl. – Na ką, išsiaiškinot, ką norėjote? – paklausė ji.

– Taip.

– Ir tikriausiai viską išklojot tam inspektoriui? Kažin ar sugebės įrodyti kaltę?

– Beveik neabejoju, – atsakė mis Marpl. – Nors gali šiek tiek užtrukti.

– Aš jūsų nieko neklausinėsiu, – tęsė mis Ramsbotom. – Įžvalgi esate moteris. Jus pamačiusi, iškart supratau. Ir visai nepykstu dėl to, ką padarėte. Blogis yra blogis, ir už jį reikia bausti. Taip, šioje šeimoje paveldimos blogos savybės. Ir tai kyla, ačiū Dievui, ne iš mūsų linijos. Taip, Elvyra, mano sesuo, buvo kvailelė. Bet ne daugiau.

– Juodas valetas... – pakartojo mis Ramsbotom, rodydama kortą. – Gražuolis, bet širdis jo juoda. Šito aš ir bijojau.

Ką padarysi, kartais žinai, kad nusidėjėlis, bet vis tiek myli. Berniūkštis visada mokėjo įtikti. Net man galvą apsuko... Pamelavo laiką, kada iš manęs išėjo tą dieną. Aš nesiginčijau, bet išsyk įtariau, kad kažkas čia ne taip... Ir kuo toliau, tuo labiau... Betgi jis – Elvyros sūnus. Kaip galėjau ką nors sakyti? O jūs, Džeine Marpl, – teisinga moteris, ir tiesa turi nugalėti. Tik jo žmonos gaila.

– Man irgi, – pritarė mis Marpl.

Pet Forteskju laukė jos hole, norėdama atsisveikinti.

– Gaila, kad išvažiuojate, – tarė ji. – Man jūsų trūks.

– Man jau metas, – atsakė mis Marpl. – Darbas, dėl kurio čia buvau atvykusi, padarytas. Negaliu pasakyti, kad jis buvo... labai malonus. Bet žinote, be galo svarbu, kad netriumfuotų blogis.

Pet sumišusi pažvelgė į ją.

– Nesuprantu.

– Žinau, mieloji. Bet kada nors galbūt suprasite. Drįsčiau jums patarti: jeigu jūsų gyvenime kas nors pradės klostytis ne taip, grįžkite į tuos kraštus, kur prabėgo jūsų laiminga vaikystė. Grįžkite į Airiją, mieloji. Kur žirgai ir skalikai. Kur viskas, kas jums brangu.

Pet linktelėjo.

– Kartais aš gailiuosi, kad negrįžau į tėvynę tada, kai mirė Fredis. Bet tuomet, – jos balsas pasikeitė ir pritilo, – aš niekada nebūčiau sutikusi Lanso.

Mis Marpl atsiduso.

– Žinote, o mes nusprendėme čia nepasilikti, – tarė Pet. – Vos tik viskas paaiškės, grįšime į Rytų Afriką. Aš taip džiaugiuosi.

– Telaimina tave Dievas, mielas vaike, – atsakė mis Marpl. – Einant per gyvenimą prisireikia nemažai drąsos. Manau, jums jos užteks.

Ji patapšnojo merginos ranką ir išėjo per fasadines duris. Prie vartų jos laukė taksi.

II

Vėlų tos pačios dienos vakarą mis Marpl pasiekė namus.

Kitė, paskutinioji Šventojo Tikėjimo prieglaudos auklėtinė, atidarė duris visa švytėdama iš džiaugsmo.

– Mis, aš jums paruošiau vakarienei silkutės. Taip džiaugiuosi, kad grįžote. Namučiai švarut švarutėliai. Tvarkiausi kiekvieną dieną.

– Puiku, Kite. Aš irgi džiaugiuosi, kad pagaliau esu namuose.

Mis Marpl iš karto pastebėjo nuo karnizo nukarusius šešis voratinklius. Ach, tos mergaitės – niekada nepakels galvos! Tiek jau to, vis dėlto žmogus stengėsi. Ir mis Marpl nutylėjo.

– Mis, jūsų laiškai hole, ant staliuko. Vienas iš jų per klaidą buvo nukeliavęs į Deizimidą. Juk taip dažnai atsitinka, ar ne? Pavadinimai panašūs – Dein ir Deizi, – o rašysena tokia nedaili, kad visiškai nesistebiu. Šeimininkai buvo išvažiavę, namai užrakinti. Bet vos tik grįžo, iš karto persiuntė laišką. Sakė esą tikisi, kad jame nieko svarbaus.

Mis Marpl pasiėmė laiškus. Tas, apie kurį kalbėjo Kitė, buvo ant viršaus. Rašalu sulieta keverzonė užgavo plonytę mis Marpl prisiminimų stygą. Ji atplėšė voką.

BRANGI MADAM,

Tikiuosi, atleisite, kad nusprendžiau jums parašyti, bet aš tikrai nežinau, ką daryti, nes iš tiesų nenorėjau nieko bloga. Brangi madam, jūs tikriausiai skaitėte laikraščiuose apie žmogžudystę, bet aš čia niekuo dėta, tiksliau, ne visai, nes aš niekada negalėčiau ryžtis tokiai piktadarystei, kaip ir jis. Turiu galvoje Albertą. Aš blogai rašau, bet, suprantate, mes susipažinome praeitą vasarą ir ruošėmės tuoktis, bet Bertas neturi jokių teisių, jas iš jo atėmė, jį apgavo tas misteris Forteskju, kuris mirė. O misteris Forteskju tiesiog viską

neigė ir, aišku, visi tikėjo juo, o ne Bertu, nes jis turtingas, o Bertas vargšas. Bet Bertas turi draugą, kuris dirba, kur gamina naujus vaistus, ir jie ten paruošė žolelių užpiltinę, kuri priverčia pasakyti tiesą. Gal skaitėte apie tai laikraštyje, kad jeigu žmogus jos išgeria, jis nori nenori pasako tiesą. Lapkričio 5-ąją Bertas ketino atvažiuoti pas misterį Forteskju į jo kontorą su advokatu, o aš turėjau duoti jam per pusryčius tų vaistų, kad kai jie atvyks, vaistai jau veiktų, ir jis pripažintų jog viskas, ką sako Bertas, tikra teisybė. Tai aš, madam, įdėjau tų vaistų į marmeladą, o jis ėmė ir numirė, ir man atrodo, kad jie buvo per stiprūs, bet tai ne Berto kaltė, nes Bertas nieko tokio nepadarytų, bet aš negaliu pasakyti policijai, nes jie pagalvos, kad Bertas tyčia tai padarė, o aš žinau, kad netyčia. Oi madam, nežinau ką daryti ir ką sakyti, o policija šniukštinėja po namus, klausinėja, griežtai žiūri, ir ką dabar daryti? O dar Bertas neskambina. Oi, madam, man nemalonu prašyti, bet jeigu jūs atvažiuotumėte ir padėtumėte man, jie paklausytų jūsų, juk jūs visada man buvote tokia maloni, o aš nieko blogo nenorėjau, ir Bertas irgi. O, kad galėtumėte mums padėti. Jus gerbianti,

GLEDIS MARTIN.

P.S. Pridedu nuotrauką, kur aš su Bertu. Vienas vaikinas nufotografavo mus kurorte ir atidavė man. Bertas nežino, kad aš ją turiu – jis nemėgsta fotografuotis. Bet jūs pati matote, madam, koks jis simpatiškas.

Mis Marpl kietai suspaudusi lūpas įsistebeilijo į nuotrauką. Nufotografuota porelė žvelgė vienas į kitą. Susijaudinęs ir savo mylimąjį dievinantis Gledis veidas, kiek praviros jos lūpos, o greta – tamsiaplaukis gražuolis, besišypsantis Lansas Forteskju.

Jos atminty aidėjo paskutinieji sukrečiančio laiško žodžiai: „Bet jūs pati matote, madam, koks jis simpatiškas“

Mis Marpl akyse susitvenkė ašaros. Bet čia pat gailestį pakeitė pyktis – jis juk žudikas, beširdis žudikas!

O paskui abi šias emocijas nustelbė pasididžiavimas – taip triumfuoja mokslininkas, pagal žandikaulio fragmentą ir dvejetą dantų sėkmingai rekonstravęs priešistorinio gyvūno atvaizdą.

Christie, Agatha

Ch525 Rugiai kišenėje: [romanas] / Agata Kristi; [iš anglų kalbos vertė Jolanta Kriūnienė]. – Vilnius: UAB „SIROKAS PUBLISHING“, 2006. – 208 p. – (Agatos Kristi kolekcija; Nr. 33)

ISBN 9955-9870-3-0

Reksas Forteskju, finansų imperijos karalius, gurkšnoja savo kontoroje arbatą, kai staiga jį ištinka agonija ir mirtis. Apžiūros metu velionio kišenėse randama grūdų.

Ir vis dėlto būtent incidentas svetainėje patvirtino mis Marpl įtarimą, kad tai nusikaltimas, atliktas pagal eilėraštį...

UDK 820-3

Iš anglų kalbos vertė
Jolanta Kriūnienė

Dizaineris
Daniel Samulevič

Tiražas 3500 egz.

2006-05-31. 7,74 leidyb. apsk. l.
Išleido UAB „SIROKAS PUBLISHING“
sirokas@takas.lt
www.knygupreky ba.lt

Spausdino „Mažoji poligrafija“,
Vokiečių g. 187, Kaunas

Per 56 kūrybinės veiklos metus Agata Kristi parašė 79 detektyvinius romanus ir trumpų apsakymų rinkinius, 19 pjesių ir 6 romanus, pasirašytus Marijos Vestmekot (Mary Westmacott) vardu. Paskutinysis romanas „Mieganti žmogžudystė", kuriame nusikaltimą narplioja mis Marpl, pasirodė 1976 metais.

Agata Kristi gimė 1890 metais Devono grafystėje, Torkyje, Frederiko ir Klarisos Milerių šeimoje. Pirmasis Agatos vyras buvo Arčibaldas Kristis. Vėliau rašytoja ištekėjo už archeologo Makso Melouno (Max Mallowan). 1971 metais Agata Kristi apdovanota Britų imperijos ordinu. Mirė 1976 metų sausio 12 dieną.

Reksas Forteskju, finansų imperijos karalius, gurkšnoja savo kontoroje arbatą, kai staiga jį ištinka agonija ir mirtis. Apžiūros metu velionio kišenėse randama grūdų. Ir vis dėlto būtent incidentas svetainėje patvirtino mis Marpl įtarimą, kad tai nusikaltimas, atliktas pagal eilėraštį...

„Sudėtingos machinacijos modelis."
New Yorker

Agatha Christie

ISBN 9955-9870-3-0

